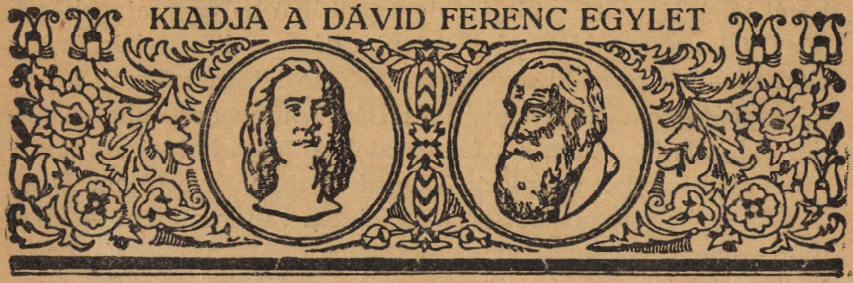
LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. január. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Újévi üdvözlet

minden rendű és rangú egyházi és világi híveinknek
a két magyar hazában

Kedves Atyámfiai! — Most, hogy Isten kegyelméből ismét saját magamon tapasztalom, hogy „sokrendbeli próbák vannak ez világi életben", első szavam is a hála és a köszönet legyen a Gondviselés iránt, aki a betegséggel járó kényszerű pihenés után újból visszaadta erőmet és munkakedvemet, s a hivatásommal járó kötelességek buzgó teljesítésére hathatósan serkent. Mert bizony a mai világban nem maradhatunk sokáig a négy fal között. Az elszigeteltségből ki kell lépnünk az élet és munkásság küzdőterére, a világ piacára, sőt talán a harci frontra is, ahol azonban csak hozzánk méltó nemes fegyverekkel óhajtjuk megvédelmezni a századok mártiriumával megpecsételt Igazságunkat, azt az evangéliumi szent hitet, amely kit-kit az áldozat és a szeretet mértéke szerint üdvözít.

Köszönöm a jóbarátoknak, hogy betegségemben meglátogattak s jókívánataikkal nyomott kedélyhangulatomat fölélénkítették.

Köszönöm a Gyülekezeteknek, hogy a karácsonyi szent ünnepek alkalmából együttesen imádkoztak érettem, az én teljes felgyógyulásomért; hogy ismét a „magam lábán" járhassak

Varga József urnak
Olasztelek. Udvarhely vm

s meglátogathassam buzgó atyánkfiait a legtávolabbi szórványban is.

Készülődtem is a missziói munkára még a tavaly, a pünkösdi lélek látogatása idején; de a politikai helyzet miatt kénytelen voltam jobb időkre halasztani a háromszéki egyházkörünk ekklézsiáinak püspöki vizitációját. Külső látogatást csak alkalmilag végeztem Nagybányán és Bánffyhunyadon, ahol istentiszteletet is tartottam s a felekezetek és helyi hatóságok részéről is egyházunkat megtisztelő fogadtatásban részesültem. Most, hogy a székely vasút csatlakozása készen van, remélem — Isten után — nem lesz akadálya annak, hogy a „zágoni halovány csillag" vezérlete mellett, útitervemet megvalósíthassam. S ugyancsak remélem, hogy a tavaszfélen ott lehetek Székelykeresztúron, a gimnázium 150 éves jubileumán, amikor az új épületet is fölszentelhetjük, amire — tudvalevőleg — az első világháború kitörése miatt nem került sor. Ekkorra tervezzük a Gazdasági Iskola alapkőletételi ünnepét is.

Szóval, ez a reánk virradt 1943-ik esztendő elég mozgalmasnak igérkezik. Miközben gondolom, hogy mindannyiunknak vágya és reménye magyar Hazánkat és a nagyvilágot illetőleg abban összpontosul, hogy az ideális lelkülettel vállalt és dicsőséggel végzett óriási küzdelem meghozza magyar népünk számára is a maga győzelmes befejezését. Odakünn — hála Istennek! — szilárdan áll a front, megingathatatlan a jellem és a becsület vértjébe öltözött honvéd hadsereg. Ebben a mai vezetés mellett, velünk együtt gyászoló Kormányzói Családunk töviskoronáját tekintve, bátran megbízhatunk... Legyen hát rend és tisztesség, egymás megbecsülése és önzetlen munka és jóakaratú támogatás fönt és alant, idehaza, a magyar polgári társadalom összes rétegeiben. Sőt az egyházi téren is, ahol Erdély a múltban is mindig vezetett. Itt sem engedhetjük meg, hogy magas állásban levő vezető ember olajat öntsön a tűzre, amely a „Ne temere" pápai Bulla óta amúgy is, hol lappangó, hol emésztő lángban tizedeli Hazánkban a keresztény családok külső jólétét és belső békességét.

Kedves Atyámfiai! Ti, kivált a városokban és a távoli szórványokban majdnem mind vegyes házasságban éltek, s egymás templomába felváltva jártok, hogy a mindenek Urát, az élő Istent, bevett szent szokás szerint tiszteljétek. Csak nem gon-

doljátok, hogy az Úristen annyira részrehajló lenne, hogy az egyik félnek az imádságát meghallgassa és teljesítse, a másikét pedig nem? Hiszen, százszor-ezerszer hallottuk, hogy az Úr nem személyválogató: csak tetteinket nézi, s azoknak is csak a forrását, az imádságos szívet s aszerint hozza meg a maga ítéletét. Földi helytartója pedig csak egyetlenben egy van: az élő lelkiismeret. Ennek ítélőszéke elé idézzük mindazokat, akik a mai apokaliptikus időkben is — a zavarosban halászni szeretnének. Kérlek az Úr Jézus szent nevére, hogy maradjatok hívek a megismert Igazsághoz, amely megszabadított minket a lélekölő Betű uralma alól s megnyitotta Mindnyájunk számára az égi Atyához, a mi Egy Igaz Élő Istenünkhöz vezető útat.

Imádkozzatok Őhozzája gyermeki alázattal, bizalommal és szeretettel, jó reménységgel várva bűneitek bocsánatát s a jelen súlyos küzdelmeiből való áldott szabadulást a Béke és a kiengesztelődés jegyében. Én sem szűnök meg buzgón imádkozni a Gyülekezetek anyagi és erkölcsi javaiért, a templomok világosságáért és iskoláink felvirágozásáért.

Arra kérem Szolgatársaimat, hogy a szószék és a chorus szomszédságában és a parochiákon uralkodjék mindenütt szerte a Hazában, a Nemzet nagy céljainak szolgálatában is, harmonikus együttműködés! Legyünk mindannyian engedelmes eszközei az áldott atyai Gondviselésnek, hogy a barázdába hullott mag sokszorosan meghozza a maga gyümölcsét népünk javára és Isten dicsőségére . . .

Ilyen szellemben kívánok édes Mindnyájatoknak boldog Újesztendőt. Fogadjátok főpásztori meleg üdvözletemet és áldáskívánataimat!

Szeretettel:

JÓZAN MIKLÓS
unitárius püspök.

DR. MIKÓ IMRE orsz. képviselő nov. 20-án a képviselőházban s egyik decemberi estén Kolozsvárt az Erdélyi Párt helyiségében nagyszabású beszédet tartott a magyar nemzetiségi kérdésről. Kolozsvárt az erdélyi, s abban is főképpen a román kérdéssel foglalkozott. A kiváló képviselő mindenütt nagy hatást ért el nagy tudásról és éles meglátásról tanuskodó előadásával.

Új esztendő — új munka

Az 1942. esztendőben megszerveztük jövendő fejlődésünk biztosítására az élő erőutánpótlást. Új idők számára új ifjakat állítottunk az unitárius élet útjainak legalsó lépcsőfokára. Két gimnáziumunkban máris összesen 35 unitárius ifjú csemete sarjad a jövendő terhes élet szolgálatára, a Berde Bizottság erőfeszítése nyomán. Ezek évi költségének fedezetére 21.000 pengő előteremtéséért küzdünk nagy sikerrel.

Kolozsvári kollégiumunkban felállítottuk 30 gyerek számára inasotthonunkat, melynek tizennyolcezer pengőnyi költségvetése szintén a mi erőfeszítésünkre vár, hogy az államtól és társadalomtól kiverekedjük ezt az összeget.

Fölkerekítve úgy mondhatjuk, hogy az ifjúság nevelése útján és terén egyházi költségvetésünkön felül közel 40.000 pengőt mozgatunk meg egyházi életünk kiépítésére.

A megszervezésben is, az útbaindításban is példát adtunk arra, hogy egyházat hogyan lehet vállvetett teremtő munkával fenntartani és építeni. S ha régi idők sok sikertelen kísérleteivel és erőtelen kezdeményezéseivel szemben hatalmas anyagi erőket tudtam megmozgatni mind az állam, mind pedig a társadalom részéről, úgy ennek egyetlen magyarázata az, hogy az emberek szívesen adják megtakarított pénzüket oda, ahol nem sakkhúzásokkal és nem a szájak üres lármájával töltik az életet, hanem ahol az alkotó kezek, az összetámaszkodó vállak és emberekért összemelegedő szívek állnak munkába.

A magam példája s a még csak a kezdetekkel küszködő erőfeszítéseim sikerei késztetnek arra, hogy az újév hajnalán egyházam minden tagját a teremtőmunkába való lendülésre és az alkotó munkában való összefogásra szólítsam. Ebben a közösségi munkában az egyháznak, mint nemzetalkotó közületnek egysége nem tűr pártokba szakadozott embereket és épúgy nem tűr csak pártérdekeket szolgáló munkát. Az egyház a nemzet alkatrendszerében az első élvonalban álló erkölcsi testület, melynek tagjait az erkölcs egyik legfőbb nyilvánulata: a felelősségtudat és ennek legfőbb letéteményese: a lelkiismeret különösképpen kell hogy vezesse, minden elhatározásnál és minden lépésnél. Éppen ezért az egyházi életben különösen felelőtlen és különösen lelkiismeretlen léleknek kell megbélyegeznünk mindenkit, aki önös szándékaival az egyház egységét bontja és vele sorsdöntő nemzeti életünk idején egyházát és nemzetét elárulja.

A cselekvés terén az *egyház egységének alapfeltétele a mindenkit terhelő munkaközösség* és fejlődésének is biztosítéka csak a mindenkit bevonó összefogó munka lehet.

Sem a munkaközösség, sem az összefogó munka nem jelenti azt, hogy ki-ki, zavart fővel, mindennemű munkába

belevágjon és korlátolt erejét a sok lehetőség között semmivé porlassza föl. *A munka közössége a munka tagolódását és szervezett szakszerű megoszlását jelenti,* melyet egyházi szervezetünk törvény szerint eleve szabályoz.

Az egyházi munkaközösség elve azt követeli, hogy *ki-ki a maga feladatát becsülettel ismerje föl, tanulmányozza tövirőlhegyire, tennivalóit tervszerűen dolgozza ki és az elfogadott vagy az eskü alatt vállalt hivatásából vállaira nehezedő munkát becsülettel végezze el.* Hátoldalán idetartozik az is, hogy egyfelől az egyik közületi szerv ne kontárkodjék bele a másiknak hivatásszerű munkájába, másfelől pedig mindenki tudja és ismerje föl magáról azt, hogy ő az egyház nagy egyetemének csak egy kis része és így az egyházvezetés semmi ágában sem tartozik feladatkörébe. Az egyháznak törvény szerint megvannak vezető közületei és felelős vezető személyiségei, kik kötelességből is, vállalkozásból is, lelkük sugallata és Isten támogatása szerint is elvégzik az egyetemes egyházvezetési és irányítási feladatokat.

Míkor az újesztendő küszöbén az egyház minden szervétől megvárom az őt illető munka áldozatos teljesítését: részleteiben a kövétkezőkben jelölöm meg a mi unitárius összefogásunkat és nemzeti teherviselésünket.

Papnevelő intézetünk feladata papnevelésünk hűséges és becsületes szolgálata és a teológiai tudományoknak, valamint egyházi életünk tudományos kérdéseinek az eddiginél jóval erőteljesebb művelése.

Ismételten mondottam, hogy egyházunk arculata sok tekintetben olyan, amilyenné teológiánkon a lelkészifjúságot nevelik. Ott kell a tekintélytiszteletnek beérlelődnie azáltal, hogy teológusprofesszoraink tudományos munkásságuk és tudásuk alapján igazán tudós tanárai és becsült tekintélyei az ifjúságnak. Ott kell a kutató-fűrkésző szellemnek kiművelődnie azáltal, hogy az ifjúság tanáraiban a fölemelő, a fáradhatatlan, a kutatómunkára magával ragadó példát lát. Ott kell az egyház egységének és bonthatatlanságának magvát a lelkészifjúság lelkivilágában elültetni, azáltal, hogy hirdetik a tanárok a közösségi élet elemi alapjaként az egység elvét és gyakorolják az ifjúság szeme előtt az egységet az egyház vezetőségével való építő összefogásban. Ott kell a közigazgatási szolgálat erkölcsének: a gyors és pontos közszolgálati munka elvének lelkükbe csepegnie, hogy aztán a lelkészi hivatali élet, mely őket az Egyház hűséges szolgálatára kötelezi, ne maradjon felelőtlen és ne maradjon üres élet. Ott kell megtanulniok és megszokniok, hogy a lelkész pásztori szolgálata a nemzeti élet kiépítésében és jövendőnk megvalósításában a legszebb és a legáldozatosabb hivatások közé tartozik, mert a lelkész a népet emeli öntudatos nemzeti szintre és mert *ez a nemzetteremtő munka sok lemondást, sok balázsferenci apostolkodást követel*

a lelkésztől. És ott kell megtanulniok, hogy ennek az apostoli feladatnak betöltésére éppen a mi unitárius vallásunk és egyházunk a legalkalmasabb, mert a mi unitárius közösségünk történelmiségében a legkiemelkedőbb módon küzdő egyház, és ez a mi unitárius közösségünk lelki alaplényegében az embert, mint a teremtés szabad, önmagára és cselekvéseire utalt harcos egyénét ismerte fel.

Ezt az unitárius öntudatot kell valláserkölcsi nevelésünk alaplényegévé tennie két gimnáziumunknak is. Onnan is cselekvő, nemzeti jövőnkért küzdeni s az unitárius sorsközösségért munkálkodni és áldozni kész ifjakat kell kibocsátanunk, akik a székely nemzeti öntudattól duzzadtan hintik a közösségtudat elveit és teljesítik az összefogás nemzet- és egyházépítő jelentőségét. A két tanári testületnek szintén példájával kell ezt az egymást támogató küzdő elvet vonzóvá tennie. Tervem, hogy két gimnáziumunk tanári testületét és az egyház tanítóit egy nevelői kör közösségébe hozzam össze, melynek feladata az unitárius nevelő eszményének elmélyítése lészen. Ennek a feladatnak megvalósításáért szélességben is küzdenünk kell azzal, hogy egyházi életünk támogatására, meg kell valósítanunk unitárius fiú- és leánypolgári iskolánkat. Enélkül nem fejleszthetünk iparos- és kereskedőtársadalmat.

Lelkészeink már megalkották a maguk közösségét a lelkészkörben. Ez a kör a lelkészek érdekeinek védelmére alakult szakképviselet, mely alapszabályokkal biztosított függvénye az egyetemes egyházi életnek. A lelkészkör létjogosultsága akkora, amekkora mértékben szolgálni tudja az egyház egyetemének fejlődését. Ezt pedig csak azzal valósíthatja meg, ha cselekvő kötelességeket vállal az egyházi életben. A cselekvő élet pedig számára szakszerűleg adódik abban, hogy főfeladatául tűzze ki a *lelkészi hivatásnak az élet tapasztalatain alapuló tudatosítását, elmélyítését és közösségi vonásának kimunkálását.* Lelkészkarunk egyházi életünk gerince s ez a gerinc igazán kemény és rugalmas gerinccé akkor válik, ha *mind külsejére, mind pedig lélekbéli belsejére unitárius egyenruhát ölt,* ha megvalósítja unitárius öntudatának bélyegeként az egyforma palást- és sapkaviselést, a templomról-templomra azonos lelkészi szolgálati rendet és a lélekről-lélekre azonos unitárius hittevést. Még tréfának is rosszul esik fülemnek azt hallani, unitáriusnak lenni annyit jelent, mint egyéni meggyőződését a hitélet terén kinek-kinek szabadon hirdetni. Meg kell szünnie annak, hogy az ilyen gúnyra a legkisebb ok és alkalom is adassék, éspedig azáltal, hogy a vallásos élet formai szolgálatai mindenki által szigorúan betartassanak és lelkületünk közös arculata hitelveink egységes hirdetésében megvalósíttassék. Elhatároztam, hogy illetékes tényezők részéről unitárius mivoltunk szigorú ismérveként és fejlődésünk határozott utakra való irányítása érdekében hitelveink világosan megformuláz-

tassanak, s ebben a munkában a lelkészkörnek is ki kell majd vennie részét. Örök feladata legyen a lelkészkörnek a hívek fegyelmezésének és nevelésének kérdése is, melyre a körök szerint lehet megbeszélési anyagot összehordani.

Egyháztársadalmi életünk két egészséges szerve a Dávid Ferenc Egylet és a Nőszövetség. Mind a kettő az Egyház és az egyházközségek szerves része és mind a kettő arra van hivatva, hogy azokon keresztül a lelkész a néphez közelebb juthasson, hogy bennük a szószék különbségtevő magassága megszünjék és helyébe a szeretetet és gondosságot gyakorló lélek meleg közelsége kerüljön. Lelkésznek ezt a két egyesületet és a két egyesületnek önönmagát nagyon komolyan kell vennie. Ne ünnepségrendező, bál- és szinházmegvalósító szervet tekintsen egyik se a Dávid Ferenc Egyletben vagy a Nőszövetségben, hanem komolyan vegye azt, hogy a Dávid Ferenc Egylet a nép valláserkölcsi nevelésére, vallásunk öntudatosítására és népszerűsítésére született, s a Nőszövetség dolga pedig az unitárius női lélek elmélyítése.

A katonaság rájött már annak a nemzetnevelő tételemnek igazságára, hogy nincs a nevelésnek zárt, rövid korszaka, s a katonai szolgálat nem elegendő a honvéd nevelésére, hanem utána lövészi szolgálatnak kell következnie a lövészegyesületekben. *A Dávid Ferenc Egyletet is úgy kell tekinteni, mint az iskolából kikerült unitáriusság valláserkölcsi nevelő egyesületét,* iskoláját, mely egyfelől a népművelés egyetemes kérdéseivel, másfelől az unitárius vallásos élet és gyakorlat öntudatosításával, a közösségi szellem kiművelésével, a nemes erkölcsök ébresztésével, az áldozatkészség fokozásával és *az áldozatnyújtás megszervezésével* viszi előbbre az egyházközség és vele az egyház életét.

A *Nőszövetség* pedig mint jótékony egyesület, megszabadulván az állam közbeléptével agg- és árvaházi feladataitól, *térjen át teljesen a női közösségi élet elmélyítésére* és ebben két nagy kérdésnek, az anyaságnak és a gyermekvédelemnek ápolására. Nagy feladatok ezek, jóval jelentősebbek, aminőt pl. bármely más egyesület egyáltalán maga elé tűzhet. Bibliaórákon a női vallásos életnek kell elmélyülnie az anyának és a gyermek gondolatának és a női erkölcsnek a jegyében, a kötőkéken pedig unitárius nőinknek az anya és a gyermek nemzetalkotó jelentőségében, továbbá a női közösségi szellemben kell megerősödniök és felemelkedniök. Ezen közjelentőségű értékekkel szemben *unitáriusnak is meg kell maradnia a mi nőinknek, és a nőszövetségi összejöveteleken hitvédelmünkben kell büszkén erősödniök és minden erővel éles harcot folytatniok a reversálisadás ellen.*

Az unitárius öntudat, cselekvő élet és áldozat kimunkálásában nagy feladat vár az *Unitárius Irodalmi Társaságra* és az *egyházi sajtóra.* Mindkettőnek föl kell lendülnie, mindkettőnek

föllendülését azonban csak a vallásközönség valósíthatja meg azzal, hogy rendeli az irodalmi termékeket és vele a betű életének alapjait teremti meg.

Egyházi életünkben nagyfontosságú feladatok várnak az *egyházkörökre. Varga Béla* püspökünknek azt az alapvető gondolatát, hogy mi unitáriusok kifejezetten népi egyház vagyunk, minden erőnkkel meg kell valósítanunk, és erre az egyházköri élet megszervezése és tartalommal való telítése az egyetlen mód. Az egyház lényegbevágó feladata a lelkek gondozása lévén és híveink a falvakban élvén, az egyház főbenjáró hivatásának teljesítője a lelkész és ebben a főbenjáró feladatban elsőosztályú eszközei a keblitanács s annak fejeként az egyházközségi gondnok: mindezeknek, tehát lelkészeknek, kurátoroknak, presbiteri képviseleteknek gyakorta kell összejönniök. Erre pedig se a főtanács, se az évente egyszeri és mai alkatában adminisztrativ köri közgyűlés nem alkalmas. Jövendőnk érdekében az egyházkörökben kikeresett köri központban állandó és nagyobbszabású köri életnek kell kialakulnia. Erre megvan a szerencsés természeti adottságunk, hisz Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Székelykeresztúr, Sepsiszentgyörgy oly kedvezően feküsznek, hogy mindenütt meg lehet teremteni a kör központját és abban a köri unitárius közösségi életet, mely buzgó tevékenységével a népi egyházat megvalósítja.

Mindezeket azonban csak szemlélődéssel és helybenállással megvalósítani nem lehet. De egy embernek erőfeszítésével sem. Mi előre csak úgy haladunk, ha a maga helyén mindenki gondolkozik, mindenki felismeri a maga természetes feladatát, mindenki felel és mindenki küzd érte. És nagy felelősségtudattal mindenki azt mondja: „Nem vagyok ugyan püspök, nem feladatom az egyházvezetés, de azért a magam részét kérem és vállalom az egyház előbbrevitelében!"

Az 1943. esztendő legyen a teremtő munka esztendeje, kinek-kinek a maga őrhelyén.

Gelei József.

Pál Ferenc tb. esperes

1861—1942

Karácsonyra virradóra egy nemes élet lángja aludt ki Oklándon. *Pál* Ferenc ny. lelkész és tb. esperes visszaadta fáradt, munkás lelkét a Mindenhatónak.

Sok szép emlék ébred fel szívünkben, midőn Pál Ferenc nemes alakjára gondolunk. Fölidézzük azokat a boldog időket, melyek a világháború előtt elmultak s látjuk abban Pál Ferenc kiegyensúlyozott kedves alakját. Idézzük fel hát az ő életét,

mert ezáltal édes boldogságot szerzünk magunknak, habár könnyeinket hullatjuk is. Egy igazi Istentől megáldott élet képe tárul előnkbe s úgy érezzük: oly jó az ő emlékénél időzni.

Pál Ferenc Firtosváralján, 1861 október hó 7-én született. Három elemi osztályt szülőfalujában, a negyedik elemit a székelykeresztúri előkészítő osztályban végezte. Ugyancsak Székelykeresztúrt végezte a gimn. I—V. osztályait, a felsőbb osztályokat pedig Kolozsvárt, ahol 1881-ben érettségit tett. Katonai pályára akart lépni, mint annyi más barátja abban az időben, de Benczédi Gergely néhai boldog emlékezetű tanár, aki páratlan életbölcsességével annyi ifjúnak mutatott helyes irányt, lebeszélte arról és a lelkészi pályát ajánlotta. Sokszor emlegette már idős korában is, hogy sohasem bánta meg a jó tanács megfogadását. Az egyház is nagy nyereséget kapott benne, mert Pál Ferencből az Úrnak sírig tartó hűséges katonája, híveinek pedig mindig gondos, mindig szerető pásztora lett.

Teológiai Intézet elvégzése után (1884) Tordán az akkori szokás szerint két évig köztanítóskodik. 1886 nov. 28-tól 1890 november 1-ig Recsenyéden lelkészkedett, azután pedig 1933 május 10-ig Oklándon teljesíti az unitárius lelkész magasztos hivatását. A lelkészi hivatás mellett mindig volt más egyházi és társadalmi munkaköre is. Csak röviden említjük ezeket. 1887—1896-ig a régi házassági törvénynek megfelelően a papiszék prókátora; 1898-tól 16 éven át az egyházkörnek jegyzője s a köri D. F. Egyletnek pénztárnoka s 1914-től 12 éven át esperese, azután pedig tb. esperese. Ugyanebben az időben a köri D. F. Egyletnek elnöke is volt. 1917-től egyideig az egyház főközügyigazgatója is volt. Világi társadalmi munkakört is töltött be. Az Udvarhelyvármegyei Takarékpénztár oklándi fiókjának igazgatója, a helybeli Uri Kaszinónak elnöke, Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottságának több cikluson át tagja; a román megszállás alatt pedig a járási magyar pártnak elnöke volt. A megszállás szomorú korszakában a felekezeti iskola egyik legkiválóbb és áldozatosabb harcosa volt.

Az Ég anyagilag is megáldotta munkásságát s az lehetővé tette azt, hogy az oklándi egyházközség részére 10.000 lejt, a szülők emlékére Vargyason 2000 lej és Firtosváralján is 2000 lej alapítványt tett az őt és hivatását teljesen megértő feleségével: Imecs Rózáliával, kivel a legpéldásabb házaséletet élte. Ezek csak a főbb adományai, de az áldozat mindig szívének legbensőbb ügye volt. Harangöntetés, hősök emléke, temető bekerítése, kántori lak bővítése, harangozói telekvásárlás mind az ő érdeme s minden alkalommal a jókedvű adakozók közé tartozott.

Pál Ferenc mint lelkész és egyházi főember mindig a legtekintélyesebb emberek közé tartozott. Tisztaszívű, őszinte, igazmondó ember volt. Sohasem lépett fel pózzal, külsőségek-

kel és reklámmal. Mégis szavának súlya volt a palotákban és kunyhókban, a faluházánál, vármegyeháznál vagy az egyházi főhatóság termeiben. Minek köszönte ezt a hatást? Szeretetteljes szívének. Szerette hivatását, szerette népét, szerette az unitárius egyházat s szeretetében boldog volt a családi életben. Isten házaséletét nem áldotta meg gyermekekkel, de örökbe fogadták a világháborúban hősi halált halt Balázs János derék tanító leányát: Rózsikát s ezzel minta családi életük minden tekintetben teljes volt.

Pál Ferenc az igazi kősziklára építő lelkipásztor volt. Munkájának emléke élni fog, magvetése százszorosan terem hívei lelkében. Azok közé a lelkek közé tartozik, kikben a Mindenható Atyának kedve telik.

B. P.

Bedő Albert
1886—1942

Kálnokon (Háromszék m.) született; egyszerű székely gyalogos katona-nemes családból származott. Hivatásérzete a néptanítói pályára irányította s pályáját mindvégig nagy hivatásszeretettel töltötte be.

Tanítói és kántori oklevelet 1908-ban szerzett Kolozsváron, az ország egyik legjobb tanítóképzőintézetében s tele ambicióval, lelkesedéssel, még azon év őszén állást is foglalt Homoródkeményfalván az ottani állami népiskolánál, betöltvén egyúttal az egyház énekvezéri állását is. 1920-ban hasonló minőségben Homoródszentmártonba került. Ott 1935-ig működött, amikor is nyugalomba vonult s Kolozsvárra költözött.

Nyugalmi évei is küzdelemmel teltek, míg végre az 1940-i boldog visszatérés őt is visszaadta feladatkörének, hivatásának. Tanügyi felsőhatósága Kolozsvár egyik legnagyobb népiskolájának vezetésével, igazgatásával bízta meg és e megbízást két éven át lelkiismeretes pontossággal, nagy ügyszeretettel, hozzáértéssel és lelkes buzgalommal látta el.

A nyár derekán súlyos betegség támadta meg a még teljes lendülettel dolgozó férfit; december 15-én itthagyta örökre hitvesét, gyermekeit s hőn szeretett intézetét, kartársait.

Életét az állandó, becsülettel végzett munka, az aprólékosságig pontosság, — igazi hivatásszeretet jellemezte. Egyházát is mindvégig hűséggel szolgálta. Igazi néptanító volt, — a „kevesen hű".

Emlékét a gyermekszívek hálája kegyelettel őrizi.

K. K.

Felhívás a kolozsvári konviktus ügyében

A kisebbségi sors nehézségeit alig átvészelt tápláló anya: a kolozsvári kollégium konviktusa a bécsi döntés óta sem tudott anyagi biztonsághoz jutva megerősödni. Sőt újabb nehézségei támadtak az új határmegvonással kettévágott Erdélyben. Délerdélyben maradt testvéreink gyermekei menekült diákokká váltak, akiket a magyar kormányzat nagylelkű támogatása mellett javarészben mégis az Egyház illetve elsősorban a konviktus kellett ellásson. A háborús helyzet miatt régi alapjaink helyre nem állhattak s a Főgondnok urunk egyházmentő vállalkozása, a Berde-bizottság sem tudja teljes egészében a mult és jelen nehézségeivel küszködő kolozsvári konviktust jobb pénzügyi helyzetbe juttatni. (Az iparostanoncok ellátása újabb megterheltetést jelent egyházunk számára.) Ennek a nehézségnek főoka pedig az a tény, hogy intézetünk és egyházunk vezetősége a maga szegénységében is keresztényi és magyar fajtestvéri szeretettel sietett a kisebbségi sors idején (és jelenleg is) a magyar középosztály utánpótlásának nemzetmentő támogatásában minden anyagi erejét felülmuló áldozattal résztvenni. Aránylag egyetlen kisebbségi intézetben sem tanulhatott annyi szegénysorsú tanuló és oly sok kedvezménnyel, mint nálunk. A szülőket, anyagi nehézségeiket méltányolva, díjak behajtásával nem hajszoltuk. Most azonban, midőn ősi Alma Materünk volt tanítványai (még a legfiatalabb korosztályuak is) Erdély hazatérése óta jobb anyagi helyzetbe kerültek, mindannyiuk lelkiismeretéhez kell fordulnunk a kolozsvári konviktus felkarolása érdekében. Hihetetlen összegre menő hátrálékaikat most sem végrehajtással akarjuk megkapni, hanem kérő szózattal, hogy akár hátrálék, akár kedvezmény formájában számukra juttatott kölcsönt kezdjék meg a legsürgősebben visszafizetgetni, mert a szebb magyar jövő építőmunkásaivá válnak e kötelességük teljesítésével.

A jelenleg tanuló fiúkért, azok továbbtanulási lehetőségéért, kedvezményeiért, a délerdélyi diákokért nemcsak tartozásuk összegéig, hanem azon felül vagy anélkül is felelős minden volt tanítvány, sőt minden unitárius vagy más felekezetű magyar is (t. i. a multban és a jelenben is minden hitvallású magyar fiatalt taníttattunk, segélyeztünk).

E lap hasábjain kéri tehát a kolozsvári konviktus jelenlegi gondnoka az Igazgatóság nevében régi hátrálékos, kedvezményes vagy bármily jellegű tanítványainkat, továbbá unitárius afiainkat és a magyar testvérközösség áldozatos tagjait, hogy segélykérő szózatunk anyagi tehetségükhöz mért fizetségeikkel, adományaikkal siessenek konviktusunk segítségére.

A pénzküldeményeket közvetlenül a konviktus címére kérjük az adományozó és a cél pontos megjelölésével.

Reméljük, szózatunk megértésre talál az illetékesek lelkében egyházunk és nemzetünk javára.

Vörös István
gondnok.

ÖRÖK MAGYARSORSBAN

Földbe mélyen szánt az ekém,
Húzza azt négy tarka tehén.
Kis lánykám a bajt megosztva,
A négy tarkát hajtogatja.
Most egy bátyja katona már,
Leventére más kettő jár. —
Fiukra várt más feladat
S így az ostor lányra maradt.

Tovább ballag a négy tehén:
Kis lányomat figyelem én.
Mily férfias akaratja:
Kis ostorát pattogtatja.
Akár mintha fiú lenne —
Hí-ne... csá-ne!... hajtsa egyre.
— Lányba is van vasakarat:
S így a munka el nem akadt. —

Tovább ballag a négy tehén:
Forró napfény ömlik elém.
Nől a szántás többről-többre,
Rácsurog az arcom gyöngye.
S míg a fiúk erre, arra
A hazáért állnak rajba',
Addig itt az apa s lánya
A magyar-rög katonája!...

Izsák Domokos.

KEDVES OLVASÓINKNAK BOLDOG, DIADALMAS BÉKÉT HOZÓ ÚJ ESZTENDŐT KIVÁNUNK!

FŐT. JÓZAN MIKLÓS püspök úr nehány hete betegeskedik, valami tályoggal, mely a lábán keletkezett. Ezért a klinikán keresett gyógyulást és Istennek hála nem is hiába, mert a gondos orvosi kezelésnek meg is van a hatása. Lapunk zártakor el is hagyta a klinikát és felelősségteljes munkakörét át is vette.

ÚJÉV A FŐT. PÜSPÖK ÚRNÁL. Újesztendőben a kolozsvári egyházi emberek a főt. püspök urat fel szokták keresni jókívánságaikkal. Most a főt. urnak a klinikán való tartózkodása miatt a hívek serege dr. *Gelei* József főgondnok és dr. *Kiss* Elek főjegyző urakat bízta meg az újévi jókívánság kifejezésével, akik ezt a megbízatást vállalva, a főt. püspök urnak kifejezték a mindnyájunk jókívánságait.

FŐT. JÓZAN MIKLÓS püspök urunkat a Kormányzó Úr Őfőméltósága a magyar érdemrend nagykeresztjével tüntette ki. Ez a kitüntetés egész egyházunkban osztatlan örömet keltett, mert ezzel az igazi érdem nyerte el méltó elismerését. A főt. püspök urat ez alkalommal az egyházi vezetőkön kívül a következő kiválóságok üdvözölték:

Kállay Miklós miniszterelnök, Szinyei-Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter, Raffay Sándor Bányai Evangélikus Egyházkerület püspöke, Thuróczy Zoltán evangélikus püspök, Nyíregyháza, dr. Ravasz László ref. püspök, Budapest, Báró Perényi Zsigmond, dr. Szily Kálmán, Lukács György ny. miniszter, Töreky Géza, a Kuria elnöke, dr. Czettler Jenő titkos tanácsos, műegyetemi tanár, dr. Pesthy Pál ny. igazságügyi miniszter, dr. Bárdossy László ny. miniszterelnök, dr. Szász Lajos közellátási miniszter, Ugron Gábor ny. miniszter, Boga Alajos kanonok, dr. Pataky Tibor államtitkár, dr. Zsindely Ferenc államtitkár, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter, dr. Szendy Károly, Budapest polgármestere, dr. Tasnády-Nagy András ny. igazságügyminiszter, báró Bánffy Dániel földmívelésügyi miniszter, Fáy István államtitkár, gróf Széchenyi Bertalan, dr. Varga József kereskedelemügyi miniszter, dr.

Schand Károly O. K. H. alelnök-vezérigazgató, dr. Gyulay Tibor iparkamarai főtitkár, miniszteri biztos, dr. Fabinyi Tihamér, dr. Molnár Andor, Homonnay Tivadar, Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter, Ottlik György, dr. Kováts Gyula miniszteri osztályfőnök, Huszár Aladár, dr. Wünscher Frigyes, Rakovszky Iván, vitéz Farkas Ferenc Országos Főcserkész, dr. Rákóczi Imre miniszteri osztályfőnök, dr. Wladár Gábor, dr. Body László, dr. Láhner Kornél, dr. Eöttevényi Olivér, Kászonyi Richárd főispán, dr. Májay Ferenc polgármester, Erdélyi Párt Országos Központja, dr. Alföldy Ernő ítélőtáblai elnök, dr. Keledy Tibor, Kolozsvár polgármestere, Jász-Nagykun-Szolnok alispánja, stb.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS FELSŐHÁZÁNAK ÚJ UNITÁRIUS TAGJAI. A decemberi választáson Háromszék vármegye törvényhatósági bizottsága dr. *Szent-Iványi* Gábor földbirtokos, felügyelő gondnokot, Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottsága *Pál* Dénes siménfalvi lelkészt, az Egyetemes Lelkészkör volt elnökét felsőházi tagnak választotta. Marostorda vármegye pedig *Halmágyi* János esperest felsőházi póttagnak választotta. Tiszta szívből örvendünk, hogy Erdély három vármegyéje egyházunk köréből ilyen kiváló személyiségeket emelt ki nemes, hazafias kötelességteljesítésre.

Dr. *Szent-Iványi* Gábor az egyházi életben oly szerepet töltött be, mely mindenki előtt a legnagyobb tiszteletet vívta ki. Mint egyházi vezető ember az egyházközségben, egyházkörben és az egyetemes egyház kormányzatában mindenütt kiváló munkásságot fejtett ki. Mint jogász az egyes kérdések tisztázásánál éles elméjével, nagy tudásával sokszor eldönti a vitás kérdéseket és tárgyilagosságával mindig tiszteletet ébreszt maga iránt. Nem hajszolja a népszerűséget, de mint kiváló gazda is a népnek nevelője, gazdasági jólétének emelője s minden tekintetben példaadó személyiség. Mint jókedvű és soha meg nem szűnő adakozó neve is ott van mindenütt, ahol a szükség kívánja. Méltóbb emberre nem eshetett a választás.

Pál Dénes siménfalvi lelkész mint lelkészköri elnök az egyházközség határán túl is kiváló vezető egyéniségnek bizonyult. A szövetkezeti mozgalomban résztvett nemcsak a községében, hanem azon túl is. Ebbéli munkásságát a „Szövetség" azzal honorálta, hogy igazgatósági tagjai sorába választotta. Az ő felsőházi tagsága azt is igazolja, hogy ma már a falumunkát igazán megbecsülik. De úgy érezzük, hogy egyúttal a lelkészi munka is meg van ezáltal becsülve, amiben szebb jövő hajnalát látjuk derengeni.

Halmágyi János esperes mindig egyike volt a legmunkásabb és legszeretetreméltóbb lelkészeknek. Mint lelkész híveinek igazi, szeretetteljes pásztora, az egyetemes egyháznak pedig egyik legkomolyabb és legmélyebb érzésű vezető embere.

Esperesi működésében is a szeretet vezeti s azzal intézi el a komoly ügyeket is.

FERENCZ JÓZSEF budapesti Misszió-házi lelkészt a főtiszt. püspök úr 1943 jan. 1. hatállyal kinevezte a debreceni szórványegyházközség rendes lelkészének és az ezzel kapcsolatos szórványok gondozásával is megbízta.

A PÜSPÖK ÚR Benczédi Bakó Margitot ideiglenes jelleggel kisegítő tanítónői teendők végzésével bízta meg a vadadi unitárius felekezeti iskolánál.

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR dec. hó 6-án Miklós-napi díszülést tartott Homoródszentpálon. A műsoron Kiss Sándor unitárius lelkész-elnök elnöki megnyitóval és bezáróval, Bardócz Béla főjegyző-alelnök a Kormányzó Úr Őfőméltóságáról tartott ünnepi beszéddel, Bede Emil lelkésztitkár énekszámmal, Török Tercsi és Dimén Zsuska székely leányok pedig szavalatokkal tették maradandó emléküvé az ünnepélyt. Az összejövetelen a Nagyhomoródmente szinte mindenik faluja képviseltette magát.

AZ UNIT. NŐK ORSZ. SZÖVETSÉGÉNEK elnöksége értesíti a vidéki nőszövetségeket, hogy a megigért fonalat még nem sikerült megszerezni mindnyájunk által ismert okok miatt. Felkérjük ismételten a nőszövetségek vezetőit, valamint lelkész a. f., hogy a kolozsvári *kórházakba jövő* betegeikről küldjenek értesítést nőszövetségi irodánkhoz, hogy meglátogathassuk őket és szükség esetén segítségükre lehessünk.

Atyafiságos üdvözlettel:

Elnökség.

RIGMUS

A püspök úr írja kis unokájának: Györgynek.

Drága kicsi Unokám,
Gondolsz néha-néha rám?
Én ugyancsak gondolok:
Amig éj-nap elforog
Csillagsugár tengelyén,
Szembenézünk Te még Én . . .
Köszöntelek jókorán
Piros hajnal biborán;
És ha száll az alkonyat,
Lelkem Véled elmulat. —
— „Kis Nénje" is integet
Mátyáshegyről lejövet:
Majd ha együtt mehetünk,
Teljes lesz az örömünk! Ámen.

J. M.

KERESSÜK PÉTERFY ÁGNESNEK keresztlevelét. Valószínü Péterfy Sándor (hévizi, csókfalvi, székelykeresztúri) lelkésznek a leánya s Ilkei Sándorhoz ment férjhez Vargyasra 1870-ben. Aki tud róla, szíveskedjék a kolozsvári unitárius egyházközség lelkészi hivatalát értesíteni, minthogy egyik hitbuzgó hívünknek nagyon fontos érdeke, hogy ezt megkapja.

A DÁVID FERENC EGYLET alapszabályait a mult évi közgyűlésen történt módosítással az E. K. Tanács 76—1942. sz. alatt 1942. jan. hó 16-án tartott ülésén jóváhagyta és a m. kir. belügyminiszter úr 541208—1942. VII. b. szám alatt láttamozta. Az egylet arra igyekszik, hogy minél előbb kinyomassa és szétküldje a magyar törvények szellemével és rendelkezéseivel módosított alapszabályt. Most már valóban eljött az idő, hogy a Dávid Ferenc Egyletben az egyleti életet újjászervezzük s ezzel is kifejezésre juttassuk egyházunk iránt való szeretetünket.

AZ 1942. ÉVI FŐTANÁCSI ÜLÉS idejét az E. K. Tanács folyó évi március hó 28 és következő napjaira tűzte ki. A mostani téli fütőanyaggondok miatt nem lehetett előbbre tenni a főtanács idejét. A főtanács előtt való napon lesz, d. u. 5 órakor a Dávid Ferenc Egylet közgyűlése is, melynek tárgysorozatát a novemberi számunkban közöltük. A közgyűlés ünnepies részének tárgysorozatát kellő időben közölni fogjuk.

HÁZASSÁG. *Kiss* Viola és dr. *Szász* Tibor m. kir. tisztiorvos december hó 19-én d. u. 4 órakor az unitárius templomban tartották esküvőjüket. Az egyházi áldást a menyasszony édesapja: dr. *Kiss* Elek egyházi főjegyző adta az ifjú házaspárra nagy közönség jelenlétében. Isten áldása legyen az ifjú házaspár életén.

LŐRINCZY DEZSŐ ny. Máv. főintéző hosszas betegség után 62 éves korában Nagyváradon elhunyt. Temetése jan. hó 7-én volt Nagyváradon nagy részvét mellett. Lőrinczy Zoltán számvevő testvérbátyját gyászolja az elhunytban.

VIDÉKI NŐEGYLETEINK hazafias lelkesedéssel karolják fel harcoló honvédeinknek küldendő hőzsák ügyét is. Központi Nőegylet kéri, hogy minden Nőegylet küldje be minél előbb a gyűjtött és elkészített hőzsákokat.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

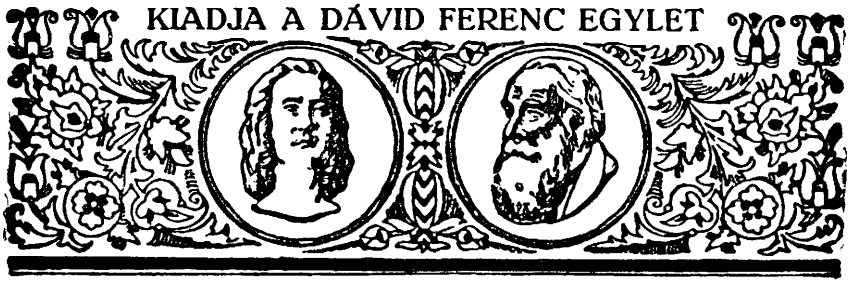
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L. u 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 90 — Felelős vezető: Major József.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. február. 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Egyházi életünk arculata

Unitárius élet- és sorsközösségünkben az egyház tagjai a mindenkori lét és az örökkön kötelező fejlődés szálaival vannak bekapcsolva. A létkapcsolat a fönnmaradást, a fejlődésszolgálat a tökéletesbülést biztosítja.

Fönnmaradás, helytállás a jelenben és fejlődés a jövendőkön át, ez a mi élet- és sorsszükségletünk!

Létkapcsolataink megint kettős ágazatúak: lelkiek és egyházszervezetiek. Lelki kapcsolataink dávidferenci unitárius hitünkön és magyarságunkon alapulnak, egyházszervezetünket törvényeink és azok őrei biztosítják. A kétféle létkapcsolat közül a történelemnek is, meg az egyháznak jelentése alapján is fontosabbik a hit és a belőle fakadó egyházi hitélet, a szervezet és a rajta nyugvó közigazgatási szolgálat pedig addig és annyiban bír értelemmel, amennyiben a hitélet erejét és a fejlődés lendületét biztosítja.

Az egyházvezetés feladata egyházi életünk e három együttfutó ágának és szükségletének: a közigazgatásnak, a hitéletnek és a fejlődésnek irányítása, arányos érvényesítése.

Mikor az egyház megalakult, mikor Dávid Ferenc híres beszédével az első unitárius közösséget összehozta, az *akkor* és Dávid Ferenc életében nagyrészt az egygondolkodású, egyérzületű, egyszándékú, egyhitenlévők lelki együttességét jelentette, és így nyilvánvaló, hogy az egyházi élet lényege és belső valósága *ma* is az unitárius hitélet munkálása. Ezért az egyházvezetés legfőbb feladata is vallásközösségünkben a hitélet ébrentartása lenne. Az egyház lelki megalakulása után azonban magá[illegible] elkö[illegible]szervezkedés és a szerveződés és természetsz[illegible]leg

alakult ki az egyházi közigazgatás, éspedig abból kifolyólag, hogy számos hívő csatlakozott az unitárius hithez és hogy azok az ország nagy területén oszlottak meg. A sokaság összetartása és nemes célok felé vezetése szervezetet igényel, melynek jelentőségét az önkéntesen vállalt egyéb egyházi feladatok is növelték. Így az egyház nemzeti elküldetésekre vállalkozott, mikor híveinek nevelését, oktatását is kezébe vette és evégett ősi iskolákat alapított, melyben nemcsak magának, hanem a hazának is helytálló egyéniségeket nevelt.

Akik érzik és lélekben élik az egyház hitéleti jelentőségét és hivatásának hitéleti súlyát s magukat közigazgatási szolgálattal nem örömest terhelik, azok szeretik az egyházszervezetet és a közigazgatást annak az elkerülhetetlen rossznak nézni, mely tehertételként nyakunkba szakadt az élet másik lényegének szolgálati szükségével. Helytelenítem ezt is, de épúgy ennek az ellentétét is, nevezetesen azt, hogy valaki az egyházi élet lényegét lássa a közigazgatás gyakorlásában és egyházi életen csaknem kizárólag a szervezetnyújtotta politikai lehetőségek kiélését és kihasználását értse.

Nem tehertétel a szervezet és a közigazgatás, hanem *életfeltétel.* A közösségek és együttességek elengedhetetlen elemi föltétele a szervezkedés, a szerveződés és eredményeként a szervezet. Szervezni annyit jelent, mint az egyféléket összehozni, a különbözőket megkülönböztetni és elkülöníteni, de azonnal egymásrautalni, az összehozottakat közösségi erőkifejtésre késztetni, a megkülönböztetésnél az öröklött hajlamok alapján boldogulása végett kit-kit a maga helyére állítani, a legjobbakat vezetővé tenni és az egymásrautaltságban minden szervezet legfőbb feltételét: az igazságosságot megvalósítani s annak lelki alapját: a szeretetet munkálni. A szervezeti közösség erőt ad, biztonságot nyújt és gyorsaságot biztosít. Az erő is, a biztonság is és a gyorsaság is a fejlődés feltétele.

De csak addig, amíg áldozatos odaadással és becsülettel szolgáljuk a közösséget, amíg az alkotó és odatartozó egyéneket az unitárius közösségtudat, az unitárius együttérzés és az unitárius összefogás vezeti. Akiben ez nincs meg, vagy akiben éppen átkos egyénies törekvések törnek fel a köz kárára és érdekei ellenére. az a közösséget és a közigazgatás szálait az egyház vesztére, bomlasztására és aláásására tudja felhasználni. A közösség ugyanis nemcsak az építésnek feltétele, hanem a rombolásnak is éppenolyan fokozott lehetőségeket nyújt. Amennyire szervezete erején tekintélyt s a közszolgálati tisztesség hű megőrzése alapján becsületet lehet szerezni az egyháznak, éppoly könnyű azok híjján a külső tekintélyünk és belső becsületünk elapasztása. Könnyű, mert emberi érintkezésünk az egyház szervezeti életében, közigazgatási gyakorlatában messziágazó és így emberi arculatunk szerint jót is roszat is a szervezeten át lehet legbiztosabban szolgálni.

Az egyházi közjó szolgálatára gyors közigazgatásra volna szükségünk. Ez éber felelősségtudat és erős lelkiismeret uralma alatt meg is volna valósítható, ha a közigazgatási egyháztag a kapott rendelkezést első lépésként nem a fiókjába tenné, hanem azonnal kézbe venné, intézkednék és csak a foganatosított cselekedet után tenné az ügydarabot a fiók örök nyugalmába. Mennyi keserűség éri 99 lelkiismeretes, gyorsan cselekvő ember életsorsát egy késlekedő miatt!

Az egyházi közjó szolgálatára igazságos közigazgatásra van szükségünk. Annál inkább, mert egyházunk különösképpen tartozik az igazságot a maga erején kereső közületek sorába s lelkészeink éppenséggel hirdetői az igazságnak. Ezért kell mindenben a leghiggadtabb körültekintéssel eljárni s a mátyási igazságot mindenkinek kiszolgáltatni. Az emberek bizalmát biztosítjuk vele.

Az egyházi közjó szolgálatára a szeretet közigazgatását kell megvalósítanunk. A szeretetét, mely mindenkiben a jót keresi, a jót támogatja s az összefogást munkálja. Azét a szeretetét, melyet a legfőbb Mester tanít nekünk s melyet a szószékről legfőbbképpen kell nekünk hirdetnünk. Az egyházi közigazgatási szolgálatnál kínos körültekintéssel kell vigyázni arra, hogy lelki értékét és hivatását, apostoli életlehetőségét ne semmisítse meg senki közigazgatási szolgálatának gyülölködő és kíméletlenül kötekedő arculatával. A szeretet jegyében kell kimaradnia és nyomtalanul eltűnnie annak a szappanlékereső és mindenből nagy tál szappanbuborékot fúvó lelkiségnek, mely a hívek vallásos érzületét mélyen sérti és a lelki életből is, meg hirdetőiből is sok kiábrándulást okoz. A szervezetben az összefogást a gyűlölettől és a rosszindulattól vezetett szolgálattal lehet legkönnyebben lazítani, tekintélyünk ezen át csorbul leginkább, becsületünkből itt vesztünk leghamarabb; még akkor is, ha egyébként száz jó szolga viszi az egyház szekerét. Ezért kell minden teremtett léleknek egyházunkban a krisztusi szeretet jegyében élnie és a közt ennek jegyében szolgálnia, hogy közigazgatásunk és egyházi közéletünk arculata kifogástalanul nemesveretű legyen.

Erre a nemes arculatú egyházi szolgálatra annál inkább szükség van, mert nélküle a közigazgatási szolgálat túlterhelődik sok olyan üggyel, melyet felelősségének tudatában vagy elintézhetett volna valamely alsófokú közeg, vagy becsületének birtokában el se kezdett volna. A közigazgatás tehermentesítésére pedig azért van szükség, mert egyházi lényegünk szerint nem *annak*, hanem csak *általa* élünk. Az egyházi életnek nem a tárgyalóasztal mellett, hanem a szószékben, az iskolákban és a hívek szolgálatában kell folynia.

Hitéletünk arculatát a lelkes apostoli szolgálatnak kell jellemeznie. A lelkésznek és a hitoktatónak Isten szolgálatában átszellemülten, küldetésének és elhivatottságának érzetében elszántan, feladata nagyságának tudatában erősen és meggyőzésre

hivatottságában lelkeket felrázó, magával ragadó szóval kell fellépnie. Isten mindenüttvalóságának jegyében ne csak a szószéken hírdesse az Igét, hanem hitbuzgalmi egyesületeit a templommal egyértékűvé tegye és egyházközsége legkisebb közületét, a családot is vonja be szolgálata terébe. Isten mindenhatóságának jegyében pedig nyájának minden ügyét lelkén viselje, népének igazi *előljárója* legyen. Szeretet, a szolgálat szeretete, a cselekvő szeretet sugározzék belőle és népét is a cselekvő szeretet gyakorlására vezesse. Istenhitben éljen és mély istenhitre vezessen. Hűséget gyakoroljon és a népet vallásához való rendületlen hűségre vezesse és kötelezze. Derűs, bizakodó életszemléletet ébresszen mindenkiben, mert a mi Istenünk nékünk a rólunk gondoskodó és bennünket jóravezérlő szeretet Istene és Jézus nékünk a szeretet gyakorlatának fölöttünk lebegő példája. — És ne feledkezzék meg soha arról, hogy számunkra nincs az élet kerítéssel körülzárva, mely feladatainkat az egyház belső életlehetőségeivel kimeríti, hanem mi szervesen belekapcsolódunk a magyar életbe s a mi untiárius létünk egyúttal egy nagy magyar nemzeti szolgálat is.

A nép pedig, az unitárius vallásközösség ne legyen ide-oda téringő nyáj, hanem legyen öntudatos életközösség, mely belső indításból áhítozza a hitet és belső vágytól ösztökélve sereglik az Úr házába és a hitbuzgalmi közületekbe. Legyen öntudatos, cselekvő lélek, aki nemcsak ünnepnapon keresi Istenét, hanem aki Vele kél és Vele fekszik és minden vállalkozását Vele kezdi és aki minden tervébe, elhatározásába, munkájába másik unitárius testvérét is szerető lélekkel belevonja.

Unitárius öntudat, unitárius együttérzés és unitárius összefogás ragyogjon hitéletünk arculatán!

És elkerülhetetlen szükség van közigazgatásunk tehermentesítő egyszerűsítésére azért is, mert egyházi életünk arculatát különösképpen kellene jellemeznie a fejlődésnek, az örökös tökéletesbülésnek. Mert fejlődnie kell mind az egyházi közszolgálatnak, mind pediglen hitéletünknek. — A fejlődés igen különböző formákban valósítható meg. Egészen egyszerű és mindenkitől szolgálható fejlődést teremt az, aki a dolgokon mennyiségben és minőségben javit. Ha többet dolgozunk ma, mint tegnap, gyorsabban munkálkodunk ma, mint ezelőtt, mélyebben szántunk a lelkekben, mint eddig, jobban szeretjük egyházunkat, hiveinket, vallásunkat, mint máskor s ezért többet forgatjuk a Bibliát, többször lépjük át a templom küszöbét, többet adakozunk a fölemelendők javára: ezekkel mind, de mind az egyszerű fejlődés útjait és lehetőségeit szolgáljuk.

Vannak azonban sokföltételű és bonyolult fejlődésszükségek, melyeknek szolgálatára egymagunkban erőtlenek vagyunk, amelyek sok erőnek összevonásával, sok jóakaratú vállvetéssel és összefogással oldhatók meg és egyúttal sok időt és sok elmélyülő tanácskozást igényelnek. S mivel jelentőségükben ép-

pen az ilyen feltételű fejlődéskívánalmak a fontosak, ezekhez kell az egyházvezetőségnek, a képviselőtanácsnak és a főtanácsnak egyaránt megfelelő időt szakítania s ehhez kell a maga csaknem örökösen adminisztratív életarculatát sokrészben odaváltoztatnia, hogy a voltaképpeni és az igazi rendeltetésünknek: hitéletünk szolgálatának kellő időt szenteljen. Főtanácsi életünk nagyban fog fejlődni s vonzó hatását nagyban fogja fokozni, ha az ülések idejére a jövőben egy-egy hitéleti tájékoztató, vagy éppen megvitatandó kérdést tűzünk ki, ha ezt a legfőbb egyházi közület arcát is a hitgyakorlat és hiterősítés felé fordítjuk.

Nyilvánvaló, hogy az egyházi élet eme nagy föladatai nagy emberek után áhitoznak. Nyilvánvaló, hogy ezen törekvések közepette közéleti jelentősége kinek-kinek akkora és emberi nagysága akkorává válik, amekkora munkát önkéntes ajánlkozással a megoldandó föladatokból ki-ki magának kihasít, vagy amily mértékben másokkal vállvetve összefog.

Számomra parancs az egyházi élet előbbvitelében erőmön felül résztvenni s az egyházi élet nagy mezejéből képességemet túlszárnyaló táblákat kihasítani. Ha ennek az erkölcsi parancsnak hatása alatt hívószavam mások felé is parancsszerűleg hangzik, az a dolgok természetétől folyik, mert embereket nem magam számára édesgetek, hanem összefogó erőket a mindnyájunknak kenyeret adó és mindnyájunktól áldozatot követelő Egyház számára gyűjtök. Azt is tudnunk kell, hogy nem lehet a nagy föladatokat fűben síklómódra kúszva s közben minden fűszálat kikerülve megoldani, hanem nagy föladatokat széles mellel, egyenes úton előrehaladva lehet csak szolgálni.

Jöjjenek mentül többen és mentül szélesebb mellükkel egyházi föladataink megoldására mellém, hogy egyházi életünk arculatát a szebb és tökéletesebb unitárius jövőért szeretetben összefogók derűs küzdelme jellemezze. Vegyük egyúttal örömmel tudtul, hogy akik együttmenetelünk, azok egymásba soha bele nem ütközünk, mert munkánk széles hullámait mindíg csak magunk előtt torlasztjuk. A fejlődést pedig ezek az együttesen keltett hullámok szolgálják legbiztonságosabban.

Gelei József.

KÉRELEM LELKÉSZ AFIAIHOZ. A D. F. Egylet kéri lelkész afiait, hogy a naptár árakat sziveskedjenek késedelem nélkül *dr. Abrudbányai János* egyleti titkár címére beküldeni (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.). Az el nem adott naptárakat már január hóban vissza kellett küldeni. — Megelőző évről is vannak hátrálékok. Azoknak a beküldését is sürgősen kéri a D. F. Egylet. — A megküldött kimutatás szerinti Unitárius Közlöny hátralékainak és előfizetésének beküldését is kérjük, mert azok hiányában a folyó évi költségvetést nem állíthatjuk össze.

Kereszten...

„A vitézek azért, mikor megfeszítették Jézust, vevék az ő ruháit és négy részre oszták, egy részt mindenik vitéznek és a köntösét. A köntös pedig varrástalan volt, felülről mindvégig szövött. Mondának ezért egymásnak: ezt ne hasogassuk el, hanem vessünk sorsot reá, kié legyen."

A kereszt és az ember egymáshoz tartoznak. A kereszt nem rokona, nem barátja, nem ismerőse az embernek. Ezeknél kevesebbje... és valamilyen különös módon mégis többje az embernek egy rokonnál, egy ismerősnél, egy barátnál, — a kereszt.

A kereszt jelvény is szokott lenni, amelyet ruhára tűzve, vagy arany-, ezüst láncon nyakukban hordanak az emberek. Istenem, milyen könnyű keresztek ezek. De sokszor különös jelvény a kereszt... Nem kérjük senkitől, nem vásároljuk ékszerésztől és mégis viseljük, viselnünk kell a keresztet, mint sorsunk láthatatlan jelvényét. Ilyenkor nem ruhánkra tűzve hordjuk, hanem szívünkbe ütve visszük, mint sorsunkat a keresztet.

A kereszt és az ember különös módon tartoznak egymáshoz. Bár nem kívánjuk magunknak a keresztet, — mégis találkozunk vele. Tiltakozunk a keresztviselés fájdalma és szenvedése ellen, de minden tiltakozásunk legmélyén érezzük mégis, hogy úgy sem kerülhetjük el a kereszttel való találkozásunkat, mert a földön vagyunk, ahol nem lehet úgy végigmenni, hogy keresztet ne kapjon az ember... Igen, a földön vagyunk és innen kereszt nélkül még Istennek Fia sem tudott elmenni.

A kereszt és az ember együtt járnak... Mindíg együtt látjuk őket az életútakon. Néha egymás mellett mennek és az ember nem látja, hogy mellette megy a keresztje. Aztán közelebb kerülnek egymáshoz, eggyé lesznek a kereszt és az ember és mindíg cserélgetik helyeiket. Egyszer az ember viszi a keresztet s ha kívülről nem is látható, mégis viszi, mert a lelkével hurcolja a keresztet... néha láthatóan viszi élete keresztjét az ember. Aztán helyet cserélnek és ilyenkor a kereszt veszi fel magára az embert... néha csak a szívét feszíti magára a kereszt az embernek. Ezt sem lehet látni, csak azok látják, akik közelről nézik s a szívébe látnak valakinek. Máskor láthatóan is magára veszi és kínozza a kereszt az embert.

Igaz, hogy vannak más keresztek is, olyanok, amelyeket örömmel elvállalunk, mintha ajándékot kapnánk vele. Mikor egy-egy édes gyermekünk sorsából magunkra vállaljuk azt, ami nehéz, ami fáj, hogy ne kelljen neki vinnie a terhet, — az édes gyermeknek, — hanem szívesen, boldogan hordozzuk magunk az ő keresztjét azért, hogy mosoly maradjon az arcán és könny kevesebb legyen a szemében. Keresztek ezek is, de úgy nevezhetjük, hogy boldogság-keresztek, mert boldogság azt

tudni, hogy a gyermekünk könnyebben fog élni, és annyit, amennyit mi szenvedtünk, — ő nem fog szenvedni.

A kereszt régen két dúrván összeácsolt fa volt, amelyen a halálraítélteket végezték ki. Ma a Szenvedés jelképes fogalma a kereszt.

Van egy szép keresztem. A Gyilkos-tó környékén termő Tiszafából faragta valaki Erdélyben. Onnan került ide hozzám a Tisza mellé... A tövis van domborműbe faragva rajta. Olyan jó ránézni az ilyen keresztre, mert a mi jó Urunk keresztjét juttatja eszünkbe s arra gondolni a Jézus keresztjére, — mostanában olyan jó, olyan vígasztaló. Mert eszünkbe jut ugyan a keresztről az ő ártatlanul elszenvedett minden kínja és gyötrelme, de azt is megmondja a Jézus keresztje, hogy nem tartott örökké a kínok fájdalma, sőt boldogsággá változott, mert a kereszten történt kínos halála után megtörtént a csodás boldogsággá változása a mi Urunknak: a feltámadása. Most jó erre gondolni, amikor olyan veszedelmesen közel van hozzánk a kereszt.

*

Oly sok hasonlóság van a mi mostani életünk, állapotunk és a mi Urunk Jézus keresztre feszítésének első pillanata között, melyet így ír le a János evangéliuma: A vitézek azért, mikor megfeszítették Jézust, vették az ő ruháit és négy részre osztják, mindenik vitéznek egy részt és a köntösét. A köntös pedig varrástalan volt, felülről mindvégig szövött. Mondának azért egymásnak: ezt ne hasogassuk el, hanem vessünk sorsot reá, kié legyen.

Hogy milyen fájdalmai lehettek Jézusnak, azt mi ma el sem tudjuk talán képzelni. Sebei égtek, a forrón tűző nap szörnyű szomjúságot ébresztett benne, a vér fejébe, szívébe tódult... és ehhez a sokféle testi fájdalomhoz, lelki kínok is járultak. Egyetlen jóbarát sem tudott segíteni rajta, csak nézték őt síró szemmel, — tehetetlenül. Ellenségei csúfolódva járkáltak keresztje előtt. De a legmegvetnivalóbb látvány a négy római katona volt, akik a kivégzést végrehajtották. Ezek mindjárt ott a kereszt mellett az áldozat szemeláttára hasogatták széjjel a ruháit és osztozkodtak rajta. Az elítéltek ruháit mindíg azok kapták, akik a kivégzést végrehajtották.

Mit törődtek azok azzal, hogy ártatlan embert szegeztek fel, szenvedéseit pedig egy pillanatra sem méltatták. Ők, amióta az ítélet elhangzott, csak a ruhákra gondoltak, az osztozkodásra, arra, hogy az elítélt ruhájából majd pénzt kapnak. Mint a hiénák a hullák felett, úgy osztozkodtak a katonák a ruhák felett. Hogy ezalatt az áldozat szenved, az nem érdekli őket, — csak a ruha. Mint mikor istentelen emberek a halálát várják valakinek, — alig várják, hogy elvegye Isten a beteget, hogy elvihessék magukkal, amit kinéztek maguknak az ingóságból...

Amikor így látjuk a keresztet, a kereszten vérző, el-elájuló Urunkat, s a ruháin osztozkodó katonákat, — egyszerre szívünkbe nyílallik a felismerés fájdalma. Hiszen az a golgotai jelenet a mi mai sorsunk képe... ez történik velünk is ma, hogy osztozkodnak már ruháinkon. Nem tartunk pedig a halálnál még, de úgy néznek ránk, mint akik meg fogunk halni és már osztozkodnak rajtunk, akik keresztet állítottak nekünk... Még élnek Európa népei, de a hiénák már osztozkodni szeretnének. Meg akarnak osztozni nemcsak ruháinkon, hanem boldogságunkon, jövőnkön, gyermekeinken, életünkön... még itt vagyunk, még élünk, még lélekzenek Európa népei, de azok, akik mindig csak a mások hulláiból éltek, most is osztozkodnak már Európa felett...

De még élünk. És tudjuk, hogy azok, akiknek csupán üzlet ez a háború, mert véres, halálos jajgatásokon át, csak ruhát, szövetet, pénzt akarnak szerezni, mint Krisztusunk keresztje alatt a katonák, akik nem törődtek az általuk megfeszítettek kegyetlen kínjaival, — őket csak a zsákmány, a ruha érdekelte, úgy ezek sem törődnek milliók sóhajával, könnyeivel, halálba hullók fájdalmával, csak a zsákmányra gondolnak, mert ők mindenből, a legszentebb dolgokból is: a fájdalomból, a könnyből, a vérből, a halálból is csak üzletet, hasznot akarnak szerezni, — tudjuk azonban, hogy ezek elfelejtettek valamit, kifelejtettek számításaikból Valakit: a Tulajdonost, Azt, Akinek a legtöbb joga van Európához és népeihez, mert az Övé a föld és az ember... nem számoltak Istennel, Aki láthatatlanul is nagyobb, erősebb és hatalmasabb, akármelyik osztozkodni akarónál. Osztozkodó urak, — Isten is van a világon. Istennek pedig olyan kis dolog elszólítani akármelyik osztozkodót ebből a világból.

A kereszt közel jár most hozzánk, fenyegetően közel, de van nekünk egy másik keresztünk is, egy drága keresztünk, a Jézus keresztje, amely ilyenkor remegő szívünket bátorítja: Ne félj, nézz az Égre és gondolj Istenre, aki az övéit a legfenyegetőbb kereszttől is megszabadítja.

A füsti fecske, amely nyáron nálunk él, magasra rakja fészkét, ereszek alá, gerendákra. A parti fecske, magas, megmászhatatlan sziklafalak, partok oldalába építi a maga és fiai számára. Ez a magasság, — a biztonsága.

Nos, — fecske módra mi is életünk, sorsunk, jövendőnk, boldogságunk fészkét helyezzük fel jó magasra, oda, ahol senki nem bánthatja, — magasra tegyük: Isten kezébe. Hiába osztozkodnak sorsunkon, jövőnkön földi emberek, ha egyszer sorsunkat, jövőnket Isten keze őrizi és tartja. Csak osztozzanak e föld urai, csak vessék a kockát... Isten fogja mégis megmondani, hogy mi, kié legyen!

Biró Lajos, unitárius lelkész.

Ne ítélj, hogy ne ítéltessél!

Jézusnak ez a megszívlelendő figyelmeztetése a bűnös asszony történetében van nagyon találóan szemléltetve, amelyet a *János ev. 8.* részében olvashatunk. Bibliaolvasók a címül használt figyelmeztetést is, a történetet is bizonyára nem egyszer olvasták, akik pedig nem szoktak bibliaolvasással foglalkozni, azok is minden valószínűség szerint hallották a történetet is, az intelmet is, ha máskor és máshol nem, akkor amikor az iskolában vallásórán hitoktató lelkészük tanította, magyarázta. Csakhogy úgy vannak az emberek ezzel is, mint sok más egyéb hasznos tanítással, amit hallanak vagy olvasnak, hogy üdvösnek és jónak tartják, ha másnak kellene betartani, de amikor saját magukkal szemben kellene alkalmazniok, akkor azt mondják: az már más!

A másokról való ítéletmondással általában véve az emberek nagy többsége igen könnyelműen szokott bánni. Ha rosszat, becsületet beszennyezőt mondanak valakiről, nagyon könnyen hitelt adnak s nagyon hamar pálcát törnek az emberek embertársaik felett. Ha jót mondanak valakiről, dícsérnek valakit valami erényéért, kiváló cselekedetéért, fejcsóválva hallgatják és egyáltalán nem sietnek terjeszteni. Ezt az ősi emberi gyarlóságot fejezi ki a régi példabeszéd: *rossz hír szárnyon jár, a jó csak sántikál.* Ennek a gyarlóságnak oka az, hogy a legtöbb embernek van valami takargatni valója, mondhatjuk, hogy talán mindenki követett el életében olyan hibát, amire gondolni sem szeret, még kevésbbé szeretné, hogy hallja, hogy mások beszélnek arról. Viszont nem nagyon törik magukat az emberek olyan cselekedetek elkövetéséért, amelyekkel másoknak a dícséretét érdemlik ki. Ennek a következménye, hogy a másokról hallott rágalmakat még színezik, toldják és a saját ítéletmondásukkal felerősítve adják tovább másoknak, hogy ők is így cselekedve, végül a szennyes ráfogások árjában megfuladjon egy ember, aki talán sokkal kisebbet vétkezett, mint a rágalmazók és ítéletmondók. A fontos azonban az a könnyen ítélkezők és vádterjesztők előtt, hogy *magukról* tereljék el a figyelmet, a *saját hibáik* maradjanak rejtve a tömeg előtt. Minél jobban szeret valaki suttogva terjeszteni, továbbadni, kiszínezni *másokról* hallott vádakat, rágalmakat, annál bizonyosabb, hogy *neki magának* vannak ki nem teregethető szennyesei.

Ezt látta Jézus a bűnös asszonyt hangosan vádoló tömegben is, ezért mondta: „Aki közöttetek bűn nélkül való, az vesse rá az első követ!" Milyen jó volna, ha megcsendülne Jézusnak a mondása minden könnyelműen vádoló és ítélkező embernek lelkében és annak hatása alatt a követ, melyet felragadott, hogy mások által rágalmazott embertársához vágja, szép csendesen leeresztené a földre.

Míg Jézus lehajolva a porba írt ujjával, az elbeszélés szerint a bűnös asszony vádolói szép csendesen elillantak. Mert volt bennök még egy parányi önbírálat, lelkiismeret, amely beláttatta velök a *saját* hibáikat is. Mi sokszor nem akarjuk ezt tenni! Mert nem vagyunk elég keresztények. Mert nem gondolunk arra, hogy nemcsak mi ítélünk, hanem fölöttünk is ítélnek. Ha más nem, ítél Isten. Keresztényeknek kell lennünk s nemcsak olvasnunk kell Jézus intelmeit, az idézett történetet, hanem le is kell vonni magunkra nézve is annak tanulságait. Akkor kevesebb lesz az embertársaiktól, bűnös embertársaiktól megkövezett lelkű ember s kevesebb a társadalmi hiba is.

Ne ítélj, hogy ne ítéltessél! (Máté 7:1.)

Zoltán Sándor.

Gálfi Lőrinc

(1865—1943.)

Fájdalmas hírt közlünk olvasóinkkal. Egyletünk 49 éven át hűséges és mindig lelkiismeretes pénztárnoka, január 31-én rövid szenvedés után örökre elpihent. Két nappal halála előtt még teológiai előadást tartott, végezte napi munkáit, készítette az Egylet számadásait, nem is gondolt a halálra, de Isten dolgai kifürkészhetetlenek. Aki együtt kezdte el velünk ezt az új esztendőt, már elmaradt tőlünk s csak emléke hirdeti, hogy hosszú éveken át milyen hűséges sáfárja volt Isten földi dolgainak. Sinfalvi gyermekévei után Tordán, majd Kolozsváron és Londonban tanult. Végig kitűnő eredménnyel végezte iskoláit. Tanulmányai befejezése után Egyháza kívánta igénybevenni megizmosodott műveltségét és munkakész lelkét. Több mint ötven esztendőn át Egyháza kívánságára és elhívására becsületesen teljesítette kötelességét.

Temetése február másodikán d. u. ½3 órakor volt. A családi háznál *Vári* Albert teol. tanár mondott búcsúimát, mely után palástos lelkészek a püspök úr vezetésével menetet formálva több egyházi tisztviselővel, tanárral és a gyászolókkal a koporsót a Kollégium dísztermében felállított ravatalra kísérték. Ezen az úton tanítványai, a teológusok hozták vállukon a koporsót. A gyászszertartáson *Józan* Miklós püspök úr mondott megható imát, majd a Teológiai Akadémia nevében dr. *Abrudbányai* János dékán búcsúzott. A Dávid Ferenc Egylet részéről dr. *Kiss* Elek egyházi főjegyző, ügyvezető alelnök mondott búcsúbeszédet, kiemelve azt, hogy munkás élete és eleven szelleme miként kapcsolódott be a tizenkilencedik század erdélyi életébe s miként

tette ezt a szellemet a többi nagy unitáriussal együtt termékennyé és gazdaggá. Az ifjúság részéről *Bencze* Márton hallgató búcsúzott közvetlen meleg búcsúval. A szertartás után hosszú menet kísérte ki a temetőbe, hol *Simén* Dániel teol. tanár vett örök búcsút a tanártársai és minden volt tanítványai nevében. Bánatos, megtört özvegyén, négy gyermekén kívül kiterjedt nagy rokonság, de egy egész Egyház vallásközönsége gyászolja a nagy műveltségű és hűséges nevelőt.

Az alábbiakban adjuk dr. Abrudbányai János dékán ravatalánál mondott búcsúbeszédét:

Az akadémia Igazgatósága és Tanári kara nevében búcsúzom Tőled szeretett Kartársunk!

Megrendült lelkünk őszinte és mély fájdalmával tolmácsolni szeretném ravatalod mellett életedre visszatekintő emlékezésünk hangulatában azt, hogy esztendők hosszú munkássága után milyennek ítéljük meg a magunk és mindannyiunk tanulságára a Te életedet.

Nem tartozik szomorú feladatom közé feleleveníteni egyéni és családi életed sok áldott percét, melyek tanuskodnának arról, hogy a meleg lélek és érző szív drága ajándékait pazar kezekkel osztogattad. Arról sem kívánok szólni, hogy milyen áradó álmodozással tudtál jobb időkről álmodni, amikor megújulni és erőt nyerni aranyosparti gyönyörű kerted árnyas fái alá mehettél.

Személyi és családi vonatkozásokon túl mi, az intézet mindenek felett attól az egyházi szolgától kívánunk búcsúzni, aki testi és szellemi ereje legjavát egy félszázadon át egy szent gondolat felemelő igájában áldozta fe. Mert külföldre indulásod első napjától kezdve, a gimnáziumi tanári katedrán át el egészen szíved utolsó dobbanásáig egy nagy, mély, emésztő bánatod volt. Egyetlen gondolat feszítő vitorlái hajtottak. A Dávid Ferencz fejtegetéseiben megismert úgynevezett „tiszta unitárizmus" diadaláért fáradoztál.

Tudományos teológiai munkásságodnak homlokterében éppen ezért a keresztény vallás tiszta forrásainak felkutatása állott. Meggyőződéseddé vált, hogy a keresztény vallás tiszta formája egyenlő Jézus vallásával. Életfeladatod így a történelmi Jézus alakjának hűséges megrajzolásában jelentkezett. A tudós nemes szenvedelmével kutattad most már azt a Jézust, kit a teológiai spekuláció mesterséges módon átlényegsített, örök emberi vonásaitól megfosztott, Krisztussá alakított, vagy olykor éppen elködösített.

Egyházunk újkori történetének nagy püspöke, Ferencz József, amikor sok évi tanároskodás után hivatalosan is beiktatott állásodba az ünnepségen mondott beszédében megállapította, hogy *„az unitárius szellem az igazság keresésében és szeretetében, a testvéri érzés ápolásában és a hazafiságban nyilvánul"*. Ezt a nemes püspöki hagyatékot, útjelzést sokat forgadtad szívedben. Hittél ennek, vallottad mindhalálig. Amikor később, mint az intézet vezetője Te iktattad be egyik tanártársadat így szóltál: *„Az a teológia, melynek a művelését az Unitárius Teológiai Akadémia óhajtja és minden*

tanárától el is várja az igazság által megszentelt teológia. Ennek a művelésében teljes szabadságot enged minden tanárának s tudományosan megindokolt meggyőződését mindenkinek tiszteletben tartja."

Klasszikus műveltséged tartalmából az így meghatározott unitárius szellem jegyében mindig alapos fejtegetéssel hoztad elő a megismert objektivumot, igazságot, valóságot. Magyarázataid inkább rációnálisaknak, túlzón reálisaknak látszanak, de aki kemény logikád, körültekintő megfogalmazásod, éles szatírád mögött figyelni tudta a lélek áhitatos szándékait, aki megérezte, hogy a hit külső sallangjai, csodaszerű szövődményei ellen azért folytatsz kitartó harcot, mert a benső igazság és az erkölcsi jó isteni parancsa kategórikus szolgálatában állsz, aki megérezte ezt, az becsült Téged, az vonzódott Hozzád és végül meg is szeretett.

Lelked nem a vallásos líra édes ömlengéseire volt beállítva. Tudományos értekezéseidben, prédikációidban, teológiai jegyzeteidben következetesen és céltudatosan készítetted elő az új idők számára megalkotandó azon korszerű unitárius hittant, melyet értelmi őszinteséggel hinni és hirdetni lehet. Alapköveket, irány- és határjelzőket helyeztél el, melyeket feltétlen figyelembe kell vennünk hitelveink megfogalmazásánál.

Az ifjú teológus számára sokszor kelletlenül kijózanítóak voltak előadásaid. Didaktikai és pedagógiai módszereid közé tartozott megszabadítani az ifjú szellemiségét az előítéletek, babonák, képzelgések hiszékeny anyagától — tábula rázát teremteni — s a felesleges szellemi és lelki tehertől így felszabadult ifjút a rendszeres gondolkozás világos ösvényein a meggyőződés önmagában elkészített tiszta útai felé irányítani. Ez a módszer sokszor kiábrándulások és csalódások nehéz lelki gyötrelmein át vezette az ifjút, de alkalmas volt arra, hogy felébressze a komoly vallásos érdeklődést s elvezesse az ifjút az igazság küszöbéig.

Teológiai gondolkozásodnak iránya és gyökeres módszerednek alkalmazása Egyházunk berkein belül sem talált mindenkinél kedvező visszhangra. Ezzel Te mindig tisztában voltál. Beszéltél erről másoknak, de beszéltél az Istennek is erről. Ebben a teremben, erről a szószékről egyszer így imádkoztál: *„Mélyen érezzük és tudjuk, hogy a Te kiváló kegyelmedben részesülünk, amikor minket a Te céljaidnak magyarázóivá, a Te akaratodnak hirdetőivé rendeltél... adj nekünk tehetséget, erőt és bátorságot, hogy nagy munkánkban ne csak az emberek, de különösen a Te megelégedésedre szolgálhassunk*". Nem az emberek kedvező, vagy kedvezőtlen véleménye szerint formáltad meg nézetedet és nyilvántartottad véleményedet, mindig csak az számított Neked, hogy az Isten megelégedésére szolgálhass.

A tudós tanár emlékalakja mellett gondolunk itt koporsódnál arra is, hogy milyen hűséggel és milyen odaadással viselted gondját az újabb történelem legnehezebb évei alatt intézetünknek. 1914—1920-ig Teológiánknak vezetője voltál s az e munkában kifejtett

pedagógiai, kulturális, tudományos, de mindenekfelett magyar nemzeti tevékenységed eredményeként, a hat esztendő jutalmaként hat hétig voltál e város fellegvárának rabja s viselted el a puszta megaláztatáson túl az idegen hatalom zsoldosainak kegyetlen ütlegeit is.

Büszke voltál ezekre a nehéz napokra. Érezted, hogy e napok szilárdabbá tették jellemedet, erősebbé elhatározásodat és mélyebbé nemzeti tudatodat. Az ilyen küzdelmekben, az állandó munkában, az otthon örömeiben és gondjaiban feloldódott lelked mellett jó volt lenni. Mi kartársaid boldogan teszünk vallomást messzi útra indulásod előtt arról, hogy náladnál megértőbb, figyelmesebb, kedélyesebb és szeretőbb barátot el sem képzelhetünk. Ha visszanézünk életedre s tudományos munkáid között keresgélünk, mindegyre megjelenik előttünk meleg, szerető, vídám, gyakran kedvesen mókázó, mindig friss és mindig eleven emberi lényed s ilyenkor megértjük, hogy mit sírat benned a család, kit vesztettek el drága szeretteid. Ezért mi is velük gyászolunk, velük sóhajtozunk. De ha a család megtudja sejteni fájdalma könnyein át azt a nagy kultúrértéket, melyet most az Egyház, Intézetünk, az unitárius vallásközönség és a magyar nemzeti társadalom is örökségként átvesz, akkor a család velünk vígasztalódik, velünk nyugszik meg s velünk együtt imádkozik hálával a jó Istenhez, hogy nekünk adta Őt.

Ezekkel a gondolatokkal búcsúzom Tőled halálodig hű bajtársunk, szeretett kartársunk. Őrizni fogjuk szellemedet s álmaid valóra váltásán — Reád sokszor emlékezve — szüntelen dolgozni fogunk . . . Ámen.

Dr. Abrudbányai János.

TEMPLOMI ÜNNEPÉLYEK DEBRECENBEN. A debreceni szórványegyházközség lelkésze Ferencz József, havonta egyszer templomi ünnepélyeket rendez, ahol a város unitáriusai mellett a másvallású érdeklődök is megjelennek. A jan. 17-én megtartott első ünnepélyen dr. báró Dániel Gábor köri felügyelő gondnok mondott megnyitót, dr. Csíki Gábor esperes pedig a vallászabadság két hőséről Dávid Ferencről és János Zsigmondról olvasott fel. Két iskolás gyermek verset mondott: Papp Évi és Boér Gizi, köztük Mester Lajos presbiter, városi törvényhatósági bizottsági tag Fohász c. költeményét. — A legközelebb tartandó előadások alkalmával febr. 21-én dr. Abrudbányai János, teol. dékán; márc. 14-én Szent-Iványi Sándor budapesti lelkész, teol. m. tanár tartanak előadásokat. Dr. Gelei József egyházi főgondnok is kilátásba helyezte, hogy egy előadást tart a debreceni templomi ünnepélyek sorozatában a tavasz folyamán.

Özv. Csifó Salamonné

1874—1943.

A kolozsvári Unitárius Nők Szövetségének nagy gyásza van, melyben az Országos Szövetség minden tagozata őszintén osztozik: *Csifó Salamonné,* kit a kolozsvári Nők Szövetsége 1936. márciusi közgyűlésén választott elnökévé, s ki mint alelnök az Országos Szövetség ügyeiben is mindig tevékeny részt vett, — súlyos szenvedés után, február 2-ikán örökre lezárta szemeit.

Székelykeresztúri Csifó Salamonné árkosi Veress Ilona 1874. szept. 23-ikán született Árkoson, de korán árvaságra jutva, már 11 éves korában Kolozsvárt lakó fivére vette magához s az ő házánál nőtt fel. Itt a De Gerando Antonina felsőbb leányiskolájának volt növendéke s egész életében hálásan gondolt vissza az ott töltött időre. Kolozsvárt tanítónői és ipariskolai, majd Pesten óvónői képesítést is szerzett.

1897-ben mint Csifó Salamon árkosi lelkész felesége, kerül vissza szülőfalujába és itt kezdi már el azt a jótékony és szociális munkát, melynek szolgálatában telik el egész élete. 1901-ben jönnek Kolozsvárra lakni. Akkor lett itt férje egyházi és püspöki titkár, majd 1909-ben teológiai tanár.

A Nők Szövetsége első 1910-ben történt megalakulása óta mindig a leglelkesebb vezető tagok egyike, ki fáradtságot nem ismerve, minden idejét egyletünk munkájának szenteli. Szívügye mindenkor a szegények gyámolítása s mióta fejlődő szövetségünk bizottságokra osztva végzi munkásságát, mindig ő a szegényügyek vezetője.

Akkor volt boldog, ha segíthetett valakin és igazi elhivatottsággal tudott segíteni. Nem lealázóan alamizsnát adott, az anyagi támogatást résztvevő szóval, jó szivének annyi melegével tudta adni, hogy valósággal magához emelte minden gyámolítottját. Hosszú éveken át ő irányította a karácsonyi gyüjtés és kiosztás különösen fárasztó munkáját és féltve örködött a felett, hogy név szerint ismert védencei azt kapják, amire szükségük van.

Munkássága nem merült ki a szegénygondozásban; szövetségünk minden munkájából derekasan kivette részét, így az országos alakulat megszervezéséből is. Mint hajdan vidéki papné, ismerte és megértette a vidék problémáit, s az ő munkássága idejére esik egyletünk nagy átalakulása, hogy régimódi jótékonykodás helyett, ma céltudatos szociális munka és intézményes segítés a feladatunk.

Nagy volt öröme midőn e cél szolgálatában 1935-ben megnyitottuk napközi otthonunkat, s még nagyobb, midőn végre 1940 nyarán készen állott Iris-telepi Unitárius Otthonunk, hol

pártfogoltjainak legelhagyatottabbjait, az egyedülálló aggokat és árvákat elhelyezhette.

Bármit rendeztünk, unitárius összejövetelt, külföldi hitrokonaink fogadását, el sem tudtuk volna képzelni az ő tevékeny jelenléte nélkül, de az elmult kisebbségi időben ennél továbbmenően részt kért minden magyar női munkából: a Magyar Nők Központi Titkárságának és a Mária Valéria árvaháznak is lelkes munkása, a felekezetközi megértésen alapuló öntudatos erdélyi együttműködésnek meggyőződéses híve volt.

Özv. Csifó Salamonné

Mindenkit szeretett és mindenki szerette, mert sohasem magára, mindig csak másokra gondolt, szelíd, komoly lénye tiszteletet parancsolt, s mint elnök jóságosan elsímítva az ellentétet, a megértést és békességet kereste, fáradhatatlan munkakedve, önfeláldozása példaképpen állhat mindnyájunk előtt.

Február 4-ikén munkahelyén, a Nők Szövetsége halltermében felállított ravatalánál vettünk örökre búcsút tőle s Kolozsvár dolgozó asszonyainak nagy tábora felekezeti különbség nélkül felsorakozott koporsója mögött, kikisérni azon az úton, melyet minden áldott nap megjárt s most utoljára tett meg, hűséges élettársa nyugvóhelyéhez.

Emlékét szeretettel fogjuk megőrizni.

*

A kolozsvári Nők Szövetsége hálájának kifejezéseképen koszorút helyezett el koporsóján, míg az Országos Szövetség vezetősége koszorúmegváltásra gyüjt és áldott emléke megörökítésére Iris-telepi Otthonunkban ágyalapot létesít, melyhez kérjük az egyházközségi Nőszövetségek hozzájárulását. A nevét megörökítő új ágyba majd azt a kis árvát fogjuk először fektetni, ki különösen kedvence volt, s kinek sorsát leginkább szivén viselte.

Kauntzné Engel Ella.

A haldokló honvéd izen

Bajtárs megállj. Egy golyó eltalált...
Itt furódott be a szívem felett...
Mennék... de érzem... nem bírom tovább...
Izenni szeretnék haza... veled.

Úgy tudom, mondtad, hogy alföldi vagy
S nem állhatod a büszke hegyeket.
De mégis kérlek figyelj reám,
Míg engem megvált a Szeretet...
Büszke fenyőfabölcső ringatott,
Sziklákattépő viharos éjszakákon
Anyám dalolt felettem altatót...
Szegény anyám... Most áll a kapuban
Naponta lesi érkezésemet...
Mondd meg nékî, hogy nevével ajkamon
Hunytam örök álomra szememet...
Apámnak, büszke, zord apámnak
Szorítsd meg komoran kezét...
S ő tudni fogja, hogy ezzel hoztad
Haldokló fia üzenetét.

Jaj, sietnem kell, sürget a Vég...

Van egy hugom is... Hargita leánya...
Tavasszal érte virul a határ...
Mondd meg neki, hogy forduljon az éghez,
Bátyjánál mindíg védelmet talál.

Bajtárs... emeld fennebb... a fejemet...

És egy kislány... Tudod, Anikó...
Ő a legszebb az egész faluban...
A lelke fehér... akár a hó...
Bontsd meg ingemet...
Szívem fölött ott van drága képe
És mátkagyűrűje...
Mondd meg neki, hogy nagyon szerettem...
Ne várjon rám... ne várjon semmire.

Még mondani akarok valamit...
Bajtárs figyelj... hajolj közelebb...
Már látom a ködben... látom a Hargitát...
Komor fenyőket... csillogó vizeket...
Bajtárs... látod, ez itt Anikó...
Ez itt az anyám... ez meg a hugom...
Apámat is szeretném látni...
Látom... előttem megy az úton...

Bajtárs... kemény az idegen föld....
Orosz föld... amely majd befed...
De terítsd rám... terítsd rám... szemfedőül
Az erdélyi hegyekről... ködöket...

Nemes Nagy Márta.

KOVÁCS KÁLMÁN tanügyi főtanácsost a budapesti unitárius egyházközség gondnokává választotta. *Kovács* Kálmán egyházi, társadalmi munkássága ismeretes mindnyájunk előtt. A budapesti egyházközség igazi lelkes vezető embert nyert benne.

ÚJ FELSŐHÁZI TAGOK. Örömmel értesültünk, hogy dr. vitéz *Gyulai* Tibor kereskedelmi és iparkamarai főtitkárt, miniszteri biztost és *Csiki* Albert udvarhelyközi felügyelő-gondnokot Magyarország Kormányzója a Felsőház tagjaivá nevezte ki. Különböző munkamezőn működött és működik mindkét afia. Dr. vitéz *Gyulai* Tibor miniszteri biztos Budapesten, az ország szívében, országos feladatokat teljesítve Istentől nyert kiváló képességei segítségével, *Csiki* Albert pedig a Székelyföld szívében, Székelyudvarhelyen végzett olyan kitartó, lelkes munkásságot, mely méltóvá tette a magas kitüntetésre.

BIRÓ ELEK kovásznai állomásfőnök a délerdélyi menekült tanulók konviktusi díjára 14.40 fillért adományozott. Isten áldása legyen a jókedvű adakozón.

JÓZAN MIKLÓS: ARATÁS (írások könyve). A Minerva kiadásában, 470 oldalon jelent meg Püspök urunknak *Aratás* (írások könyve) című értékes műve. A mű négy részből áll. Az első rész költemények prózában. Ilyen van a függelékkel együtt 90. Mindenik a vallásos érzésnek. elmerülésnek valóságos gyöngyszeme. Szépen, nemesen egyszerű s mégis szónokias stílusban vannak megírva s bár különböző időkben született meg, 1922-től 1939-ig, mégis érzik rajtuk, hogy egy vallásos lélekből jöttek e világra. A sok vallásos eszme és gondolat az unitárizmus eszméi körében mozog.

A másik rész: keresztény áhitat már, amint a szerző mondja. gyüjtögetés angolból. Mindenik kis prózai költemény a keresztényi életnek mélyére hat, egyes nagy lelkek vallásos meglátását adja elő, vagy pedig a kereszténység nagyjainak a vallás egyes kérdéseiről való megállapítását adja elő.

A harmadik részben pedig egyházi beszédek és más előadások vannak. Amennyire e sorok írója vissza tud emlékezni, egyházi beszédeinek s más előadásainak csak egy kicsiny részét adja, mindössze 18 darabot. Ez a szerző élete egész termésének csak egy kis része, de nagyon érdekes része. Különböző s mindíg nevezetes alkalommal mondott megnyilatkozásai Józan püspök fenkölt gondolkozásának.

A negyedik részben pedig költemények vannak, melyeket különböző időben és alkalommal írt. Mindenik értékes, de minket legjobban azok az ódái érdekelnek, melyeket egyháztörténelmünk nagyjairól, a nagy idők emlékére írt. Most itt találjuk szépen egymás mellett kévében ezeket az időálló költeményeket s a lelki táplálék, az örökkévaló értékek után vágyódó lelkek benne magtalálják a magasba lendítő szellemi élet kenyerét.

A könyv a magyar vallásos irodalom kiváló értéke.

MAGYARSÁG ÉS VALLÁS. Az egyetemes Unitárius Lelkészkör kiadása. Az egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942. április hó 28, május 3. napjain Budapesten tartott továbbképző tanfolyamának gyümölcse ez a 125 oldalra terjedő könyv. Tartalmazza *Komjátszeghi* Géza kolozsi lelkész szép imáját, *Kelemen* Imre oklándi lelkész „A mi szerepünk" című tartalmas egyházi beszédét, majd *Ekárt* Andor csehétfalvi lelkész, teol. m. tanár a papi hivatásról való magas beszédét. *„Hivatal és hivatás"* címen *Józan* Miklós püspök úrnak olvassuk gyakorlati ismeretre, tapasztalatokra mutató és az unitárius vallás céljára vezető szép beszédét. „Új világ, új Rend van kialakulóban — fejezi be beszédét a püspök úr — ma is: drága Vérnek ára, de a legszebb örökség, amit az utókornak, gyermekeinknek és unokáinknak hagyhatunk. Benne van a mi szívünk vére is, benne virrasztásaink és az igazság lelke, mely közel- s távolból egybegyüjtött most is Hazánk fővárosába."

Simén Dániel teol. tanár „Az unitárius lelkész az új világ küszöbén" címen értekezik a ma legnagyobb kérdéséről: milyennek kell lenni az unitárius lelkésznek a mostan kialakulásban levő időben. A felelet az, hogy evangéliuminak és magyarnak. Kihangsúlyozza, hogy a vallási türelem nem jelent egyet a közönnyel vagy semlegességgel, hanem a mi vallásosságunk a tett vallásossága kell legyen.

„Az újszövetség mai problémái és az unitárizmus" címen dr. *Kovács* Lajos teol. m. tanár értekezik. Beállítja a 19. és 20. század újszövetségi biblia-kritika világába az olvasót s állást foglal a kivívott eredmények mellett. A bibliakritika előállította a történeti Jézus valódi alakját s mi ennek a Jézusnak fölemelő vallását valljuk magunkénak.

„Az unitárizmus és a fajelmélet" címén dr. *Abrudbányai* János dékánnak komoly tanulmányra való tanulmányát olvassuk. Megállapítja, hogy a magyar faj több elemből van összetéve s hogy további keveredésre nincs szükség. A magyar fajnak oly vallás kell, amely előrelendíti a magyar életet s erre a magyar földön született unitárizmus kiválóan alkalmas.

Végül a lelki eredményeket dr. *Kiss* Elek egyh. főjegyző foglalja össze, megállapítva, hogy a továbbképző valóban megfelelt céljának. Ismertetésünk csak helyszűke miatt ily rövid. Az olvasó sok gondolatot fog találni a könyvben, érdemes a vele való foglalkozás. Ára 3.50 P.

A KÉNOSI KEBLI TANÁCS LEVELE VÁRI ALBERT TEOL. TANÁRHOZ.

Nagytiszteletű Tanár úr!

Egyházközségünk kebli tanácsa 1943. január 30-i gyűlésében igaz hálával, őszinte köszönettel s szeretetteljes visszaemlékezéssel vette tudomásul, a szószékünkről már november hó folyamán közzétett kedves hírt, hogy szeretett volt lelkipásztora *Vári Albert* és neje *Ferenczy Anna* 1000, azaz Egyezer Pengő alapítványi adománnyal kívánt megemlékezni kicsiny egyházközségünkről, hol 50 évvel ezelőtt (1892. szept.) indult el Istennek s embernek egyaránt tetsző, sikerekben gazdag lelkészi pályájára. s ugyancsak itt kötöttek egymással házassági szövetséget.

A mi közösségünkben a templom és a lelkipásztor mindig közelállottak szívünkhöz, mert éreztük, hogy e szép Haza sok nemes intézményei és tisztség-viselői közül ez a kettő maradéktalanul a mienk.

Tisztelendőséged szolgálatával, munkájával ezt a szeretetet sokszorosan megérdemli különösen azért, hogy felfelé ívelő szép pályája magasabb állomásain sem felejtkezett meg soha rólunk.

Iránt unk való szeretetük ezen újabb tanuságtétele alkalmával fogadják kedves élettársával együtt mindyájunk legőszintébb köszönetét és jókívánságait.

A jó Isten tartsa meg még sokáig életüket és egészségüket.

Kővári Jakab s. k.
lelkész.

Fóris Mózes s. k.
gondnok.

Firtos Áron s. k.
énekvezér.

Kebli tanácsosok:

Kovács Imre s. k. — *Sándor Dénes* s. k. — *Máthé Ferenc* s. k.
vitéz *Mózes Miklós* s. k. — *Kiss Dénes* s. k. — *ifj. Mózes Sándor* s. k.
vitéz *Máthé Áron* s. k. — *Birki Sándor* s. k. — *Derzsi Lajos* s. k.
Sándor Albert s. k. — *Kovács Dénes* s. k. — *Sándor Gyula* s. k.

magtáros:
Fóris Ádám s. k.

egyházfi:
Máthé Mózes Györgyé s. k.

egyházfi:
Cseke Péter s. k.

NŐK A KATONÁKÉRT. Főgondnokunk a Nőszövetségekhez a következő köszönő sorokat intézte: „Egyházközségeink nőszövetségeihez felhívást intéztem, hogy harctéren küzdő katonáink részére a hadtest által megadott minta szerint hőpárnákat készítsenek. Nagy büszkeséggel és lelki megelégedettséggel kell elmondanom, hogy nőszövetségeink a felhívást a legnagyobb áldozatkészséggel és minden reményeket felülmuló eredménnyel követték. Az alábbiakban, mintegy nyugtázásként is, közlöm az egyes egyházmegyékből beérkezett adományokat.

Abásfalva 27, Árkos 20, Barót 16, Benczéd 13, Bölön 22, Bözöd 18, Bözödújfalu 8, Budapest 14, Búzaháza 11, Csehétfalva 10, Csekefalva 20, Csíkfalva 13, Csókfalva 23 (és 1 bárányból), Dunapataj 10 (és 1 bárányból sapka), Firtosmartonos 15, Firtosváralja 12, Gagy 10, Hódmezővásárhely 8 (valamennyi a papné ajándéka), Homoródalmás 23, Homoródjánosfalva 11, Homoródkarácsonyfalva 11, Homoródkeményfalva 22, Homoródszentmárton 23 (és 1 nyaksál), Homoródszentpál 65, Homoródszentpéter 12, Homoródvárosfalva 17, Kadács 18, Kálnok 8, Kénos 27, Kide 12, Kis- és Nagykede 16, Kissolymos 17, Kolozs 13, Kolozsvár 215 és 2 drb. nagy ágypárna, 7 drb. kis ágypárna, 1 göngyöleg vatta. Kolozsvár—Irisztelep 100, Kobátfalva 18., Kökös 8 (és 1 zsák toll), Marosvásárhely 10, Medesér 10, Nagyajta 14, Nagyvárad 15, Nyárádgálfalva 10, Nyárádszentlászló 12, Nyomát 29, Okland 24, Pestszentlőrincz 20, Rava 21, Recsenyéd 25, Sepsikőrispatak 11, Sepsiszentgyörgy 21, Sepsiszentkirály 6, Siménfalva 10, Szabéd 12, Székelykeresztúr 63, Székelyudvarhely 15, Székelyszentmiklós 5, Székelyszentmihály 19, Szentábrahám 10, Szentgericze 27, Szentiványlaborfalva 12, Tarcsafalva 13 (és 12 pár talpmelegítő), Tordátfalva 14, Vadad 13, Vargyas 86.

Ez a szép megmozdulás összesen 1433 hőpárnát és 16 egyéb tárgyat eredményezett s ezenkívül a toll fölöslegéből mintegy 10 drb. kispárnát is átadtunk a katonaságnak. Igy az Unitárius Nőszövetség nem csekély büszkeséggel mondhatja el, hogy megfeszített, áldozatos munkájának erején egy egész magyar ezredet látott el széltől, vihartól védő tollpárnával s egyben csendes éjszakai álmot is biztosító kis fejpárnával.

Midőn nőszövetségeinknek, egyházközségeink lelkészeinek és tiszteletes asszonyainak hálával telt büszke szívvel köszönetet mondok és munkájuk után fáradozásukra Isten bőséges áldását kérem, nem mulaszthatom el megelégedett szívvel megállapítani azt, hogy *nőinket ebben az esetben is igazi unitárius szellem: nevezetesen az önerőnkből fakadó cselekvőszellem vezette.*

Köszönöm kiállásukat, köszönöm teljesítményüket! Köszönöm, hogy dicsőséget szereztek egyházunknak! *Gelei József* főgondnok.“

TEMETÉSEK. Mult számunkban nem tudtunk részletesen megemlékezni *Pál Ferenc* tb. esperes, volt főközügyigazgató temetéséről, mert az erre vonatkozó tudósítás nem fért be a lapba. A nagy temetés dec. 27-én történt meg. Óriási közönség gyűlt egybe a két Homoród vidékéről. A lelkészek és énekvezérek csaknem mind jelen voltak. Az egyházat Simén Dániel teol. tanár képviselte. A templomi gyászistentiszteleten imát *Bede* Emil recsenyédi, beszédet pedig *Kelemen* Imre oklándi lelkész mondott. Búcsúbeszédet mondott *Simén* Dániel teol. tanár az egyetemes egyház és intézmények, *Bálint* Ödön esperes az egyházkör, *Zoltán* Sándor teol. m. tanár az udvarhelyi lelkészkör, *Báró* József a köri D. F. Egylet, *Kelemen* Imréné tiszt. asszony a nőegylet nevében. A sírnál ismét *Kelemen* Imre búcsúzott el. Híveinek, s Homoród vidékének s a távollevő tisztelőinek igazi szeretete kísérte nyugvóhelyére.

ÖZV. CSIFÓ SALAMONNÉ február hó 2-án halt meg hosszas és türelemmel viselt betegség után. Temetése 4-én történt meg a Nőegylet Kossuth Lajos-utca 7. szám alatti helyiségének nagyteréből. A holttestnek a lakásból való elhozatala alkalmából buzgó imát mondott *Szent-Iványi* Sándor budapesti vezető lelkész, melyben kifejezésre jutott az elhunyt iránt való hála jóságos cselekedeteiért. A Nőegylet nagytermében tartott gyászszertartáson *Józan* Miklós mondott megható imát, azután dr. *Gelei* József főgondnok az egyház nevében mélyen átérzett búcsúbeszédet, melyben az elhunytnak a szegények és a gyermekek gondozása iránt kifejtett munkásságát méltatta. A Nőegylet nevében primor *Vajna* Lajosné mondott meleg búcsúszavakat a szegények és gyermekek önzetlen segítőjéről. Végül pedig *Réthy* Elemér VIII. gimn. tanuló a menekült diákok nevében fejezte ki szívből jövő háláját a menekültek és szegények gondozója iránt. A temetőben pedig *Szent-Iványi* Sándor buzgó imával adta át a hamvakat a Mennyei Atyának. A temetésen az unitáriusokon kívül nagy közönség vett részt; jelen voltak az összes kolozsvári nőegyletek képviselői.

ÖZV. KISS MÁRTONNÉ szül. KÖLESÉRI KATALIN munkás életének 82-ik, szomorú özvegységének 23-ik évében f. évi február hó 2-án türelemmel viselt hosszas szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének. Az elhunytat gyermekei, köztük Lőrinczy Zoltánné sz. Kiss Katinka, testvérei, unokái, sok közeli és távoli rokona, a család barátainak és ismerőseinek nagy száma gyászolja. Emléke áldott.

TARCSAFALVI PÁLFFY ÁKOSNÉ szül. medeséri SZABÓ RÓZÁLIA, munkás életének 59-ik évében példás türelemmel viselt sok szenvedés után február hó 5-én jobblétre szenderült. Igazi belső embernek volt a gyermeke, egyházias érzésű kiváló népnevelőnek megértő, rokonlelkű hitvese. Korai halálát férjén,

lapunk jeles munkatársán: *Pálffy* Ákoson kívül, leánya: *Kővári* Jakabné, unokái, testvérei, közeli és távoli rokonai s barátainak és tisztelőinek nagy száma gyászolja. A gondviselő Isten adjon az eltávozottnak üdvösséget, a fájó szíveknek pedig enyhületet.

PÁLFFY ERZSÉBET okl. tanítónő, iparművész növendék, 23 éves korában január hó 26-án Medeséren a szülői háznál megszünt élni. Szülőinek, unitárius társadalmunknak boldog reménysége távozott el a földi életből. A jóságos Isten a megboldogultnak adjon örök üdvösséget, a megszomorodott szülőknek, testvéreknek pedig vigasztalódást.

KARÁCSONYFA-ÜNNEPÉLY NAGYAJTÁN. A D. F. E. Nőszövetsége 1942. dec. 22-én, 1925. óta tizennyolcadikszor rendezte meg az unitárius iskola tanulói részére a karácsonyfaünnepélyt. Ez évben ismét sikerült, — ha nagyobb erőfeszítéssel is, — a szegénysorsú iskolásgyermekek ruhasegélyezése. Erre a következő pénz és természetbeni adományokat gyüjtötte az elnökség: Dr. Ferenczy Géza 35 P, Nagyajtai Hitelszövetkezet 10 P, Helyi „Hangya" szöv. 10 P, dr. Szász Ferencné 5 P, és egy pár használt cipő, Fülöp Mózesné 7 P, Péterffy Gyuláné 1 nadrág, 1 sapka, Kovács Albert és neje 10 pár talp, özv. Kovács Dénesné 5 pár talp, Gazdag Miklósné és neje 40 P, 2 pár használt cipő, Ferencz István 10 P, Ruttlik Rezső 4 P, Téglás Áron 4 P, Taar Géza 5 P, özv. dr. Borbély Istvánné 5 P, Gyulai Ilona 20 P, iskolás gyermekeink selyemhernyótenyésztéséből 27.58 P, ifj. Bartha Lajos és neje 2 téli nadrág. Ehez járult néhai Molnár Sándor, Inczéné Fazakas Zsuzsa és özv. Benedek Józsefné nevére a fenti céllal tett alapítványok kamataiból 10.50 P, továbbá a Nőszövetség pénztárából adományozott 94 P. A tagok önkéntes gyüjtéséből a szeretet-csomagokhoz 62.30 P. pénz és 36.50 P. értékű tészta és alma állt a Nőszövetség rendelkezésére. A kiosztott összes érték 532.88 P. Ezekből az iskola minden tanulója édességeket és írószereket tartalmazó szeretet-csomagot kapott, továbbá 26 tanuló részesült felsőruha, fehérneműanyag, cipő, vagy cipőtalp ajándékba. Az ajándékokat az unitárius iskola növendékei által előadott szép karácsonyi és egyben alkalomszerűen hazafias műsor végeztével osztotta ki a nőszövetség vezetősége a községháza nagytermét zsufolásig megtöltő közönség előtt.

BUDAPESTI NŐKSZÖVETSÉGE MUNKÁJA. Ujvári László kedves munkatársunk írja, hogy a budapesti unitárius nők szövetsége az elmult karácsony alkalmából is igyekezett a szegények segítésére megfelelő összeget gyüjteni. Evégből dec. hó 7-én a Sefke helyiségében karácsonyi bazárral, büffével egybekötött műsoros délutánt rendezett, amely kitünően sikerült.

P. SZENTMÁRTONI KÁLMÁN tb. igazgatót az a kitüntetés érte, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr az V-ik fizetési osztályba sorozta be. A kiváló tanárnak és történetírónak tiszta szívből sok szerencsét és hosszú életet kívánunk.

ORBÁN BALÁZS Székelyföld leírása című nagyértékű munka kiadására Péter Lajos tanár javaslatot tett a székely vármegyék vezetőségének. Marostorda vármegye szakvéleményt kért Kelemen Lajos levéltári főigazgatótól a kiadás kérdésében. Kelemen Lajos főigazgató szükségesnek tartja a nagyértékű mű kiadását és megtette javaslatát az új kiadásra nézve, hogy a könyv megjelenése óta napfényre került új adatok is feldolgozhatók legyenek.

MÁRTON SAMU és VÖRÖS ISTVÁN kolozsvári gimn. tanárokat a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a rendes tanárok közé sorozta be az E. K. Tanács előterjesztése alapján. Sok szerencsét kívánunk.

DR. MIKÓ IMRE országgyűlési képviselő a Homoród vidékén a mult hónapban választói között körútat tett. A választók nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadták s bizalmukról biztosították.

ELJEGYZÉS. Dr. *Nagy* Zoltán kir. törvényszéki aljegyző és *Kendey* Csont Éva jegyesek. Sok szerencsét kívánunk.

DEBRECENI SZÓRVÁNYGONDOZÓ LELKÉSZ kéri, hogy lelkész afiai közöljék vele mindazoknak a híveiknek a nevét, s lehetőleg pontos lakáscímét, akik az utolsó három évben költözködtek az alábbi megyék területére: Hajdu, Szabolcs, Abauj, Bereg, Ung, Borsod, Zemplén, Heves, Szolnok. Egyuttal délerdélyi menekültek címét és nevét is, akik erre a területre költöztek. Minden adatközlést előre is hálás köszönettel vesz Ferencz József lelkész, Debrecen, Hatvan-u. 24.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferencz egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

SZERK. ÜZENET. Több cikk, vers, tudósítás kimaradt helyszüke miatt. Ha minden előfizető megteszi kötelességét az előfizetés rendezésével, lapunkat 24 oldalon adhatjuk ki s nem leszünk arra kényszerítve, hogy fontos, közérdekű dolgokat kihagyjunk. A hátrálékosokat nagy felelősség terheli.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 483 — Felelős vezető: Major József.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. március. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Köszöntő

(a Berde-serleggel)

Berde Mózsáról szól az ének...
Dicsőség Isten nagy nevének,
Jókedvibe' hogy nékünk adta őt,
— Az ős ugarban új barázdát szántva,
Arany kalászit gyüjtve garmadába, —
A fejedelmi, áldott Jóltevőt!

Berde Mózsáról szól az ének...
Ha mi hallgatnánk, zengenének
A sziklabércek más-más nyelveken
S a Muzsák berke, mint egy harci tábor,
Megittasulva lelke mámorától,
Hymnuszba csapna győzedelmesen.

Berde Mózsáról szól az ének...
Eladdig akik éhezének,
A Megváltónak édes gyermeki,
Hűs hajnalon most szednek égi mannát,
Haló porában áldva drága hamvát:
Ez mind családja, vére volt neki.

Berde Mózsáról szól az ének...
Ki szószólója nemzetének,
Nehéz időkbe' pajzsa, gyámola;
Fut — fárad — izzad: arca verítékén
Jólét fakad a bujdosók-vidékén;
Fölöttük — ím! — a béke angyala.

Berde Mózsáról szól az ének...
Áldás adassék serlegének —
Értünk ki annyi keserű pohárt
Fenékig hajta, titkos áhítatban:
Eltemetkezve égő áldozatban,
Mint Paraklétos új Pünkösdre várt.

Berde Mózsáról szól az ének...
Ott künn — ma vajjon mit beszélnek,
A triumvirek[1] *bölcs tanácsiban?*
— „Élet-halál!... a Lenni vagy nem lenni!...
Mert sírjainkban nem tudunk pihenni,
Amint reméltük: nyugton boldogan."

Berde Mózsáról szól az ének...
Áldozunk az ő szellemének,
E hősi szellem: a mi örökünk.
Ha elfelednénk nyomdokába lépni,
Koszorújába friss virágot tépni, —
Oh, akkor, akkor... jaj, oh jaj nekünk!

Berde Mózsáról szól az ének...
Ötven éve,[2] *hogy hő szívének*
Végdobbanása minket melegít.
Oltár e szív... Az emberszeretetnek
Oltárain míg könnyeink peregnek,
Hadd lássa népét, hálás gyermekit!

Józan Miklós

[1] Triumvirek: három férfi tanácsa. Brassai, Berde és Bölöni Farkas Sándor egymáshoz közel vannak eltemetve Kolozsvár Házsongárd nevű temetőjében.

[2] Berde Mózes 1893-ban, ezelőtt 50 évvel halt meg.

Zsuzsi és a Jóisten*

Székely leányka volt Zsuzsi s éppen hét éves. Ott laktak a Nyárád vize mellett, Székelyföldön. Ügyes székely ember volt az apja, — a földművelés mellett fakitermeléssel foglalkozott s növelte vele a kenyerét. Csak édesanyja nem volt Zsuzsikának, korán elhalt. Igy aztán ketten éldegéltek. Egyik nap este csak elfogja Zsuzsit az édesapja s azt mondja neki:

— Nó, te leánka, reggel megyünk Pestre.

— Azt mért, édesapám? — kérdezte Zsuzsi, mert hogy szerfölött kiváncsi természetű volt.

Édesapja aztán elmagyarázta, hogy a „fások", így hívta a fatermelő vállalatot, felrendelték Budapestre, s ha már őmaga megy, elviszi a leánykáját is: „Legalább meglátja a nagyanyád, hogy mekkorára cseperedtél". Mert ott lakott a Zsuzsi édesanyjának az anyja Budapesten.

Hej, örvendett Zsuzsi az utazásnak, de még inkább annak, hogy meglátja végre a nagyanyját. Hiszen, hogy édesanyja nem volt, nagyanyja után vágyott a legjobban. Mondom, örvendett Zsuzsi nagyon s csak akkor komolyodott meg a szeme, amikor megkérdezte az édesapját.

Mert Zsuzsi már utazott vonaton s tudta, hogy van személy-, gyors-, sőt sebesvonat is. Nem volt ő olyan kis elmaradott leányka, ha falun nőtt is fel. Hanem arra már igazán nem lehetett elkészülve, amit édesapja felelt neki:

— Milyen vonattal? Semmilyennel. Repülővel megyünk.

Zsuzsi meghökkent, gondolkozott egy kicsit, aztán hogy biztos legyen a dolgában, megkérdezte:

— Repülővel, édesapám?

— Azzal, édesfiam. Repülőgéppel.

Zsuzsi ránézett az apjára, hogy nem tréfál-e. Aztán, mikor látta, hogy komoly az arca, feltette rendes kérdést:

— Azt mért, édesapám?

— Miért, miért? — mérgelődött az édesapja — hát azért, fiam, hogy a rák ne menjen a vetésre.

Pedig, ha máskor joggal haragudott is Zsuzsira az édesapja a sok kérdezősködés miatt, most az egyszer nem volt igaza. Mert hát akármilyen megszokott látvány is ma már a repülőgép képen, mozgóképszínházban, még fent a levegőben is, — azért az mégsem mindennapi dolog, hogy a falusi ember szekér, vonat vagy autobusz helyett repülőgépen utazzék valahová. Belátta ezt a Zsuzsi édesapja is, azért pár percnyi hallgatás után így szólt:

* Szent-Iványi Sándor: „Magasságok felé" című könyvéből.

— Tudod, fiam, mióta a románok elvették a fővonalat, nagyon körülményes az utazás Budapest felé. Főleg pedig sokáig tart. S minthogy a „fások" azt távíratozták, hogy holnap estére legyek a településön, hát nem marad más hátra, megyünk repülővel.

Zsuzsi még meg akarta ugyan kérdezni, hogy mi az a „fővonal", amit a románok elvettek, és hogy miért vették el, mikor adják vissza és így tovább, de édesapja nekifogott a pakkolásnak s nem merte már többet zavarni. Ehelyett maga kezdett gondolkozni a dolgon s addig-addig gondolkozott, míg egyszre csak a Jancsi kakas bekukoríkolt az ablakon: — Kukoríkú, jó reggelt Zsuzsika. Itt a hajnal, jön a reggel, ugorj, öltözz, lobbal-sebbel!

Hát Zsuzsika öltözött is, de mire elkészült, olyan fáradt lett az álmatlanul töltött éjszakától, hogy csak leült egy székre s azon minutumban lekoppant a szeme. Aludt még akkor is, amikor édesapja feltette a szekérre s csak akkor tért magához, amikor a vásárhelyi aszfaltra értek s a síma úton megszűnt a szekér zörögni, rázni, őt jobbról-balról mindegyre oldalba ütni. Mire kiértek a repülőtérre, már egészen magához tért s elcsodálkozva nézegette a hatalmas gépmadár ezüstös testét. Félni azonban nem félt, mert hát székely leányka volt s főleg: mert vele volt az édesapja.

Alighogy beültek a gépbe, mindjárt indultak is, éppen jókor jöttek. Eleinte kicsit döcögött a gép, egyszerre azonban olyan símán kezdett menni, mint a szekér, amikor a vásárhelyi aszfaltra értek.

— Úgy-e, járdán megyünk most, édesapám? — kérdezte Zsuzsi, mert hát a falusiak így nevezik az aszfaltot, hiszen nagyobb községeikben a „járda", vagyis a gyalogjáró aszfaltos csupán.

— Nem biza, — felelte az édesapja — hanem a levegőben.

Zsuzsinak tátva maradt a szája, de csak rövid ideig. Mert furcsa ugyan, hogy máshelytt is lehessen *menni*, mint a földön, de hát ha már így van, nem érdemes miatta sopánkodni. Inkább azt szerette volna most már, ha még magasabbra „mennének" s meg nem állanának a holdig. Meg is kérdezte az édesapját, hogy feljutnak-e hát odáig is, de csak ezt a választ kapta: Nem lehet!

— Azt mér nem, édesapám? — kérdezte Zsuzsi, mert mindent szeretett tudni.

Édesapja gondolkozott egy kicsit, végül is megmagyarázta:

— Azért nem, lányom, mert itt fenn kevesebb a levegő, mint odalent s ha még magasabbra szállnánk, még kevesebb lenne, mi pedig megfulladnánk.

Zsuzsi csodálkozott s mint mindig, amikor csodálkozott, most sem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze:

— Azt mért, édesapám?

Édesapja latolgatni kezdte magában, hogy nem túl okosan kérdezősködő leánykáját szelíden nyakon legyintse-e, vagy csupán csak reá szóljon: Hallgass! De aztán eszébe jutott, hogy Zsuzsi azon töpreng magában: mi is az a levegő, ami olyan fontos, hogy nélküle megfulladunk. Ezért hát röviden így magyarázta meg Zsuzsinak a dolgot:

— A levegő. fiam, az, ami: *ha van, észre se vesszük, de ha nincs, megfulladunk nélküle.* Fogd csak be az orrodat! — tette aztán hozzá hirtelen. Zsuzsi befogta az orrát, bár nem nagyon értette, hogy miért. Hamar megértette.

Zsuzsi ezen aztán úgy elgondolkozott, hogy egész úton egy szót se szólt többet.

Végül is megérkeztek Budapestre. Nem mondom el, hogy amikor a repülőgép ereszkedni kezdett lefelé, Zsuzsi úgy érezte magát, mint akinek kifordítva szögre akasztották a gyomrát, míg teste többi részét ugyanakkor fejjel lefelé beledobták a világürbe; s azt sem, hogy a nagymamával való első találkozás örömeit miképen homályosította el a fenti leszállás leírhatatlan utóhatása. Folytatom azonba a történetet ott, hogy másnap vasárnap lévén, Zsuzsi kérlelni kezdette az édesapját, hogy menjnek ki az állatkertbe, amelyről ő már olyan sokat hallott. Édesapja azonban azt mondotta, hogy legelőször a templomba fognak menni, az Isten házába.

— Azt mért, édesapám? — kérdezte Zsuzsi olyan ártatlan képpel, mintha otthon nem minden áldott vasárnap templomba ment volna az egész család és az egész falu. Édesapja azonban megértette, hogy Zsuzsi azon töpreng magában, vajjon legalább most az egyszer nem lehetne-e elhagyni a templomot, hiszen templom van elég a Nyárád vize mentén is, de állatkertet csak itt lehet látni, Pesten. Azért hát türelmesen magyarázni kezdett:

— Oda is eljutunk, ne félj, az állatkertbe is. De első az Isten háza. Hálát kell adnunk Ő szent felségének, hogy mind mostanáig megsegített, a repülőn is megóvott minket. Nála nélkül bizony semmire se mehettünk volna.

Olyan komoly és meghatott volt az édesapja hangja, hogy Zsuzsi is csak halkan és szégyenlősen merte ismét feltenni a sokat hallott kérdést:

— Azt mért, édesapám?

S édesapja most is megértette, hogy mi van a Zsuzsi butácska kérdése mögött, hogy azt akarja kérdezni: mi hát az Isten, hogy annyira függünk Tőle. Csakhogy nehéz volt ezt úgy megmagyarázni, hogy Zsuzsi gyermekesze is megértse.

Gondolkozott, gondolkozott az édesapja, mert most az egyszer eszébe sem jutott, hogy nyaklevessel feleljen leánykája kérdezősködéseire. Egyszer csak, mintha maga a Jóisten jött volna a segítségére, hirtelen felvillant a fejében a legalkalmasabb felelet.

— Emlékszel, Zsuzsi, — mondta, — hogy mit mondtam tegnap a levegőről.

Hogyne emlékezett volna Zsuzsi, hiszen egész úton azon gondolkozott. Mondta is mingyárt:

— A levegő az, ami: ha van, észre se vesszük, de ha nincs, megfulladunk nélküle.

— Na látod, — folytatta diadalmasan az édesapja. — Ilyen az Isten, a Jóisten is, édes fiam; csak persze még sokkal fontosabb, nagyobb és hatalmasabb, mint a levegő. Mert édes fiam, ha Isten velünk van, akkor észre se vesszük. Egészségesek vagyunk, boldogulunk, van erőnk és van kenyerünk s azt hisszük, ez a természetes, így van a rendjén. De ha elhagy minket az Isten, ha nincs velünk a Jóisten, utólér betegség, szerencsélenség, tűz, víz, csapás, — akkor jajgatunk, s csak akkor vesszük észre, milyen jó is volt, amikor még velünk volt az Isten. Azért kell hát az Ő házába járni, Hozzá imádkozni és az Ő parancsai szerint élni, hogy el ne hagyjon minket a Jóisten. Érted, fiam?

S gyerekek, lehet ugyan, hogy ennél jobban is meg lehetne magyarázni a Jóistent s az Iránta való emberi kötelességeket, az az egy azonban tény, hogy Zsuzsinak ez a magyarázat egészen megfelelt. Csak elkerekedett a két kicsi szeme, komoly vonásokba csücsörödött a szája s odanyujtotta kicsi kezét az édesapjának:

— Menjünk, édesapám.

A templomban pedig olyan áhítattal ült édesapja mellett, olyan mélyen elmerült az éneklésbe s olyan szívből imádkozott együtt a pap bácsival, hogy egész idő alatt, pedig jó óra hosszat tartott az istentisztelet, még csak ennyit sem súgott oda az édesapjának:

— Azt mért, édesapám?

BUZOGÁNY KÁLMÁN lelkészt a főtisztelendő püspök úr szétszórtan levő híveink egy részének gondozásával bízta meg. Nem jött el az ideje annak, hogy Buzogány Kálmánnal az elmult két évi küzdelmeivel foglalkozzunk, de arra már rámutathatunk, hogy már régóta rászolgált az „építő lelkész" kitüntető nevére. Minden egyházközségében épített, s az építéshez nemcsak szóval, hanem éj-napi munkával, kiváló példaadással és áldozattal járult hozzá. Nehány hét előtti munkájával már tiszteletet érdemlő sikert ért el. Az Unitárius Közlönynek is sok oly címet jelentett be, amelyről eddig nem volt tudomásunk.

Főgondnok Urunk látogatása Háromszéken

Háromszék mind nemzeti, mind egyházi viszonylatban a központtól távol esik. A távolság pedig ma is nagy akadály. A kapcsolat a központ és a távoli vidékek között nem volt soha elég eleven és ma sem az. Ezt a megyét régebben is ritkán keresték fel világi és egyházi vezetőink. A bécsi döntés Háromszék vármegye helyzetét hatványozott mértékben súlyosbította. Hogy csak egy példát említsünk, Barót és környéke, amennyire közel volt eddig a fővonalhoz és annak minden előnyét élvezte, éppen annyira kikapcsolódott az ország vérkeringéséből a vasútvonal és úthálózat megszakadása miatt. Virágzó egyházközségeink, mint Bölön és Nagyajta, leginkább szenvedik a szerencsétlen országhatármeghúzás következményeit.

Az ilyen helyeken, melyeket a rossz közlekedési viszonyok és nagy távolság miatt olyan kevesen keresnek fel, van leginkább szükség arra, hogy időnként, és ha lehet, minél gyakrabban, mgejelenjenek szellemi és vallásos életünk hivatott irányítói és új hitre serkentsék csüggedésre és közönyre hajlamos híveinket.

Ezért köszönjük Dr. Gelei József afiának, szeretett főgondnokunknak, Háromszék szülöttjének, hogy nem csupán mint egyetemi tanár jött haza hozzánk, hogy szabadegyetemi magasszínvonalú előadásait Sepsiszentgyörgyön megtartsa, hanem egyházi főgondnoki minőségében vette magának a fáradságot, hogy a szabadegyetemi előadások közötti szükreszabott szabad idejében háromszéki egyházközségeinket legalább rövid időre meglátogassa.

Február 15-én reggel indultunk útra autón Sepsiszentgyörgyről. Első megállónk Barót volt, ahol a főgondnok úr megtekintette az egyházközség nemrégen szerzett házát és telkét és a sebtiben összehívott gondnokkal és női presbiterekkel röviden elbeszélgetett. Nagyajtára elég rosszkor, országos vásárra érkeztünk, úgy hogy emiatt sem itt, sem pedig Bölönben nem igen számíthattunk a kebli tanácsosok összegyűlésére. Mindkét helyen kellemesen csalódtunk, amennyiben a kebli tanácsosok lelkészeik meghívására szinte teljes számban megjelentek, hogy a főgondnok urral találkozzanak és őt meghallgassák. A Dr. Ferenczy Géza főgondnok urnál tett látogatás után folytattuk útunkat Bölönbe, ahol az összegyűlt kebli tanácsosok és a többi gyülekezeti tagok előtt főgondnok úr lélekből fakadó, komor hangulatú beszédben a felekezèti iskola

minden áron való fenntartása mellett foglalt állást. Bölönben megtekintettük az unitárius közművelődési házban felállított, szinte nagyvárosi színvonalú moziberendezést és résztvettünk az iskolás gyermekek részére tartott ismeretterjesztő mozielőadáson.

Másnap, kedden reggel Sepsiszentkirályba látogattunk el, ahol szintén a kebli tanács tagjai előtt tartott a főgondnok úr beszédet, majd elbeszélgetett a hívekkel. Szentkirályról Kálnokra vezetett útunk. Itt sajnos csupán néhány percet időzhettünk, mert a kálnoki tetőn autónk elakadván, a Kálnokra szánt időt az autóval való bajlódással kellett eltöltenünk. Sepsikőröspatakon a gyermekkori emlékek feleleventése könnyeket csalt ki a főgondnok urunk szemeiből. A kökösi vasútállomáson székely ruhás asszonyok, leányok és ifjak lelkes csapata várta a főgondnok urat. A lelkes fogadtatás ünnepi hangulatában talán itt tudott főgondnok urunk híveihez legközvetlenebbül, legmelegebben szólani. Kökösből Szent-Iványi Gábor dr. gyors paripáin Szentiványlaborfalvára vágtattunk, ahol a felügyelőgondnok urnál tett látogatás után az összegyűltek előtt a felügyelőgondnok úr meleghangú üdvözlése után a főgondnok úr a Berde Mózsa szellemét idézte és példáját elevenítette fel. Péntek délelőttre maradt a szülőfalu, Árkos meglátogatása, ahol a hívek „a csontukból való csontot, vérükből való vért", aki közülük nőtt ki, nagy szeretettel és büszkeséggel ölelték magukhoz.

Csütörtökön, 18-án délelőtt Sepsiszentgyörgyön összegyűlt a köri lelkészi kar teljes számban. A több órán át tartó megbeszélésen a főgondnok úr irányítása mellett az egyház életét és jövőjét érintő minden lényeges kérdés megvitatásra került. Este 5 órakor a sepsziszentgyörgyi kebli tanács gyűlt egybe, hogy a főgondnok úr és Dr. Fekete Sándor köri felügyelőgondnok, egyházközségi főgondnok gondolatait meghallgassa.

Este 6 órakor nagysikerű vallásos ünnepély zajlott le Sepsiszentgyörgyön, melyen imát Mátyás György laborfalvi lelkész, megnyitó beszédet Rostás Dénes esperes mondott. Kétizben énekelt a Ref. Tanítóképző énekkara, szavalt Deák Julia VIII. oszt. tanuló és Révész Jenő tanítóképzős. Az ünnepély fénypontja főgondnok urunk előadása volt, aki a cselekvő és harcos emberről beszélt. Az ünnepély Taar Géza nagyajtai lelkész záróbeszédével és a Himnusz eléneklésével ért véget.

A főgondnok úr az egyházközségekben végzett rövid látogatása során elsősorban a presbiterekkel óhajtott találkozni, hogy velük, az egyházközségek életének felelős irányítóival közölje elgondolásait és kicserélje gondolatait. Mindenütt fel-

hívta a figyelmet a Berde-bizottság mind szélesebb körre kiterjedő elsőrendű fontosságú munkájára, melyet az a középiskolás növendékek és az iparos-kereskedő ifjak nevelése és támogatása érdekében programmul kitűzött és amelytől szélesebb alapokon nyugvó egyházi életünk megteremtése nagy mértékben függ. Céljaink elérése érdekében hangoztatta a főgondnok úr az egyházköri központok kiépítésének a szükségét.

Szeretet fogadta főgondnok urunkat minden egyes egyházközségben. A presbiterek és a gyülekezet többi tagjai körében eltöltött órák vagy percek igazi ünnepi alkalmak voltak, melyekből híveink hosszú időre fognak lelki táplálékot meríteni.

Isten éltesse főgondnok urunkat, hogy nemes elgondolásait, magasztos terveit egyházi életünkben meg is valósíthassa teljes mértékben. Mi igyekszünk főgondnok urunkat mindenben segíteni, támogatni, mert tudjuk, hogy minden lépésével, minden áldozatával, minden cselekedetével, egész életével a magyar unitárius gondolat erősödését és győzelmét szolgálja.

Dr. Kovács Lajos

Felhívás

Az Unitárius Közlönyben olvastuk, hogy mikor a muzsnai unitárius templom a földrengés következtében összeomlott, a helybeli református hívek kérték az unitáriusokat, ne építsetek templomot... térjetek át hozzájuk.

A szomszéd Derzs erre az ajánlatra megdöbbenve küldöttséget menesztett Muzsnára és felajánlotta a templomépítésre munka- és anyagtámogatását. Így épült fel közös erővel a muzsnai templom.

E példa hatása alatt kérdezzük falusi egyházközségeinket, melyik lenne szíves minket a megalakult új zilahi, dési és csíkszeredai egyházközségeket külön-külön testvéreknek, illetőleg társegyházközségeknek fogadni?

Nem anyagi, hanem inkább erkölcsi támogatásban részesíteni. Egy-egy sikerült estélynek, színdarabnak előadását itten nálunk megismételni, lelkészét is elküldeni prédikálni, amit mi is megtennénk, ezáltal a falut összekapcsolnók a várossal.

Szeretnők, ha a székely leányok egy maguk szőtt és hímzett terítőt küldenének örök emlékül úgy a zilahi, mint a dési egyházközségeknek. Címünk: Dr. Papp Ádám gondnok Dés, kir. járásbíróság. Barra Lajos gondnok Zilah.

Szeretettel várjuk a testvéri jobbot, a meleg kézszorítást.

Dés-Zilah, 1943 február 7—14-én.

Buzogány Kálmán
unitárius lelkész.

Tavaszi várás

„Kicsikő"... „kicsikő"... „kicsikő".
Fülünkbe csengő, csicsergő
Kicsinyke kis madár, úgyebár:
Vége már a télnek... tavasz jő!?

Ideszállsz, odaszállsz, tovaszállsz...
Megnyugvást sehol nem találsz.
Nagy vidámsággal zenged szerte-szét:
Feltámadás közelg... nincs halál!

A mezők füve már kandikál,
Rügyét kibontja a fűzág
S örömében — erdőknek mélyén —
Csilingel a fehér hóvirág!

Rövidebb már egyre az éjjel,
A napsugár jobban tüzel,
Mindenhol megmozdul az élet
S az ébredés már közel... közel!

Óh ébredést zengő kismadár!
Hirdess tavaszt nekünk is már,
Életünk zordon bús telére,
Hadd ragyogjon fel a napsugár.

Hirdessed csícsergő, csevegő
Hanggal — „kicsikő"... „kicsikő" —:
Béke lesz a földön és új élet,
Jön a diadalmas szebb jövő!

Csókfalvă, 1943 február 16.

ORBÓK GYULA
lelkész.

A Berde-bizottsághoz befolyt adományok nyugtázása

A Berde-Bizottság Kolozsváron, Budapesten és Keresztúron összesen 35 gyermeket taníttat a gimnáziumban, Kolozsváron ezenkívül fenntart egy harminc személyes iparostanuló otthont. Összesen tehát hatvanöt szegény, de tehetséges székely gyermeknek viseli gondját. Az unitárius társadalom értékeli a nemes munkát és nemes adakozásával lehetővé teszi sok olyan ifjúnak előrejutását, akik e segítség nélkül saját hazájukban, mint nincstelenek örökös robotban töltenék életüket. Az alábbiakban nyugtázzuk a befolyt adományokat 1942 július 1-től kezdve folyó hó 5-ig. Mikor megköszönjük a befolyt adományokat és Isten áldását kérjük a jószívű adakozókra, kérjük mindazokat, akik valamelyes megajánlásokat tettek, szíveskedjenek mielőbb az egyházi pénztárba eljuttatni.

Asztalos Ferenc 20, Bekő Jenő 39.96, a kolozsvári gimnázium tanulói 50.02, Dr. Simándi Tamás 119.96, Dr. Ferencz Áron 35, Csifó Salamonné 40, Kereskedelmi Leány Iskola 57.46, Vitéz Kozma Ferenc 99.86., Józan Miklós 610., Dr. Gálfalvy György 55, Dr. Horváth Péter 5, Dr. Veress Gábor 750, Dr. Gál Kelemen 55, Dr. Barabássy Albert 30, Sárosy József 10, Kolozsvári gimnázium tanári kara 50, Csifó Nagy László 50, Engel Rudolf 60, Dr. Fazakas Miklós 60, Dr. vitéz Kozma György 55, Br. Dániel Gábor 55, Dr. Gálffy Zoltán 55, Ferencz József 5, Pálffy László 100, Raffay András 5, Dr. Lázár János 50, Chinoin gyár 60, Dr. Csutak Kálmán 50, Benkő József és neje 20, Dr. Imre Sándor 60, Dr. Ormos Pál 20, Benczédi Pál 10, Budapesti Unitárius Egyházközség 299.86, Kádár Mihály 15, Dr. Máthé István 55, Dr. Demeter Attila 10, Dr. Gyulay Zoltán 100, Szentmártoni Kálmán 30, Dr. Fekete Sándor 55, Kelemen Árpád 4.90, Dr. Mályai Ferenc 10, Dr. Kozma Jenő 100, Gál Endre 10, Gál Ernő 40, Dr. Csiky Gábor 50, Nagy Kálmán 100, Dr. Gyulay Tibor 749.86, Dr. Abrudbányay János 35, Rázmán Mór 12.50, Szatmáry Julia 10, Lörinczy Zoltán 22, Ürmösi József 50, Szabóné Fazakas Olga 19, Dr. Tóth György betétkönyve 80.63, Dr. Tóth György 32.52, Dr. Lörinczy István 55, Pázsint Ödön 20, Dr. Gálfalvi István 10, Joós András 50, Siculia Rt. 1000, Etna Böröndgyár 140, Simén Dániel 6, Ürmösi Kálmán 20, Dr. Mikó

Imre 240, Felsőrákosi Unitárius Egyházközség 100, Felsőrákosi Hitelszövetkezet 80, Besztercei Unitárius Egyházközség 225, Székely József 40, Kelemen Béla 20, E. M. K. E. 1038, Hadházy Sándor 6, Árkosi Egyházközség 80, Budapesti Unitárius Nőszövetség 600, Kolczsvár város a tanoncotthon javára 1300, Kolozsvár város székely gyermek javára 650, Dr. Ferencz József 50, Máramarosszigeti Leányegyházközség 85.46, Barabássy Albert 30, Gyulay Béla 50, Dr. Vajda Béla 30, Pál István 15, Dr. Gál Jenő 50, Szegedi leányegyházközség 69.56, Dr. Ferenczy Géza 100, Benkő József 20, N. N. 200, Kolozsvár város 150, Besztercei keblitanács 150, Háromszéki lelkészkör 259.38, Dr. Gelei József 55, Dr. Gál Zsigmond 840, Szentivánlaborfalva 30, Bölön 120, Filep Andor 10, Pap Gyula 10.04, Dr. Szathmáry János 20, Barabás István 13, Szent-Iványi Sándor 3.30, Kelemen Lajos 30, Keresztesi Dénes 13, Zsigmond János 20, Pálffy Tamás 10, Benedek Sándor 60, Láposi Ferenc 20, Farkas Gyula 20, Biró Elek 27.48, Péterffy István mérnök 141, Simó Attila 10, Gazdag Miklós 20 Pengő.

SZENT-IVÁNYI SÁNDOR: MAGASSÁGOK FELÉ. Byssz Róbert rajzaival. Hungária könyvkiadó, Budapest.

Díszes kiállítású könyv, már a címlapon látszik, hogy gyermekeknek, ifjaknak van írva. Tárgya: hit, vallás, erkölcs színes, kedves, tanulságos történetekben. A mai ifjúságnak szól s azokat a kérdéseket tárgyalja mindig emelkedett szempontból, amely ma szülőket, nevelőket, a jövő nemzedék sorsáért aggódókat elfoglalja. Részletes ismertetés helyett egyik elbeszélését lapunk mostani számában bemutatjuk olvasóinknak. Az értékes könyvet ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Dr. ABRUDBÁNYAI JÁNOS: BIZONYOSSÁG A VALLÁSBAN. A mai ember szemével és szívének mély kívánságával nézi a vallás kérdését, amely ma Európában oly nagy veszedelemnek van kitéve. Valamikor, midőn a tekintély feltétlenül uralkodott a vallásban, az ember a bizonyosság érzetével volt telítve, mert a tudomány és vallás egyet mondott. Ma az emberek elveszítették biztonságukat éppen az ú. n. orthodoxia, dogma és tekintélyhit miatt, mert csak szeretnék a biztonságot, de nem kapják meg azt. Az annyira óhajtott biztonságot a vallás lényegének megismerése, tehát a személyes élmény adja meg. „A vallás tulajdonom kell hogy legyen, személyes élménynek vére és lélekzete kell hogy táplálja azt. A pusztán öröklött hit nem sok értékkel bír, addig tart ez, mint a másodkézből vásárolt ruha, vagy tárgy, nemcsak azért pusztul, mert már régi, hanem azért is, mert nincs reánk szabva s nem tapad símulva testünkön". A személyes élmény mellett a vallásnak értelemmel teljesnek és szabadnak kell lennie. Ezt a vallást adja nekünk Dávid Ferenc élete, munkássága, hősi küzdelme és vértanú halála. Az alkalmi kérdésekkel foglalkozó könyv valóban értéket jelent a vallás kérdéseivel foglalkozó előtt. Nemcsak a mai nap nagy kérdéseit veti föl, hanem a helyes megoldást is adja színes irállyal és mindvégig emelkedett szellemben megírt könyvben.

„ERDÉLYI KÉRDÉSEK — MAGYAR KÉRDÉSEK". Ezen a címen most hagyta el a sajtót az Erdélyi Párt országos központjának 120 oldalas kiadványa, amely az Erdélyi Párt kolozsvári tagozatában a magyar sorskérdésekről elhangzott előadásokat tartalmazza. A könyvhöz gróf Teleki Béla, az Erdélyi Párt országos elnöke írt bevezetőt, amelyben hangsúlyozza, hogy a könyvben megjelent tanulmányok elsősorban erdélyi kérdéseket vizsgálnak, de azzal az erdélyi szemmel, amelyet Erdély történelme és a kisebbségi sors közvetlen érvénye nyitott ki. A könyv a következő tanulmányokat tartalmazza: Zathureczky Gyula főszerkesztő: A magyarság helyzete Európában. László Dezső református lelkész, országgyülési képviselő: Nemzeti társadalmunk erőviszonyai, Venczel József intézeti tanár: A székely kérdés lényege, dr. Páll György, az Erdélyi Párt főtitkára: A zsidókérdés Magyarországon, Kovrig Béla, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem rektora: A szociális kérdés, Gelei József egyetemi tanár: Magyar köz-

művelődéspolitika és nemzetnevelés, Csekey István egyetemi tanár: Alkotmányunk és a közösségi gondolat, Mikó Imre országgyűlési képviselő: Erdély és a nemzetiségi kérdés, Gyulay Tibor, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara főtitkára, felsőházi tag: Szabad vagy kötött gazdálkodás; Albrecht Dezső országgyűlési képviselő: A jobb magyar jövendő. A könyv izléses címlapját keöpeczi Sebestyén József, a kitűnő heraldikus rajzolta.

JÁNOSFALVI SÁNDOR ISTVÁN: SZÉKELYHONI UTAZÁS A KÉT HOMORÓD MELLETT. 2 kötet. Minerva kiadás. Bevezetéssel ellátta és sajtó alá rendezte: Benczédi Pál.

A híres könyvgyűjtő papnak és kiváló írónak: Sándor Istvánnak 1838, 1846 és 1858-ban írt kéziratban maradt műve lát most napvilágot. Sándor István Székelyudvarhelytől Darócig, berándulva Derzsbe, majd a két Oláhfalutól H.-ujfaluig, hozzáfűzve egy brassói útat, leírja a falvakról, amiket tudott. Sok érdekes adatot, apróságot talál az olvasó benne. Történelmi és egyháztörténeti adat is sok van benne. A falutanulmányozókat, de a két Homoród vidékét különösen érdekli. Ára a szép kiállítású két kötetnek 8 P. Megrendelhető lapunk szerkesztőjénél is.

A TÉKOZLÓ FIÚ ÚTJÁN címen jelent meg Dr. Ecsedy Aladárnak ifjak számára írott könyve. A Biszó-rajzokkal illusztrált könyv ára 2 pengő.

HAZÁM címen jelent meg ugyancsak Dr. Ecsedy Aladárnak újabb színdarabos kötete, amelyben hazafias, háborús jelenetek és színdarabok vannak. Március 15-re különösen alkalmas. Ára előadási joggal együtt 5 pengő. A könyvek megrendelhetők Tahitótfalu, Pest vm., címen és kaphatók a könyvkereskedésekben.

TORDÁTFALVA PÉLDÁTADÓ ÁLDOZATA. A főméltóságú asszony által kezdeményezett alapra Péterffy Mihályné és Istvánfi Lajosné vezetésével, valamint ifj. Boros Mihály, Boros Albert, Boros Lajos, Kiss Zsigmond és Varga Lajos buzgó híveink közreműködésével 1340 pengőt gyüjtöttek. Annyival értékesebb ez a szép eredmény, mert minden más hazafias célra is jelentős összeget adományoztak. Nemsokkal ezelőtt pl. a Vöröskereszt egylet céljaira 400 P. folyt be az áldozatkész tordátfalvi nép adományából.

MEGHIVÓ

A Dávid Ferenc Egylet 1943 március hó 27-én, d. u. 5 órakor Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat és érdeklődőket ezennel meghívom.

Tárgysorozat:

I. *Ünnepies rész.*

1. Egyházi ének.
2. Ima. Sigmond József székelyudvarhelyi lelkész.
3. Elnöki megnyitó. Dr. Kiss Elek ügyv. alelnök.
4. Szavalat.
5. Emlékezés dr. Boros György püspökre. Vitéz dr. Nyiredy Géza miniszteri tanácsos.
6. Kozma Andor: A táltos álma. Előadja Máthé Lajos szentábrahámi unitárius lelkész.
7. Titkári jelentés. Dr. Abrudbányai János titkár.

II. *Hivatalos rész.*

1. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése a pénztár állapotáról.
2. Tisztujítás. Elnök, két alelnök, titkár, szerkesztő, kiadó, ellenőr és jegyző, valamint 3 férfi és 3 nő választmányi tag választása azok helyett, kiknek 3 évi megbízatásuk lejárt. A lelépő tisztviselők és választmányi tagok újraválaszthatók.
3. A módosított alapszabályok 20. §-nak megfelelően a közgyűlés tagjaiból 3 rendes és 2 póttagból álló számvizsgálóbizottság választása, akik a választmánynak nem lesznek tagjai.
4. Az egyleti élet újjászervezése.
5. Javaslatok, melyek legalább 8 nappal a közgyűlés előtt a titkárhoz írásban benyujtattak

Amennyiben a tagok nem jelennének meg határozatképes számban, április hó 11-én ugyanazon helyen és időben a hivatalos részre vonatkozólag közgyűlés lesz, mely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozni fog.

Kolozsvár, 1943.

Dr. Kiss Elek
ügyv. alelnök.

GYÁSZHIREK. *özv. Márkos Albertné sz. Györke Zsuzsánna* életének 95-ik, özvegysége 50-ik évében, folyó évi február hó 11-én meghalt. Csaknem egy századot élt. Hosszú, küzdelmes élete minden napját, minden óráját szeretteinek, négy nemzedéknek áldozta, s most bizakodva lépett mennyei bírája elé, hogy földi sáfárkodásáról számot adjon. Hat gyermeke, köztük Márkos Albert ny. tanár, Márkos Mózes ezredes, számos unokái, ükunokái, rokonainak és tisztelőinek sokasága áldja emlékét.

Dr. Balogh György ügyvéd, egyházi tanácsos, tb. felügyelő gondnok, életének 68-ik évében, 3-ik házasságának 31-ik évében folyó év január hó 22-én hosszas szenvedés után Tordán elhunyt. Fiatalabb éveiben egyházi életünkben vezető szerepet töltött be, a kisebbségi életben pedig a magyar kitartásnak egyik kiváló példája volt. Halála, nején, gyermekein, unokáin, testvérein kívül, nagy körben mély bánatot okozott.

Egy áldozatos lelkű asszony halála. Február 5-én, rövid szenvedés után elhunyt Homoródszentmártonban özv. Szász Istvánné Kerekes Juliánna, az Unitárius Közlöny régi előfizetője, akit az Isten nem áldván meg gyermekkel, az egyház iránt való buzgó áldozatkészségben keresett vigasztalást. Már régebben elhalt férjével egyetértésben három hold szántóföldet adományozott az egyházközségnek. A templomban egy gyásztakaró és két nagy szőnyeg s az aranykönyvben számtalan kisebb-nagyobb feljegyzett adomány hirdeti emlékét. Nyolcvan esztendős hosszú élet után legyen síri álma csendes, áldozatos élete pedig szolgáljon buzdításul és intésül az utókornak: „Mutasd meg a te hitedet a te cselekedeteidből" (Jak. 2. 18.).

Dr. MIKÓ IMRE törvényszéki elnök nyugalomba vonult. Mint törvényszéki bíró már az első világháború előtt kivált kitűnő szakismeretével és tiszteletre méltó bírói egyéniségével. A megszállás szomorú 22 évében osztozott a szenvedő magyar értelmiség sorsában, híven kitartva a magyar hagyomány mellett. A bécsi döntés után a kolozsvári törvényszék elnökévé nevezte ki a Kormányzó úr. E tisztét is kiváló szaktudással töltötte be s nyugalomba vonulása alkalmával Isten áldását kérjük életére.

CSIPKÉS ÖDÖN, a kolozsvári törvényszék eddigi tanácselnökét a Kormányzó úr a nyugalomba vonult dr. Mikó Imre helyébe elnöknek nevezte ki. Csipkés Ödön a tiszteletre méltó

bírói kar legképzettebb és legértékesebb bírái közé tartozik. Büszkeséggel tölt el minket, hogy erre a fontos állásra ismét unitárius ember került.

DOKTORRÁAVATÁS. Szentgericei Jakab Jenőt, a kiváló kolozsvári könyvkereskedőt március hó 6-án a Ferenc József Tudományegyetemen államtudományi doktorrá avatták. Jakab Jenő a lelkészi pályára készült, de a kisebbségi sorsban kereskedői pályára lépett. Ma már Kolozsvár főterén és a Kossuth Lajos-utcai „Magyar Bolt"-ban jól menő könyvkereskedése van. Dr. Jakab Jenő azok közé a magyarok közé tartozik, akik megértették a kor intő szavát s az őrségváltás szükségességéről nemcsak ábrándoznak, hanem *cselekednek* is.

GYALLAY-PAP ZSIGMONDOT a külügyminiszterium a finnországi követséghez kulturális attassénak (előadónak) nevezte ki. Fiatal hitrokonunk ezt a fontos állást nagy nyelvtudásával szerezte meg. Azon kevesek közé tartozik, akik a német és román nyelv tökéletes tudása mellett az éjszaki nyelveket (svéd, dán, norvég) kitűnően beszéli. Helsinkiben, Finnország fővárosában a finn és magyar kapcsolatok kimélyítésén eredményesen dolgozik. Örvendünk, hogy ezt a fontos munkakört hitrokon afia tölti be. Ebből is látszik, hogy az unitáriusok közül minden nagy feladatra akad ember.

SZÉKELYUDVARHELY 1942. ÉVI ARANYKÖNYVÉBŐL. A székelyudvarhelyi unitárius egyházközség 1942. évi aranykönyve 5332 P. főösszeget mutat. Az évi kegyes adományok ezen szép összegében benne van a városnak 500 P. segélye, Hecser Kálmán gyógyszerész úr 200 P. ajándéka, a híveknek 240 P. perselypénze, a Nőkszövetségének 610 P. adománya, a „Fenyővíz" R. Társaságnak 50 P. karácsonyi ajándéka és az egyházközség tagjainak 500 P. megajánlása az egyháziadón felül. Az említetteken kívül még egyeseknek úrvacsorai kellékekre és más célokra adott szíves ajándékai vannak feljegyezve kisebb-nagyobb összegekkel. Kiemelkedik azonban ifj. Kibédy Sándor budapesti festőművész afia ajándéka, aki a Kultúrház díszítésére egy értékes festményt ajándékozott megfelelő szép keretezéssel s Budapestről való elszállítással együtt 3000 P. értékben. A kép, mely 100×100 cm nagyságú, Dávid Ferencet ábrázolja a dévai börtönben, halálos ágyán. Leégett a lobogó gyertya, kiesett a nagy reformátor kezéből az eszköz, mellyel börtöne falára véste reményét, szent meggyőződését. Ott fekszik a nyo-

szolyán, sápadt arcán szent nyugalom s a belépő börtönőr már csak a halált állapíthatja meg. A lelkiismereti- és hit-szabadság hallhatatlan reformátorának földi élete bevégződéséről itt van az egyetlen kép, mely serkent szent eszményekért és igazságokért halálos bátorsággal küzdeni mindvégig s megtölti szívünket azzal a reménységgel, hogy a börtön falára karcolt jóslat egyszer csak beteljesedik. Ma szükségünk van nekünk, magyar unitáriusoknak erre a serkentésre és reményre. Ezt köszönjük a művésznek, mert értékeset alkotott. S köszönjük az egyházközség nevében minden ajándékozónak az anyaszentegyház oltárára tett áldozatát. *Sigmond József* lelkész.

A BUDAPESTI DÁVID FERENC IFJUSÁGI EGYLET munkájáról Ujvári László p. ü. főtanácsos kedves afia részletes tudósítást küldött volt be, de tárgyhalmaz miatt sem a januári, sem a februári számokban nem jelenhetett meg. Itt említjük meg, hogy e tudósítás szerint Ferenc József lelkész és Nagy Sándor karmester valóban népművelő munkát végeztek a Székelyföldről Budapestre felkerült fiúkkal és leányokkal. A budapesti lelkészi hivatal kéri a vidéki lelkészeket, utasítsák a Budapestre kenyérkeresetre felmenő híveket, hogy keressék föl a Koháry-utcai, vagy a Hőgyes Endre-utcai unitárius lelkészi hivatalokat, hogy a világváros forgatagában egyetlen lélek se kallódjék el.

AZ ÜRMÖSI lelkészi állást Pálffy Károly abrudbányai lelkésszel töltötték be meghívás útján. A jeles fiatal lelkésznek sikert és szerencsét kívánunk az új munkamezőn.

ARANYLAKODALOM. Ritka szép családi ünnepély volt Homoródszentmártonban, ahol január 12-én Dombi Gyula, az egyházközségnek volt gondnoka és több, mint 30 év óta presbitere, feleségével, Beke Juliskával házasságra lépésük 50-ik évfordulóját ünnepelték. A szűk családi körben lefolyt bensőséges ünnepélyen két kis unoka: Dombi Erzsi és Róza keresztségben részesült. Az idős házaspárra és a kis unokákra lelkész Istennek áldását s gondviselő jóságát kérte. Az aranylakodalmas idős pár Dombi Mózes recsenyédi énekvezér-tanító afiának apja és anyja, a férj Dombi Gyula volt homoródszentmártoni unitárius lelkész fia, aki mint a székelykeresztúri gimnázium egykori tanulója, egyházunk több jeles fiának volt tanulótársa. Isten éltesse jó egészségben még sokáig a Nagyhomoród mentén nagy népszerűségnek örvendő Dombi „Gyula bácsit" és kedves feleségét.

A BRASSÓI LELKÉSZI állást a hívek egyhangú határozata folytán *Fekete Lajos* ürmösi lelkésszel töltötték be. Fekete Lajos mint lelkipásztor, szónok és író kiváló nevet szerzett magának. Munkássága új körében szeretettel köszöntjük.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNYT az Első Magyar Országos Sajtókiállítás bírálóbizottsága *bronzéremmel, elismerő oklevéllel* tüntette ki, „elbírálva a lap életkorát, elterjedtségét, a kiállítás ízléses elrendezését, ötletességét, szépségét stb." A kiállításon az Unitárius Közlöny kiadványai is résztvettek.

MULT HÓ 27-ÉN ÉS 28-ÁN BESZTERCEI ÉS SZÁSZRÉGENI szórványegyházközségeink nagyszabású és jólsikerült közművelődési estet rendeztek. Az EMKE kultúrális szakosztályának ú. n. „mese-autójával" érkeztek fentemlített egyházközségeinkbe a „Termés" írói körének tagjai, élükön Unghváry Sándor EMKE főtitkárral. Az írók közül ott voltak Szabédi László, Bözödi György, Asztalos István és Sallay Kornélia, a Nemzeti Színház kiváló művésznője, mint szavaló. — Egyházi részről dr. Gelei József főgondnok úr is megjelent, aki közkívánatra szintén előadást tartott „Erdély természeti szépségei" címen csodálatosan szép, magakészítette színes vetített képek bemutatásával. A zenei részt Puksáné Boros Irén, a hírneves hangversenyénekesnő képviselte a nívós műsorban, aki csodálatosan szép hangjával és művészetével magával ragadta úgy a besztercei, mint a szászrégeni közönségünket.

Besztercén az irodalmi estet dr. Kriza János ügyészségi elnök, egyh. gondnok nyitotta meg, az egyes számokat pedig dr. Vermes Gyula vármegyei tiszti főügyész vezette be. — Szászrégeni estünket Schmidt Imre polgármester nyitotta meg gyönyörű beszéddel, bezárót pedig Szász Dénes lelkész mondott. R. Filep Imre központi missziói lelkész, mint egyik vezetője az előadócsoportnak, mindkét helyen szintén beszéddel szerepelt. Szászrégenben a református templomban tartott unitárius istentiszteleten Szász Dénes imát, a központi missziói lelkész egyházi beszédet mondott. Meghatóan szép volt a szászrégeni fogadtatás, melyen Bálinth Endre gondnok, ez a nagyszerű unitárius férfiú a főgondnokot beszéddel üdvözölte, kis leánya és fiacskája pedig székely ruhában, hatalmas virágcsokorral és verses köszöntővel üdvözölte egyházunk világi vezetőjét.

Az est műsora a népi gondolat jegyében zajlott le, hatalmas sikerrel. Illesse köszönet e helyről is mindazokat, akik közművelődési munkánkban segítségünkre voltak.

ÉNLAKÁN A NŐEGYLET kitűnő sikerrel, műsoros estélyt rendezett február 7-én este, Zsakó Gyuláné vezetésével. Szerepeltek a Nőegylet tagjai és a leventeleányok. Nagyon jó színdarabok és dialógok voltak. Kitűnő szavaló-kórus és énekkar a leventeleányokkal. Látszik, hogy Énlakán a Nőegylettel és leventeleányokkal, jó vezetéssel kultúrmunka folyik. *M....*

A DÁVID FERENC EGYLET VÁLASZTMÁNYA az ügyek ellátásának folytonossága miatt, elhalt pénztárnok helyett a pénztár kezelésével megbízta és felkérte Rázmány Mór lelkész afiát, az alapszabályok módosításával szükségessé vált ellenőri teendők végzésével pedig Márton Samu tanár afiát, a közgyűlés jóváhagyásának reményében.

A NAPTÁR ÁRÁNAK MIELŐBBI BEKÜLDÉSÉT KÉRI A NAPTÁR SZERKESZTŐSÉGE. Az 1943. évi naptár árak dr. Abrudbányai János dékán szerkesztőhöz küldendők.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába december 5-től március 8-ig *tagsági díjat* fizettek: Izsák Vilmos Kolozsvár 1942-re, Dr. Incze Jánosné Retteg 1941—1942-re, Szigethy Zoltán Marosvásárhely 1943-ra, Kiss Károly Kolozsvár 1940—1942-re, Kelemen Árpád Székelykál, László Zsigmond Csekefalva, Asztalos Ferenc Felsőrákos 1943-ra, Pál István Kolozsvár 1942—1943-ra, Kilyéni Imre Székelykeresztúr 1940—42-re, Cseke Ferenc H.-Jadosfalva 16 P. Kolozsvári tagok: Pálfi Mártonné 1941—42, Özv. Nagy Károlyné 1941—42, Armankó Dávid 1941—42, Bodó Györgyné 1940—42, Gaál Józsefné 1940—42, Péter László 1942, Dr. László Gyula 1941—42, Dr. Szent-Iványi Árpád 1941—42, Ajtay János 1941—42, Benedek József 1941—42, Dr. Gyergyay Árpád 1938—1942, Müller Géza 1941—42, Dr. Gelei József 1941—42, Dr. Jancsó Ödönné 1942, Peagits Jenőné Baja 1942—43, Özv. Dr. Zsakó Andorné 1942, Andrásné Göncz Irén Tarcsafalva 1942, Székelyudvarhelyi unit. egyházk. 1942—43. Szász Ernő 1940—43, Csucsa. Sepsiszentkirályi tagok: Nagy Sándor, Gyöngyösi Károly, Özv. Vida Gézáné 1942-re, Petke Andorné Ilyefalva 1943, Sigmond Tamás Kökös 1940—42. Nagyajtai tagsági díjak: Id. Bartha Lajos, Gazdag Miklós, Gyulai Ilona, Id. Kerekes István, Bihari Sándor, Ifj. Bartha Lajos, Péterfy Gyula, Dr. Szász Ferenc 1943-ra, Székely Zsigmond Barót 1943, Nagy Jenő Jobbágyfalva, Asztalos Ferenc Felsőrákos 1943, Erdős Mihály Nagybánya 1943, Nagybányai tagok és előfizetők 58.40 P., Kriza Kálmán Pétfürdő 42—43, Pap Ferenc H.-szentpéter 1942, Debreczeni szórványegyházközség 1943.

Alapítói díjat fizettek: Adorján Jenő Kolozsvár 34 p., Báró József Városfalva 16.66 p., Ajtay László Erdőszentgyörgy 50 p.,

Szentgericzei Dr. Jakab Jenő Kolozsvár 50 p., Molnár Gergely Szamossósmező 50 p., Nagy László Naszód 10 p., Sigmond József Székelyudvarhely 16.66 pengő, Id. Elekes Dénes Székelyudvarhely 10 p., Kálnoki Egyházközség 16.60 p., Kiss László Monó 45 p., Gál Mózes Sepsiszentkirály 14 p., Bálinth Endre 7 p., Dr. Imreh Lázár Szászrégen 33.33 p., Hódmezővásárhelyi Egyhk. 33 p., Ifj. Took József Nagyajta 16.66 p., Ifj. Darkó Lajos Nagyajta 20 p., Dr. Székely Ákos Máramarossziget 10 p., Kovács Péter Fiátfalva 10 pengő, Özv. Balázs Jánosné Vargyas 50 pengő (hősi halált halt férjének emlékére).

Előfizetői díjat fizettek: Szabó Lajos Marosvásárhely 1942-re, Vas Dénes Marosszentgyörgy 1942—1943-ra, Birtalan Lajos Budapest 1941—1944-re, Bálint Albert Gyepes 1941—1942-re, Unitárius Egyházközség Gyepes 1937—1942-re, Debreczeni Unitárius Szórványegyházközség 1942-re (20 p.), Péter Lajos Székelykeresztúr 1941—1942-re, Benedek Sándor Kolozsvár 1940—1942-re, Unitárius Szórvány Gyula 1943-ra, Osváth Gáborné Székelykeresztúr 1942-re, Péter József Makkfalva 1940—1942-re, Bencze Gyula Vargyas 1940—1942-re, Borbély Elek Felsőrákos 1943-ra, Dániel Zsigmond, Fülöp Zoltán, Unit. Egyházk. Vadad 1940—42. Székelykeresztúri előfizetők: Árkosi László 1940—42, Derzsi Béla 1941—42, Demeter János 1940—42, Vitéz Dr. Elekes Domokos 1941—42, Özv. Dr. Elekes Dénesné, Firtos Ferenc 1941—42, Firtos Lajos 1941—42, Dr. Fodor D. József 1941-42, Firtos Gergely 1940—42, Fodor József D. 1941—42, Özv. Derzsi Gáborné 1940—42, György János 1942, Hercegh József 1942, Dr. Farkas Sándor orvos 1940—42, Firtos Mózes 1941—42, Kibédi Pál 1941—1942, Jakab Dénes 1941—42, Fodor Miklós 1941—42, Firtos Károly 1942, Kálmán Elek 1942, Lörinczy Domokos 1941—42, Lörinczy József 1940—42, Molnár István 1940—42, Márkos Dezső 1941—42, Nagy Gergely 1942, Nagy András 1941—42, Péterfy Gyula 1940—42, Patakfalvi F. József 1941—42, Patakfalvi Lajos 1941—42, Patakfalvi József S. 1940—42, Patakfalvi I. József 1941—42, Sófalvi János 1941—42, Szathmáry Ferenc 1940—42, Dr. Szolga Ferenc 1940—42, Ütő Lajos esperes 1941—42, S. Nagy Lajos Székelykeresztúr 1943, Lőrinczy József Felsőszirágy 4 pengő 1943-ra, Geley Árpád Beszterce 1943-ra, Biró Domokosné Felsősófalva 1944-re. Oklandi előfizetők: Benedek Emma, Benedek Albert, Benedek Áron, Benkő Péter, Bartha Dénes, Egyed József id., Egyed Mózes, Dimén Domokos, Füzi János id., Fekete Domokos, Füzi Domokos, Füzi Mózes, Flórián Kristóf, Kovács Dániel, Szolga Gábor, Szolga Dénes a Györgyé, Egyed Dániel 1942-re, Dr. Máthé István 1940—1942-re (6 pengő), Vajda Károly 1940—1942-re (5 pengő). Medeséri előfizetők: Andrási Gyula 1940—1942-re, Andrási Ferenc, Bartalis Sámuel 1941—1942-re, Bartalis Mihály 1942-re, Bartalis Ferenc 1940—1942-re,

Bartalis Lajos, Demeter Dénes, Jakab Elek, Márton Ferenc, Unitárius Egyházközség, Id. Szász Ferenc, Varga Áron 1942-re. Jakab Sándor, Pálffy Géza 1940—1942-re. Városfalvi előfizetők: 1941—1942-re: Bartalis Márton, D. F. Unitárius Nőegylet, Jobb Dénes, D. F. Ifjúsági kör, Máthé Lajos, Balog Elek, Demeter Mózes, Jakab Ferenc, Jakab Dénes, László Dénes, László Zsigmond, Sándor Balázs, Sándor Sándor, Szabó Lajos, Vas Elek, Zoltán Dénes, Zoltán Zsigmond.

Kolozsvári előfizetők: Borsai András 1941—42, Halász Noémi és Éva 1940—42, Pataki János 1942, Gergely Mózes 1941—42, Molnár Györgyné 1942, Palatka Lőrinc 1941—42, Adorján Jenő 1940—42, Dénes Mózes 1940—42, Máthé Dénes 1941—42, Szathmáry János 1940—42, Németh Sámuelné 1941—42, Hantz Piroska 1943—44, Veress László 1943, Péterfy Ferenc 1943, Kelemen Miklós 1943, Torockai György 1942, Bedő Albert 1941—42, Pálffy László 1941—1942. Kissolymosi előfizetők: Benkő István, Veress János, Simó Ezsaiás 1943, Fazakas Péterné Gagy 1943. H.-Jánosfalvi előfizetők: Benedek István, Barabás Dénes, Benedek István, Csoma József, Jobb János, Jobb Mózes, Kelemen János, Mezei Dénes, László Domokos, Márkos Jakab, Mezei Zsigmond, Mezei Incze, Id. Sándor Dénes 1940—42, Ifj. László Miklós 1942, Kiss Sándor lelkész 1941—42. Keresztes Lajos Nagybacon 1942—44. Budapesti előfizetők: Szőke Mária 1941, Ujvári László 1942—43, D. F. Egylet 1942, Gálfalvi Zoltán 1941 végéig 13 pengő, Máthé Kálmán 1942, Béres Ilona 1942, Pethő Klára 1941 végéig 13 pengő, Özv. Inczefi Sándorné Kadács 1942—43, Patakfalvi Irma Marosvásárhely 1940, Pap Judit Mezőbánd 1943, Kovács Ilona 1940—42, Pap Gyula 1938—1942, Szentháromsági Egyházközség 1936—1942, Tóth Menyhértné Mikháza 1943. Székelyudvarhelyi előfizetők: Szabó András 1940—42, Béla Ferenc id. 1941—42, Gotthárd János 1942, Pál Mihály 1942—43, Özv. Boros Györgyné 1942—43, Özv. Fekete Ferencné 1942—43, Fóris Gábor 1942—43, Id. Hadnagy Sándor 1942—43, Incze Sándor 1942—1943, Kibédi Sándor 1942—43, Nagy Ferencné 1942—43, Simó József 1943, Bartalis Erzsébet 1943, Boros Gábor 1943. Pap Eszter 1943. Boros Sándor Magyarlápos 1943. Kálnoki előfizetők: V. Gyöngyösi Géza 1940—42, Ütő Gábor 1940—42, Szabó László 1941—42, Vaska Mózes 1942, Szabó László 1941—42, Mihály József 1941—42, Bedő Béla 1940—42, Ütő István 1941—42, Kisgyörgy Lajos 1942, Özv. Szénási Ferencné Retteg 2 pengő, Özv. Pál Ferencné Okland 2 pengő, Mózes Mihály Kolozsvár 1941—42. Kolozsi előfizetők: Kún Sándor, Petres Gyula, Kozma Pál 1940—42, Csete György 1942, Fazakas József 1942, Id. Csete Imre, Bölöni Vilmos 1941—42, Kolozsi Egyházk. 1936—42. Sepsiszentkirályi előfizetők: Bagoly

József 1942, Kiss Áron 1941, Kiss Sándorné 1940, Kiss Tamás 1942, Kiss Lajosné 1942, Unitárius Egyházközség 1936—1942, Sükösd Benedekné 1942, Székely György 1942, Sükösd Endre 1942, Vajna Sámuel 1942, Bartha Imre 1942, Id. Kiss Áron 1942, Benkő Gyuláné Ilyefalva 1942, Csiszér Viktorné 1941, Gyárfás Lászlóné 1940. Kökösi előfizetők: Benedek Gábor 1941—42, Homoródi Istvánné 1940—41, Nagy József 1940—42, Sigmond Berta 1941—42, Szakáts József 1940—41, Sigmond Tamás, Id. Kilyéni József 1940—41, Egyházközség 1936—42, Szászrégeni leányegyházk. 1940—42. Nagyajtai előfizetők: Id. Darkó Lajos, Benedek Gyula, Id. Ferencz Lajos, Kozma Miklós, V. Péterfi Dénes, Darkó Gyula, Fekete Albert, Lőrincz István, Lengyel István, Ifj. Péterfy István, Dombi Mihály, Ifj. Simon József, Rétyi Sándor, Ferencz József, Özv. Péterfy Lőrincné, Vajda Sándor, Péterfy Albert, Magyarosi Sándor, Ifj. Szebeni György, Gocsman György, Benedek Lajos Á., Pozsonyi György 1943, Took Áron, Tikosi János 1942—43-ra, Ifj. Gálfalvi Ferencné Nyárádszereda 1940, Kelemen Jenő Hidalmás 1942, Dr. V. Zsakó Gyula Budapest 1943. Homoródszentmártoni előfizetők: Bencze Dénes 1940—42, Beke János 1941—42, Beke Ferenc 1940—42, Csala Ferenc 1940—42, Dombi Gyula 1941—42, Id. Dombi Mózes 1940—42, Dombi Mózes P. 1941—42, Dombi János 1940—42, Farkas Józsefné 1942, Jakab Ferenc 1940—42, Jobb Dénes 1941—42, Kádár Péter 1940—42, Pál Ferenc 1941—42, Pál Lajos 1942, Pap Ferenc id. 1941—42, Rácz Ferenc 1940—42, Simén Lajos 1940—1942, Soós Ferenc 1941—42, Szász Gyula 1940—42, Szabó Dénes J. 1941—42, Szász Istvánné 1942, Szász Domokos 1940—42, Egyházközség 1941—42, Katona Dénes Gagy 1940—42, Nagy Imre m. kir. rendőr Ricse 1943. H.-almási előfizetők: Bartha Zsigmond 1940—1942, Barra Sándor 1941—42, Csiki Sándor R. 1941—42, Dénes Lajos 1941—42, Felszeghi István 1941—42, Felszeghi Mózes 1941—42, Kenyeres Ferenc 1941—42, Pál István 1940—42, Sándor András 1941—42, Sándor Mózes 1941—42, Szabó Dávid 1941—42, Szabó Dénes S. 1940—42, Siménfalvi Sándor 1941—42, Biró Domokosné Felsősófalva 1943—44. Becsenyédi előfizetők: Bede Emil 1941—42, Béres Mihály, Dáné Mihály, Dáné Lajos, Dombi Mózes, D. F. E., Fekete Miklós, Gábor Albert, Kovács Ferenc, Kovács Mózesné, Máthé József, Nagy Gáborné, Máthé Elek, Márton István, Orbán Sándor, Egyházközség, Ráduly József, Szabó István 1941—42, Id. Orbán Balázs 1940—42-re. Kissolymosi előfizetők: Berei Mózes 1942, Buzogány Mózes 1940—42, Dankuly Mózes 1940—42, Danka Pál 1942, Deák György 1942, Gál Dezső 1941—42, Kedei János 1942, Kereső János 1941—42, Simó Gábor 1941—42, Simó Mózes 1941—42, Simó Pál 1941—42, Székelyszentmiklósi előfizetők: 1940—42 42.40 P. Nagybányai missziós példányokért 1942. 60 pengő, Kelemen

Árpád Sepsibesenyő 1942, Ádámossy Gábor Budapest 1943, Tokos Imre Bardóc 1940—42, V. Kozma Ferenc Budapest 1942—43, Szathmáry Miklós Újszeged 1943, Buzogány Béla 10 p., Ajtay Jánosné Dés 1940, Ajtay Mária Szilágycseh 1943. Homoródszentpéteri előfizetők: Özv. Bedő Miklósné 1940—42, Ifj. Benedek Bálint 1942—43, Gergely János, Jobb István, Kiss Gyula, Székely Dénes, Székely Albert, Székely Bálint, Vass András, Vass Dénes 1942, Id. Marosy János Marosvásárhely 1943, Lőrinczy Mózes Nagyvárad 1942—43, Vitéz Szebeni Jánosné 1942—43-ra. Kolozsvári tagok (folyt.): Ürmösi József 10 p., Péterffy István 6 p., Lőrinczy Zoltán tanár 10 p., Csifó Nagy László 6 p., Rázmány Mór 6 p., Pálffy István 5.20 p., Ajtay József 4 pengő.

Kolozsvár, 1943. március hó 8.

Rázmány Mór
pénztárnok.

Dr. GELEI JÓZSEF FŐGONDNOK ÚR február 22-én és 24-én Marosvásárhelyen szabadegyetemi előadásokat tartott. A Marosvásárhelyre leutazás alkalmat adott Főgondnok úrnak, hogy a marosi egyházkör lelkészeivel megbeszéléseket folytasson és meglátogassa köri egyházközségeinket. A lelkészekkel folytatott megbeszélések és a hívekkel való benső érintkezés nem csak örvendetessé, de hiterősítő és egyházépítő hatásában életünkbe vágó fontosságúvá tette számunkra e főgondnoki látogatást. E látogatásra legközlebbi számunkban, „Egyházépítés" rovatunkban visszatérünk.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferencz egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — Minden pénz Rázmány Mór egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 838 — Felelős vezető: Major József.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. április. 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Erősödjetek meg!

„Erősödjetek meg!“ — Így szóla hozzánk álmomban az Úrjézus az elmult karácsony hajnalán.

Úgy történt, hogy — az álomkép szerint — a kolozsvári unitárius templomban ültünk a karácsony első napi istentiszteleten s a lelkipásztorunk Jézusnak azt a jelentőségét fejtegette, mely a lélek evangéliumi megtisztulásának útján bennünket, unitáriusokat, az egy Istenhez vezetett. — Beszéde végefelé, erős szónoki hévtől elragadtatva, arra vállalkozott a prédikátor, hogy a templomi hallgatóság elé idézi Jézust. A lelkészi pad mögött a falon egy csíkra mutatott, melyen Jézus előttünk mindjárt megjelenik. Úgy volt, hogy két ott ülő lelkész között a fal már elkezdett világosodni, mintegy nyiladékot mutatván, melyen Jézusnak előnkbe kellett volna lépnie. A feszült várakozásnak ebben a pillanatában azonban más történt, mert egész váratlanul a szembelévő falnak egy nagy része leszakadt, kifelé leomlott s a nagy szakadékon át előnkbe lépett Jézus, tanítványainak kiséretében. Az alak és öltözék tökéletesen az volt, amit Munkácsy számunkra az „Ecce homo“ fenséges formájában a Mesterről az örökkévalóságnak megörökített. Jézus, jobbkezét félmagasba emelve, elkezdett hozzánk szólani s mintegy három-négy mondatnyi kijelentés után eltünt szemünk elől. Beszédét ezzel a jelmondattal kezdte: „Erősödjetek meg!“ — Engemet a tudnivágyás ülőhelyemből azonnal elszólított s a résen kilépve, a kívülálló emberektől kérdeztem, látták-e Jézust erre járni s vették-e észre, hogy nyomult be a templomba? Erre a jelenlevők elmagyarázták, hogy amint tanítványai élén a templomhoz érkezett, egyenesen a

52 Simó D. nick tanár ormán
Unit. koll.

falon lévő repedésnek ment s azzal a kijelentéssel, hogy „régen itt jártatok be Isten házába", a repedésen át a falba dolgozta be kezét s egy befalazott ajtónak küszöbfáját megragadva, a befalazott bejárót kiszakította s azon át lépett a templom terébe. A körülállók a küszöbfejfán előttem fehér krétával jelölték meg Jézus kezének helyét.

Ime, a jelentőséggel tele és számomra örökre felejthetetlen álom! Leírám azért, hogy mindnyájan vessük jól emlékezetünkbe s vegyük szívünkre a szavakat. Nem talány nekem ez az álom, nincs itt álomfejtésre szükség. Mint ahogy igen sok álom annyira tiszta és világos, hogy semmi külön magyarázatra nem szorul. Nem szorul azért, mert se a testi ember, se a lelki ember nem változik meg, mikor álomba szenderül. Az alvó ember élete csak leegyszerüsül, gátlásaitól megszabadulván csak fővonásúvá válik.

Ezért az álom az ébrenlét zajos küzdelmeihez képest olyan, mint a messziről jöt harangszó. Aki a templom tornyának tövében van, az a harangszóval a város zaját, emberek tülekedését s a torony varjainak károgását mind együtt hallja, egy nagy hangkeverékben. A távolvidék embere részére azonban minden bántó zaj, minden rikácsoló mellékzönge lemarad az Isten tiszteletére hívó és emlékeztető nagy harang mély kongása mellől s egyszerű tisztaságában csak a mindenekfölött uralkodó harangszó hallatszik. — Így jött Jézus elönkbe.

Jézus egyszerű megjelenése és egyszerű tiszta beszéde nem volt meglepetés számomra. A karácsonyt megelőző időkben imette lelkivilágom ismételten volt elfoglalva Jézus gondolatával. Sokszor töprengtem a mi hitelveink újrafogalmazásának kérdésével kapcsolatosan a mi unitárius jézusi gondolatvilágunk fölött. Napokkal a karácsonyest előtt meghívtak egy karácsonyfaünnepségre, melyen unitárius ifjaink előtt arról beszéltem, hogy a betlehemi bölcső az emberiség legnagyobb megajándékozása volt és hogy vele a gyengék és szűkölködők megajándékozásának eszménye öltött testet. Azután következett karácsony előestéjén a mimagunk meghitt karácsonyfaünnepsége, a mi házi jézusi bölcsőnk mellett. — Ezeknek volt magától való következménye, hogy a karácsonyest örömei után elszenderedvén, már álmomban a másnapra elkövetkezendő templomi hangulat lepett meg, s hogy bennünket a Mester megjelenésével tisztelt meg.

Időzzünk egy keveset Jézus álombeli látogatása mellett!

A leírt jelenésben nem közömbös számunkra az, hogy Jézus nem ott jő hozzánk, ahol mi idézni akarjuk Őt, és nem úgy jön hozzánk, ahogy azt mi elképzeljük. Jézus még álmunkban is a maga útjain jár, nem mi vagyunk az Ő útirányítói, hanem *mi csak követői lehetünk*. Nem közömbös az sem, hogy Jézus nem magában, hanem tanítványai élén jött, mert Jézus egykoron se járt egyedül, nem bolyongott magá-

ban a világon, hanem „mindig sokaság követé Őt". Nem közömbös az sem, hogy nem a számunkra érthetetlen zsidónyelven szólott hozzánk, hanem magyarul beszélt: nekünk a mi saját magyar unitárius Jézusunk jelent meg.

Ami feledhetetlen számunkra a karácsonyéjjeli jelenésben: nekünk és hozzánk szólott, amikor azt mondá: „Erősödjetek meg!" Különbet, szebbet, jobbat és jelentősebbet számunkra nem találhatott volna ki. Mert valóban az a mi legfőbb feladatunk, megerősödni bensőleg, hogy külsőleg is, kifelé is erősekké és tekintélyben tiszteltekké váljunk. Megerősödni a Jézus értelmében való szeretetben, hogy e szeretetben át bensőségesen összefogjunk az egyházépítésben.

A szó nekem szólott, mert én valék az álomlátó, s mégis nekünk szólott, unitáriusoknak, a mi unitárius templomunkban, mert a templomot zsúfolásig megtöltő unitárius közönséghez intéztettek a szavak. A kihirdetett ige számomra nem kezdetet, nem feladatraébredést, nem első ráeszmélést jelentett, hanem megintcsak álombeli megismétlődését annak, amire álom nélkül is világos tudattal rászántam volt magamat. Mert kezdettől fogva világos tudattal láttam, hogy *a mi unitárius jövendőnk a mi belső erőnkön múlik.* Ennek érdekében fáradtam egyházközigazgatási téren s csekély erőmmel egyházunk szellemi fellendítése terén, ezért látogattam buzgalommal egyházközségeinket a híveinkkel való együttérzés művelésére, s erre szervezkedtem az egyháztámogató erők összefogásával. S mégis sokat jelentett a karácsonyi álom nekem is, mert megerősített engem s új lendületet keltett bennem korábban fogamzott elhatározásaim megvalósításában.

S ha azt kérdeznék Atyámfai, miért várakoztam mostanáig ennek a jelentős álomlátásnak megismertetésével, úgy csak azt mondhatom, hogy vártam annak az alkalmas időnek megérkezését, mely megérleli a mi erősségünket s amelyben tanúságot tehetek a mi megerősödésünkről. És ezt meghozta a márciusi főtanácsi ülés, melyen világosan kiderült, hogy mennyit erősödtünk egyházkormányzatunk átvétele óta. Nagy öröme volt minden jelenlévőnek abban, hogy *a főtanácsi ülés a teljes unitárius öntudat, a teljes unitárius erő és a teljes unitárius egyetértés jegyében zajlott le.* Nagy öröm volt, hogy bekövetkezett az, aminek minden egyházszerető lélek részéről be kellett következnie, nevezetesen, hogy a főtanácsi ülés végén tanuság tétetett arról, hogy *egyházunk bonthatatlan egységben áll főpásztorunk mögött és hogy a ránkváró nagy egyházi feladatok megoldásában egyházunk minden arra hivatott tényezője kötelességérzettől és az egyházszolgálat óhajától áthatva összefog és ezáltal az óhajtott egységes unitárius jövendőt kimunkálja.*

A márciusi főtanácsi ülés csak igérettétel az új magyar tavaszban, csak új unitárius tavasznak a fakadása: a mi igazi

megerősödésünk csak ezután következhetik el és csak abban, ha az igéret után a cselekvésben is, a feladatok megoldásában is és a vállalt munka megvalósításában is meleg együttérzéssel mindig együtt leszünk. S ebben mi komolyan és mély megerősödéssel hiszünk.

Végsőként a következőket:

Akkor lesz a mi unitárius jövőnk igazán nagy, ha bármely erősségünk közepette se nyugszunk bele abba, hogy immáron elég erősek lennénk, hanem mindenkoron csak elérendő célként lebeg előttünk a jézusi parancs: „Erősödjetek meg!", mert az örök fejlődés útja az örök erősödés útja.

Gelei József.

Dr. Boros György emlékére

Halkan peregtek le az őszi levelek, valahol a budai hegyek mélyén már neszelt a tél. A Duna felől rakoncátlan szelek nyargaltak végig, a hervadás szimfóniája harsogott körülöttünk. Olyan jól esett belépni a fénytől, melegtől szikrázó terembe, ahol sok-sok baráti arc merengő tekintete üdvözölt. A triánoni unitáriusoknak ünnepi estje volt üzenet jött a bánat földjéről. Ott állottunk lecsuklott vállú, remegő ajkú unitáriusok és epedő lélekkel vártuk a követ szavát. Serleget avatni jött közénk, atyamesterének, Brassai Sámuelnek emlékére alapított kelyhet, amit a triánoni unitárius ifjúság szentelt a nagy magyar unitárius tudós emlékezetének. Szélesen felépített, benső élményektől fűtött beszédéből elevenen bontakozott ki a nagy férfi eredményekben gazdag pályafutása. A mi nyugtalan lelkünk azonban a múlt emlékei között is a jelen vérző sebeit tapogatta, biztatást keresett, fény után kutatott a körülöttünk kavargó vak sötétségben. A főpásztori lélek érzékeny szeizmográfja nyomban megérezte ezt a nagy benső nyugtalanságot, a vándorsorsra vetett hiveknek ezt a szent szomjúságát. Kigyuladt arccal és csillogó szemekkel rajzolta elénk annak a nemes harcnak történetét, amit annakidején Brassai Sámuel a magyar nyelv teljesjoguságának diadaláért vívott. És szavai nyomán a történelemmé dermedt múlt emléke lüktető jelenként támadt föl közöttünk, eleven, élő biztatása sarjadt; a múlt üzent a jelennek. Harcolni kell az anyanyelvért és azon keresztül az örök magyar lélek egyetemes szabadságáért, mindhalálig!! Mi akkor triánoni magyar unitáriusok boldogan mindent megértettünk és szent nyugalom szállott szívünkre.

Most, amikor nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy néhai főpásztorunk, Boros György emléke előtt meggyújtsam a kegyeletes visszaemlékezés mécsesét, annak a késő őszi estének az élménye, hangulata árad el szívemben, valahogy ennek

az élménynek, mint drága mívű aranyrámának keretéből lép elém most néhai püspökünk tiszteletet parancsoló nemes alakja. Az alkotó nyugtalanság, az állandó tettrekészség, a folytonos fejlődés, haladás, építés vágyának szent szénsava pezsgett lelkében. Bölcsőjét az áldott Udvarhelyszék dajkálta, szívében a magyar unitárius öntudat szikráit Keresztúr és Kolozsvár ősi iskolái lobbantották lángra. A tordátfalvi szülőhajléktól a kolozsvári püspöki székházig ívelő pályafutásának minden fordulatát a kemény helytállásnak és szakadatlan munkának egy-egy staféta állomása jelzi. Nem ennek a vázlatos megemlékezésnek a feladata, hogy Boros Györgynek egyházunk életében betöltött szerepét az unitárius egyház értékhierárchiájának rendjében megállapítsa és kijelölje. Az egyháztörténelem jeles és különösképen hálás feladatai közé kell ezt a munkát sorolni. Ha mégis életének külső körülményeit, munkásságának látható jegyet futólag fel is vázoljuk, a száraz adatok között is a láthatatlan lélek felvillanásait az örök tűz szikráját kutatjuk, amik hamuvá nem omlanak soha, a lángot, amely hideg árnyékok között is ki nem apadó meleget áraszt felénk.

Egyháztörténelmi munkásságát 7 önálló mű és a Keresztény Magvetőben és Unitárius Közlönyben megjelölt számos tanulmány őrzi. Hat évtizedre terjedő egyháztársadalmi működése során kimagasló érdeméül jegyzi fel az egyháztörténelem a Dávid Ferenc Egylet alakítása és szervezése körül kifejtett áldozatos tevékenységét. Életében a Dávid Ferencz Egylet valósággal a mithológiai tűzhely szerepét töltötte be. Kitűnő valóságérzékére vall, hogy az erők társadalmi megszervezésének fontosságát az organizációnak abban a fogyatékos világában felismerte és az erők összefogásának munkáját nagy lendülettel végre is hajtotta. A lelkésznevelés terén „Preceptor Cleri" az egész lelkészi rendnek atyai tanító és nevelő mestere volt. Kiváló gondot fordított az egyházi tudományokon kívül a társadalmi vonatkozású ismeretek terjesztésére és taglalására és a gyakorlati irányú gazdasági nevelés megalapozására. Széleskörű munkásságot fejtett ki az Erdélyi Irodalmi Társaságban is, amely érdemeit díszelnöki méltósággal jutalmazta. Élénk szerepet töltött be Kolozsvár város törvényhatóságának életében is, amelynek hosszú éveken át bizottsági tagja volt, ahol minden közérdekű megmozdulást megértő jóindulattal karolt fel, s szószólója volt minden igaz ügynek. Nemes küzdelmet folytatott az első világháborút megelőző magyar élet egyik leggyötrelmesebb kérdésének, a kivándorlásnak gyökeres megoldása érdekében. Ő, aki húzamosabb időt töltött Angliában és Amerikában is több ízben megfordult, a vádoló magyar lelkiismeret szavával igyekezett ébresztgetni a bűnös álomba merült közvéleményt, s a mohó kapitalista szellem

rabláncára fűzött hivatalosok hüdött érzéketlenségét. Bizonyára nem szakadt volna ránk annyi szomorúság és innen ebből a teremből a szemközti hegytetőre sikló pillantásunk nyomán nem pirulna el orcánk, ha azok a magyar milliók, amelyek a „melting pot", az amerikai, olvasztó kohó helyett a pacsirtadaltól zengő magyar barázdákba akaszthatták volna ekéjük vasát és szétfeszülő életvággyal a gyermekrajok kacagó seregével népesítették volna be az árnyékba borult magyar völgyeket. Boros György korszerű érzékére való propagandával állott a székely népfölösleg levezetésének ma is izgatóan időszerű szolgálatában. A volt tordai gimnázium épületében felállítandó inasotthon eszményi kedvenc gondolata volt. A tanoncnevelés érdekében gyakran emelte fel szavát és annak sorsát állandó gondjai közé sorozta. Nemcsak az unitárius, de az egyetemes magyar érdekeknek is valóságos kultúr-diplomatája volt. Az angol és amerikai lapokban megjelent cikkei nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy az az ellenséges indulatoktól fűtött hamis hírverés, amelyet a velünk egykor államjogi kapcsolatban álló szomszédunk és fegyverhordozó zsoldosai tápláltak, kellő értékben részesüljön. Külföldi kapcsolatait, baráti összeköttetéseit a hivatalos Magyarország is igyekezett az egyetemes magyarság érdekében gyümölcsözővé tenni, amikor az üszkös romok közül szabadulást keresve, a magyar békeküldöttségbe őt is meghívta. Sajnos, a gyűlölet gőzében forgó világ előtt akkor már a baráti érzés csillaga is árnyékba borult, s önzetlen hazafiúi fáradozásának az lett a jutalma, hogy hőn szeretett szülőföldjét hosszú ideig csak tépelődő álmai között kereshette fel, mert az idegen hatalom a gyűlölködés fekete sorompójával zárta el előle a hazatérés útját. Egy évtizedre terjedő főpásztori szolgálata az erdélyi magyarok, közelebbről unitáriusok legtragikusabb korszakára esik. Az idegen hatalom által gyermekzsivajtól elnémított iskolák, hivatásukban veszélyeztetett templomok, börtönbe vetett lelkipásztorok fölkomorló néma árnyéka szegélyezte be főpásztori útját, amelyet boldogabb sorsú elődjei nyomán kacagó virágokkal hintett tele a hívek zengő szívű serege. Felhőkbe borított csillagok között csak a hit fénye világított. S a főpásztori szív ennek a fénynek a világa mellett útat mutatott a szenvedő seregnek. Az ősi székely szívósság csodákat teremtett. A magyar kultúrának és vallásos szellemnek itt is, ott is, hajlékot emelt a falu dolgozó népe. A kagyló szenvedése íme gyöngyszemeket teremt: a székely falvak népházait a magyar unitárius gondolat élő tűzhelyeit. S a főpásztor mindenütt ott van, ahol fölhangzik az építés, az alkotás lázas üteme. Buzdít, bíztat, segítséget nyújt. Hét évtizedet meghaladó korral a vállán járja és keresi fel egyházközségeit, egy pillanatra sem fogyatkozva meg fáradhatalanságában. Abban, hogy az egyházi élet egész terü-

letét és a társadalmi tevékenység széles mezőit felölelő munkásságát életének minden fordulatában folyton megújuló alkotó kedvvel fejtette ki, igen nagy szerepet játszott az a benső lelki harmónia, amelynek itt-ott felötlő árnyékait egy zavartalan boldog házasélet napsütése oszlatta szét. Boldog emlékezetű hitvestársában az isteni gondviselés számára valóban élettársat rendelt. Élettársat, aki az uniárius és a folyton fénytelenebbé komorodó magyar élet minden parancsoló kötelességét szent közösség vállalásával osztotta meg vele. Amikor az ősi püspöki székhelyen már-már minden magyar ajkat némává parancsolt az idegen hatalom szava, meghitt családi tűzhelyük kapuit szélesre tárták a magyar dal, zene és költészet már-már szárnyát veszített géniusza előtt. A kisebbségi magyar életnek áldozati tűzhelyévé emelkedett püspöki otthonban minden erdélyi magyar felekezeti különbség nélkül eggyé forrott a közös eszmények szent szolgálatában. A rab magyarok boldogító vígasztalásáért most a szabad magyarok hálája övezi emlékük.

A visszaemlékezés zárókövénél álljunk meg mostan egy pillanatra s az enyészet öléből ragadja föl az emlékezés szárnya azt, ami örök, amit az idő múlása uralma alá nem hajthat soha. Amit nyolc évtizedet meghaladó életének eredménye tanulságul nyújt késő utódok hosszú seregének

Boros György püspökünk az *áldozat vállalásban* és a *szolgálattételben* volt példátmutató unitárius. Áldozat és szolgálat az a két jézusi ékkő, amelynek emléke ki nem oltható fénnyel ott ragyog a házsongárdi sír hantjai fölött. Élete sorsszerű emberi élet volt. A boldogság piroslő virágai s a keserű csalódások sebeket fakasztó tövisei szegélyezték útját. Most az emlékezés tiszta lángjánál hamvadjon el minden tüske, ami egykor vérző sebeket ejtett. Adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy eredményekben gazdag életét példamutatásképen ajándékul adta, s fogadjuk meg mi, minden unitáriusok, hogy egyházunkért önzetlenül, egységbe forrva áldozni és szolgálni, miként ő tette, nem szűnünk meg soha.

Vitéz dr. Nyiredy Géza.

Dr. CSUTAK MIHÁLY a vitézi rendben. Kolozsvárt február hóban történt vitézzé avatás alkalmával vitézi esküt tett dr. Csutak Mihály hitrokonunk, a kiváló fogorvos. A kiváló hitrokon orvos afiát, vitéz dr. Csutak Mihályt szeretettel köszöntjük a magyar vitézek sorában.

ELEKES BÉLÁT, a kiváló szövetkezeti szervező és vezető afiát a napokban Budapesten vitézzé avatták. Szeretettel köszöntjük a vitézek táborában.

Vári Albert teol. tanár nyugalomba vonult

A jelen iskolai év végével Vári Albert teológiai tanár megválik tanszékétől, nyugalomba vonul. Ezzel megválik attól az intézettől, melynek ügyét oly nagy szeretettel, buzgósággal és rátermettséggel szolgálta. Az ő bölcs munkásságától még sokat vár egyházunk, de mégis ez időpont mintegy megköveteli, hogy mint más esetekben is tettük, megemlékezzünk róla. Nem az ő kedvéért, mert attól tartunk, hogy rossz néven veszi, mint ahogy rossz néven vette a kénosi egyházközségnek tett 1000 pengős alapítványáról adott híradásunkat, — hanem vallásközönségünkért. Vári Albert tanulságos élete, nagy munkássága, egyszerű, nemes személyisége, mindenkor oly hatást gyakorol az emberekre, hogy egyházi közérdek a munkásságára való visszatekintés.

Vári Albert 1868. április 20-án született Firtosmartonoson tekintélyes székely szülőktől. Elődei Székelyszentmiklósról költöztek oda s eredeti nevük Váraljai volt, ebből rövidítették a Vári nevet. Iskoláit szülőfaluja után Székelykeresztúron és Kolozsvárt végezte. Az 1887—88-ik iskolai évben tett érettségit jeles eredménnyel s mint legjobb tanuló elnyerte a boldogemlékű, áldozatkész Br. Petrichevich Horváth Kálmán 200 koronás jutalmát.

Mint teológiai intézeti hallgató kitűnt tudásával és megbízhatóságával, többféle megbizatásban részesül, III. és IV. éves korában az I. és II. gimn. hittant és magyar nyelvet tanított és iskolai főnök is volt. 1892-ben papi szigorlatot tesz s ugyanebben az évben el is nyeri a kénos-székelyudvarhelyi tekintéyes és fontos lelkészi állást. 1905-ben Székelyudvarhelyen az ő odaadó buzgósága eredményeképpen önálló lelkészi állást szerveznek; erre a hívek egyhangú bizalma Vári Albertet hívja meg. Az a vágy epesztette az udvarhelyi lelkészt, hogy minél előbb templom épüljön a székely anyavárosban. Ez a vágya be is teljesedett Vári Albertnek és a megértő híveknek odaadó munkássága következtében. 1908-ban már föl is épül a templom s gyönyörű ünnepéllyel átadják céljának: az egy Isten dicsőségének. Az 1909-ik évi főtanács egyhangúan meghívja vallástanárnak a kolozsvári unitárius kollégiumba, 1932-ben pedig teológiai tanárnak választják s itteni áldásos működését a jelen évi iskolai év végén fejezi be. Sikerekben gazdag lelkészi működése mellett mindig nagyobb társadalmi és irodalmi munkát is fejtett ki. Udvarhelymegyei működése idején a lelkészkörnek jegyzője, a D. F. Egyletnek titkára volt, kolozsvári működése alatt pedig az egyetemes lelkészkörnek hosszú időn át elnöke, az Erdélyi Múzeum Egyesületnek választmányi tagja stb. Tagja volt Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottságának és állandó választmányának, 1900 óta az egyh. főtanácsnak, 1909

óta az E. K. Tanácsnak tagja, az Unitárius Irodalmi Társaságnak pedig egyik alelnöke.

Mint író a legtermékenyebbek közé tartozik. Hosszú időn át társszerkesztője volt az „Unitárius Szószék"-nek, az Unitárius Irodalmi Társaság megalakulása után a „Keresztény Magvető"-nek. Rendkívül sok cikke, valamint nagyobb tanulmánya jelent meg egyházi folyóiratainkban. Önállóan megjelent művei között legnevezetesebbek: Biblai képek az Újszövetségből, Istenországa munkásai, A keresztény egyház története, Imakönyv, Keressétek először Istenországát és Istenországa felé.

Vári Albert lelkész és tanár életét az építő munka jellemezte. Teológiai álláspontja a 19. és 20. század haladott szellemének megfelel, anélkül, hogy a meggondolatlan újításnak, szélsőségeknek helyet adott volna. Az evangéliumi és történelmi alapról soha semmiféle újdonság és divat kedvéért le nem tért. Lelkész korában nemcsak a jeles könyveket, hanem a nép lelkét is tanulmányozta, s ezért szónoki és lelkipásztori működése mindig sikeres volt. Jól tudja, hogy mi a vallás és tudomány és kitűnően ért ahhoz, hogy tudásának gazdag kincseit miképpen adja át a hallgatóságnak, vagy tanítványainak. Kiváló szellemi felkészültsége mellett Isten nagy szónoki erővel és képességgel ajándékozta meg, amivel kora ifjúsága idején már a legnagyobb papok közé küzdötte fel magát. Mindenkor egyike volt a legnagyobb tiszteletben álló lelkészeknek és tanároknak. Mint pap és tanár egyformán építően hat a hallgatókra és tanítványokra, mert valóban nevelő személyiség.

Mint nevelő személyiségnek a hatása ezután is megmarad, mert minden reményünk meg van arra, hogy még ezután is részesülünk az ő szellemi munkásságának gazdag áldásában. Adjon az Isten még hosszasan erőt és egészséget Vári Albert tanárnak, hogy a nyugalomban is fényeskedjék tovább sok éven át az ő szellemének világossága. *B. P.*

Dr. IMRE SÁNDOR Máv. tanácsos a kolozsvári üzletvezetőségnél osztályfőnöki megbízást nyert május hó 1-vel. Dr. Imre Sándor afia Olthévízről, tősgyökeres unitárius családból származik, tanulmányait kolozsvári kollégiumunkban és a Ferenc József Tudományegyetemen végezte be. 1914-ben a m. kir. államvasútaknál nyert alkalmazást, a gyászos megszállás után Magyarországra kellett távoznia, mert minden magyar megmozdulásban résztvett. Budapesten kapott állást a Máv. üzletvezetőségnél s e városban minden unitárius megmozdulásában résztvett, mert az unitáriusok seregében Erdélyt látta. A felszabaduláskor Erdélybe, Kolozsvárra sietett s itt kiváló képzettségének és tehetségének megfelelő állást nyert. Isten áldását kérjük életére és további munkásságára.

Emlékeim (VIII. közlemény)

Dr. Ravasz László kiváló református püspök egyik könyvében ezt írja: minden erdélyi emberben van bizonyos unitárizmus. E szavakkal fejezi ki az erdélyi ember szabad szellemét, mely felül tud emelkedni minden kicsinyességen.

A nemes veretű erdélyi szellem alapját a mi vallásalapító nagy püspökünk, Dávid Ferenc ihletett lelke sugallatára az 1568.-i erdélyi országgyűlés tette le, mikor kimondta: „a hit Isten ajándéka, ezért senkit hitéért üldözni nem szabad".

Soha sem felejtem el, 1911-ben Főhatóságom mint papnövendéket Budapestre rendelt ki báró Daniel Gábor főgondnokhoz felolvasónak. Egy alkalommal Székely György Háromszék vm. főispánja nálunk vacsorázott, mikor megtudta, hogy unitárius papnövendék vagyok, így szólt: Tudja-e, hogy miről nevezetes Erdély? Mint fiatal ember illő tisztelettel szóltam: kérem Méltóságodat megmondani. Mélyen szemembe nézett s így szólt: az unitáriusokról... és tovább folytatta: tudja-e miért erős Erdély, mert Lengyelország mintájára nem űzte ki az unitáriusokat. E nagyműveltségű református ember nyilatkozata mély benyomást tett reám.

Az élet nehéz harcaiban sokszor megjelent előttem br. Daniel Gábor főgondnokunk nemes alakja, ki rendületlenül bízott az unitárizmus jövőjében, nemcsak annak egyszerű és tiszta elve miatt, hanem állandóan hangoztatta: az unitárius lelkészek egykoron műveltségük és tudományos képzettségüknél fogva, kivívják a köztiszteletet. Az útat megnyitották az angol unitáriusok, midőn a Manchester New College-ban 1847, még inkább 1856-ban, midőn alapítványt tettek egy magyar unitárius papnövendék továbbképzésére. Ugyanezt fogják nemsokára tenni az amerikaiak is. Hazánkban meg Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter szintén 1897—98. iskolai évben megengedte az unitárius papnövendékeknek, hogy a kolozsvári Ferenc József Tudományegygetem filozófiai szakára, mint egyenjogú hallgatók bairatkozhassanak.

Daniel Gábor beszélte el, hogy egy alkalommal, amint angol unitárius vendégeinket vezette a Székelyföld megtekintésére, az egyik angol a sok fehérharisnyás székely láttára e kérdéssel fordult hozzá: ezek mind unitáriusok? Alig várta az alkalmas pillanatot, hogy e kérdésre felvilágosítást kapjon az angoltól. Este a vacsora alkalmával ily magyarázatot kapott: Angliában épúgy, mint Amerikában csak az előkelőség érti meg és követi az unitárius vallást. A nép a babonának és a miszticizmusnak hódol... Örvendek, s el fogom mondani otthon, hogy a székely nép intelligens, mert unitárius.

Mint felolvasónak így beszélte el Perczelné Kozma Flora unitárius nőapostolunk áttérésének történetét: Az ablakomon egy vasárnap délben kinézve láttam, hogy az Alkotmány-utca sarokházából nagy tömeg jött ki. Lekiáltva érdeklődtem a sarki rendőrtől, hogy miféle emberek azok? A rendőr lekicsinylőleg így szólt: valami egy Isten hívők. E pillanattól kezdve nem volt nyugalmam. Elhatároztam, hogy a következő vasárnap elmegyek a templomba. Férjemmel is közöltem az elhatározásomat, ő szívesen adta beleegyezését. Alig vártam e napnak eljövetelét. Végre megérkezett a vasárnap. Reggel lelkileg elkészülve, férjemmel elindultunk a templomba, hol felhangzott az ajkakon a templomi ének, mely a lelkeket Istenhez emelte, hogy az ima megkönnyítse az élet szenvedéseit. Ének után Derzsi Károly lelkész felállt, méltóságteljesen felment a szószékre, hogy összekulcsolt kezekkel elmondja fenséges imáját. Azután következett a közének, melyet átszellemült érzéssel énekeltek a hívek. Majd az istentisztelet főpontja, a beszéd következett, mely oly tartalmas és felemelő volt, hogy egész lényemben átváltozáson mentem keresztül.

Templomozás után a kiváló lelkész méltó felesége a nőket bevezette a tágas lelkészi irodába, a férfiakat pedig a lelkész, hol egymást köszöntve, kedélyesen elbeszélgettünk. Ettől a pillanattól fogva alig vártam a vasárnapokat. A legboldogabb pedig akkor voltam, mikor mint unitárius foglaltam el helyemet a templomban.

Perczelné áttérésére nagy befolyással volt Derzsi Károly kiváló egyénisége és magasan szárnyaló beszédei. Br. Daniel Gábor mindig elragadtatással beszélt róla. Féltve őrzött emlékei között megmutatta a „Szegedi Hirlap“ egyik 1884.-i számát, mely Derzsi Károly alföldi missziójával foglalkozva, ezt írta: az unitárius istentiszteletek tömeges látogatásának oka Derzsi gyönyörű prédikációi, mert aki ezt a művelt lelkű és ékesen szóló papot egyszer beszélni hallotta, az örömmel hallgatja tízszer és százszor is.

Perczelné nemcsak unitárius lett, hanem Dávid Ferenc eszméjének valóságos apostola. Sokszor ismételte: mi unitáriusok nem tudjuk azt a drága kincset, melyet az isteni gondviselés reánk bízott, kellőképpen gyümölcsöztetni, túlszerények vagyunk. Pedig a művelt világ napról napra közeledik a mi álláspontunkhoz. Hangoztatta, hogy minden haladás a mi szabadelvű eszménk jegyében történik.

Buzogány Kálmán
unitárius lelkész.

Az 1942. évi főtanácsi ülések

A múlt évi főtanácsi üléseket legyőzhetlen akadályok miatt a jelen év március 28. és 29-én tartottuk meg a főtanácsi tagok és más buzgó lelkek nagy érdeklődése mellett. A főtanácsot megelőző napon tartott Dávid Ferenc és Unitárius Irodalmi Társasági ünnepélyek jól előkészítették azt az emelkedett szellemet, mely a főtanács egész menetét áthatotta. Jól eső örömmel láttuk a főtanácson Fáy István dr. titkos tanácsos, vallás- és közoktatásügyi államtitkárt, aki ülésünkön megjelent, s akit a főtanács nagy lelkesedéssel fogadott. A főtanács mindvégig Józan Miklós püspök és Gelei József főgondnok elnöklete alatt folyt le, dr. Kiss Elek egyh. főjegyző és Halmágyi János h. közügyigazgató s az előadók közreműködésével. A magyar Hiszekegy elmondása után Halmágyi János h. közügyigazgató emelkedett szellemű imában kérte Isten áldását a főtanács munkálkodására. Ezután a főtanács üdvözlő táviratot küldött Kormányzó urunknak, Szinyei-Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszternek, br. Bánffy Dániel földmívelésügyi miniszternek és Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkárnak. Ezután dr. Gelei József főgondnok megtartotta minden fontos kérdésre kiterjedő elnöki megnyitóját, mely nemcsak egyházi, hanem egyetemes magyar szempontokra is kiterjedt s kifejezést adott annak az unitárius gondolatnak, hogy felelősek vagyunk a nemzet becsületéért és erejéért.

Ezután Józan Miklós püspök meleg szavakkal üdvözölte dr. Fáy István államtitkárt, aki válaszában a többek között a következőket mondta: „A magyar állam tudja, hogy nemzeti léte és jövője szempontjából mit jelentenek az egyházai, iskolái, templomai s éppen azért a tőle telhető minden támogatást megad az egyházaknak".

Az államtitkár külön üdvözölte Püspök urunkat is a korábban megkapott Magyar Érdemrend nagykeresztjéért.

Ezután dr. Mikó Imre képviselő napirend előtt terjesztett elő javaslatot a magyar együttműködésre és a felekezetek közti békés életre vonatkozólag a sokat emlegetett reverzális kérdéssel kapcsolatosan. Az okos és nagyfontosságú javaslatot a főtanács egyhangú lelkesedéssel magáévá tette.

Péter Lajos székelykeresztúri gimn. tanárnak kiváló érdemei elismeréséül tb. gimn. igazgatói, vitéz Kozma Ferenc ny. altábornagynak pedig tb. gondnoki címet adományozta.

Tíz órakor istentisztelet volt, melyen Bíró Lajos hódmezővásárhelyi lelkész hirdette az igét nagy szónoki erővel és számtalan példával igazolva a hit hatalmas erejét.

Istentisztelet után Józan Miklós püspök tartotta meg igazán tartalmas évi jelentését, melyben a mi külön egyházi kér-

déseink mellett vallomást tett a többi felekezetekkel való együttműködés mellett is. *„Igenis mi készek vagyunk a haza javára egy nagy egységbe tömörülni,* egy olyan szellemi szövetségben együtt imádkozni, amelynek körpecsétje az áldozat, szimboluma: a Krisztus keresztfája és litániája: a nemzet könnybe-vérbe írott Himnusza." A püspöki jelentést elismerő köszönettel vette tudomásul a főtanács.

Tudomásul vette a főtanács az E. K. Tanács jelentését is az elmúlt évekről.

A Berde közebéden a Berde-serleggel a hagyományos köszöntőt dr. Gelei József főgondnok mondotta, mely nagy hatást tett.

A délutáni tárgyalások folyamán a megüresedett teológiai tanári állásokra megválasztották Benczédi Pál (egyháztört. egyházjog) kollégiumi vallástanárt és dr. Kovács Lajos (újszövetség) sepsiszentgyörgyi lelkészt.

Másnap, hétfőn különböző más kérdéseket tárgyaltak, melyeket megszakított a lelkészszenteléssel kapcsolatos istentisztelet, melyen az igét Szent-Iványi Sándor budapesti vezető lelkész végezte ismert ékesszólásával. Majd Józan Miklós buzdító beszédet mondott az új lelkészeknek s a szokott formaságok után, midőn dr. Kiss Elek egyházi főjegyző felolvasta a hagyományos esküformát, a püspök bibliai idézetek kíséretében kiosztja az okleveleket a felszentelt lelkészeknek: Ferencz József, Darkó Béla, Gálna Sándor, Filep Imre, Mátyás György, Székely Gyula, Ürmösi Gábor, Dimény András, Imreh Lajos, Izsák Vilmos és Köntés Béla afiainak. A felszentelt lelkészek nevében Ferenc József mondott köszönetet az egyházi főtanácsnak és az egyház vezetőségének.

Ezen a főtanácson az E. K. Tanács és az állandó bizottságok újjáalakultak, valamint néhány főtanácsi tagot választottak. Ezekről a főtanácsi jegyzőkönyv alapján majd beszámol lapunk annak idején, most helyszűke miatt nem közölhetjük.

A főtanácsi bizottság általános jelentése kapcsán dr. Abrudbányay Ede rámutatott arra a szomorú tényre, hogy „Kolozsvár, az 1000 éves magyar város" című, Kolozsvár város kiadásában megjelent műben Dávid Ferencről milyen torzképet festettek. Az egyházi főhatóságot felkérte a főtanács, hogy a város vezetőségénél járjon el a meggondolatlan sérelem orvoslásáért.

Végül dr. Abrudbányay János dékán köszönetet mondott az elnökségnek a gyűlések bölcs vezetéséért és az egyház kebelében végzendő egységes munka érdekében való összefogásról tett vallomást, a püspök úr zárószavai, a közügyigazgató imája után a főtanács a Himnusz éneklésével véget ért.

Tudomásul

valamennyi szórványgondozó unitárius lelkész és unitárius tanító afiainak

Tisztelettel értesítjük Lelkész és Tanító afiait, hogy Péterffy Albert tb. köri felügyelőgondnok, egyházi tanácsos afia 1942-ben 500 pengő összeget fizetett be egyházunk pénztárába azzal a rendeltetéssel, hogy az összeg kétötöd része missziói utazások és egyéb kiadások fedezésére legyen felhasználható, háromötöd része pedig fordíttassék azon unitárius lelkészünk, vagy unitárius tanítónk jutalmazására, aki az iskolai és iskolánkívüli téren unitárius magyar szórványainkˌ lelki gondozásában, és faji öntudatának ébrentartásában és erősítésében kiváló érdemeket szerez.

Amennyiben a kétötöd rész a kiadások fedezetére egészben nem volna szükséges, a fennmaradó összeg is a háromötöd részhez csatolandó és jutalmazásra fordítandó. Ha lelkészeink és tanítóink sorában többen lennének érdemesek jutalmazásra, a kijelölt díj többek között felosztható.

Az évenkénti jutalomdíj az E. K. T. javaslata alapján egyházi Főtanács által lesz odaítélendő „Péterffy-jutalomdíj" megnevezéssel.

Tekintettel arra, hogy egyházi Főtanácsunk a szórványkörzeteket a jelen évi Főtanácson kijelölte, most már felhívjuk szórványgondozó lelkészeinket és tanítóinkat a kitűzött jutalomdíjra. S miután adományozó afia 1942-re és 1943. évekre befizette az 500—500 pengőt, a f. évben tartandó Főtanácson két jutalomdíj lesz kioszthatóˌ A pályázók az évi szórványjelentésekkel kapcsolatban megfelelő okmányokkal és népmozgalmi kimutatásokkal kell, hogy igazolják végzett munkájukat. És azt esperesi véleményezéssel terjesszék fel. *Józan Miklós* s. k. püspök.

A húsvéti hit

Luk. 24, 1—3.

A hét első napján kora reggel elmentek a sírhoz, vívén fűszerszámokat, melyeket készítettek. És a követ a sírról elhengerítve találták és mikor bementek, nem találták az Úr Jézus testét.

Nagypéntektől húsvétig, az igazság és szeretet keresztrefeszítésétől az igazság és szeretet diadaláig csak egy nap van s az a nap mégis olyan hosszú. Nem lehet az időt mindig másodpercekkel, percekkel és órákkal mérni. A boldog idők gyorsan röpülnek, boldogságunk idején szárnya van az időnek,

gyors szárnya, mely mindennél hamarabb tova száguld. A szenvedés, boldogtalanság, hosszas, állandó, úgy látszik, mintha az örökkévalóság bélyegét hordozná magán...

Mily szomorú, fájdalmas, kétségbeejtő volt Jézus tanítványainak, hozzátartozóinak s főképpen édesanyjának: Máriának a nagypéntek és szombat. Milyen lomhán telt az idő, míg a vasárnap reggel elérkezett, mikor elmehettek a szeretett Mester sziklába készített sírjához... Pedig mit vártak az ottani megjelenésétől? Jézus meghalt a kereszten. Biztosan, valósággal meghalt. Szemök láttára történt. És ők mégis *valamit* reméltek. Nem tudták mit, de reméltek. Reménységükben siettek a sírhoz. Drága keneteket vittek, hogy a holttestet bebalzsamozzák. Ennyi volt, amit akartak. A szeretet és a kegyelet érzése diktálta ezt nekik. És mit találtak? Egyelőre semmit. És mégis mily sok volt az, amit jobb szó hiján semminek nevezünk? A sírkő nem volt a sír szádán. Ezt jó jelnek vették a sír látogatói s bementek a sírba. Nem találták a Jézus testét. Erre nem estek kétségbe, nem ültek fel annak az ellenséges ámításnak, hogy elopták a testet, hanem befelé, lelkülkhöz fordultak és szent meggyőződéssel hirdették: *feltámadott az Úr bizonnyal!* Ezzel a nagypénteknek minden keserve, fájdalma, kínszenvedése, kétségbeesése átváltozott az igazság és szeretet diadalának áldott valóságává. A Jézus híveinek már hiába beszéltek halálról, pusztulásról, Ők az életben, az örök életben, annak kétségbevonhatatlan igazságában hittek...

A mi életünk is már régóta a nagypénteki tapasztalatoknak hosszas, keserves láncolata, amely még 1914-ben kezdődött. A nagy világ különböző helyein ma is számtalan élet esik áldozatául az emberi önzésnek és hatalomravágyásnak. A keresztek száma ma is végtelen nagy...

Az Isten, az igazság és szeretet Istene ma is az, aki ezelőtt volt. Az emberi lélek ma is igazság és szeretet után vágyik s a lélek sem változott meg. A hit ma is csudával határos nagy dolgokat művel. Lelkünk ma is sokal több, sokkalta nagyobb kincsekkel rendelkezik, mint amiről tudnánk. Lelkünk benső érzése a mai húsvét alkalmával is diadalról beszél, a szent igazságunk, a magyar igazság diadaláról. Azért hát nem csüggedünk, hanem szent lelkesedéssel hirdetjük: *győzelem, győzelem, a magyar igazság győzelme!*

Igazságos Isten, hozd el ezt mineküink! *B. P.*

Dr. KISS ELEK: MAGYAR NEMZETI HIT- ÉS ERKÖLCSTAN. Régebben, midőn gyakrabban jelentek meg hittankönyvek, a hittan és erkölcstan kérdését önmagában, a nemzeti élettől különválasztva tárgyalták s ha nem is voltak kifejezetten nemzetköziek, de valahogy elhanyagolták a nemzeti élettel való szoros kapcsolatot. Legfönnebb a nyelv fejezte ki a nemzeti vonatkozást. Pedig a vallásos és nemzeti érzés és tudat egymással szoros kapcsolatban áll, mindkettő a lélek gyökeréig nyúlik vissza és a létért való küzdelemnek erős eszköze. Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző és teol. tanár abból indul ki, hogy „csakis a helyes értelmű *nemzeti hivatás* útján élhetünk egyetemes emberi életet. Tehát az emberiségbe csak nemzetünk útján tagozódhatunk be. A hittan és erkölcstan kérdését mindenütt a nemzeti gondolattal kapcsolja össze s ez teljes mértékben sikerül is, anélkül, hogy a kereszténység gondolata csorbát szenvedne.

Szabó Dezső ezelőtt kb. 15 esztendővel kereste a keresztény felekezetek közt azt a vallást, amely magyar vallásnak kiválóan alkalmas volna. Akkor az unitárius vallást sem találta alkalmasnak rá.

A könyvecske felöleli azokat kérdéseket, melyeket egy népszerű hit- és erkölcstan magában kell, hogy foglaljon s a mának minden szükséges kérdését magában foglalja. Értékes és a mai napok kívánalmainak megfelelő mű. Jó lélekkel ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára 1.10 P. Megrendelhető a szerzőnél, lapunk útján is.

Jánosfalvi Sándor István *Székelyhoni utazás* című 2 kötetes műve ára 8 P. Megrendelhető Benczédi Pál tanárnál Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.

Dr. BOROS GYÖRGY: „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM“ című unitárius női imakönyv új nyomtatásban megjelent. Füzött példány ára: 3 pengő. Kötött példányokat kívánság szerint készíttetünk. Megrendelhető: *Unitárius Iratterjesztő* Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 9. sz. címen.

KEDVES OLVASÓINKNAK, MUNKATÁRSAINKNAK BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KIVÁNUNK.

Dr. BOROS GYÖRGY PÜSPÖK EMLÉKE A BUDAPESTI DÁVID FERENC EGYLETBEN. A *budapesti Dávid Ferenc Egylet* márc. 17-én tartotta az Unitárius Misszióház templomában boldog emlékű dr. *Boros* György unitárius püspök emlékünnepét. A templomot zsufolásig megtöltő közönség buzgó lélekkel énekelte „*Szivemet Hozzád emelem*" kezdetű zsoltárt. Utána dr. *Csiki* Gábor esperes, az egylet alelnöke emelt fel mindannyiunkat az Úr trónjához. *Várhelyi* orgonaművész művészi orgonajátéka után dr. báró *Dániel* Gábor megnyitó beszédében megemlékezett dr. *Boros* Györgyről, mint egyletünk és az Unitárius Közlöny megalapítójáról, aki ezzel a két alkotásával is halhatatlanná tette emlékét. *Puksáné Boros* Irén énekművésznő *Cherubini* „Miatyánk"-ját énekelte nagy művészettel. *Dr. Boros György emlékezete* címen *dr. Abrudbányai* Ede, a kolozsdobokai egyházkör felügyelőgondnoka, teljes tökéletességgel lelki szemeink elé varázsolta a megboldogult nemes egyéniségét, ismertetve azt a nagy emberfeletti munkát, amit ifjú korától egész aggkoráig végzett megpróbáltatáson, katasztrófán és méltánytalanságon keresztül. Közönségét annyira elragadta az előadó, hogy egy pár perc kellett, míg magához tért és tetszését ki tudta fejezni. Utána újra művészi orgonajáték következett, mely után *Szolga* Ferenc hitoktató lelkész mély érzéssel szavalta el *Mécs* László „Alázat" című költeményét. Azután *Händel* „Largo"-ját énekelte *Puksáné* Boros Irén énekművésznő művészi ihlettel. Dr. *Boros* László szerkesztő zárószavában köszönetét fejezte ki azzal a gondolattal, hogy akik a történelmi alapon állanak és visszaemlékeznek a múltra, azok a legnagyobb veszélyek között se vesznek el. A nagy püspökhöz méltó emlékünnepély a Himnusszal záródott.

KONFERENCIÁS TÁBOR. Ezután következő szombaton és vasárnap (mácius hó 20-án és 21-én) tartotta a Kohárya-utcai lelkészi irodában délután az *Unitárius Konferenciás Tábor* konferenciáját. — Ennek a konferenciának *„Az unitárius misszió a történelmi időben"* volt a tárgya. Ebbe az évbe gyakorlati témát választott az intéző bizottság. Előadókul is gyakorlati embereket kért fel. Az első napon remetei *Filep* Imre központi missziói lelkész olvasta fel erre vonatkozó dolgozatát. Széles történelmi alapon fejtegette ezt a kérdést, azután ismertette a mi egyházunk és híveink földrajzi elhelyezkedését, szétszórtságukat és a szétszórt hívek pásztorálásának eszközeit és módjait. Sok szép és életre való gondolatot, eszmét, tervet vetett fel, amelyek megvalósítása mind a jövő munkája lenne. Megdöbben az ember lelke, ha látja a sok munkát, amit végezni kell s önkénytelen felsóhajt: Adsz-e Uram erre erőt és segítesz-e erőslelkű munkásokkal, hogy elvégezhessük-e ezt a munkát?

Másnap özv. *Josipovits* Istvánné *Németh* Irma tanárnő, a dunántúli részek lelkes misszionáriusa tartott előadást. Tizenkét év áldásteljes missziós munkája után elmondta mit kell cselekedni annak, aki szórványgondozásra vállalkozik. Elvezetett bennünket a szervezéstől a vezetésig, a hitoktatástól a templomozásig és a gyermektől a családig. Most azon csodálkozunk, hogyan képes egy ember erre a sok munkára, ami egy szórványba akad adminisztrációs, hitéleti és szociális téren. De örömmel láttuk azt, hogy vannak ilyen vállalkozó lelkek, mint maga az illusztris előadó is, akik teljes lélekkel és áldozatos akarattal beleépítik magukat az egyházba. Ha kevesen is vannak, de vannak. A választottak mindig kevesen vannak, de az a kevés is erős hittel elvégzi a nagy munkát. Példa rá Josipovitsné nagyasszony is. Az előadásokat rövid áhitat indította meg, melyeket *Szent-Iványi* Sándor vezető lelkész, a Tábor lelkészelnöke és *Ujvári* László, a Tábor titkára tartott, megnyitó beszédet pedig vitéz *Gidó* Béla, a Tábor világi elnöke tartott, melyben az Unitárius Konferenciás Tábor konferenciái végcéljául az unitárius öntudatra való nevelést jelölte meg. Az előadásokat vita követte. A vita alatt új gondolatok, új eszmék láttak napvilágot. A második nap végén önkénytelenül imára kulcsolódott a kezünk a két nap munkájáért a hála s a további munka sikeréért, könyörgő szavunkat *Szent-Iványi* Sándor tolmácsolta és a *Miatyánk* közös elimádkozása után azzal a boldog tudattal távoztunk, hogy jó munkát végzett a konferencia s azzal a kötelezettséggel abba a mély meggyőződésbe, hogy az unitárius vallás nem a jövő vallása — mint eddig hirdették nagyjaink, — hanem a jelen vallása, mely hivatva van nemzetünket szent egységbe egybeforrasztva felépíteni nagy Magyarországot.

Ujvári László

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG évi közgyűlését 1943. március 27-én tartotta az unitárius kollégium dísztermében. Dr. *Ferenczy* Géza tartalmas elnöki megnyitójában vázolta az Unitárius Irodalmi Társaság 22 évi küzdelmes, de szép és építő munkálkodását és köszönetet mondott Márkos Albert választmányi tagnak azért, hogy a kéziratban levő Fosztó—Uzoni: Unitárius Egyháztörténetének első részét latinból magyarra lefordította. Ezután P. *Szentmártoni* Kálmán főtitkár olvasta fel jelentését az Unitárius Irodalmi Társaság 1942. évi működéséről. Örömmel említette meg, hogy a Magyar Kultúrális Egyesületek Országos Szövetsége *Józan* Miklós tb. elnököt és dr. *Ferenczy* Géza elnököt az Országos Szövetség alelnökeivé megválasztotta. Vázolta az Unitárius Lexikon szerkesztésének nehézségeit, a tagok munkásságát s kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt buzgó tagokról. A közgyűlés tudomásul vette azt, hogy a választmány rendes tagoknak megválasztotta *Simén* Domokos és *Kővári* Jakab lelkészeket s egyben a választmány tagjainak megválasztotta *Simén* Dánielt, *Szabédi Székely* Lászlót, *Erdő* Jánost és *Ferencz* Józsefet, az Irodalmi Társaság jegyzőjének pedig megválasztotta *Létay* Lajost. Majd *Vári* Albert tett jelentést a 75-ik jubileumi évfolyamába lépő Keresztény Magvetőről, *Hadházy* Sándor pénztárnok az Irodalmi Társaság vagyoni állapotáról tett jelentést. Végül az Irodalmi Társaság közgyűlése módosította alapszabályait és elhatározta, hogy azokat felterjeszti az egyházi főhatóság útján láttamozásra a belügyminisztériumhoz.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR EMLÉKÜNNEPÉLY. Az Unitárius Irodalmi Társaság 1943. március 27-én a kollégium dísztermében *Bölöni Farkas* Sándor halálának századik évfordulója alkalmából emlékünnepélyt rendezett nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében. Az ünnepély fényét emelte, hogy azon fái *Fáy* István közoktatásügyi államtitkár úr is megjelent *Vásárhelyi* János református püspök úr kíséretében. Az államtitkár urat a kollégium előcsarnokában P. *Szentmártoni* Kálmán főtitkár fogadta. Az államtitkár urat a díszteremben dr. *Ferenczy* Géza elnök üdvözölte az Unitárius Irodalmi Társaság nevében. „Bölöni Farkas Sándor emlékezete" címen *Józan* Miklós püspök, tb. elnök tartott értékes, lebilincselő megemlékezést Bölöni Farkas Sándorról. Méltatta a híres amerikai írói munkásságát, említette gyakorlati alkotásait. Az előadás a hallgatóságra mély benyomást gyakorolt. Elnök zárószavai után az ünnepély a Himnusz éneklésével ért véget. Az ünnepély után *Fáy* István államtitkár úr az Irodalmi Társaság vezetőségével szívélyesen elbeszélgetett.

MEGALAKULT A SZAMOSFALVI UNITÁRIUS LEÁNYEGYHÁZKÖZSÉG. Az unitárizmus életrevalósága s egyházi missziónk fejlődő iránya mellett bizonyít az az esemény is, hogy egy nehány hónappal ezelőtt Nagy Ferenc irisztelepi lelkész afia kezdeményezése és önzetlen munkája eredményeképpen megalakult a szamosfalvi unitárius leányegyházközség. Az unitárius öntudat és együvétartozás elmélyítése céljából az egyházközség a teológiai ifjúság közreműködésével február 21-én műsoros ismerkedési teadélutánt rendezett, amely alkalomból dr. Abrudbányai János teológiai dékán tartott igen értékes előadást. Ezenkívül számos szavalat és énekszám hangzott el. Az alakuló közgyűlés március 14-én tartatott meg s gondnoknak Balogh Gábor körjegyzőt, jegyzőnek pedig Lőfi Béla ig.-tanítót választották meg. Megalakult a nőszövetség is, amelynek elnökévé Balogh Gábornét választotta meg a gyűlés. Nagy Ferenc lelkész gondoskodik arról, hogy minden vasárnap d. e. 11 órakor az állami iskola helyiségében istentisztelet tartassék. A lendületesen meginduló és az unitáriuzmus szempontjából sokat igérő mozgalmas egyházi élet megteremtése és elindítása elsősorban Nagy Ferenc lelkész afia buzgó munkájának az eredménye és érdeme. Magát az egyházközséget illetőleg pedig külön elismeréssel adózunk a Balogh és a Lőfi családoknak, mint amelyek — hogy úgy mondjuk — az egyházi életszervezet lelkét képviselik.

Isten áldását kérjük erre az újonan megalakult leányegyházközségre.

SZÉKELYKERESZTÚRI VÉNDIÁKOK FIGYELMÉBE! A székelykeresztúri unitárius, Br. Orbán Balázs Gimnázium fennállásának 150 éves emlékünnepét f. évi június 5—6-án tartják meg véndiáktalálkozóval egybekötve. Az intézet igazgatósága felkéri az összes véndiákokat, hogy *közöljék mielőbb címüket* a meghívók szétküldhetése végett.

HÁZASSÁG. Mátyus Margit mezőpaniti állami tanítónő, Mátyus Gergely küküllőköri esperesünk leánya és Csomos Béla egyetemi tanársegéd március hó 10-én Mezőpaniton házasságot kötöttek. Egyházi áldásban Halmágyi János marosvásárhelyi esperes-lelkész részesítette. Az ifjú párnak sok szerencsét és boldogságot kivánunk.

Kendői Csont Éva és dr. Nagy Zoltán törvényszéki aljegyző házasságot kötöttek Marosvásárhelyen. Isten áldása legyen az ifjú házaspáron.

RECSENYÉD ÜNNEPE. A nagyhomoródmente kis székely faluja a március 15-i ünnepségek keretében példamutató cselekedetben adta tanujelét igaz magyarságának. A délelőtti istentisztelet keretében ekkor áldotta meg Bede Emil unitárius lelkész a Dávid Ferenc Unitárius Nőegylet által az Unitárius

Egyházközségnek ajándékozott hatalmas cimeres selyemzászlót, valamint a Levente Egyesület és az állami iskola címeres lobogóit. A leventék és iskolás növendékek által rendezett esti hazafias műsor keretében Bede Emil lelkész köszöntötte a falu nevében Dombi Mózes állami ig.-tanítót és Ipó János albírót, akiket a Kormányzó Úr Őfőméltósága a Nemzetvédelmi Kereszttel tüntetett ki. — Itt említjük meg, hogy ez az alig 300 lelkes kis székely falu a honvédcsaládok megsegítésére 1031 pengő 50 fillért adott.

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR f. hó 14-én tartotta rendes ülését Homoródszentpálon. Az összejövetelen a Magyar Hiszekegy elmondása után Kiss Sándor unitárius lelkész elnöki megnyitójában utalt arra a „korszakalkotó" lépésre, hogy akció indult hazánkban a felekezetek közötti itt-ott még fennálló ellentétek teljes kiküszöbölésére, a tökéletes evangéliumi krisztusi összhang és együttműködés megteremtésére. Lelkes szavakkal küldötte a Társaskör minden egyes tagjának lélek köszöntését a Kormányzó Úr Őfőméltósága felé országlásának 23-ik évfordulója alkalmával. A műsor további folyamán Simon János Udvarhelymegye népművelési titkára tartott tartalmas előadást. Előadásában hangsúlyozta a népművelési tevékenységnek az élet minden síkjára kiható fontosságát, vázolva azokat a kérdéseket, amelyek megoldásra várnak, mint különleges székely, közelebbről pedig udvarhelyszéki kérdések. Az előadást értékes hozzászólások követték. Az összejövetel a Himnusz hangjaival ért véget.

HALÁLOZÁS. Magyarzsákodi id. *Pázsint* József Máv nyugdíjas, életének 74-ik, boldog házasságának 47-ik évében, március hó 23-án, hosszas szenvedés után meghalt. Özvegye, gyermekei, unokái, testvérei és számos közeli és távoli rokona gyászolja szomorú halálát. Isten adjon vigasztalást a megszomorodott szíveknek.

GYÁSZHIR. Szomorúan értesülünk, hogy szentábrahámi *Lőrinczy Zsigmond* ny. áll. ig.-tanító, a marosvásárhelyi egyházközségünknek hosszú éveken keresztül volt énekvezére, f. évi április 7-én, 80 éves korában Marosvásárhelyt elhunyt. Lőrinczy Zsigmond buzgó tagja volt D. F. Egyletünknek is. A köztiszteletben álló férfit nagy rokonság és sok-sok jóbarát gyászolja. Nyugalma legyen csendes.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába 1943 márc. 8-tól április 5-ig *alapító* díjat fizettek: Dr. Székely Ákos Máramarossziget 40 P., Katona Sándor Korond 16.67 P., Rostás Dénes Bölön 16 P., Gálffy Zsigmond Kolozsvár 10 P., Kovács Margit 10 P., dr. Szatmári János 10 P. Kvár, dr. Abrudbányai János 5 P., dr. Gál Zsigmond Kvár 50 P., Gál Károlina Szentgerice 16.60 P., Nagy László Naszód 10 P., dr. Kriza János Beszterce 50 P., Unit. Nők Szövetsége Marosvásárhely 10 P.

Tagsági díjat fizettek: Gál Vilmos Sepsiszentgyörgy 1943-ra, Gidáli Béla Ojtoz 1943-ra, Raffay Ferenc Szilágydomoszló 1943-ra, Székely Gyula Kolozsvár 1943-ra, Nemes Dénes Kede 1943-ra, Raffay János Csíkszereda 1943-ra, Incze Böske Ákosfalva 1943-ra, Patakfalvi Zsigmond Etéd 1943-ra, Szinte Ferenc Sepsiszentgyörgy 1943-ra, Id. Szász Dénes Bözöd 1941—43-ra, Benczédi Ferenc Gagy 1943-ra, Gyulai Árpád Korond 1942-re, Bálint Ödön Karácsonyfalva 1942-re, Unitárius Egyházközség Karácsonyfalva 1942-re, Taar Géza Nagyajta 1941—43-ra, Benedek Sándor 1942-re, Murvay Julia 1942—43-ra, Weress Jenőné 1940—42-re, Nagy Ferenc Kvár 1943-ra, Bodor András 1942-re, dr. Gelei József 1942-re, Erdő János 1940—42-re, Izsák Vilmos Kolozsvár 1943, Ürmösi Gábor Marosvásárhely 1943-ra, Imreh Lajos H. Almás 1943-ra, Dézsi Ferenc Kvár 1943-ra, Halmágyi János Marosvásárhely 1941—1942-re, Szabó Rezső Kolozsvár 1939—1943-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Ráduly Jánosné Kézdivásárhely 1942—43-ra, Unitárius Egyházközség Homoródújfalu 1936—42-re, Szánthó Ferenc Csepel 1943-ra, Balogh Árpádné, Szentkovits Béláné Magyarlona 1943-ra, Balogh Gyuláné, Szilágyi Béláné Gyalu 1943-ra, Kerestély Zsigmondné, Hosszu Lajos Kolozsvár 1943-ra, Györke Béláné Nagyajta 1942-re. Kedei előfizetők: Andrási Péter, Andrási János, Dombi Jenő, Kibédi Sámuel, Marosi János, Márton György 1942-re, Andrási Dénes, ifj. Kibédi János, Varga Zsigmond 1941—42-re, Fekete Mihály, Vári Mihály 1940—42-re, Dávid F. E. 1937—43-ra, Szombatfalvi Károlyné Bözödújfalu 1943-ra, Marosi Albert Maroshévíz 1943-ra, D. F. E. Ifj. Kör Kadács 1936—42-re, Elekes Miklós Csíkkozmás 1943-ra, Gál József Nagykároly 1943-ra, Unitárius Egyházközség Polgárdi 1936—43-ra. Kökösi előfizetők: Orbók Lajos, Toók Bálint, Sigmond Bálint, özv. Sigmond Béláné 1940—42-re. Korondi előfizetők: Ambrus András, Fábián K. Mihály, Györffy Péter, Kedei P. Mihály, Kovács Ferenc, Malmos G. János, Simó Márton, id. Sükei Lajos, Tófalvi Márton nyakas, 1940—42-re, Lőrinczy Dániel Alszeg 1941—42-re. Bölöni előfizetők: Tana János, Szolga Imre, Tana Albert, Mikó Sándor, Biró Béla, Tana Lajos, Pál Tivadarné tanítónő, Kisgyörgy Sándor, Pál Imre, Tamási István, Gazdag Miklós, id. Máthé Elek, Berecz Tamás, Varga József, Mikó Ferenc ifj. Mikó Ferenc id., László Ferenc, Szabó Tamás, Tana Béla gondnok, Léta Sándor, Nagy Sándor,

Tana Albert ny., Gergely Áron, Varga L. Lajos, Gergely Gyula, Kisgyörgy Sámuel, Pokhé Jánosné, Bedő Sándor, Boda Dénes, Lőfi Ödön, Berecz Béla 1942-re, Pál Géza gondnok 1943-ra, Böjthe Béláné Felsősófalva 1943-ra. Homoródkarácsonyfalvi előfizetők: Benczédi Ákos, Béla József, Béla G. András, ifj. Benke Mózes, Elekes Mózes, Kelemen Lajos 1941-re, Bálint I. Mózes, Benczédi Ákos, Benkő Domokos, Béla G. András, Béla G. Domokos, Béla I. András, Béla József, ifj. Benke Mózes, Elekes Mózes, Kelemen Lajos, Kovács Domokos, Kovács B. Mózes, Szabó Dénes, id. Szentpáli Sándor, id. Szentpáli Zsigmond, Szilágyi István 1942-re, D. F. E. 1936—43-ra, Benczédi Ferenc Gagy 1942-re, Fazakas Mihály Kvár, Fazakas Dénes Katalinpuszta 1942-re, özv. Török Kálmánné Bpest 1943-ra, Mikó Sándor Bölön 1943-ra, lófő Köröspataki Kiss Károly 1942 Bpest, Kibédi Mózes Medesér 1941—42-re, Agh Ferenc Kvár 1943-ra, Korvig Béláné Naszód 1942—43-ra, Mátyás György 1940—42-re, özv. Szabó Andrásné 1942—43-ra Szentiványlaborfalva, Simon János Maksa 1942-re, Imre Domokos Árkos 1940—42-re, Szentgericei előfizetők: Nagy Károly. Iszlai Albert, Kuti Károly 1940—42-re, Boros Károly, Vita Ferenc, Sárosi Albert, Gál Ferenc, Nagy Béni, Iszlai Zsigmond, Nagy Kati, Cseh Domokos, Kuti Póli, Kuti Gyula, Erdei Mihály. Kovács Ferenc, Kis Ferencné, Kovács Gergely, Iszlai Mózes, Bereczki Samu, Sárosi János 1941—42-re, Kolozsvári Jenőné Hajmáskér 1943-ra, Éhrenverth Lászlóné Bpest 1943-ra. Székelyszentmihályi előfizetők: Osváth Zsigmond 1943-ra, Balázs Dénes, Szőcs Mózes, Varró Mihály, Vargha Ferenc, vitéz Vargha Sándor 1941—42-re, Tarcsafalvi Lázárné, Kovács József 1940—42-re, Tarcsafalvi Zsigmond, Varga Mózes 1942-re. Bencédi előfizetők: ifj. Benczédi Dénes, Benczédi Zsigmond, Firtos Áron, Pap Áron, Pap Miklós, Pap Gyula, Pap Domokos, Pap Mózes, Pap Zsigmond, Péter Áron 1941—42-re, D. F. E., Benczédi Ferenc 1940—42-re. Marosvásárhelyi előfizetők: Buzogány Elek 1939—42-re, Fazakas Piroska 1941—43-ra, Kökesi József 1942-re, Unit. Egyházközség 1937—43-ra, D. F. I. Kör 1937—43-ra, Deák Mózes Kobátfalva 1942-re, Kovács Jenő Kolozsvár 1942—43-ra.

Kolozsvár, 1943 április 5. *Rázmány Mór* pénztárnok.

A DÁVID FERENC EGYLET KÖZGYŰLÉSE. Március hó 27-én, d. u. 5 órakor volt a D. F. Egylet közgyűlése az Unitárius Kollégium dísztermében nagy közönség jelenlétében. „Szívemet hozzád emelem" kezdetű ének után Sigmond József székelyudvarhelyi lelkész mondott buzgó imádságot. Dr. Kiss Elek elnöki megnyitójában rámutatott közgyűlésünk jelentőségére, melyen az egylet legnagyobb munkásáról, dr. Boros György néhai boldog emlékezetű püspökről . történik megemlékezés. Bencze Márton papnövendék kitűnő szavalat után vitéz dr. Nyiredy Géza miniszteri tanácsos tartott mindvégig lebilincselő elő-

adást dr. Boros Györgyről, melyben visszaidézte az ő sokoldalu munkásságát. A nagyszerű előadást lapunkban közöljük. Kozma Andor: A táltos álma című megrázó költeményét Máthé Lajos szentábrahámi lelkész adta elő igazi drámai erővel, hatalmas sikerrel. Végül dr. Abrudbányai János titkár olvasta fel kitűnő gonddal megszerkesztett évi jelentését. Ezután ügyvezető elnök megköszönte a műsorban közreműködötteknek értékes munkáját, kijelenti, hogy most a tárgysorozatban a hivatalos rész következik. Minthogy azonban a tagok az alapszabályokban megkövetelt számban nincsenek jelen s így nem lehetne szabályoknak megfelelő határozatot hozni, a következő gyűlés, amely április hó 11-én lesz, amint a meghívóban jelezve volt, határozni fog a hivatalos részre. Erről csak jövő számunkban adhatunk tudósítást. Most pedig felhívja a közönséget, hogy vonuljon át az E. K. Tanács termébe, tekintse meg dr. Boros György püspök újabban megfestet tképét, melyet most helyeztek el a nagy-unitáriusok arcképei közt.

AZ UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR nagysikerű gyűlést tartott március hó 27-én délelőtt. Tárgyhalmaz miatt a tudósítás a jövő számra maradt. Ugyancsak a tanítók egyesületéről való beszámolás is a jövő számba maradt.

FELKÉRÉS. Volt osztálytársaimat, akik Székelykeresztúron, az Unitárius Gimnáziumban, az 1932—33. iskolai évben — velem együtt — végeztek, szeretettel kérem, hogy címüket velem közölni szíveskedjenek. Szolga Ferenc unitárius lelkész, Budapest, V., Koháry-utca 4. sz.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIEZTÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

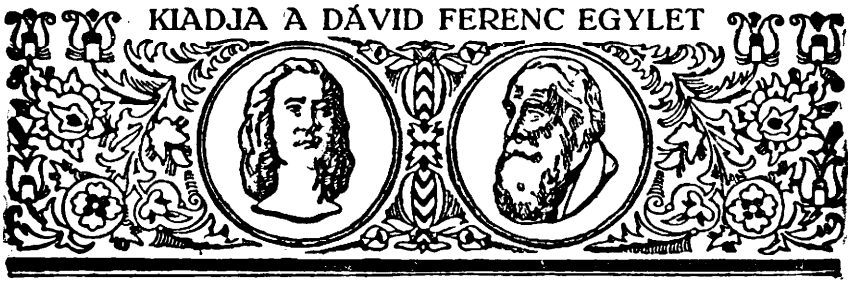
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:1166 — Felelős vezető: Major József.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. május. 5. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Az én anyám

Szedjétek össze mind-mind a Földnek
gyémántját, gyöngyét, minden aranyát,
nem birtok semmit, koldusok vagytok,
ha eltemettek egy édesanyát.

Legyen kenyered kemény, mint a kő,
ruhácskád foltos, rongyos a cipőd:
boldog vagy, gazdag, ha Édesanyád
mesél s megcsókol lefekvés előtt.

Ő, mert e szóban: Édesanya-szív,
az Isten nekünk mindent megadott,
az Édesanyád örömkönnyénél
láttál-e tisztább, szent gyöngyharmatot?

Van-e édesebb dala a Földnek,
mint amit dalolt, kis bölcsődalunk?
— végigkísér ez koldust és királyt
s elringat, mikor könny az italunk.

E szóban: Anyám! — benn van az Élet
legdrágább kincse az Isten után...
nem hullat senki igazabb könnyet,
mint Édesanya gyermek bánatán.

Nincs a Földön szentebb vallomás,
zengi a szívünk... mintha hallanám,
Egyszer mindenki megvallja e szót:
„Nincs drágább senki, mint az én Anyám!"

Balázs Győző.

Megerősödünk

a szeretetben, mely a szerelem lázában egybefűz két ifjú unitárius lelket és amely a bölcső mellett az ifjú apa és ifjú anya Istentől megáldott, büszke és fenséges teremtő szeretetévé nemesedik. Megerősödünk a gyerekáldáson .keresztül, mely nemzet és egyház jövendőjét egyszerre szolgálja, haza és hitfelekezet erejét egyszerre biztosítja. Megerősödünk, mert a gyerekáldás mérete szerint jelenti az erőt a családban, a biztonságot a szülők lelkében, szent hivatástudatot az anyában, a büszke felelősségérzetet az apában, a megbecsülést az emberek, a társadalom részéről és a Gondviselő kéz örök jelenlétét a házban. A bölcsővel béke, szent együttérzés és ezen át új teremteni vágyás költözik a családba.

Körülbelül ezeket a gondolatokat hintettem székely népünk között februáriusi egyházközséglátogatásaim alatt. S ime, a hintett igék első gyümölcse egyik húsvételőtti vasárnapon megjelent előttem. Öreg székely kopogtatott be hozzám messzi földről. Csak azért utazott fel, adnék jótanácsot házasság előtt álló legény fia sorsában, mert oly szép „elbeszélést tartottam" eklézsialátogatásomkor arról, hogy nekünk miért kellene szaporodnunk. A menyasszonyról az orvosi vizsgálat azt állapította meg, hogy nem bírja el az áldott állapotot és így neki nem lesz unokája, mitévők legyenek, mikor fia is oly nagyon szereti a gyereket?

Habozás nélkül adtam a tanácsot, szakítani kell a menyasszonnyal és más életpárt kell keresni, mert nincs Istenáldás azon a házasságon, melyet annak ellenére is megkötnek, ha bizton tudják, hogy nem lesz eredményes a házasélet. Isten segedelme a gyerekek szaporodásával fokozódik, anélkül pedig csak az elégedetlenség s a békételenség az idő haladtán nő, miközben elhamvad a régi szeretet s helyébe a szemrehányás üt tanyát.

„No, mert mi is így gondolkoztunk s csak azért jöttem ide föl, hogy erősödjünk meg ebben az elhatározásunkban" és az öreg székely megerősödött lélekkel vetette föl szemét és derűs arccal vett búcsút: „Így már mégiscsak lesz unokánk!"

Gelei József.

Egyházépítés

IV.

Arról a munkáról, melyet Dr. Gelei József főgondnok úr f. évi február 25-én és 26-án marosköri egyházközségeink látogatása során végzett és amelyre Főgondnok úr, szabadegyetemi előadásai megtartása végett, Marosvásárhelyre lejövetelét használta fel alkalmul, *egyházépítés* címen szólhatunk a legtalálóbban. Főgondnokunk körútja nem egy hivatalos látogatás volt csupán, hanem fárasztó, kemény munka, amilyenre csak azok vállalkozhatnak, akik érzik, tudják és ki merik mondani, hogy számukra „az egyházi élet előbbrevitelében, erejükön felül résztvenni": *parancs.* — Amikor láttam őt, az egyes egyházközségekbe megérkezés után, a reávárakozókat testvéri melegséggel köszönteni, a presbiterek, nőszövetségi vezetők körül otthonos szeretettel forgolódni; templomainkról, iskolásgyermekeinkről, székelyruhás leányokról, legényekről és jellegzetes székely arcokról eleven sürgés-forgással egy-egy felvételt készíteni, s amint figyeltem őt beszélgetései, tanításai közben és hallottam minden póz nélkül meggyőző, lelkesítő, embereket magával ragadó erővel: hittel, tudással, szeretettel megnyilatkozni s mikor, — a vadadi uttól visszarettenő kocsivezetőnk cserbenhagyott s gépkocsink az iszapban felmondta a szolgálatot, — láttam a nehézségek, a fáradalmak elől meg nem hátráló „méltóságos székelyt" nekivágni az ijesztő útnak és sárban, hóban, apró, szapora lépésekkel menni, menni, haladni — előre, akkor éreztem igazán és mélyen, hogy *embert* látok magam előtt, aki, ha kimondja a szót: *„számomra parancs . . .",* azt képes is komolyan venni... De *embert* láttak ez alkalommal papjaink, tanítóink, híveink is mindenütt, hol Főgondnokunk egy-két rövid órát egyházközségükben tölthetett.

Főgondnokunk körútja megkezdése előtt, február 21-én a marosvásárhelyi unitárius templomban tartott „Építő unitárizmus" címen magas színvonalú előadást. Ez előadás a „Keresztény Magvetőben" közelebbről egész terjedelmében meg fog jelenni, ezért e helyen csupán arra szorítkozom, amit a templomunkat zsúfolásig megtöltött közönség, melynek soraiban nagyon sok volt az érdeklődő vendég, az előadásból összesürítetten felfogott. „Az igazi építés, — mondotta Főgondnokunk, — mindig egy eszmény megválasztására törekszik. Nagy és erős épületet csak cselekvő lélekkel, csak cselekvő emberekkel lehet emelni. A magyarországi unitárius egyház főtörekvése, hogy egységes épületté, Isten és a magyarság templomává építse az unitárius hívek lelkét". Főgondnokunk előadása nagysikerű templomi hangverseny keretében folyt le, melyen Lőrinczi Mihály hitoktató lelkész imája és több mű-

vészi szavalat, ének és zeneszám után zárószót Halmágyi János esperes lelkész mondott.

Február 22. és 24-én Főgondnok úrnak „Az élő szervezet összhangja" címen tartott szabadegyetemi előadásairól, melyek iránt páratlanul nagy és fokozódó érdeklődés nyilvánult meg, s melyekről a helyi lapok kimerítő tudósításokat közöltek, csupán annyit kívánok e vallásos folyóiratunkban fölemlíteni, hogy ez előadásokból is nagyértékű erkölcsi haszon hárult reánk, az t. i., hogy növelte és büszkeséggé fokozta önérzetünket az a tudat, hogy a figyelmet annyira lebilincselő tudós előadót a magunkénak, a mi Főgondnokunknak mondhattuk. Különben is a tudós mellett az egyházban, az egyházért élő főgondnok ez alkalommal sem tagadta meg magát, hiszen az agyalapi mirigyről beszélve, egyházi életünk szervezetéhez fordult hasonlatért, mikor az emberi szervezet e legfontosabb összhangolóját a szervezet pásztorolójának, püspökének nevezte.

Február 23-án d. e. Marosvásárhelyt, a lelkészi irodában tartott nemhivatalos jellegű értekezleten, melyen köri lelkészeink teljes számban résztvettek és jelen voltak köri felügyelőgondnokaink is, egyházi életünk fejlődését szolgáló legfontosabb kérdésekről folytattunk megbeszéléseket. A Főgondnok úr által vezetett megbeszélések, — melynek a szabadegyetemi előadásnak „Az élőszervezet összhangja" címén utalással egyik lelkészünk igen találóan „Összhang az egyházban" címet-nevet adta, — eredményeként az értekezlet egyhangúan kimondotta, hogy:

Szükségesnek tartja az egyházi körökben a (városi) köri központ létesítését, rendeltetésének azzal a meghatározásával, hogy szolgálja mindenkor az unitárius közösségi élet gyakorlati munkálását, az együttérzés fokozását, a cselekvő összefogás megvalósítását, hogy ezáltal az unitárius erő és öntudat fokozódjék.

Az értekezlet a terv megvalósítását és működését az esperes személyével és kötelezettségével tartja megoldhatónak.

Köri központban való összejöveteleken az unitárius vallásos elmélyülést első helyen kell szolgálni s a köri központ irányítása mellett a vidéki lelkészek és az egyházközségek társadalmi egyesületei vendégszereplésekkel siessenek egymás segítségére.

Az értekezlet fontosnak tartja egészséges egyházpolitika mielőbbi beindítását, egyházközségi vezetők (lelkészek, tanítók) után pótlásáról tervszerű gondoskodást, a lélekszám megerősítését, iparos és kereskedő-osztály létesítését s e cél érdekében tanoncotthon felállítását.

Sürgősen megoldandó feladatoknak tartja az értekezlet:

1. a lelkészek életkérdéseinek rendezését;

2. az egyházközségi tagok fegyelmezésének intézményes megoldását;

3. egységes istentiszteleti rend kidolgozását és bevezetését;

4. hittani helyzetünk tisztázását.

Értekezlet után Főgondnok úr és lelkészek közös ebéden vettek részt, hol barátságos eszmecserét is folytattak.

Február 25-én Főgondnok úr köri esperes kíséretében, gépkocsin iklandi, székelykáli, iszlói, vadadi, nyárádszentmártoni és nyomáti, 26-án pedig nyomáti lelkész fogatán nyárádgálfalvi, nyárádszentlászlói, szentháromsági és szentgericei egyházközségeinket látogatta meg. A 26-án tartott látogatásokon Főgondnok úr kíséretéhez Pethő Kálmán is csatlakozott a régi jó barát hűségével és a kolozsvári unitárius gimnázium padjai között az elsőségért nemesen versenyző egykori osztálytárs ragaszkodó szeretetével. Főgondnok urat mindenütt a legőszintébb tisztelet, bizalom és szeretet fogadta s mindenik egyházközségünkben beható megbeszélést folytatott keblitanácsos atyafiaival és a nőszövetségi vezetőkkel, egyházi érdekeink védelme és vallási életünk emelése kérdéseiben. Reámutatott az unitárius öntudat az itt-ott mutakozó hiányának, a közönynek, a pusztulásra vezető tétlenségnek veszedelmeire s ezzel szemben a vallási öntudatnak, a cselekvő lelkek összefogásának életfejlődést, életnövekedést és számbeli gyarapodást is biztostó áldásaira. A számbeli gyarapodást egészséges, tiszta unitárius családok létrehozásával, a gyermekáldás vállalásával is elő kell segíteni, mert ennek gyházi és nemzeti erőt gyarapító fontossága ma már mindenki előtt tudva van. Meglevő intézményeinket meg kell védeni és szaporítani olyanokkal, melyek falusi gyermekeinknek az ipari és kereskedői pályákon elhelyezkedését segítik elő s ezáltal unitárius népünk értelmi és gazdasági erejének gyarapodását és növekedését biztosítják. Népünknek értelmi, gazdasági erősödése alapja a nemzet önállásának, dísze az egyháznak és forrása a nemes áldozatoknak, milyenekre nem egy egyházközségünk büszkeséggel mutathat rá, s az ősök egyházat teremtő és virágoztató buzgó áldozataival méltán dicsekedhetik.

Főgondnok úr ama reményének adott kifejezést, hogy népünk vezetőivel való mostani találkozásából és testvéri kézfogásából áldás fog fakadni: mindannyian készséges segítőtársai lesznek nemzetmentő és egyházépítő munkájában és gondosan vigyáznak őrhelyeiken, hogy egyetlen unitárius és ezzel egyetlen magyar lélek el ne vesszen, sőt unitárius és magyar nemzeti öntudattal, szolgálat és áldozat vállalásával

mindent elkövetnek, hogy számuk évről-évre szaporodjék. Aki unitárius vallását őrzi, védi, erősíti, az hazájának és nemzetének is javát szolgálja, mert a valláshoz való hűség megtartó ereje mindannak, ami nekünk drága és kedves.

Iklandon és Székelykálban főgondnok úr meglátogatta népiskoláinkat s nagyszámú növendékeinkkel örömmel elbeszélgetett; minden szava melegséget sugárzott s iskolás növendékeink is megérezték, hogy a főgondnoknak, vagy amint Ő mutatta be magát: a Püspök első munkatársának szavaiban az unitárius és magyar jövő-nemzedékért rajongó szeretet szól hozzájuk s egyházunk világi legfőbb őre és vezetője akkor a legboldogabb, mikor sok-sok magyar gyermek körében lehet. — Nyárádgálfalván az építendő új iskola helyét és arra a hívek által összehordott anyagot tekintette meg, az iskolaépítés munkájához a legmesszebbmenő támogatását ígérve, a helyszínén jelenlevő keblitanácsosokról fényképfelvételt készített.

Még megemlékezhetnénk ezen látogatások külsőségeiről is, mert — bár főgondnokunk a derendóciás külsőségeket nem szereti, mivel ezek a komoly munkától időt vesznek el, — ilyenek is voltak — látszólag. Igen: látszólag! mert a búzaházai tanító, a nyárádszentlászlói községi bíró, több egyházközségi gondnok, nőszövetségi vezető, lelkészek s ezek között a Fülöp Zoltán, Máthé Zsigmond, Pethő Kálmán, Csongvay Lajos, Pap Gyula, Bíró Izsák és Kováts Domokos afiai, valamint László Mihály jobbágyfalvi gondnok mély tartalmu köszöntőszavai, megnyilatkozásai, nyomáti népünknek ünnepi székely ruhában és rendkivülien szép nagy számban felvonulása, Benedek Mihály, Pethő Kálmán lelkészeknek és feleségüknek, a szentgericei unitárius nőszövetségnek vendégszerető szivessége, mellyel asztalt terítettek Főgondnok úr és kísérete számára s többi egyházközségeinkben is a szíves vendéglátásnak annyi kedves jele csak látszólag voltak külsőségei a főgondnoki látogatásnak, mert valójában a legbensőbb belekapcsolódás volt ez abba az egyházépítő munkába, melyet főgondnokunk parancsként magára vállalt s amelyhez e látogatás során, népünk körében becsületes, hű, kitartó munkatársakat keresett. A Főgondnok úr munkatársakat keresett és mi hisszük, hogy: *talált.*

Halmágyi János.

DR. GÁLFFY MÓZES kolozsvári kollégiumunk volt tanárát, jelenleg a tudományos intézet tanárát, április hónapban a Ferencz József-Tudományegyetem bölcselet karán doktorrá avatták. A fiatal doktornak sok szerencsét kívánunk.

A székelykeresztúri „Orbán Balázs" gimnázium ünnepélye junius hó 5. és 6-án

Fennállásának 150 éves évfordulóját készül megünnepelni a székelykeresztúri unitárius, báró Orbán Balázs-gimnázium.

Bár ennek az iskolának létesítője és fenntartója az unitárius egyház és így unitárius jellege van, mégis igazi székely, népi gimnázium ez az iskola.

Története páratlanul szép és érdekes. Az iskola annalesei azt beszélik, hogy alapítása — 1793 — óta az egész Székelyföld népe — felekezeti különbség nélkül — kaláka módra résztvett az iskola építésében s állandóan hathatósan támogatta az unitárius egyházat. Viszont az iskola vezetői sem tettek soha a tanulók közt felekezeti megkülönböztetést, hanem csak a jóravaló székely gyermeket látták minden tanulóban a segélyek és jutalmak odaítélésénél.

A magyar iskolák történetében szinte páratlan az a lelkesedés, mely a román megszállás alatt megnyilvánult ez iránt az iskola iránt: hét évig, 1930—37. között a székely társadalom áldozatkészsége tartotta fenn a leépítésre ítélt iskola felső tagozatát.

Orbán Balázs, a Székelyföld leírója 1876-ban kelt alapítólevelében így nyilatkozik erről az iskoláról: „Mi, szegény, kopár, hegyek közé szorított, az ország szívétől távoleső székelyek, mint minden, úgy a nevelés terén is háttérbe szorultunk; itt is, mint egyebekben, az önsegélyre vagyunk utalva: ezért az én csekély alapítványomat egy székely tanodához, imádott szülőföldem egy olyan intézetéhez küldöm, mely azt leginkább szükségli; egy oly nevelő intézethez, melyben nagyon sok szegény tanuló van s mely egy kisszámú felekezet túlfeszített áldozatkészségéből merített léteit, s annak köszönheti folytonos fejlődését, attól várja jövendőjének biztosítását. Ez a székelykeresztúri: unitárius: gimnázium, mely egy sűrű népességű vidék egyedüli iskoláját képezi, amelyben leginkább szegény falusi nép fiai küzdenek az önfenntartás és kiképeztetés nyomorával. Az ilyeneknél néha csekélynek tetsző segély is jótékonyan hat, miért alapítványomat ösztöndíj alakjában ez intézettel kapcsolom össze."

A kormány képviselői is már 50 év óta úgy nyilatkoztak erről a székely iskoláról, hogy az a Székelyföld szélén egy előretolt állomása a magyarságnak s fontos nemzeti missziót teljesít. (Finály Henrik és Kuncz Elek főigazgatók nyilatkozata). Ezeknek a hivatalos véleményeknek köszönhető, hogy a több, mint 100 éves algimnázium prokrusztesi ágyából kikelhetett s a magyar állam és az unitárius egyház közt létrejött szerződés alapján az iskola 1908-ban államsegélyt kapott és főgimnáziummá fejlődhetett.

Az intézet régi otthona mellé, három időszakban teljesen közadakozásból épült, 1914-ben egy új, tisztán tanügyi célokat szolgáló épület létesült magyar államsegéllyel. Ez ma egyik legszebb iskola egész Erdélyben, Pákei Lajos főmérnök terve.

Az új épület megnyitása — 1915 — óta a régi épület teljes egészében internátusi célokat szolgál, ez ma bennlakási épület.

Étkezés céljára külön konviktusi épülete van az iskolának, melynek egy szép nagy termét az intézet vezetősége 1932-ben saját erejéből építette meg.

Az iskola elhelyezkedése így páratlanul ideális, két (3—3 holdas) területen külön bennlakási épület, külön étkezési helyiség és külön szép, modern iskolaépület van.

Az ódon bennlakási épület most már nagyobbszabású restaurációra vár, mert a bécsi döntés óta a székely diákok száma annyira emelkedett, hogy 180—200 diákot kell a bennlakásban elhelyezni, a férőhelyek száma pedig alig 120. Az unitárius egyház főhatósága elkészíttette a restaurálási tervet és költségvetést s a napokban nyujtják be a segélyiránti kérelmet és emlékiratot a közoktatásügyi miniszterhez. Arra is felkérik Szinyei Merse Jenő közoktatásügyi minisztert, vegyen részt személyesen is az iskola 150 éves fennállásának emlékünnepélyén, mely június 5—6-ra van tervezve. Az intézet vezetősége az ünnepet országos méretűnek tervezi. Alkalmi ódát Józan Miklós püspök írt. Az ünnep egyéb műsorszámaira is országos nevű véndiákokat kér fel a rendezőbizottság.

„A véndiákokat kéri az igazgatóság 10, 20, 30, 40, 50 éves találkozók megrendezésére és bejelentésére."

A székelykeresztúri Unitárius Főgimnázium 150 éves fennállásának emlékünnepélyét az Unitárius Főgimnázium előljárósága, 1943. június 5. és 6. napjain ünnepli meg. Ez a nap az egész unitárius egyháznak és az egész erdélyi magyarságnak örömünnepe lesz.

Az ünnepség műsora a következőleg van tervezve:

Június 5-én Véndiák találkozó ünnepségek.

Június 6-án d. e. 9 órakor gyülekezés az Országzászlónál, koszorú helyezés.

9 óra 30-kor felvonulás az unitárius templomba.

A) *Istentisztelet.* I., a templomban: ünnepi szónokok Pál Dénes és dr. Csíki Gábor lelkészek.

II. A régi gimnázium kertjében: ünnepi szónokok: dr. Kovács Lajos, Simén Dániel teológiai tanárok.

B) *Emlékünnepély:* 11 órakor az új gimnázium udvarán vagy a tornacsarnokban.

MŰSOR:

1. Magyar Hiszekegy.
2. Megnyitó beszédet mond dr. Gelei József egyházi főgondnok, egyetemi tanár.
3. Ének.
4. A gimnázium rövid történetét ismerteti Péter Lajos tb. igazgató-tanár.
5. Ének.
6. Megáldó beszédet mond Főtisztelendő Józan Miklós, püspök.
7. Józan Miklós püspök alkalmi ódáját szavalja ifj. Elekes Domokos.
8. Ének.
9. Díszzászlóavató beszédet mond Szent-Iványi Sándor, budapesti vezető lelkész.
10. Zászló című költeményt szavalja Gyulay F. VI. oszt. tanuló.
11. Üdvözlések — válasz.
12. Ének.

Délután 2 órakor közebéd.

A rendezőbizottság külön meghívókat fog kibocsájtani és tájékoztatja az érdeklődőket az ünnepségről.

Templomi ünnepély Debrecenben

Debreceni egyházközségünkben a február hó 22-én tartott templomi ünnepélyről egyik tekintélyes helyi lap a következőket írja:

Az unitárius templomban vasárnap délután magasszínvonalú ünnepély volt. A gyülekezet éneke után Szolga Ferenc budapesti vallástanár imádkozott. Ferencz József lelkipásztor megnyitójában az erdélyi szellemben gyökerező unitárius eszméire világított rá, majd üdvözölte az estély szereplőit és vendégeit.

A mai koreszmék és a vallás c. tartotta meg előadását dr. Abrudbányai János kolozsvári unitárius teológiai tanár, ezidei dékán.

— A mai kor kezdetét az első világháborútól kezdve számítjuk s annak formálódása ma is tart. Gyakran kérdezzük e mai kort a megelőző időszakhoz hasonlítva, hogy vannak-e a mának jellegzetes koreszméi s ezek milyen kapcsolatban állanak a vallással.

— Nagyon sok embernek a lelkében éber a kérdés — mondotta az előadó —, hogy vajjon a mai koreszméknek mi-

lyen kapcsolatuk van a vallással, hiszen sokan a vallás letiprását féltik a koreszmék maradéktalan diadalra jutásától.

— A felvetődő aggodalmaskodó kérdésekre is megtaláljuk a feleletet. Az új koreszmék hordozói részéről az intézményesített vallás az elmult évtizedek során sok szemrehányást kapott, mert mint mondották, nem tudott megbirkózni a kapitalizmus mohóságával, nem tudta elhárítani a munkanélküliséget a háború előtti években, nem tud szembeszállani a leszegényedéssel s képtelen volt elhárítani az emberiség feje felől e két egymásután következő világpusztítás nehéz terhét.

— Akik csak így látják a képet, azoknak azt mondom: Helytelen a vallás ellen elhangzott ítélet. Az ellentétet nem szabad mesterségesen szítani és mélyíteni. Fel kell ismernünk azt is, hogy a koreszmék az emberért dolgoznak. Mottója az újszövetség aranyszabálya: amit akartok, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, ti is úgy tegyetek másokkal.

— A cselekvő kereszténységben kifejezésre jut a másokért érzett felelősség öntudatosítása. Bizonyosak lehetünk affelől, hogy a vallás az emberi lélek mélyében gyökerezik, a koreszmék változhatnak, elhalhatnak, de a vallás csak akkor hal meg, amikor az utolsó ember elpusztul ezen a földön. Vallás nélkül az emberiség történelmét megírni, s továbbépíteni nem lehet.

— A mai kor eszméi a vallás tápláló emlőin születtek meg s ez a történelmi kereszténység egyik ma még gyakran félreismert, de vitathatatlanul nagy érdeme. A koreszmék és a vallás belső lelki értékei ma együttesen harcolnak egy új és szebb világért.

— A mai koreszmékkel együtt dolgozó vallás közül az végzi a legnagyobb szolgálatot, mely nemzete jövendőjét és népe szociális szükségleteit a legbensőbb úton tudja és akarja szolgálni.

Dr. Abrudbányai János nagy figyelmet lekötő előadása után Szolga Ferenc lelkész Veress Péter: Ha nem lettél szálfa c. versét, Csíki Gábor gimn. tanuló pedig Dávid Ferenc: Adjunk hálát mindnyájan c. versét adták elő. Ferencz József lelkipásztor zárószavai után az ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget.

NAGY ZOLTÁN unitárius tábori lelkészünket az a szép és örvendetes kitűntetés érte, hogy katonai felettes hatósága századosi rangban vezető tábori lelkésznek léptette elő.

Gelei József főgondnok debreceni és kocsordi látogatása

Sok jó gondolat, felterjesztésben összefoglalt eszme nem valósult meg amiatt, mert a kérdésben illetékes vezetők a helyi viszonyokat nem ismerték, s előttük a papirra vetett gondolat életképtelennek tünt fel.

Gelei József dr. főgondnokunk egyházi munkája rendjén is jó tanárnak bizonyul, aki a tananyag előadása előtt a részletkérdések vizsgálatába is belemélyed. Sorozatos eklézsialátogatásai értékes és cselekvő alkotásait egykoru egyháztörténetünk krónikásainak kell egybegyüjtenie.

Debrecen:

Legfiatalabb szórványegyházközségünk, jó 10 éves késéssel, végre önálló lelkipásztort kapott. E régi terv eredményes és gyors végrehajtása is Gelei József főgondnok érdeme volt. Az esperesi vizsgálások látogatása alkalmával rendezett ünnepélyen tartott előadása más lehetőséget adott annak megbizonyítására, hogy az eddig eltelt nehány hónap eredményei elhatározását minden vonatkozásban igazolták. A városon 100 lélek, s az ide tartozó közel 60 szórványban 200 lélek gondozása bizatott új lelkipásztorra. Az egyházközség régi templomépítési adóssága veendő le a fiatal egyházközség válláról, s akkor jövő fejlődése biztosítva van, mert a jelenlegi kisebb akadály, a lelkész állandó lakásának felszabadítása előbbutóbb megoldódik. A szórványterületen 54 tanulót részesítettünk vallásos nevelésben s debreceni missziói munkánkra sokan figyelnek.

A vizsgálószék május 1. és 2-án végezte szokott munkáját, *dr. vitéz Kozma* György felügyelő gondnok és *dr. Csíki* Gábor esperes vezetése mellett.

A délelőtti istentiszteleten *Darkó* Béla füzesgyarmati lelkész imádkozott, dr. *Csíki* Gábor esperes prédikált. *Ferencz* József lelkész üdvözlő és az egyházközség égető kérdéseit feltáró beszédére *dr. Gelei* József főgondnok válaszolt. Egyházközség látogatásainak egyházépítő élményeiből adott elő, rámutatva a belső hitélet elmélyítésének szükségességére, s világi afiait hívta fel bensőséges egyházi munka vállalására.

Délután 5 órakor a szép kis templom egészen megtelt; híveink mellett nagyon sok másvallású érdeklődő hallgatta ünnepélyünket. *Lőrinczi* Géza nagybányai lelkész imádkozott; *dr. Egyed* János gondnok mondott üdvözlő megnyitó beszédet. *Szent-Iványi* Sándor budapesti lelkész: *„Az unitárizmus az erdélyi irodalom hőskorában"* c. és *dr. Gelei* József főgondnok: *„A vallásos élet a nemzetnevelés szolgálatában"* c. nagyértékű

s a helyi napilapokban szó kivonatban ismertetett előadásait reméljük, hogy rövidesen nyomtatásban is viszontláthatjuk. *Mester* Lajos presbiter, debreceni városi törvényhatósági bizottsági tag olvasta fel „Az erdélyi kastély" és „Ordákon" c. hangulatos verseit. *Nagy* Sándor budapesti énekvezér „Magyar zsoltárt" adott elő. *Kovács* Kálmán budapesti gondnok zárószavában a nemzeti célokat elősegítő egyházi munka megbecsüléséről szólott. — A gyülekezet tagjai a vendégeket a mai háborús nehézségek dacára is szeretettel szállásolták el, s látták asztaluknál vendégül. Ez is az egyház közösségi szelleme kialakításának egyik sikeres útja.

Kocsord:

Dr. Gelei József főgondnok a vizsgálószékkel Kocsordra, egyik fiatal egyházközségünkbe látogatott el. Az úton részt vett: *dr. Csíki* Gábor esperes, *Ferencz* József köri jegyző és *dr. Vernes István* egyházi tanácsos.

A mátészalkai állomáson *Simó* Attila lelkész, *Varga* Lajos gondnok, várták az érkezőket. A virágokkal szépen feldíszített templom kapujában a presbiterek nevében: *Varga* Sándor, a nemrégiben megalakított kocsordi ötventagú Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet nevében *Jakab* Ilonka köszöntötte a főgondnokot. Az unitáriusság közebédet rendezett, melyen *Éles* Zoltán főjegyző vezetésével a község világi vezetői is megjelentek. A közebéden dr. Gelei József főgondnok a felekezeti együttműködés és a magyar öntudat erősítése érdekében tartott nagyszabású beszédet. A közebéden Kósa Árpád az ifjúsági egylet nevében mondott üdvözletet. Pap Erzsike szavalt, Bakos Ilonka és Varga Elemér tanulók énekeltek. Az ebédet a nőegylet főzte és az ifjúsági egylet szolgálta fel. Dr. Gelei József főgondnok több hívünket otthonában is meglátogatott. Köztük *Jakab* Balázs és neje *Jakab* Borbála afiait, akik életük szorgalmas munkájával tavaly felépített új szép házuk örökösévé a kocsordi unitárius egyházat tették. Megtekintette azt a két szép telket, melyet *Ajtai* Mihály és *Kis* Zsigmond presbiterek ajánlottak fel a felépítendő unitárius közművelődési ház céljára.

Az esti istentiszteleten dr. *Csíki* Gábor prédikált, *Katona* László énekelt és *Kis* Erzsike szavalt. A közgyűlés nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy e felajánlott két telek egyikén még az idén felépíti a Közművelődési házat. Dr. *Gelei* József főgondnok nagy beszédét a zsufolásig tele templom közönsége áhitatos csendben, figyelmesen hallgatta végig. Az unitárius öntudat nevelő eszközeit és a cselekvő unitárizmus szépségeit mutatta meg főgondnokunk valóban a nép szívéhez szánt előadása. Egyik afia másnap reggel a maga egyszerű megfogalmazásában csodálatát így fejezte ki: „Úgy beszélt a főgondnok úr, mint egy igazi unitárius lelkipásztor!"

Kocsordon 300 hívünk él, egyházszeretetük és áldozatkészségük példás. Munkájuk és törekvéseik támogatása mindnyájunk részéről elismerést érdemel. Fiatal pásztoruk, *Simó* Attila munkája igazi unitárius misszió.

Dr. *Gelei* József a budapesti egyházközségen kívül most első ízben kereste fel a dunatiszamenti egyházkör két gyülekezetét főgondnoki minőségében. Sok szófecsérlő gyűlésezés mellett, ez az igazi világi papság: unitárius egyházépítés.

Körútja során a nagyváradi gyülekezetet és szatmárnémeti szórványunkat is meglátogatta, erről azonban mások számolnak be. *Ferencz József*

Az unitárius lelkészek évi közgyűlése

Az unitárius lelkészi kar évi közgyűlését a Főtanács előtti napon tartotta *Ekárt* Andor elnöklete alatt *Józan* Miklós püspökünk jelenlétében. A közgyűlésen összesen 69 lelkész vett részt, ami dolgaink iránti érdeklődést bizonyítja.

A gyűlést *Filep* Imre imája vezette be. *Ekárt* Andor elnöki megnyitót mondott, s beszédében megemlékezett mult ülés óta elhalt lelkésztársainkról. A közgyűlés *Pál* Dénes kisebbségi sorsban hosszú éveken át érdemes elnökünket tb. elnökké választotta és elhatározta, hogy főtisztelendő *Józan* Miklós püspökünk 50 éves lelkészi szolgálata évfordulóján tiszteletére szeptemberben díszülést tart Kolozsváron. E díszülést előzi meg a szórványvidékeken tartandó vándor továbbképző tanfolyamunk.

Sigmond József „A reverzális a gyülekezetben" c. tartott előadást, rámutatva annak nemzeti életet szomorító veszedelmére. Az ellene való védekezés módját belmissziói és egyházfegyelmezési úton látja megvalósíthatónak. A lelkészi kör ünnepélyes, egyhangú megnyilatkozása a reverzális eltörlését kéri az ország törvényhozásától.

A közgyűlés elfogadta az új alapszabályt, mely Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége nevet határozta meg lelkészi karunk testületi szervezetének. A pénztári és számvizsgálói jelentéseket a közgyűlés tudomásul vette. *Ferencz József* titkári jelentése kapcsán a közgyűlés kérte egyházi főhatóságunkat és unitárius törvényhozóinkat, hogy a lelkészi fizetésrendezés ügyét tartsa napirenden; a lelkészek állandó féljegyét engedélyezze; — a lelkészek közteherviselését az állami köztisztviselőkével tétesse egyenlővé, s biztosítsa jó előre, hogy 1943-ban a kepe természetbeni beszolgáltatásának ne legyen semmiféle akadályadálya. A gyűlés köszönettel fogadta *Pálffy* László egyházi tanácsos 200 P-ős adományát s azt *Murányi Farkas Sándor és neje Benkő Ágnes* alapítványi palást-beszerzési segély c. Simó Attila kocsondi lelkésznek ítélte oda. A meghirdetett 20 P-ős „szórványgyülekezetben

mondandó egyházi beszéd" c. pályatételt *Kelemen* Imre nyerte el.

Az *„Unitárius Szószék"* árát évi 8 P-ben állapította meg a gyűlés s felkérte az egyházközségeket, hogy fizessenek elő a lelkészi kar évnegyedes folyóiratára. A közgyűlés az egyházi nyugdíjasok helyzete javítása érdekében *dr. Abrudbányai* János előterjesztésében javaslatot tett az egyházi főhatósághoz. Előterjesztést tettünk a lelkészi egyensapka kötelező viselése elrendelésére és a használat módjára vonatkozóan is.

Közgyűlés elhatározta, hogy 1200 P. segéllyel támogatja a kocsordi unitárius kultúrház építését; s azt az összeget a lelkészek 10—10 P. felajánlásaiból óhajtja előteremteni. Megütközéssel értesült az Erdélyi Párt háromszéki tagozata egyházunkat sértő határozatáról, s tiltakozását illetékesekhez eljuttatta.

A lelkészi kar évi seregszemléje építő találkozás volt. Egymás terhét közösen hordoztuk. Gondjainkat megosztottuk, terveinket kicseréltük. Isten áldása maradjon további munkánkon.

Ferencz József

Örömünnep a végeken

A húsvét magasztos ünnepét lelkigyönyörűséggel ünnepelték meg zilahi, dési és csíkszeredai unitárius híveink. Első úrvacsorávételeiket azzal tették nevezetessé, hogy mind a három egyházközség 2—2 értékes ezüst úrvacsorai kelyhet vásárolt.

A csíkszeredai unitáriusok közösen adták össze a 2 pohár árát és e feliratot vésették be mindkét kehelyre: „A csíkszeredai unitárius egyházközség 1943".

A dési egyházközség egyik kelyhét Varga Andor alsókosályi főjegyző ajándékozta e felirattal: „Varga Andor és felesége Derzsi Klára leányuk Brigitta ajándéka a dési unitárius egyházközségnek 1943". A másik kelyhet pedig Dr. Incze Jánosné rettegi orvos neje adományozta. Egyelőre kívánsága szerint semmit nem vésettünk bele.

A zilahi egyházközség egyik kelyhét Almássy Béla családja adományozta a következő felirattal: „Almássy Béla családja ajándéka a zilahi unitárius egyházközségnek 1943". A másik kelyhet a hívek közösen vásárolták a következő felirattal: „A zilahi unitárius egyházközség 1943".

Alíg bontottuk ki Dávid Ferenc hófehér lobogóját, a lelkesedés élő hitté alakult át és az élő hit cselekedetekben nyilvánult. Hiszem, hogy példaadásuk sokakat fog megindítani, az elszunnyadt lelkek ébredezni fognak. Az adakozókon legyen Isten áldása, jutalmuk legyen az a tudat, hogy útmutató emlékük élni fog.

Buzogány Kálmán.

DR. ABRUDBÁNYAI JÁNOS: A VALLÁS ÉS A MAI KORESZMÉK. Nem a koreszmék meghatározásával bíbelődik, mert amúgy is tudjuk, hogy az mi, hanem a koreszme mai kialakulását és a vallásnak azzal való kapcsolatát adja elő. „Az emberi gondolkozás nagyobb jelentőségű történések utáni, azok közvetlen hangulatában, bizonyos törekvéseket helyesebbnek ítél meg, másokat kevésbé helyeseknek. Átélt súlyos katasztrófák kényszerítik időnként a társadalmakat, hogy elkövetkezendő esztendők történelmének alakulását nagyobb gonddal és több körültekintéssel készítsék elő. Ilyenkor sarjadnak, születnek, lesznek, termelődnek ki a koreszmék." A mai kor eszméjét a világháború vége, az azután bekövetkező nagy katasztrófa termelte ki. A mi számunkra a nemzeti közösség eszméjét teremtette meg a mai kor szelleme. E körül a kérdés körül meggyőző erővel, magával sodró eszmemenettel tárgyalja a kiváló szerző a felmerülő kérdéseket történelmi összefüggésökben. Teljesen meggyőző erővel utasítja vissza azt a vádat, hogy az unitárizmus minden új n. koreszmével „azonosul". A mai koreszmével való „azonosulásunk" nem divatos kapkodás, hanem a vallás lényegéből folyó. „Boldogító tudni azt, hogy az emberiség új történetét a vallás lelke fogja formálni", mondja utolsó sorai közt a szerző.

A nagyon korszerű és érdekes könyv nagyon meggyőzően mutat rá a vallás s főképpen az unitárius vallás szerepére az új társadalmi rend, a magyar jövő kialakulására. A kitünően megírt könyvet ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

„ERDÉLYI SZELLEM — MAGYAR LÉLEK." Ezen a címen most hagyta el a sajtót az Erdélyi Párt országos központjának legújabb kiadványa, amely a párt Nagyváradon tartott nagyválasztmányi gyűlésén elhangzott beszédeket tartalmazza. „Erdély kapujában" címmel az Erdélyi Párt országos központja a füzet bevezetőjében hitvallást tesz arról az egyedüli helyes politikai felfogásról, hogy Magyarország egy és oszthatatlan és minden igaz magyar embernek ezt az elvet kell szolgálnia. *Gróf Teleki Béla,* az Erdélyi Párt elnöke, Nagyváradon tartott beszédében leszögezte, hogy az országos politikában áldozatkészségre és felelősségvállalásra van szükség. Ebben a két szóban lehet összefoglalni a mai idők legfontosabb magyar kötelességeit, amelyeknek jegyében országnak

és népnek egybe kell forrnia. Az Erdélyi Magyar Párt szónokai az oszthatatlan magyar egységet hirdették Nagyváradon s erről tesznek tanuságot azok a beszédek, amelyeket a párt most kétíves füzet formájában kiadott. A mai időkben, amikor mindennél inkább szükség van az egységes magyar nemzetlélek kialakítására, az Erdélyi Párt hasznos szolgálatot tett ezzel a kiadvánnyal a közérdeknek és bizonyos, hogy a füzetet — amelynek ízléses címlapját keöpeczi Sebestyén József, a nagynevű erdélyi heraldikus rajzolta, — mindenütt érdeklődéssel és szeretettel fogadják.

A KOLOZSVÁRI NŐEGYLET KÖZGYŰLÉSE. 1943. április 19-én tartotta meg a kolozsvári unitárius Nők Szövetsége rendes évi közgyűlését, nagy érdeklődés mellett. A tagokon kívül eljöttek a testvéregyletek képviselői és sok vendég. A magyar Hiszekegy után Csifó Nagy László mondott imát. Vályi Ilonka alelnök üdvözölte a jelenlevőket s megnyitotta a gyűlést. Dr. Kauntz Józsefné mondta el szeretettel teljes emlékbeszédét Csifó Salamonnéról, az egyesület őszinte fájdalommal gyászolt és nehezen nélkülözött elnökéről.

Sigmond Ilona titkári beszámolója az elmult év küzdelmeiről és eredményes munkájáról számolt be. A pénztári jelentés, majd az ellenőrök jelentése után, a pénztárnoknak, Szatmáry Juliának szavazott köszönet és felmentése következett.

Ezután a megüresedett elnöki székbe közfelkiáltással Csató Pálnét választotta meg a közgyűlés, aki 33 év lelkes és odaadó munkájával érdemelte ki e bizalmat. Személyében mindnyájan biztosítékot látunk, hogy a régi jó úton fog haladni egyesületünk, hiszen Csatóné néha elnökünk leghűségesebb és legbizalmasabb támasza és munkatársa volt.

Választmányi tagoknak dr. vitéz Nyiredy Gézánét, Nemes Nagy Józsefnét, Rákóczi Bélánét, Kiss Károlynét, Buzogány Kálmánnét, Simén Dánielnét, Nagy Zoltánnét, Dr. Gündisch Mihálynét, Lantné Asztalos Évát, Kovácsné, Szabó Lilit, Bodor Andrásnét, Darkó Klárát, Dr. Jakab Jenőnét és Barra Lilit választotta meg egyhangulag a közgyűlés.

Csató Pálné székfoglalójában megköszönte a bizalmat s igéretet tett, hogy egész munkaerejét az egyesület javára fogja fordítani és a munkatársak jóindulatú segítségét kérte.

Ezután dr. vitéz Nyiredy Gézáné tett három javaslatot, az elsőt a kézimunka-délutánok átszervezésére, a másodikat az egyleti élet intenzivebb megszervezésére, harmadikat egy alapítvány létesítésére szeretett néhai elnökünk, Csifó Salamonné emlékezetére. Elnök a javaslatok megtárgyalását, — közgyűlés helyeslésével — a választmány elé utalta.

Elnök zárószavai és a Himnusz eléneklése fejezte be a közgyűlést.

PÜSPÖKI LÁTOGATÁS. Főtisztelendő Józan Miklós püspök úr a „Székelyudvarhelyi unitárius Egyházkör"-be 1943. május 31-re „Presbiteri konferencia" tartását tűzte Homoródszentpálra, az egyházkör vezetőségével és a lelkészi karral történt előzetes tárgyalás alapján. Előadást fog tartani: Dr. Abrudbányai János teol. dékán és az egyházkörből egy lelkész.

Unitárius püspöki látogatás sorrendje:

Május 29-én (szombat): Indulás Székelyudvarhelyre és megérkezés.

Május 30-án (vasárnap): Templomi istentiszteletet tart Józan Miklós püspök.

Május 31-én (hétfő): Indulás reggel 8 órakor Homoródszentpálra. Délelőtt 10 órakor presbiteri konferencia Homoródszentpálon. Délután 2 órakor közebéd. — Délután 4 órakor istentisztelet, prédikál: Ürmösi József püspöki titkár.

Június 1-én (kedd): Reggel indulás Karácsonyfalvára. 10 órakor istentisztelet, prédikál egy köri lelkész. Délután ebéd. — Délután indulás Homoródalmásra. 5 órakor istentisztelet, prédikál: Ürmösi József püspöki titkár.

Június 2-án (szerda): Reggel indulás Vargyasra, délelőtt 10 órakor istentisztelet, prédikál egy köri lelkész. Délben ebéd. — Délután indulás Barótra, 5 órakor istentisztelet, prédikál Ürmösi József püspöki titkár.

Június 3-án (csütörtök): Reggel indulás Oklándra, délelőtt 10 órakor istentisztelet, prédikál: Ürmösi József püspöki titkár, a konfirmálókat megáldja Józan Miklós püspök. Délben ebéd. — Délután indulás Homoródszentmártonba, 5 órakor istentisztelet, prédikál egy köri lelkész.

Június 4-én (péntek): Reggel indulás Székelykeresztúrra és itt aznap pihenés.

Főtiszt. püspök urunk május 20-ra Budapestre utazik, hogy a Br. Baldácsy Alapítvány évi közgyűlésén, egyházunk képviseletében, résztvegyen.

JÁNOS ZSIGMOND BUDAPESTI 345. SZÁMÚ UNITÁRIUS CSERKÉSZCSAPAT április 18-án tartotta a Vasúti és Hajózási Club termében csapatünnepélyét szépszámú közönség lelkes érdeklődése mellett. Dr. *Veress* Pál egyetemi tanár, mint a szervező testület elnöke megnyitó beszédében megemlékezett arról a nemes munkáról, amit a cserkészek és köztük nem utolsó helyen a mi csapatunk végez. Mint mondotta, ez a beszámoló toborozás is. Kéri a szülőket, vétessék fel gyermekeiket a cserkészcsapatba. *Barabás* Lajos *Brahms* Magyar táncait adta elő zongorán korát messze meghaladó művészettel. *Sajó* Sándor Magyarnak lenni című hazafias ódáját nemes páthosszal szavalta *Szolga* Ferenc vallásoktató lelkész, a csapat parancsnoka. A csapat második gyermekművésze, *Benczédy* László *Dohnányi* Gavotte és Musette című művét adta elő zongorán nemes művészettel. *Szent Iványi* Sándor vezető lelkész, teológiai magántanár A ma cserkészetéről tartott előadást. Előadásában a cserkészet nevelő hatásáról beszélt, fegyelemre, jó cselekedetek gyakorlására, a szociális összetartás érzésének mélyítésére és áldozathozatalra szoktatja ifjainkat, ép ezért jót tesz gyermekével az a szülő, aki felvéteti fiát a cserkészcsapatba. Ezután Hadiárvák címen egy szívhez szóló kedves, hazafias jelenetet adtak elő *Benczédy* Magda, mint vendég, *Égeni* Attila, *Suta* József, *Kiss* Gergely, *Jakab* István, *Pap* Gyula, *Székely* Kocsárd, *Barabás* Lajos, *Béla* Balázs, *Béla* József és H. *Égeni* Szabolcs. Ez a kis jelenet hősi halált halt székely honvédről szól, aki álmukban meglátogatja angyalokkal két kis fiát, eljátszik velük és inti arra őket, hogy jók legyenek, szeressék a jó Istent, a Hazát és az édes anyjukat. Négy öreg cserkész: *Burján* Ferenc, *Szőnyi* Miklós, *Szőnyi* Oszkár és *Tamási* Ferenc vídám jeleneteket adtak elő, a szellemes paródiákon jót mulatott a közönség apraja-nagyja. Ezután szünet következett, mely alkalommal a közönség a büfét kereste fel. Két tálca süteményt ki is sorsoltak és felemelte a kikiáltási árat a lelkes közönség 35 P-re. A nyerő a cserkészcsapatnak ajándékozta a megnyert süteményt. Szünet után vídám jelenet következett: Dugó Jani lapot alapít címen. Előadták: vitéz *Nyiredy* Szabolcs, *Merész* Gábor, *Jakab* József, *Pál* Ottó, *Kádár* Ferenc, *Király* György, *Abrudbányai* János Zsigmond és *Jakab* István. Utolsó számul bemutatták a tábor esti életét, amikor a tábortűz köré ül az egész csapat. Vitéz *Nyiredy* Szabolcs vezette ezt a tábori jelenetet, kiindult az egyes vidékek dalaiból, ahol járt a csapat, azután áttért a mai nemzeti szabadságharcra honvéd dalokkal fűszerezve, végezetül a tábortűz kialvásáról szóló hangulatos esti dallal végződött a szellemesen összeállított dalegyveleg. Közbe *Gyóni* Géza Csak egy éjszakára című költeményét szavalta *Kádár* Ferenc, *Kocsis* Attila Anyámtól jött egy levél című költeményt *Szé-*

kely Kocsárd, pásztor sípon nótázott *Barabás* Lajos, a záró dalt énekelte a csapat zümmögő kórusa kísérete mellett *Papp* Gyula. Az egyes számokat konferálta *Égeni* Attila szellemes humoros tréfák kíséretében. Zárószót mondott *Szolga* Ferenc cserkészparancsnok. Mi csak köszönetet mondhatunk azért a nemes szórakozásért, amibe részesültünk és büszke önérzettel tekintünk a mi csapatunkra. Cserkész köszöntéssel végzem tudósításomat, továbbra is: legyetek résen! Jó munkát!

Ujvári László

ELŐLÉPÉS. *Ütő* Lajost, a vallás és közoktatásügyi minisztérium tanügyi fogalmazóját, a napokban s. titkárrá nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk a jól megérdemelt előlépéshez.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába 1943. év április 8-tól május 8-ig az alábbi díjakat fizették be:

I. *Alapító díjba:* Dr. Abrudbányay Ede Tötör 50 P. Dombi Juliánna és Berta Homoródszentmárton 50 P (néhai szülők, Dombi János és Kovács Julianna emlékére), D. F. I. E. Kvár 10 P. Pálffy László Kvár 50 P. Unitárius Egyházközség Árkos 16.66 P. Végh Benjamin Árkos 16.66 P.

II. *Tagsági díjba:* Ütő Erzsébet Árkos 1943-ra, özv. Szigetvári Józsefné 1943-ra, özv. Csató Pálné 1941—43-ra, Müller Géza 1943-ra, Kvár, ifj. Kovács Elek 1943-ra, Kvár, Németh Albert 1943-ra Székelyudvarhely, Kelemen István Felsőrákos 1941—43-ra, Csegezi Ferenc Rava 1943-ra, Pálffy Ferenc Pecsétszeg 1943-ra.

III. *Előfizetési díjba:* Pálffy József Marosvásárhely 1943-ra, özv. Kádár Józsefné Dés 1943-ra, özv. Macskási Lajosné 1942—43-ra, Bencédi Sándor Kede 1941—42-re, Kibédi Pál 1943-ra, Lőrinczi József Kalauz 1940—42-re, id. Fodor Mózes 1942-re, Székelykeresztúr. Székelyudvarhelyi előfizetők: Balázs János, Fazakas Dénes, Gidó Domokos, Györffy István, Incze Sándor 1942-re, Csíky Albert, dr. Gálffy Zoltán, özv. Lőrinczi Béláné, Szabó Zsigmond, dr. Tibáld Miklós, özv. Dobai Istvánné 1940—42-re, Kerestély Ferenc 1941—43-ra, Szent-Király Kálmán 1941—42-re, Radnai János 1943-ra, D. F. I. Kör 1937—43-ra, Unitárius egyházközség Felsőrákos 1937—43-ra, Horváth Gyula Székelyszentkirály 1943-ra, Péch Aladárné Bpest 1943-ra. Bihari előfizetők: Székely Sándor, Szabó Ferenc, P. Szabó József, Kéri Károly, Gyarmathi Pál, Bíró Lajos, Bereczki Dániel 1940—42-re, id. Szabó József, Papp Lajos, Lovas Sándor 1941—42-re, id. Szücs Mihály, Rostás János 1941-re. Nagyváradi előfizetők: Albert Mihály 1941—42-re, Bajka István 1940—41-re, Balázs Gergely 1941—43-ra, dr. Basa Györgyné 1941—42-re, Bíró Ágh János 1941-re, Bölöni Vilmos 1942-re, Csipkés Ferenc 1941-re, Derzsi Zoltán

1941-re, Dankuj Dénes 1941—42-re, Dimény Gyula 1941—42-re, Garami István 1939—40-re, Gönci Sámuel 1941-re, Friedman Lajos 1941—42-re, Hadházi György 1942-re, Knotek Józsefné 1941-re, Koza Ferencné 1941-re, Kurtzmantel Lajos 1941-re, Istvándi Béláné 1942-re, Káhán Nándor 1941—42-re, Körendi Nagy Jenő 1941-re, Kaldizsár F. Ferenc 1941—42-re, Dörinczi Mózes 1942-re, Mező Sándorné 1941—42-re, Nagy János 1942-re, Oláh Márton 1941—42-re, Simándy István 1941-re, Simonffy Ilona 1941-re, Simonffy Tamás 1941—42-re, Szabó Lajos 1942-re, Szabó Dénes 1941—42-re, Szabó Mihály 1942-re, Tallodi Dániel 1941—42-re, Uzoni Mózes 1941—42-re, Weismann Andor 1942-re, Zakariás Ferenc 1941-re, Zsunkuly János 1942-re, Varga Ferenc 1941-re, dr. Kovács Béla 1942-re, Salamon Izsó 1942-re, Csép Miklós 1942-re, id. Pálffy János Tarcsafalva 1941—43-ra, Gombos Eszter Bpest 1941-re Vinczi Ferencné Sárköz 1943-ra, dr. Balogh József Kvár 1943-ra. Árkosi előfizetők: Dancs Lajos, Dahlström Kálmánné, Kiss Ferenc, Tóth Vilmos, Sebestyén Pál 1940—42-re, Gyulai Zoltán 1942-re, Nagy Dénes 1941—42-re, id. Sebestyén Sándor 1941—42-re, id. Ütő Sándor 1942-re, Ütő Béla 1942—43-ra, Veress Sándor, id. Barabás Lajos, Gelei Sámuel 1943-ra, Györffy István Székelyudvarhely 1943-ra.

Kolozsvár, 1943. V. 8.

Rázmány Mór, pénztárnok

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

Megjelent és kapható újból *Dr. Boros György:* „Szívemet hozzád emelem" c. imakönyve. Ára fűzve 3 P. Kapható: Unitárius Iratterjesztő, Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 9.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIEZTÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

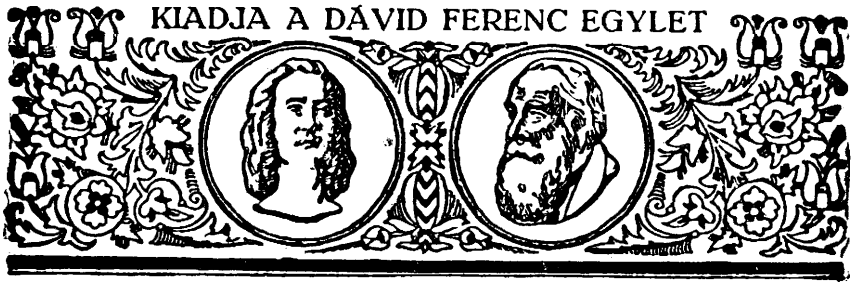
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 1477 - Felelős vezető: Major József.

LIII. évfolyam. Kolozsvár. 1943. június. 6. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Pünkösti közösség*

Mindnyájan pedig, akik hivének,
együtt valának és mindenük köz vala."
(Csel. II.—44.)

A Mester halála után a tanítványok nehezen bírták az egyedüllét fájdalmát. Mint a megvert nyáj szétszórodva búsulták végig a napokat s úgy gondolták, mindennek vége. Voltak, kik csodára vártak, égi erők beavatkozását remélték, mert nem bírták elviselni a gondolatot, hogy az, akinek hívására egykor elhagyták életük küzdelmének egyszerű szerszámait, aki örömüzenetet hirdetett s egy csodálatos Ország eljöveteléről beszélt, ilyen váratlanul és ilyen tragikus körülmények között örökre elhagyja őket. Voltak, kik emberek gúnyos mosolyán, szemrehányó tekintetén át nevetségesnek látták sorsukat, olyanoknak érezték magukat, mint akik hiú ábrándok után szaladtak, dőrén hittek s minden maradék idejüket bizonytalan eszmények szolgálatába állították. Mindenik tanítvány érezte, hogy levert lelke tétlen panaszával semmire sem megy, tudta, hogy magáramaradt erejével hiába fog akármihez s ezért szüntelenül erősödött bennük a vágy talál-

* Pünkösti ajánlólevél.

s MÁV.főintéző urnak.
ménye G u.6sz.I.

kozni egymással, közel érkezni egymáshoz. Emlékeztek arra, hogy amikor együtt voltak s lelkük ereje egymásba fogódzott, a nehéz körülmények könnyűeknek tüntek, a nagy feladatok örömet okoztak, a fájdalmak hamar gyógyultak, a bánat mosollyá változott. A tanítványi közösség drága emléke hívta egybe őket pünkösd reggelén. Utoljára a kereszt gyötrelmes hangulatában voltak együtt s szent izgalommal, remegő vágyakozással várták a pillanatot, amikor ismét együtt lesz a régi bajtársak meghitt serege. Ilyen lelki előzmények után virradt rájuk az a reggel, amelynek ünnepi történéseit imádságos gondolatokkal most is boldogan idézzük...

Ha helyesen értelmezzük a lélek élettörvényeit, a pünkösd eseményeiben nem keresünk csodákat és rendkívüli történéseket. A találkozás meleg hangulatában csirábaindult a lelkük alján szendergő gondolat. A nagypéntek megrendítő pillanatai, a húsvét magasztos percei, a magány mély, belső vívódásai mind előkészítő út volt a tanítványok számára ahoz, hogy a Mester szándéka a felismerés után megvalósulásba induljon. Átmelegedett lelkük édes mámorában a közösség erős érzése lendületbe hozta életüket. Tudták már bizonyosan, hogy a megbíztatást vállalniok kell s amikor a felelősség komoly szép terhe súlyában összedobbant a lelkük e ritka pillanat tartós élményében, egymással néma szerződést kötöttek. Országépítésre határozták el magukat s akkor, az első pünkösd vallásos feszültségének nagyszerű alkalmával az első alapkövet ünnepélyesen elhelyezték; a *gyülekezetet,* az első vallásos közösséget életrehívták. A lelkük eleven vérszerződése volt ez, melyre a szent pecsétet Isten glóriás közelsége tette rá. Isten lényege a teremtés s valahányszor áldott teremtő munkára készül fel az ember, mindig hasonlít Istnéhez. Ilyenkor a benne tovább reszkető isteni lélek teremtő perceit éli. Nagyszerű élménnyei támadnak ilyenkor, zúgó szelet hallhat, tüzes nyelvet, vagy felröppenő fehér galambot láthat, de a lázas szent mámorban fogant ünnepi tartalomnak ezek a látomások csak mellékkörülményei. A szent lendület, mely szólásra bírta Pétert, az erő, mely a háromezerek elhatározását megérlelte, a közösségi érzés tiszta hangulatában isteni törvényszerűség rendjén, a hit szárnyain cselekvésbe kezdő emberi lélek munkája volt.

Országot teremtő nagy magyar szándékunk imádkozva hajol a pünkösti emlékek fölé s világküzdelmek nehéz útain megállva, az „egyakarattal" indulók elhatározásából szeretnénk új lendületet venni. Életünkön átviharzó nagy események, harcmezők véres élményei, megkönnyezett ezernyi hősök, a viharban letöredezett ágacskák, magukramaradt árvagyermekek, mintha felőrölték volna elhatározásaink lelkét. Tétován járunk, lemondó hangulatunk, belefásuló reményünk alján meddő álmaink kínjai tépnek. Országot síratunk.

Teológiai Akadémiánk ünnepi követét s ahova követet nem küldhetek, e szózatot azért küldöm egyházközségetekbe, hogy zsoltárok dalaival együtt a pünkösti közösség emlékeit idézze s magyar unitárius hitünk győzelmes erejével hirdesse számotokra az istenerejű emberi lélek csodadolgait. Azért küldöm, hogy szavaiból megértsétek; nincs igazuk a félelmet hirdetőknek, a jajgatva vaklármát keltőknek, a bizonytalankodva, a kételkedve járóknak... Isten Országa úgyis megépül! Örökszép törvényei az emberi társadalom belső erejét megnövelik. A kenyértelenek kenyeret vesznek, a hajléktalanok hajlékot kapnak, a betegek meggyógyulnak. E nagy országon belül az ezeréves magyar tartomány ősi földjén új élet támad, mert nemzeti fájdalmunk tépő kínjai nyomán, hegyek omlása, tengerek morajlása után, irtózatos erőfeszítések háborús küzdelmei után a jó isteni szándék pünkösti ereje megteremti az új világot.

Fogadjátok áldozatos magyar lélekkel.

Az egyházközségnek és minden jó magyarnak boldog ünnepeket kíván az Unitárius Teológiai Akadémia Igazgatósága és Tanári kara nevében

Kolozsvár, 1943. pünkösd hava

Dr. Abrudbányai János
dékán.

VÉNDIÁK TALÁLKOZÓ AZ UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN. Az 1932—33. iskolai évben végzett véndiákok tíz éves érettségi találkozója folyó hó 27-én, vasárnap délelőtt 9 órakor lesz a kollégium tanári szobájában. Felkérem a volt osztálytársakat, hogy megjelenési szándékukat címemre minél előbb bejelenteni szíveskedjenek. Bodor András. Unitárius Kollégium.

Józan Miklós unitárius főpásztornak

(Püspöki látogatás alkalmából)

Mint egy búgó harang, büszke, szép toronyból,
Istenimádásra, ahogy hív, ahogy szól
És ezren hallják s templomba indulnak,
Templomi padokban, imára borulnak
S a lelkük betelik hittel, reménységgel,
Mezők illatával, mosolygó kék éggel
S pünkösti bátorság fogja meg a kezet,
Boldogság utakon diadalra vezet . . .

Úgy kondul a hangod, ezüstös ércesen,
Úgy siet mindenki, hogy közel érhessen,
A Te közeledbe, hol, mint a templomban,
Minden nemes érzés, mint a tűz fellobban.
A Te közeledben, szavad hallatára,
Szíveinknek kertje, lelkeink határa,
Kizöldült, beszépült ezer, szép virággal,
Telehullott piros, pünkösti rózsával.

Köszönjük, hogy jöttél, hallattad a szavad,
Drága muzsikája zeng, zúg és megmarad.
Nem felejtjük soha, szívünkbe van írva,
Hallgattuk s hallgatjuk mosolykönnybe sírva.
Mosolyban és könnyben, úgy éreztük magunk,
Hogy legboldogabbak s a legjobbak vagyunk.
A szavad megmosott tisztára, fehérre,
Úgy, hogy lelkünk karja az Istent elérje.

Köszönjük, hogy jöttél és a mienk voltál,
Gazdaghoz, szegényhez, mindenkihez szóltál.
Édes atyamódra szíved osztottad szét,
Mégis megőrizted nagy szíved egészét.
Osszad, osszad tovább e meleg nagy szívet!
Hogy, aki e szívnek melegével siet,
Boldog, bátor legyen és mondja el százszor:
Áldjon meg az Isten, „Aranyszív", Főpásztor!

VÁRY DOMOKOS

Püspöki látogatás az udvarhelyi egyházkörben

Székelyudvarhely

Józan Miklós unitárius püspök a székelykeresztúri unitárius gimnázium 150 éves jubileumi ünnepét megelőzőleg, május 29-től június 5-ig látogatást végzett a homoródvidéki unitárius egyházközségekben és közben Homoródszentpálon keblitanácsi konferenciát is tartott. A püspök úr Ürmösi József püspöki titkár kíséretében május 29-én délután érkezett Székelyudvarhelyre, hol az egyházközség nevében Pál Mihály egyházközségi gondnok fogadta. Este 6 órakor nagyszabású templomi ünnepséget rendeztek tiszteletére, amelyen a katonai és polgári élet vezetői is részt vettek.

A hívek sokasága zsufolásig megtöltötte a templomot. Az ünnepség Ürmösi József püspöki titkár imájával kezdődött, amely után dr. Abrudbányai János teol. dékán tartott szabadelőadást „Virraszt az unitárius magyar lélek" címen. Előadásának bevezetésében kiemelte, hogy sokan hangoztatják, hogy ezekben a sorsdöntő időkben nagy baj, hogy a nemzet lelkileg, vallásilag olyan sok felekezetre van tagozódva. Némelyek azt ajánlják, hogy a felekezetek tartsanak a legteljesebb fegyverszünetet ebben a sorsdöntő időben. Véleménye szerint ez a mai időkben nem elég. Határozottabb formában kell munkálni a nemzeti lélek egybedobbanását. Az unitárius magyar lélek Dávid Ferenc szellemében négyszázadon keresztül töretlen hűséggel ápolta a legszentebb erdélyi örökséget s vigyázott arra, hogy minden vallásos megmozdulása nemzetépítő legyen. Ezután érdekesen fejtette ki az unitárius magyar léleknek a háborúról és a küzdő ember földi rendeltetéséről való felfogását és azt az állítását érdekes okfejtéssel igazolta, hogy nem a paradicsom veszett el a földről, hanem az ember fejlődésében volt megakadályozva ennek kifejlesztésében és azt állítja, hogy az ember eljövendő fejlődése által az ősi ösztönök és gyarlóságok leküzdése által fog kialakulni az elveszettnek hitt paradicsom.

Az általános érdeklődést lekötő előadás után dr. Bányay Jánosné énekelt, Tompa Lászlóné orgonakisérete mellett, szépen csengő hagja és énektudása nagy gyönyörűséget szerzett a hallgatóságnak. Barra Gizi szavalta el Józan Miklós püspöknek „Igy szólt a Mester" című költeményét közvetlen hatással. Ezután az üdvözlésekre került a sor, amelynek során a püspök urat Sigmond József lelkész az egyházközség nevében, Sigmond Józsefné tiszteletes asszony a Nőszövetségek nevében, Fazakas Ildikó a leányifjúság, Zillmann Vilmos a középiskolai ifjúság, Gyöngyösi Sándor az elemi iskolások,

Gálffy Ica zetelaki tanítónő pedig a szórványok nevében üdvözölték.

Józan Miklós püspök az üdvözletekre válaszolva, örömének adot kifejezést, hogy a székelyudvarhelyi unitárius egyházközség a kisebbségi életet átvészelve, a megerősödés útján van. Hálás kegyelettel emlékezett meg azokról az alapítókról, akik munkásai voltak az egyházközség megerősödésének, abban a hitben és reménységben köszönte meg az egyházközség és Nőszövetség üdvözletét, hogy továbbra is lelkes támogatói lesznek az egyházközségnek. Az ifjúság üdvözletére hangoztatta, hogy a maga gyermekkora és ifjúsága idéződik vissza lelkében, mert gyermekkorában Homoródszentpálon, nagybátyjánál Tóth Ferenc kántor-tanítónál időzött a nyári szűnidőkben, aki egyik jóltevője volt az udvarhelyi unitárius egyházközségnek és földi porrészei itt nyugosznak a székelyudvarhelyi temetőben, hova el fogja vinni a kegyeletes megemlékezés pár szál virágját.

Másnap, május 30-án, vasárnap a hősök emlékünnepén az unitárius templomban a püspök úr tartott istentiszteletet, amelyen áhítatos ima után a Jelenések könyve 2 r. 10. v. alapján: *„Légy hív mindhalálig és Neked adom az életnek koronáját"* alapige nyomán, kegyelettel emlékezett meg az elhunyt hősök érdemeiről és példaképen állította őket a mai küzdelmes időkben a hazáért és nemzetünkért meghozandó áldozatok bebizonyítására.

A püspök úr a titkár és udvarhelyi lelkész kíséretében a vármegyei, városi és katonai hatóságoknál a szokásos tisztelgő látogatásokat megtette.

Homoródszentpál

Május 31-én reggel 8 órakor a püspök úr és kísérete Szent-Királyi Kálmán alispán társaságában Homoródszentpálra utazott, közben Recsenyéd egyházközségében a falu közepén felállított díszkapunál a recsenyédi hívek jelenlétében Bede Emil lelkész üdvözölte a püspök urat s örömének adott kifejezést, hogy ha hosszabb időre mostani útjában nem maradhat az egyházközségben, legalább átutaztában szeretettel köszönthetik a községben. Innen a recsenyédi és homoródszentpáli lovasbandérium kíséretében, akinek nevében Bartha Gyula homoródszentpáli presbiter üdvözölte a püspök urat, tovább folytatta útját Homoródszentpálig, hol a falu végén felállított díszkapunál a járás nevében Nagy Sándor főszolgabíró, az egyházközség nevében Dimény Lajos kurátor és a község nevében Szabó István községi bíró fogadta. Ezenkívül üdvözlet hangzott el a Nőegylet, leventeifjúság és az iskolás gyermekek részéről, amelyeknek elhangzása után a falu népével együtt

bevonult a püspök és kísérete a lelkészi lakásba, hol rövid ott időzés után 10 órakor megkezdődött a *presbiteri értekezlet.*

Az értekezlet megkezdése előtt Bálint Ödön egyházköri esperes a kör nevében üdvözölte a püspök urat s megköszönte azt az áldozatos fáradságot, amelyet azáltal tanusított, hogy ilyen nehéz és küzdelmes napokban meglátogatta a Homoródvidéke egyházközségeinek nagyobb részét s hitet, megerősödést és bizalmat hozott a további kitartó küzdelemre és a hitben való megerősödésre. Püspök úr válaszában nagy örömének adott kifejezést afelett, hogy ismét megjelenhetett hosszú évtízedek után Homoródszentpálon, amelyhez gyermekkorának annyi kedves emléke füződik, amidőn itt időzhetett Tóth Ferenc tiszteletes mesturamnál, akihez rokonsági kapcsolatok fűzték s akinek támogató jóindulatát és segítségét is élvezte. Szeretettel köszöntötte Homoródszentpál népét és a szép számban összegyült presbitereket és az értekezletet megnyította és felkérte dr. Abrudbányai János teol. dékán afiát, hogy előadását tartsa meg.

Dr. Abrudbányai János a „magyar unitárius presbiter" címen kifejtette, hogy nemzeti életünk sorsdöntő pillanataiban mindenki nagyon fontosnak tartja a lelkiegységet. Vannak ugyanis nagy nemzetelvi kérdések, melyekben már minden magyar teljesen egyetért, vannak azonban súlyos részletkérdések, melyekre nézve nincs egységes álláspont. Mindenki egyetért abban, hogy nemzetünk sorsát és életét egy örök Gondoskodás tartja számon, de hogy milyen viszonyban állunk ezzel a Gondoskodással, Istennel, hogy találkozhatunk Vele, miként nyerhetjük Tőle a legtöbb erőt és a legbiztosabb útmutatást — ezt illetőleg nem vagyunk egy véleményen. Pedig a magyar nemzetnek élete jobbrafordítása érdekében sokat, nagyon sokat kell tennie. Sietős dolga van ennek a nemzetnek és e dolga elvégzésében csak egyedül Istenre számíthat. — Nincs egyetlen olyan ország sem, mellyel való kapcsolat igazán biztosíthatná számára a jövő boldogulást s ezért minden igyekezettel azon kell lennie, hogy Isten Országával építsen ki bensőséges és szoros jó viszonyt. Ide természetesen nem alkalmas sem síma, sem kevésbbé síma diplomácia, ide őszinte bizalom, tiszta szándék, jóra való elhatározás szükséges. Szükséges, hogy az egész nemzet lelkierejét latbavetve, előítélet nélkül állapítsa meg, hogy melyik a legtermékenyebb módja az Isten országa örök királyával való viszony létesítésének s aztán azt építse ki. Mi unitáriusok úgy hisszük, hogy a magyar nemzet számára ezt a műveletet az a vallás képes a legjobban elvégezni, mely a magyar ember lelkivilágához hozzátalál, mely a magyar lélek talajviszonyainak megfelel. Vallásunk benső tartalma olyanak látszik, mint amely magyar nemzet számára a legtöbb bíztatást rejt magában ilyen tekintetben s ezért

minden tagja Egyházunknak komolyan és felelősségteljesen kell teljesítse minden kötelességét, tudva azt, hogy ezzel egész magyar nemzetének hűséges szolgálatot tesz.

Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész, teol. magántanár „a presbiter és az egyházközségi szociális teendők" címen kifejtette azokat a tennivalókat, melyek egyházi-szervezeti törvényünkkel kapcsolatban és ezen kívül az egyháztársadalmi életben a presbiterekre várnak oly módon, hogy a presbiterek ne csak az egyház anyagi ügyeiben vegyenek részt, hanem legyenek segítő munkatársai az egyháztársadalmi (Nők Szövetsége, Ifjúsági Egylet, Gyermekistentisztelet stb.) egyesületi életben is a lelkésznek.

Mindkét előadás általános érdeklődést keltett a hallgatóságban és figyelmes hallgatás után több hozzászólás történt, ami a presbiteri konferencia életrevalóságát és szükségességét bizonyította.

A presbiteri értekezlet megerősítésére szolgált az is, hogy az újból kinyomatott „Presbiteri Káté" című könyvecske kiosztatott az egyházközségek presbiterei számára.

Délután 4 órakor ünnepi istentisztelet volt, amelyen Ürmösi József püspöki titkár prédikált Márk. ev. I. 16—18. v. alapján kifejtette a Jézus tanítványai sorába való jelentkezés szükségességét és búzdította a keblitanácsosokat, hogy mutassák meg unitárius vallásunkhoz való hűségüket és ragaszkodásukat azáltal, hogy a Jézus evangéliumának hű követői maradnak a Dávid Ferenc vallásalapítónk szelleme értelmében. A főtisztelendő püspök úr Máté ev. 23. r. 11. v. alapján a krisztusi szolgálat szükségességéről beszélt, kihangsúlyozva, hogy a mai nehéz és küzdelmes időkben az igazi nagyságot az alázatosságban való szolgálat mutatja meg.

Homoródkarácsonyfalva

Június 1-én Karácsonyfalva egyházközségét látogatta meg a püspök úr. A határnál a leventeifjúság lovasbandériuma várta és fogadta, a község közepén felállított díszkapunál, a községi bíró, a róm. kath. plébános és az iskolás gyermekek üdvözölték. Tíz órakor templomozás volt, amelyen Kiss Zoltán abásfalvi lelkész végezte a szolgálatot, főtisztelendő püspök úr pedig Máté 18. r. 19. v. alapján tartott üdvözlőbeszédet, amelyben az egységes összetartó munka szükségességét hangoztatta a hívek előtt, kiemelve azt, hogy az egyakarattal történő munkán van Isten áldása és a haladás lelke. Az istentisztelet végeztével Bálint Ödön helybeli esperes-lelkész üdvözölte a főtisztelendő urat, kiemelve a püspöki látogatás nagy értékét, amely erőt és kitartást ad a hiveknek. Üdvözlet hangzott még el a Nőegylet és Leányegylet nevében. Az üdvözlések vé-

geztével Ürmösi József püspöki titkár két újszülöttet keresztelt meg.

Homoródalmás

Innen délután 4 órakor indult el a püspök úr Homoródalmásra, melynek határában 24 tagú leventeifjúsági lovasbandérium várta és köszöntötte a püspök urat s ezeknek kíséretében érkezett meg fél 5 órakor a község elején felállított díszkapuhoz, ahol a községi bíró, a leányifjúság és iskolás gyermekek, valamint a Bajtársi Szövetség nevében hangzottak el üdvözletek s ezután a menet a lelkészi lakásba, majd a harangozás bevégeztével templomba ment, hol a zsufolásig megtelt szép nagy templomban Ürmösi József püspöki titkár imádkozott és tartott egyházi beszédet II. Tim. I. r. 15. v. alapján a reánk bízott drága kincsnek hitünk igaságainak megőrzéséről, amelyre a homoródalmási gyülekezet népe a megpróbáltatás 22 esztendeje alatt számtalanszor gyönyörű példáját mutatta meg. Püspök úr üdvözlő beszédében a Máté V. 48. v. alapján a lelki tökéletesség szükségességéről beszélt és buzdította a hiveket, hogy tovább is tartsanak ki a lelkiélet mezején unitárius hitünk igazságai mellett. Az istentisztelet végeztével az egyházközség presbiteriuma és gyülekezete nevében Simén Domokos helybeli lelkész üdvözölte a püspök urat s kérte, hogy amint a multban a püspök úr elődei mind szoros kapcsolatban voltak ezzel az egyházközséggel, fogadja be ő is szeretetébe és zárja szívébe ezt az egyházközséget. Püspök úr válaszában megköszönte a megható szeretetet és ragaszkodást és kifejezte, hogy a nagy elődök nyomdokain kíván haladni, de ettől eltekintve is legyen meggyőződve az egész egyházközség és az egész székelység, hogy ha testileg nem lehetett itt Erdélyben, de gondolatban és éjjeli álmaiban itt időzött, mert tudta és érezte, hogy a székelység alappillérje egyházunknak. Megköszönte azt a nagy szeretetet, mellyel fogadták.

Vargyas

Június 2-án, regel indult a püspök úr a vargyasi egyházközségbe, hová fél 10 órakor érkezett meg és a templom közelében felállított díszkapu előtt, hova a község határától 12 tagú levente lovasbandérium kísérte, ünnepélyes fogadtatásban részesült az egyházi kurátor, Kisgyörgy Sándor községi jegyző, Nők Szövetsége, a határparancsnokság, leventefiúk és leányok, iskolás gyermekek és óvódisták részéről. 10 órakor templomozás volt, amelyen imát és Lukács 4. r. 4. v. alapján egyházi beszédet Késmárki Miklós baróti lelkész tartott a lelki táplálék szükségességéről, kiemelve, hogy a lélek javainak munkálása előbbvaló a test ápolásánál és gondozásánál. Püspök úr Hozseás VI. r. 6. v. alapján „irgalmasságot akarok és

nem áldozatot és az Istennek ismeretét inkább az égő áldozatnál" igék alapján, a lelki és szellemi életnek fölemelését és ápolását kötötte a hivek lelkére. Istentisztelet végeztével az unitárius egyházközség nevében Kádár Lajos helybeli lelkész üdvözölte a püspök urat és kifejezte azt az örömét, hogy milyen jól esett neki és az egész gyülekezetnek szemtől-szemben hallani a püspök úr búzdító szavát, amelyet a rádióból az éter hullámain anyiszor és olyan erőtadó vígasztalással hallgattak 22 éven keresztül.

Baróti

Délután 4 órakor tovább ment a püspök úr és kísérete a baróti szórványegyházközségbe, amelynek határánál a felsőrákosi leventeifjúság lovasbandériuma fogadta és kísérte be Barótra, hol a lelkészi lakás előtt felállított díszkapunál a városi és járási hatóságok, a község, a református lelkész, a róm. kath. plébános, Nőkszövetsége és az ifjúság nevében fogadták a püspök urat. Innen az egész menet az országzászlóhoz vonult és azt megkoszoruzta, azután pedig a református Népházban tartatot meg az istentisztelet, amelyet vallásfelekezeti különbség nélkül részt vett a baróti hivek zsufolásig megtöltöttek. Egyházi beszédet Ürmösi József püspöki titkár tartott, Csel. 3. r. 6. v. alapján, amelyben a hitbeli segítés, bizalom és reménykeltés szükségességét hangoztatta, hogy a mai megpróbáltatott időben el kell némulnia a hiábavaló panaszoknak, mert egyetértő kitartásra van szükség. A főtisztelendő püspök úr a 130. Zsoltár 5. v. alapján: „Várom az Urat, várja az én lelkem Őt és az Ő beszédében vagyon az én reménységem" igék alapján arról a boldog örömről beszélt, melyet Isten számunkra a felszabadulás öröme által megadott és bizonyosokká tett afelől, hogy nem oknélküli volt a Benne való reménységünk, mert nemcsak a rádió hullámain, hanem személyesen hirdetheti azt a boldog találkozást, amelyre mindig vágyott, hogy a székely nép között megjelenhessék s amely most élő valósággá lett. Külön kiemelte a Barót község népének azt a szeretetteljes megnyilakozását, amellyel őt fogadták s amiért hálás köszönetét nyilvánította. Istentisztelet végeztével Rostás Dénes bölöni lelkész, háromszékköri esperes és Taar Géza nagyajtai lelkész üdvözölték a püspök urat. Istentisztelet közben Gazdag Miklós nagyajtai énekvezér orgonakísérete mellett, Gazdag Miklósné igen hatásos szóló énekszámot adott elő. Este az Ágoston-féle étteremben barátságos, jó hangulatú társasvacsorán meleg szeretetben ünnepelték a főtisztelendő püspök urat.

Okland

Június 3-án, reggel 9 órakor érkezett a püspök úr Okland községbe, hol a papiház előtt felállított díszkapunál a község

nevében Kádár Ákos körjegyző és az egyházközségi gondnok, továbbá a Nőszövetség, Leányegylet köszöntötték. Áldozócsütörtöki ünnep lévén, a püspök úr kíséretével templomba vonult, ahol a szépen feldíszített és megújított templomban, Ürmösi József püspöki titkár tartott egyházi beszédet Lukács 21. r. 33. v. alapján, amelyben Jézus evangéliumának és beszédének örökkévaló igazságát fejtette ki és erősítette a hívek lelkében. Kelemen Imre lelkész 14 növendék konfirmálását végezte, akik szép tanubizonyságot tettek hitükben való megerősödésükről. Püspök úr áldását adta a kis seregre és a Csel. I. 11. v. alapján tartott üdvözlő beszédében Jézus szellemének, evangéliuma erejének igazsága által közöttünk való lakozását hirdette.

Délben családias közebéd volt a hivatalok vezetőségének és a keblitanács tagjainak részvételével.

Homoródszentmárton

Délután 4 órakor tovább indult a püspök úr kíséretével Homoródszentmárton községbe, melynek határánál levente lovasbandérium várta és kísérte a falu végén felállított díszkapuhoz, hol Zoltán Sándor unitárius lelkész az egyházközség nevében, Kese Béla ref. lelkész egyházközsége és szórványai nevében üdvözölték. Igen kedves és megható volt Molnár Dénesné Székely Juliánna derék falusi asszonynak a Nőegylet nevében mondott verses köszöntője, melyet lapunkban is leközlünk.

A községbe való bevonulás után 5 órakor templomozás volt, melyen imát és egyházi beszédet Nagy Sándor lókodi lelkész mondott a Csel. III. 1—6. versei alapján a segítő készség szükségességéről és erejéről. Püspök úr Jeremiás 51. r. 10. v. alaján tartott üdvözlő beszédében az Úr által a mi részünkre megvalósított áldott igazságról beszélt, mellyel megszabadított a nehéz rabságból, amiért áldhatjuk a mi Istenünket a Sionban.

A püspöki látogatás ezzel befejezést nyert. Innen visszament Székelyudvarhelyre, honnan június 4-én délután leutazott Székelykeresztúrra a gimnázium 150 éves fennállásának jubileumi ünnepére.

A hívek általános érdeklődéséből, az egész útvonalon megnyilatkozott szeretetteljes fogadtatásból tapasztalható volt, hogy Józan Miklós püspök urunk ismert apostoli lelkületével, barátságos meleg szívével és szónoki készségével annyira megnyerte híveinek és más vallású hallgatóinak is szívét, hogy ezen útja nyomán csak áldás fakadhat drága magyar hazánkra és szeretett egyházunkra egyaránt.

Isten áldása legyen az elhintett magvakon!

Ü. J.

A székelykeresztúri ünnepélyek

Lezajlottak a székelykeresztúri báró Orbán Balázs gimnázium ünnepélyei s örömmel állapíthatjuk meg, hogy szebbek, ragyogóbbak voltak, mint ahogy elképzeltük. Sok ünnepély zsúfolódott össze egy pár napra, mégis mindenik ünnepély értékes, magával ragadó volt. A rendezőségnek, Székelykeresztúr városnak sokat köszönhetünk, mert az egész város vallásfelekezeti különbség nélkül részt vett az ünneplésben, a vendégek fogadásában, de tulajdonképpen az iskola szelleme vonzotta oda a véndiákoknak nagy sokaságát s a környéken levő székely falvak népének legjavát. Ha valakinek nem volt fogalma eddig, hogy mi a néplélek által létrehozott iskola, Székelykeresztúron megláthatta és megláthatja.

A feledhetetlen ünnepélyek lefolyását a következőkben adhatjuk:

Június hó 4-én délután 5 órakor érkezett a Főtisztelendő Püspök úr Homoród-vidéki útjáról Székelykeresztúrra, hol a díszkapunál a város nevében dr. Jakab János főbíró fogadta üdvözlő beszéddel, az új gimnáziumnál pedig Ütő Lajos esperes és dr. Lőrinczy István törvényszéki bíró, iskolai felügyelőgondnok fogadták tisztelet és szeretet érzésének a kifejezésével. A főpásztor az üdvözletet közvetlen, meleg válasszal köszönte meg. Másnap, június hó 5-én délelőtt 11 órakor a tizéves érettségi találkozó alkalmával istentisztelet volt, melyen Szolga Ferenc budapesti hitoktató lelkész imádkozott és Lukácsi Mózes székelyszentmiklósi lelkész tartott tanulságos beszédet.

A véndiákok ünnepe

A tulajdonképpeni jubiláris ünnepségek sora június 5-én kezdődött, amikor érettségi találkozójukat tartották a véndiákok. Este ünnepi véndiák-est volt a gimnázium dísztermében, amelyen Killyéni Imre giznáziumi igazgató intézett üdvözlő beszédet a véndiákokhoz. Ezután a székey harisnyás diákénekesek dalkara vonult a dobogóra és Kodály-dalokat énekelt Pétrffy Gyula karnagy vezetésével. A véndiákokat a mostani tanuló ifjúság nevében Nagy Samu VIII. osztályos növndék köszöntötte szeretetteljes szavakkal. Az ifjúság üdvözletére dr. Mester Miklós véndiák, országgyűlési képviselő válaszolt. Ezután P. Szentmártoni Éva, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja, az intézet volt növendéke, énekelt szép sikerrel. Molnár Sándor véndiák, honvéd őrnagy a magyar katonai írók körének tagja, verseiből olvasott fel s a pompásan összeválogatott költeményei nagy hatást váltottak ki a közönség köréből. Utána P. Szentmártoni Kálmánné játszott zongorán magyar dalokat, majd Gyallay Domokos véndiák, a kitünő erdélyi író, székelykeresztúri diákemlékeiből olvasott fel két szép elbeszélést. A gimnázium énekkara énekelt ezután, majd Izsák Domokos, a neves székely költő mondta el nehány költeményét s a nagysikerű mű-

sort ősi csűrdöngölő fejezte be, amelyet pattogó ritmusú nótákra apró kis székely gyermekek táncoltak.

A vasárnapi ünnepély

Vasárnap délelőtt, június 6-án, az országzászló megkoszorúzásával kezdődött a további ünnepség sorrendje. Az országzászlónál a véndiákok nevében dr. Kiss Elek főjegyző mondott beszédet. Innen az ünnepi menet a templomba vonult Isten-tiszteletre, ahol Pál Dénes siménfalvi lelkész, felsőházi tag mondott imát és dr. Csíki Gábor missziós lelkész, kormányfőtanácsos prédikált. Ugyanakkor szabadtéri Istentiszteletet is tartottak a gimnázium kertjében, ahol dr. Kovács Lajos és Simén Dániel teológiai tanárok végezték a szolgálatot.

Az emlékünnepély következett ezután és az új gimnáziumi épület felavatása. A gimnázium hatalmas udvarát zsúfolásig megtöltötte az ünneplésre összesereglett tömeg.

Hiszekegy után a gimnázium dalkara éneklte el a Székely Himnuszt, majd dr. Gelei József egyházi főgondnok, egyetemi tanár hatalmas ünnepi beszéddel nyitotta meg az ünnepi közgyűlést. Hadházy Sándor egyh. pénztárnok szép beszéd kíséretében javaslatot tesz 1 millió P. alap létesítésére.

A nagyhatású beszéd után Bessenyei-Kodály: Magyarokhoz című kánont énekelte el a gimnázium énekkara Péterffy Gyula zenetanár vezetése mellet. A gimnázium történetét Péter Lajos tb. igazgató, a jeles tanár ismertette, kimutatva az iskola küzdelmét a multban és jelentőségét a magyar közművelődésben. Ezután ismét a gimnázium énekkara énekelt Péterffy Gyula kitünő vezetésével. A 150 éves gimnáziumot megáldotta, a gimnázim új, 1914-ben megnyilt épületét Józas Miklós püspök emelkdett szellemű beszédében. Józan Miklós püspök akalmi ódáját után Elekes Emőd VII. gimn. oszt. tanuló szavalja el kiváló hatással. Józan—Péterffy ódáját a gimn. dalárda adta elő igazi művészi sikerrel. A gimnázium díszzászlóját, az „Unitárius Nők" ajándékát Ütő Lajos esperes avatja fel hatalmas beszédben, melyet özv. Ugron Zoltánné ad át szívből jövő szavakkal és Kilyéni Imre igazgató köszönettel vesz át. Arany: Rendületlenül című költeményét Gyulai Ferenc VI. gimn. tanuló szavalja el hatásosan. Ezután az üdvözletek hosszú sora következett: A vallás- és közokt. miniszter nevében dr. Sebesi Ákos főispán, az EKT. és a Teol. Akad. nevében dr. Abrudbányai János teológiai akadémiai dékán, a kolozsvári unitárius kollégium nevében P. Szentmártoni Kálmán tb. igazgató, a Tankerület részéről dr. Rózsa József főigazgató, Udvarhely vm. részéről Szent-Királyi Kálmán alispán, a székelykeresztúri járás részéről dr. Kósa Béla főszolgabíró, Székelykeresztúr város részéről pedig Demeter András főjegyző, az Erdélyi Párt részéről pedig Nyírő József mondottak üdvözlő beszédet. Az üdvözletekre a tanári kar élén dr. Lőrinczy István törvényszéki biró, felügylőgondnok válaszolt tartamas beszédben.

Amit leírtunk csupa váz, csontváz. A lélek azonban úgy áthatott minket, akik ott voltunk, hogy az mindig feledhetetlen élmény marad. A gimnázium igazi szelleme hatott át mindnyájunkat, régi emlékeink felújultak s azzal a tudattal hagytuk el Székelykeresztúrt, hogy az Unitárius Egyház oltani iskolájának szép nemzeti hivatása van s erre is föltétlenül szükségünk van a közel 400 éves kolozsvári kollégiumunk mellett.

A rendezés elsőrendű volt, a diákok kitettek maukért tanáraik vezetése mellett, Székelykeresztúr pedig igazi magyar vendégszeretettel kötelezte le a nagy vendégsereget.

Isten áldása lgyen az iskolán, vezetőségén és tanulóin, Isten áldása Székelykeresztúr népén.

Emlékezés a fáradhatatlan munkálkodóra, a papi eszményképre: Kovács Lajosra

Megható levelet hozott Brassóból a posta. Szeretet vezette a tollat, hogy beszámoljon egy lélekemelő ünnepségről, ami május 16-án zajlott le az unitárius templomban. Idézem a levél sorait:

„Nem tudom, van-e tudomásotok arról, hogy az itteni egyházközség Kovács Lajos maradandó emlékének megőrzésére egy márványtáblát helyezett el a templom előcsarnokában. Ennek leleplezése volt az elmult vasárnap, nagyon szép ünnepség keretében, a többi felekezet lelkészei és vezetői jelenlétében. Fekete Lajos nagyon szépen megrendezte; prédikációja, amely az elhunytról szólt, gyönyörű volt. Szabó Samu az életrajzát mondta el, dr. Zoltán Gyula főgondnok pedig az ünnepi beszédet, melynek végén harangzúgás közt lehullt a lepel... Ennek az általad adományozott himzett terítőt használtuk, hogy legalább szimbolikus részt vegyél Te is. A végén papunk ez alkalomra írt gyönyörű odáját olvasta fel. Utána a temetőbe mentünk. A Nőegylet egy szép csokrot vett, amelyet az elnöknő (lekész felesége) ráhelyezett a sírra. T. Mari vitt még egy kisebb csokrot, Bözsi egy csokor tulipánt, mama és én egy-egy csokor gyöngyvirágot. Az ünnepség szép és megható volt."

Eddig a levél. Legjobbkor érkezett. hogy dinamikus inditó erőt adjon felejthetetlen barátunkról szóló megemlekezésemhez. Halála után hat héttel, búcsú nélkül, menekülésszerűen hagytuk el Brassót, nem sejtem, történt-e az Unitárius Közlöny hasábjain megemlékezés róla.[1]

[1] Igen. Az 1942. évi novemberi számban Ürmösi József püspöki titkár tollából. — Szerk.

Hogy ki volt Kovács Lajos, mi tudjuk legjobban, kik áldozatos életét gyermekkorunk óta figyelemmel kísértük. Egy összekuszált, zavaros ügyekbe bonyolódot egyházközséget vett át Brassóban 1914-ben, ügyes kézzel hamarosan rendbeszedett mindent és az egyházat az anyagi megalapozottság útjára vezette el. Amikor némi pénz összegyült, Kádár Sándor hitelére a város szívében emeletes házat vásárolt, lelkesen agitált, gyűjtött, a Nőegylet segítségével elsőrendű műkedvelő előadásokat rendezett, mindezt egy szent cél: az építendő templom érdekében. Mert hiszen az unitáriusoknak évtízedeken keresztül nem volt otthona Brassóban, szívesen látott vendégekként a református templomban tartották istentiszteleteiket. Kovács Lajos egy pillanatra sem felejtkezett el a kitűzött célról, ismert szivósságával kiharcolta a diadalt. Az unitárius templom alapjait szép ünnepség keretében raktuk le; a Kút-utcában, már emelkedtek a falak, mikor jött a betiltó rendelkezés. Meg kellet szüntetni a munkát, hosszas húza-vona, tárgyalások után végre kijelöltek egy másik telket. Felépült az Isten háza és a szép papi lalkás, igaz szívbéli örömünkre, de csakhamar politikai támadások célpontjává változott. Modern lapos tornyába kötöttek bele irredenta-toronynak nevezték el, ami azért befejezetlen, hogy hirdesse mindeneknek Csonka-Magyarországot . . .

Kovács Lajos nem csupán egyházának keretein belül dolgozott. Lelkes magyarsága társadalmi megmozdulásokban való szerepvállalásra serkentette. Nem volt Brassóban ünnepély, ahol ne lehetett volna mozgékony, szíkár alakját látni. A templom befejezése után újabb szép terv megvalósításához fogott. Iskolát akart építeni az unitárius gyermekek számára, beindította a dolgot és akkor kegyetlenül kettészelt minden tervet a bécsi döntés okozta fejetlenség, amikor híveink kétharmad része elhagyta a várost. Hiába volt a jó szó, a sok beszéd, az emberek követték csalhatatlan népi ösztönüket, megérezték, hogy: az ottmaradókra... keserves idők várnak... Az általános felfogás ebben az időben így festett. „Én nem akarok hős lenni, én megyek" . . . Mihez foghatott az elkövetkezett szigorú szó és mozgáskorlátozásban egy örökös tevékenységhez szokott Kovács Lajos? Csak a felületen honolt bódultság és látszólagos nyugalom: megszaporodtak a teendők alaposan. Segédlelkész nélkül maradtunk: végezte egyedül a hitoktatást. Talán még szorgalmasabban látogatta az unitárius szegények hajlékait, felkereste őket bárhol, a város távoli, kilométerekre eső negyedeiben, a politikai vétségek börtönében ártatlanul meghurcolt lelkészeinket, hogy anyagi segítséget és lelki vígaszt nyujthasson. Detektívek vigyázták a templomban minden szavát, kellemetlenségei támadtak,

március tizenötödiki beszéde miatt feljelentették, a szigurancára citálták, csak nehezen lehetett elsímítani a dolgot.

Tovább vitte egymagában a szívügyévé vált egyházi lap az „Unitárius Jövendő" szerkesztését, képzett szakemberek elismerését szerezve meg ezzel magának és egyházának. Korán felismerte, hogy milyen óriási veszélyt rejt magában népnevelési szempontból a súlyos délerdélyi probléma: a lelkész és tanítóhiány s kidolgozta, elrendezte utánptlásóra három tehetséges szegény unitárius gyermek neveltetésének a költségeit.

Bár egyházpolitikai működése alatt közte és az ifjabb nemzedék között néha kisebb-nagyobb surlódások, véleményeltérések merültek fel: jóhiszeműségét ,egyházszeretetét, elvhűségét, munkás, példaadó életét senki sem vitathatja el...

Soha nem törődött magával, nem vette komolyan alattomos betegségét. Családja, orvosai óva intették, figyelmeztették, hogy kímélje magát, nem tudot nyugodni, fáradhatatlanul dolgozott tovább. Már súlyosan beteg volt, amikor utoljára hirdetett igét az Isten házában... És egy hét múlva villámcsapásként cikázott a hír: nincs többé Kovács Lajos!...

Temetésén az egész város zokogott. Rég nem látott tömegben vonult fel a magyarság, vallás- osztálykülönbség nélkül, kifejezést adni részvétének és magyar becsülésének. Ravatala virágokkal borítva állt a templomban és sorra vettek Tőle búcsút a magyarság vezetői. Sokaknak elfojtotta szavát a zokogás, sokakat a hatalom nem engedett szóhoz jutni. Pótolhatatlan veszteség ért bennünket, soha nem tudjuk az önfeláldozó jóbarátot, tökéletes lelkipásztort elfelejteni. Gondolatban sírjához zarándokolunk és mint Antónius egykor Julius Cézárt, mi is e rövidke kis mondattal jellemezzük:

„Ez férfi volt!"

Dr. Kerekes Istvánné

TAGTÁRSAINKHOZ, OLVASÓINKHOZ! Az Unitárius Közlöny előállítási költségei oly magasak, hogy évi 2 Pengőért 12 számot nem tudunk előállítani. Ilyenofrmán könnyű kiszámítani, hogy mi lesz lapunk sorsa 2 P. előfizetéssel. Arra kérjük kedves olvasóinkat, vállalják a 3 P. évi tagsági díj befizetését; ezzel egyfelől megerősítik a lapot, másfelől pedig maguknak megszerzik a tagsági jogok teljességét. Alapszabályaink szerint a tagsági díjat az év első felében kell befizetni, mert csak ebben az esetben van joga a tagnak a közgyűlésen szavazni. Az alapítótagsági díj kamata csak abban az esetben fedezi az Unitárius Közlöny költségeit, ha az legalább 50 P. Kérjük tagtársainkat, hogy önként egészítsék ki 50 P.-re alapitó díjukat, hogy lapunk megfelelő tartalommal jelenhessék meg.

Emlékeim

IX. közlemény.

Főhatóságom 1912-ben Abrudbányára rendelt lelkésznek. Bár azokat a kősziklákat nem nagyon szerettem, de az abrudbányai intelligenciának az unitáriusok iránti rokonszenve ott tartott.

A beköszöntőm után Mikó Dezső felügyelő gondnok és dr. Ürmössy Károly főgondnokunk fölvezette hozzám Ürmössy Lajos 90 éves szűcsmester unitárius testvérünket, aki arról volt nevezetes, hogy 1949. után, mikor még a leégett templomok romokban hevertek, ő tatotta az életben maradt magyaroknak az istentiszteletet. De nem csak összegyüjtötte és prédikált nekik, hanem keresztelt, esketett s temetett püspöki jóváhagyással.

Most is elmondották, hogy mily nagy veszteség érte az egyházközséget Rákosi István polgármester Budapestre távozásával, aki egyházközségünknek nagy tekintélyt szerzett. Mikó Dezső f. ü. gondnok elbeszélte, hogy az 1875-ben Abrudbányára érkező Jókai Mórt Rákosi István látta vendégül és ő adta a „Szegény gazdagok" című regényének tárgyát, megmutatva neki azt az összeégett román leányt, ki eltakarva arcát a piacon kéregetett. Rákosi István szíves vendéglátása volt az a hatalmas erő, mellyel felkeltette Jókai lelkében az unitáriusok iránti rokonszenvét. Távozása alkalmával e szavakkal búcsúzott: „Méretet fogok venni az unitáriusokról." S 1876-ban el is látogatott Torockóra, melynek eredménye Egy az Isten című nagyértékű regényével a világ közvéleményét az unitáriusokra fordította.

A vegyesházasság egyik jellegzetessége. Ezt még az oly erős szervezet, mint a kongregáció sem tudta megakadályozni.

Abrudbányai főgondnokunk dr. Ürmössy Károly a becsületesség mintaképe, egyházunknak igazi apostola volt. Felesége méltó társa, de mint zárdában növekedett, a katholikus vallást tartotta egyedüli üdvözítő vallásnak. Minden vágya az volt, hogy unitárius kisfiát katholikusnak nevelje. Vasárnaponkint kézenfogva vitte a katholikus templomba. Egyszer azonban, amint az unitárius templom előt elhaladtak, a kisfiú kikapta kezét édesanyja kezéből és beszaladt a templomba. Rákövetkező vasárnap édesanyja jobban megfogta kezét s ismét bevitte a katholikus templomba, de mialatt letérdepelt, e pillanatot felhasználva, kiszaladt és nagy boldogan befutott a szemben levő unitárius templomba édesapjához. E jelenet az édesanyát annyira meghatotta, hogy többé nem erőltette a dolgot. Igy lett ebből a kisfiúból Békésgyulán az unitárius egyházközségnek oszlopos tagja.

Ez a eset ismétlődött meg Erszébetváros on. Orbán József erdőfőmérnök, unitárius egyházközségünknek kíváló főgondnokának magas műveltségű felesége szintén katholikus volt. Kis fiúkat katholikus szellemben nevelték, mivel unitárius lelkész nem volt Erzsébetvároson. De mikor az E. K. Tanács az én egyházközségemhez, Haranglábhoz csatolta, minden erőmmel arra törekedtem, hogy Erzsébetvároson egy kis hajlékot szervezzünk, fölvetettem egy gyűlés alkalmával a templomépítés eszméjét. A gyűlés után az Orbán-család meghívott ebédre. Ebédközben újból letárgyaltuk a templomépítés tervét, mely szinte lehetetlennek tetszett, mert az egyházközség semmi vagyonnal sem rendelkezett. A kezdést megoldotta a kis Orbán Jóska. Hozzám szaladt, a kezében szorongatva 500 Leit és így szólt: pap bácsi, van nekem 500 leiem, melyet én gyüjtöttem össze s én ez összeget a templomépítésre adom. E jelenet oly lelkesítő hatással volt, hogy elhárult minden akadály és a templomot felépítettük.

Buzogány Kálmán
unitárius lelkész.

Székely tavasz

Erdös hegyek patakja zúg;
Veröfényen zöldül a rét.
Az ébredö bükkös-erdö
Most bontja az ígéretét.

A faluból kakasszó jön:
Rigófüttyöt hallok újból,
Rét ölén a patak-vizben,
Valahol egy asszony sujkol.

Fejem fölött pacsirta szól:
Most szállt fel a szemem elött.
Vig öröme azért van tán
Meglátta a szántó-vetöt.

Bárány sirást kapkod a szél:
Tilinkószó hallszik tovább,
Faluvégén gyermeksereg
Karikázza az útporát.

Országúton juhnyáj halad:
Gépkocsi jön, tülköl, megáll,
Zürzavaros zsivaly között
Haragos úr lármája száll.

„Hajtsd félre már azt a csordát"
A juh-pásztor siet, szalad.
A csordára ordítoz, — míg
Az útszélre vonul a had.

Juhnyáj mellett kutya vigyáz;
Nehéz koloncz lóg a nyakán:
Megáll a nyáj, indul a gép,
Port fellegez maga után.

Elitiram találkozott:
Ki erre megy, ki meg arra,
Mindenkinek más az útja;
De egy a cél, — ami hajtja.

Barkaszagos pára-ködben
A napsugár bele havaz,
Az új élet küzdelmében
Énekel a székely tavasz!...

IZSÁK DOMOKOS

Irodalom és művészet

„ERDÉLY A MAGYAR KÉPVISELŐHÁZBAN" ezen a címen 152 oldalas kötetet adott ki az Erdélyi Párt, amely áttekintő képet nyújt az erdélyi törvényhozók 1942. évi parlamenti munkásságáról. Az Erdélyi Párt az elmult évben is kötet formájában ismertette a nyilvánossággal az erdélyi képviselők parlamenti működését. A kiadvány nemcsak azért keltett országszerte érdeklődést és visszhangot, mert részletes tájékoztatot adott az összes időszerű kérdésekről, hanem mert politikamentes új hangot vitt a magyar közéletbe: Erdély hangját. A mostani kiadvány is az egységes és oszthatalan Magyarország mellett tesz hitvallást és ugyanakkor megismerteti az olvasóval Erdély bekapcsolódását az országos politikába, valamint az összes megoldásra váró erdélyi feladatokat. Külön figyelmet érdemel a délerdélyi magyarságról szóló fejezet, amely az idegen uralom alatt álló magyarság sorskérdéseivel foglalkozik és közli az Erdélyi Pártnak a délerdélyi magyarság kérdéseivel kapcsolatos parlamenti nyilatkozatát. Az Erdélyi Párt ezzel a kiadvánnyal az egységes magyar nemzetlélek kialakításához járult hozzá, mert azt az elvet szolgálja, hogy egymás tökéletes megismerése által tudjuk megvalósítani a jövendő újjáépítés nagy feladatait. A kiadványt a képviselőházi naplók alapán Végh József szerkesztő, az Erdélyi Párt sajtóelőadója állította össze.

MEGJELENT dr. Abrudbányai János és Ferencz József szerkesztésében „Egy Istenünk, egy magyar hazánk" című rendkívül éredkes könyv. Ára 5 P. Jövő számunkban méltatására visszatérünk.

FELHIVÁS. A kolozsvári Egyetemi Irodalomtörténeti Intézet megbízásából *Kriza János* püspök műveinek összegyüjtésével és sajtó alá rendezésével foglalkozom. Kérek mindenkit, aki bármilyen jelentéktelen adat birtokában is lenne, akár a szerzőtől származó , akár csak rea vonatkozó levél, feljegyzés, megjegyzés, továbbá ott tartózkodására, átutazására, levelezésére, barátkozására és ismeretségére vonatkozó adalék, körleveleinek, leveleinek eredményéről, visszhangjáról és hatásáról szóló bármilyen kis adat, a tudományos cél éredkében és a kiadás teljességéért szíveskedjék erről az alábbi címre értestést küldeni. Ugyanezt kérem *Bölöni Farkas Sándor*-ral és báró *Orbán Balázs*-zsal kapcsolatosan is, hogy annakidején a felhívást ne kelljen megismételni. Ha eredmény mutatkozik, mindenkivel személyesen veszem fel a kapcsolatot.

Kolozsvár, *Faragó József*
Egyetemi Irodalomtörténeti Intézet egyet. hallg.
Király-utca 14.

DR. GELEI JÓZSEF FŐGONDNOK ÚR nagysikerű előadást tartott Szatmáron, az Iskolánkivüli Népmívelési Bizottság keretében „Nemzeteszmény és nemzetnevelés" cimen. Az előadás a róm. kath. gimnázium dísztermében volt f. évi május hó 5-én délután 7 órai kezdettel s azon Szatmár város közönsége igen nagy számban jelent meg, úgyannyira, hogy a hatalmas terem majdnem kicsinynek bizonyult a közönség befogadására. Előadás után a főgondnok úr eszmecserét folytatott a szatmári unitárius hivekkel, kik a szórvány lelkésszel együtt az előadáson megjelentek.

Május 6-án a Főgondnok Úr Lőrinczy Géza lelkésszel Nagykárolyba utazott s az ottani unitárius hivek körében több látogatást tett.

Az unitárius hivek örömmel ragadták meg ezt a ritka alkalmat, hogy egyházunk világi fejével találkozhassanak s szeretettel vették őt körül.

VÁLASZTMÁNYI ÜLÉST TARTOTT Székelykereszturt június 5-én lelkészszövetségünk. A lelkészi fizetések rendezésének kérdése szerepelt a tárgysorozat rendjén s újabb feliratban kérték egyházi főtanácsunkat a kérdés mielőbbi elintézésére. Az állandóan növekvő drágaság a többi fixfizetéses tisztviselővel együtt a lelkészeket sujtja a leginkább, s a szokásos fizetésemeléseknél az ő javadalmazásuk nem emelkedik még olyan mértékben sem, mint ahogyan az az állami tisztviselőknél történt. Elhatározták az őszi tanulmányi továbbképző műsortervét, annak idejét okt. 7—10 napjaiban állapitották meg. A választmányi ülés egyéb határozatait körlevélben közlik a lelkészi kar tagjaival.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM KONVIKTUSA közli a szülőkkel, hogy a jövő tanévi ellátás biztosítására 1943. július 15-ig irásban kell jelentkezni és egyidejüleg a konviktus **957.** számú csekkszámlájára 60, azaz hatvan pengőt postán elküldeni. Ez az összeg elszámolódik a jövő évi (620 Pengő) ellátási díjában. Ez előzetes díjfizetés alól csak a Berde-bizottság tagjai mentesülhetnek.

A BUDAPESTI MAGYAR PROTESTÁNS NŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE ELŐADÓESTÉLYÉT 1943. május 28-án tartotta a Deák-téri leánygimnázium dísztermében, abban a teremben, ahol *Derzsi* Károly egyházközség alapító lelkészünk az egyházközség megalakulása alkalmából istentiszteleteinket templomunk felépítéséig tartotta. Ebben a teremben adott találkozót a három protestáns felekezet Nőszövetsége egymásnak. Ez a világháború után Budapesten az első alkalom, hogy a három protestáns felekezet lelkészi karával testvéri egyetértésben együtt munkálkodik. Eszünkbe juttatta nekünk, kik szerencsések voltunk, hogy részt vehettünk dr. *Masznyik Strompf, Haypál* Benő és szeretett püspökünk hősies munkájában, azokat a szép időket megérhettük, mikor a Dávid Ferenc egylet kebelébe építgettük sok reménységgel a protestánsuniot. Azóta de messze eltértünk ettől a nemes eszmétől! A felekezetek szószólói most nem azt nézik, ami összehoz minket, hanem azt, ami elválaszt bennünket, ez az oka, hogy a Dávid Ferenc egylet szép munkája abbamaradt, hiába törekszik a mostani vezetőség is a közös munkára. Azonban a minden szépért, jóért és nemesért lelkesülő nők ez alkalommal, mikor nagytarcsai gyermeknyaraltatási akció javára összejövetelt rendeztek, vagy állították össze a műsort, hogy abban mind a három felekezet egy-egy lelkész vegyen részt és a három felekezet hölgytagjai s a férfitagok közül is sokan megjelentek ezen az ünnepen. *Keken* András evangélikus lelkész megnyitójában beszélt az örökértékű javakról: a hazaszeretetről, testvéri összetartásról és a mélységes hitről, amelybe a három protestáns egyház együttműködésére van szükség, hogy e sziklaszilárd vár védőfallá legyen a béke és szeretet védelmére. *Keresztessy Kreutz* Hedvig énekművésznő nagy művészettel adta elő *Heltay* Nóra leánygimnázium VII. osztályos tanuló hegedű és *Weltler* Jenő karnagy zongorakísérete mellett *Bach* J. S. áriáját az 57. Contatából. „Hódítás harc nélkül" címen tartott előadást *Haypál* Béla református lelkész, ismertetve a női lélekhez méltó munkát, amellyel meghódíthatja kitartással az egész világot és a békét örökéletűvé teheti ebben a háborgó világban. Ez a munka az áldozatos lélek munkája. A *Lutherania* vegyeskar *Weltler* Jenő vezényletével *Rajter* „Add meg a mi mindennapi kenyerünket" és *Mikus-Csák* „Légyen mint Isten akarja" című vallásos énekeket adta elő megható egyszerűséggel és dícséretre méltó összhanggal. Élvezet volt hallgatni ezt az égig emelő együttest. *Csanády* György előadóművész saját költeményeit adta elő. A mai időből szóltak ezek a szívből jövő költői ihlettel megírt és előadott költemények. *Szent-Iványi* Sándor vezető lelkészünk zárószavait „Reménységünk a gyermek" címen adta elő. Ebben a beszédben Jézus életéből jeleneteket elevenített fel közönsége

előtt, azokat a jeleneteket, mikor ő a gyermek és Mária az édesanya állottak egymással szemben. Ez a felolvasó est első lépcsőfoka a magyar protestáns egyetértésnek. Adja a Isten, hogy minél előbb újra tegyünk bizonyságot arról, hogy nem hiába küzdöttek a protestáns vezérei protestáns egyházunk a háború előtti vezető egyéniségei.

Ujvári László

A DÁVID FERENC EGYLET KÖZGYŰLÉSE. Hírt adtunk volt arról, hogy a D. F. Egylet ünnepies közgyűlése alkalmával a hivatalos rész tárgyalása elmaradt, mert a tagok nem voltak jelen az alapszabályokban előírt számban. Minthogy az egylet elnökségének a figyelme már előre fel volt híva arra, hogy a szabályokhoz alkalmazkodást felülvizsgálják. a hivatalos ügyek tárgyalását s ezek közt a tisztújítás megejtését a határozatképtelenség esetére kitűzött második közgyűlésre: április 11-ére halasztotta. Ekkor kevés érdeklődő előtt megtörtént a választás. Ez a gyűlés a tagok számára való tekintet nélkül határozatképes volt. Azonban a választásra nézve a szabályzat be nem tartása indokolással előterjesztés adatott be az E. K. Tanácshoz. Az E. K. Tanács még eddig tudtunkkal nem vizsgálta felül az ügyet s ezért a választás eredményéről s különösen pedig az E. K. Tanács erre vonatkozó határozatáról közleményt nem adtunk, nem adhattunk ki. Mondanunk sem kell, hogy ezt nagy sajnálattal tesszük, mert olvasóinkat, tagtársainkat mindenkor értesíteni szoktuk az egylet fontos eseményeiről. Hogy most ezt nem tehettük, az a szerkesztő akaratán túlmenő okokból következett be. Természetes, hogy mihelyt ez az ügy elintézést nyer, teljes őszinteséggel közölni fogjuk a változást. Reméljük, hogy a jövő számban már erről értesítést is adhatunk.

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR május 16-án tartott összejövetelén tizenöt székely község vezetői találkoztak egymással Homoródszentpálon. Kiss Sándor elnök idézte az „igazságos" magyar királynak, Hunyadi Mátyásnak emlékét. Beállította Mátyás királyt az akkori Európa történetébe, aki országának és személyének fényt és dicsőséget szerzett. Népének szívében ma is élő személyét idézte, amint azt a magyar szépirodalom megörökítette. Előadást tartott Kónya Kálmán lelkész a törvényről. Megkapó példákkal szemléltette a törvény szükségességét és szerepét az emberi együttélésben, kiemelve, hogy egyedül a szívbe írott törvény az, ami a tételes törvényt feleslegessé teheti. Találóan alkalmazta fejtegetéseinek eredményét mai sorsdöntő helyzetükre, amikor mint öntudatos magyarok minden rendelkezést megértéssel kell fogadnunk és teljesítenünk, hogy a szebb jövőre magunkat érdemessé tehessünk. A jog és törvénybölcseleti előadást, elvontságai mellett is nagy megértéssel hallgatta és tetszésnyilvánítással fogadta a hallgatóság. Ezután a háborús közigazgatásról és a terménybeszolgáltatási

rendszerről tartotta meg előadását dr. Tary Sándor vármegyei közellátási előadó. Levezette a közigazgatás állami gépezetét a legvégső szervig, a községig, kiemelve, hogy munkáját akkor kíséri áldás és siker, ha rendelkezéseinek alkalmazóit mindenben igazságosság vezeti. Majd a terménybeszolgáltatás új rendszerét ismertette. A nagy tetszéssel fogadott előadás után előadóhoz Nagyhomoródmente kisgazdái kérdéseket intéztek. A kérdésekre adott válaszokból és magából az előadásból a hallgatóság megkönnyebbülést, a munkára erőt merített. A komoly, fegyelmezett lefolyású gyűlés az elnöki bezáró után a Himnusszal ért véget.

AZ UNITÁRIUS LELKÉSZEK SZÖVETSÉGE ÜDÜLŐJE SZOVÁTAFÜRDŐN június 28-án megnyílik. Amennyiben a lelkészek nem vesznek igénybe minden szobát, úgy felekezeti iskoláink tanárait és tanítóit is szeretettel várjuk az üdülőbe. Napi ágy használati díj kettő pengő személyenkint. Érdeklődni dr. Abrudbányai János alelnöknél lehet.

SZABÓ JENŐ orgonakészítőmester az elmult évben több egyházközségünkben javított orgonát. Jánosfalván (u. p. H.-Szentpál, Udvarhely vm). előírása szerint új orgonasípokat rendeltünk. Amennyiben valaki tudná, hogy az orgonamester jelenleg hol van, s értesítené, hogy hogy az orgonasípok készen vannak a berakásra, jó szolgálalot tenne ügyünknek.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM igazgatósága pályázatot hirdet egy vallástan, egy magyar-latin, egy magyar-francia és egy történelem-földrajz szakcsooprtú rendes, vagy helyettes tanári állásra. Pályázhatnak megfelelő képesítésű tanárok. Rendes tanár csak unitárius vallású lehet. A szabályszerűen felszerelt kéréseket folyó év július hó 15-ig kell az igazgatósághoz benyújtani. Az állásokat folyó év szeptember 1-én kell elfoglalni. A pályázati kérésekhez a származásra vonatkozó okmányokat is csatolni kell nagyszülőkig bezáróan. Javadalmazás az állami tanárokéval azonos.

A KOLOZSVÁRI gimnáziumunkban 1912—13-ban végzett osztálytársak 30 éves találkozója folyó évi június hó 20-án délelőtt 9 órakor lesz.

FELHIVÁS. Az 1942. és 1943. évi naptárak árának beküldését a kiküldött csekken a legsürgősebben kérjük. D. F. E. csekkszámlájának száma: 34.903.

Kőröspataki KISS KÁROLY bihari egyházközségünkbe lelkészi kinevezést nyert és állását június hó 13-án elfoglalta. Isten áldása legyen munkásságán!

ADOMÁNYOZÁS. A kolozsvári Unitárius Leányotthon részére Nagy Kálmánné úrnő Nagyváradról 100 P.-t ajándékozott. Fogadja nemesszívű adományáért e helyről is a Leányotthon hálás köszönetét.

HALÁLOZÁS. Id. Györffy István ny. ig. tanító, énkvezér és egyházi tanácsos, a Homoródmenti Tanítói körnek volt elnöke, munkás életének 82-ik, boldog házasságának 60-ik évében május hó 12-én meghalt. Halálát özvegyén, gyermekein és unokáin kívül nagyszámú rokoni és baráti kör gyászolja. — Árkos Barabás József dr. orvos, ny. belügyminiszteri osztályfőnök, 67 éves korában rövid szenvedés után megszünt élni. Fia volt néhai Barabás Lajos székelykersztúri lelkész és tanárnak. Halálát széleskörű rokonságon kívül barátainak, tisztelőinek nagy száma gyászolja. — Árkosi Nagy Gyula MÁV. ellenőr életének 48-ik, boldog házasságának huszonnegyedik évében váratlanul elhunyt. Hirtelen halálát nején és leányán kívül testvérei, kiterjedt rokonság, barátainak és tisztelőinek nagy száma gyászolja.

A mindenható Isten adjon vígaszt a megszomorodott szíveknek.

HIRDETMÉNY. Az Unitárius Leányotthonba az 1943—44. iskolai évre a felvétel iránti kéréseket a Leányotthon Előljáróságának címezve (Kossuth L.-u. 7. sz.) július 1-ig kell beküldeni, mert a létszám betelte után érkező folyamodványokat az Előljáróság nem veheti figyelembe.

NYUGTÁZÁS. Az Egylet pénztárába 1943. év május 8-tól június 10-ig az alábbi díjakat fizették be: I. Alapító díjba: Nagy László Naszód 30 P. II. Tagsági díjba: Dr. Nagy József 1941—43., Bodor András 1943. Kolozsvár, Varga László Győr 1943., Salamon Sándor Maroshéviz 1941—43-ra. III. Előfizetési díjba: Bodor János Kispest 1943., Koncz Gyuláné Marosvásárhely 1943., Geréb Ádám Kolozsvár 1943-ra. Hódmezővásárhelyi előfizetők: Veres Károly, Ágoston János, Kádár Isatván, Jakab Sándor, Sallai Sándor, Joó Jánosné, Hetényi Etel, Suhajik Zoltán, Krizsán Lajosné, Rácz Sándor, Berecz Ernőné, Szappanos Lajosné, Szalkai János. Kissolymosi előfizetők: Máthé Pál, Danka János, Markos Ferenc 1943-ra. Kolozsvár, 1943. június 10. **Rázmány Mór** pénztáros.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIEZTÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

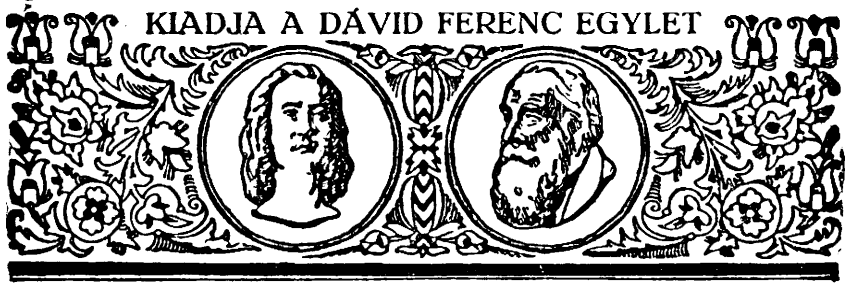
Minerva R.-T. Kolozsvár: 1807 — Felelős vezető: Major József.

T. K. Teológ. / 39
Kolozsvár

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1940. június

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A Főgondnok egyházközségi látogatása a Főjegyzővel

A székelykeresztúri emlékünnepségek lezajlása után a püspöki egyházközséglátogatásokat a főtisztelendő Püspök Urral való megegyezés alapján a Főgondnok folytatta az egyházi Főjegyző társaságában. Az alkalomszerü körúton a meglátogatott egyházközségek kiválogatásában az egyházvezetőségnek ahhoz kellett alkalmazkodnia, hogy az útirányban kötve voltak vitéz dr. Nyiredy Géza egyházi tanácsos afiának földbirtokpolitikai ügyekben tett hivatalos kiszállásaihoz. Június 7-én Gagy, Bözödújfalu, Bözöd, Siménfalva, Szentmihály és Benczéd került sorra a látogatások rendjén, 8-án pedig Székelyudvarhely, Kénos, Abásfalva és H. Keményfalva.

Az első út Gagyba vezetett, ahol ünnepi székelyruhába öltözött híveink élén Zsigmond József lelkész várta a papilak udvarán a látogatókat. Zsigmond lelkész meleg szavakkal köszöntötte a Főgondnokot és a Főjegyzőt, valamint a Főgondnok feleségét és vitéz dr. Nyiredy Gézánét, mint az Országos Nőszövetség alelnöknőjét. Miután a két hölgyet csokrokkal tisztelték meg a gagyi Nőszövetség tagjai, Főgondnok és Főjegyző megköszönték az üdvözleteket, miközben Főjegyző főtisztelendő Püspök Urunk jókívánatait tolmácsolta a népnek. Utána templomozás volt, melyen Főjegyző a szószékből imádkozott, a Főgondnok pedig a híveket buzdította vallásosságra és a lelkésszel való együttmüködésre.

Bözödújfaluban Péter Ödön lelkész várta a főhatósági vendégeket s a hívek harangszóra gyülekeztek a templomban. A bözödújfalui látogatásnak az adott nevezetességet, hogy az áttért szombatosok ez alkalommal találkoztak elöször egyházunk vezetőségével. Figyelemmel erre a körülményre, Főjegyző a szószékből nemcsak imát mondott, hanem rövid egyházi beszédet is tartott, melyben a hit kérdéseivel foglalkozott. Főgondnok is a megjelentekhez intézett beszédben az unitárius hitben való álhatatosságra és hitelveink szépségére, valamint jelentőségére hívta fel a hívek figyelmét.

Bözödön Szász Dénes lelkész várta az iskolában összegyülekezett hívekkel a vendégeket. Harangszóra a hívek a templomban gyülekeztek, ott üdvözölte a lelkész a megjelenteket, melyre Főjegyző a szószékből

imádkozott, a Főgondnok pedig az egybegyülteket az egyetértésre, hagyományaik tiszteletére s a vezetőséggel szemben fennálló kötelességeik hűséges teljesitésére oktatta. Ezután termékeny beszélgetés indult meg a keblitanács tagjai, valamint a vendégek között, mely alkalommal Főjegyző és Főgondnok ismételten felszólaltak. Templomozás után Főgondnok nejét és a Nőszövetség alelnöknőjét a Nőszövetség tagjai csokorral tüntették ki.

Délután Siménfalván Pál Dénes lelkész híveinek és a tanítótestületnek az élén fogadta a lelkészi lakás udvarán a Főgondnokot és a Főjegyzőt. Jelen volt Lukácsi Mózse székelyszentmiklósi lelkész nejével együtt. Lelkész nép- és tájszeretettől áthatott üdvözlő szavaira Főgondnok válaszolt és a Főjegyző Isten szabad ege alatt áhitatos imát rebegett a Nyikóvidék szépsége fölött és Isten bőséges áldását kérte a határokra és a földszerető nép munkájára. Utána Főgondnok és Főjegyző hosszasan elbeszélgettek a keblitanács tagjaival a község és a kör ügyeiről, a Főgondnokné és vitéz dr. Nyiredy Gézáné pedig a székely népi öltözetben megjelent nőszövetségi tagokkal folytattak kedélyes beszélgetést.

Siménfalván a többoldalú vendéglátással annyira eltelt az idő, hogy Székelyszentmihályban már az esti órákban bekövetkezett érkezésükre szétoszlott a kebli tanács s igy csak Marosi Márton lelkész házának vendégszeretetét élvezhették a vendégek. Közben Benczéden is látogatást tettek Izsák Domokos székely népi költő kedves házánál, ahol a vendégek a családtagokkal folytattak meghitt beszélgetést.

8-án Főgondnok Főjegyzővel és v. dr. Nyiredy Gézával közösen hivatalos látogatást tett Székelyudvarhelyen a vármegye vezetőségénél, dr. Sebessi Ákos főispánnál és Szent-Királyi Kálmán alispánnál. A vármegye vezetőségénél Főgondnok megköszönte azt a szives támogatást, mellyel a székelykeresztúri ünnepségek fényének emeléséhez a vármegye vezetősége megjelenésével hozzájárult. Egyúttal kérte a székelykeresztúri gimnáziumnak azt a további támogatását, melyben a gimnáziumot a vármegye székely népsége felekezeti hovatartozandóság nélkül annyiszor részesítette a történelem során. Főgondnok Főjegyző társaságában látogatást tett lelkész afiánál.

Ezután Kénosra hajtatott a társaság, ahol a látogatókat Kővári Jakab lelkész fogadta a díszbe öltözött unitárius leventeleányok, mint nőszövetségi tagok élén. Főjegyző a szabadban imádkozott, Főgondnok pedig a megjelentek előtt a nő egyházi és nemzeti hivatásáról beszélt. A templom és az egyházközségi épitkezések megtekintése után a társaság Abásfalvára és H. keményfalvára hajtatott, ahol a látogatók lelkész afiaival folytattak megbeszéléseket és meglátogatták a templomot, kultúrházat és sétát tettek a községekben.

Ezzel a hivatalos egyházi látogatás véget is ért s az egyház vezetősége ettől kezdve v. dr. Nyiredy Gézának, valamint dr. Mikó Imre országgyülési képviselőnek társaságában folytatta tovább útját Homoródalmás, H. karácsonyfalva és Oklándon keresztül. Homoródalmáson Főgondnok és Főjegyző résztvett az ebben az időben tartott gyülésen, melyen Főgondnok fel is szólalt a népnek figyelmébe ajánlván a kolozsvári tizedesrendszer értelmében a szomszédsági szervezetnek megalakitását. Egyúttal résztvettek azon a tanácskozáson, melyet v. dr. Nyiredy Géza az abásfalvi és az almási hívek legelő-pörével kapcsolatosan folytatott. Este Oklándra utaztában a társaság egyik fele H. karácsonyfalván Bálint Ödön esperesnek élvezte szives vendéglátását, végül pedig valamennyien Oklándon Kelemen Imre lelkész vendéglátó házában száltak meg. Oklándról a történelmi nevezetességü templom megtekintése után 9-én Székelyudvarhelyre hajtatott a társaság anélkül, hogy az útbaeső községekben kiszálhattak volna.

A főhatósági személyek látogatása unitárius híveink között mindenütt nagy megelégedést váltott ki és a népben a hit megerösödését, valamint az összetartást és az öntudatos viselkedést nagymértékben munkálta. (— —)

Titkári jelentés 1943. március 27-én

Mélyen tisztelt közgyülés! 1941. november 15-én tartottam utolsó titkári beszámolómat és azóta majdnem másfél esztendő telt el. Akkor rámutattam arra, hogy a felszabadulás után eltelt egy esztendő, az új körülményekhez való általános alkalmazkodás, életforma keresés és az új helyzetben való boldog belehelyezkedés esztendeje volt. Egy kicsit az egyéni sorsok időszakát éltük akkor, amikor mindannnyian el voltunk foglalva azzal, hogy életünket, magunkat és családunkat a lehető legjobb körültekintéssel indítsuk el a megváltozott életben. Ez a körülmény akkor róvására ment annak a valláserkölcsi alapon végzett magyar kultúrmunkának, melyet Egyletünk minden időben vállalni szokott.

Nem azért, mintha Egyletünk vezetősége és munkásai számára újra mentséget keresnék, de jelen beszámolóm rendjén emlékeztetnem kell a közgyülést arra, hogy az elmult másfél esztendőben a magyar társadalom fokozatosan és tervszerüen formálódott át olyan életté, mely a nagyvilág küzdelme következtében a nemzeti élet belső megerősítését tartotta legfőbb s szinte egyetlen feladatának. Nemzettársadalmunknak a győzelmi akarat jegyében történő gyökeres átnevelésének szándéka éppen a mi erdélyi területeinken természet szerint új intézmények beindításával indult el. Egyrészt a leventeség intézménye, másrészt a rendszeressé váló népművelési előadássorozatok s ugyanilyen irányú, de szociális síkon megjelenő szervezkedések népünk s híveink szükebbre szoruló szabadidejét igen komolyan igénybe veszik. Messze áll gondolatunktól panaszkodni ezért, ellenkezőleg, ha van egyesülete a magyar társadalomnak, vagy benne egyes közületeknek, vagy felekezeteknek, akkor mindenekfelett s elsősorban a mi Dávid Ferenc Egyletünk az, mely lelke szerint örvend annak, ha nemzetünk szellemi és általános életszínvonalának ügyében történni látszik valami. Küzdelmes, de imádságos magyar életkörülmények között hívták életre ezt a Közületet dr. Boros György és jó munkatársai s benne a nemzeti gondolat nehéz és súlyos időkben is elsőrendű szerepet vállalt. Ennek a gondolatnak áldott igája alatt tevékenykedett a dávidferenci szellem akkor is, amikor magyarnak lenni e földi valuták világában és értelmében nem igen fizette ki magát. Csak rá szeretnék mutatni arra, hogy a nemzetnek rendkívüli időkben rendkívül fokozott módon újszerű feladatokat kell végezni s ezek teljesítése ugyanazoknak a lelkeknek kötelessége, melyeken át mi is Istenországát építgetjük.

Ennyiben tehát az elmult időszak sem volt éppen ideális egyesületi életkörülményekkel ellátva. Az ilyen helyzetből támadt egyháztársadalmi problémák azonban nemcsak unitárius problémák és nem is csak dávidferencegyleti problémák... Nőszövetségünk, Lelkészkörünk, Irodalmi Társaságunk, Tanítóegyesületünk mind-mind érzik az új helyzetben jelentkező nehézségeket s valószínü ezzel magyarázható az is, hogy a harmincas évek körül olyan lendületes munkába induló ifjúsági egyesületünk évek óta teljes tétlenségben feltámadásra vár. — Az a meggyőződésünk azonban, hogy olyan átmeneti jellegü világállapot és társadalmi kérdés ez, melynek végleges megoldására úgy a nemzet, mint a vallásfelekezetek közös igyekezettel törekednek. Bizonyára ki fog alakulni helyes arányban és megfelelő elosztásban az a munkakör, melyet nekünk is végeznünk kell. Ilyen körülmények között sem volt azonban meddő Egyházunk legnagyobb egyesületének elmult időszaka... Az egész Egyházunkra kiterjedő egyleti ügyeinket a Közgyülés által megválasztott választmány, illetve az Elnökség végezték.

Hét választmányi gyülést tartottunk, melynek mindenike minden alkalommal határozatképes volt. Bizonyos megnyugvással jelenthetjük, hogy ezek a gyülések nagyon látogatottak és éppen ezért minden esetben eleven érdeklődést mutatóak voltak. Kisebb horderejü és sürgősebb természetü kérdéseink megtárgyalását az Elnökség hetenként rendsze-

rint végezte. Választmányunkban annyiban történt változás, hogy szinte egyidőben veszítettük el két régi és lelkes munkatársunkat, kik esztendők óta álltak fáradhatatlanul az ügy szolgálatában. Gondolok elsősorban Gálfi Lőrinc néhai pénztárnokunkra, ki 49 éven át látta el Egyletünkben a pénztárnoki teendőket, de gondolok özv. Csifó Salamonnéra, választmányi tagunkra, ki a kolozsvári Nőegylet irányításában végzett szüntelen munka mellett Egyesületünkben is tevékenykedett...

Emléküket áldjuk, (felállás).

A pénztárosi teendők ellátására Egyletünk Választmánya a közgyülés döntéséig Rázmán Mór lelkész, központi tisztviselő atyámfiát bízta meg, kinek munkájában közvetlen segítséget nyújtott Márton Sámuel, a korábban felkért pénztári ellenőr, tanár atyámfia.

1. Választmányunknak gondja volt mindenekelőtt a legutóbbi közgyülés meghagyása értelmében a módosított alapszabályok ügyét tető alá hozni. Miután ez a Minisztériumban jóváhagyatott, 500 példányban kinyomattatott és az illetékeseknek ezekből juttattunk.

2. Kötelességszerüen munkaközösségbe léptünk a Nemzetpolitikai Szolgálat helyi szerveivel és összekötő szerepet vállalni kijelöltük, illetve felkértük dr. Kiss Elek ügyvezető elnökünket és Benczédi Pál szerkesztő atyánkfiát. A munkaközösségünkből folyó elhatározása volt Választmányunknak az, hogy minden tagegyletünket arra kértünk, hogy „Magyar hit, magyar győzelem" címen ünnepségeket rendezzenek. Ez ünnepélyek kivitelezéséhez minta-programokat készítettünk, sokszorosítottuk azokat s e célra kiválasztot költeményekkel együtt Egyleteinknek megküldtük. Választmány kérésére az Elnökség vállalta, hogy ilyen irányú nagyobbszabású ünnepélyeken személyesen képviselteti magát. Így történt aztán, hogy Siménfalván a keresztúrköri nagyszerű ünnepélyen dr. Kiss Elek és Benczédi Pál voltak jelen. Benczédi az Udvarhelykör ünnepségén is részt vett volna, ha az a Kormányzóhelyettes váratlan halála következtében elrendelt nemzeti gyász miatt el nem maradt volna. Budapesten, Kolozsvárt, Sepsiszentgyörgyön és Baróton tartott nagyobb ünnepségen a titkár jelent meg és kapcsalódott be tevékenyen az ünnepi gondolatokba. Különböző Egyházközségeinkből szerzett értesüléseink értelmében ezen ünnepségeket majdnem minden fiókegyletünk megrendezte s megítélésünk szerint unitárius vallásunknak a magyar társadalom belső megerősödését célzó ezen általános megnyilatkozása komoly nemzeterkölcsi sikerrel járt.

3. Az őszi felolvasási gyüléseinket most is megrendeztük. *Dr. Szathmári Lajos,* a szórványügyek miniszteri biztosa a *magyar szórványügyről, dr. Veress Gábor* vezérigazgató atyánkfia *Közlekedés és Kultúra,* vitéz *Kozma Ferenc* százados atyánkfia *Katonai előképzés* és *dr. László Gyula* egy. tanár *A honfoglaló magyarság művészete Erdélyben* címen tartotta meg előadását. Az előadások tárgya és gondolatmenete híven tükrözte azon kérdések lényegét, mely kérdések Egyesületünk szellemiségének homlokterében állanak.

4. A *Közlönyt,* Egyletünk havonta megjelenő folyóiratát sok anyagi nehézség ellenére is pontosan megjelentettük; nagy és nehéz munkát jelentett szerkesztésénél az a körülmény, hogy a 16 oldalra lezsugorított számokat tartalmi szempontból mindig kellően élvezetessé és mégis tanulságossá tegye, illetve iránytmutató olvasmányokkal lássa el és ugyanakkor hírszolgálatot is teljesítsen. Azokat az anyagi küzdelmeket, melyek közlönyünkkel kapcsolatosak voltak, csak a választmány, de különösen az Elnökség ismeri... Jó volna azonban, ha komoly kritikák mellett többen gondolkodtunk volna a magunk részéről arról, hogy előfizetési és tagdíjak címen nagy hátrálék ne halmozódjék fel. (Sokszor érthetetlen, hogy belső életünk elevenedését munkáló ezen orgánum, mely Magyarország legolcsóbb folyóirata, miért részesül olyan mostoha elbánásban, hogy ezzel szemben fennálló kötelezettségét még Egyházunk legilletékesebb férfiai sem teljesítik. Komolynak és

jóindulatúnak csak azokat a kritikákat tekinthette választmányunk s fogja majd Egyesületünk ezután is tekinthetni, mely kritikák olyanok részéről érkeznek, kik nem késlekednek tanúságot tenni arról, hogy jogok igénylése előtt kötelességet is vállalni hajlandók.)

Mulasztást az anyagi kérdések tekintetében nem követtünk el. Majdnem minden lappéldányban felhívás volt a hátrálékok rendezésére. A mult év folyamán pedig minden egyházközségi egyletünk vezetőségének kimutatást küldtünk arról, hogy kik ott a hátrálékosok.

Legújabban csekkszámlát nyitottunk, hogy a dolgok símábban mehessenek... Az utóbbi félesztendőben tett többrendbéli intézkedésünk eredményeképpen különben megnyugvással jelenthetjük, hogy az említett hátralék összegből 2500 Pengő már beérkezett.

Meggyőződésünk, hogy jó lapot csak anyagilag függetlenebb körülmények között lehet szerkeszteni s eszerint a jobb lap anyagi kérdéseket is könnyebben megold. Ezen kérdések tovább intézése most már az új vezetőség kötelessége lesz.

5. Egyletünk Naptárát az idén választmányunknak megbízása alapján dr. Abrudbányai János és Ferencz József szerkesztették; 3500 példányban kelt el. Hála Istennek, elég sem volt. A naptárak árával azonban még jónéhányan mindig adósok.

6. Jelentenünk kell még, hogy a Duna-Tisza menti Dávid Ferencz Egylettel a szorosabb kapcsolatot felvettük. Az ottani vezetőség a novemberi unitárius ünnepély alkalmával testvéri szeretettel látta vendégül Egyletünk vezetőségét. A szép ünnepélyen dr. Kiss Elek megnyitót, dr. Abrudbányai János előadást és fötisztelendő püspök úr dr. Mikó Lőrinczné alelnökünk helyett bezárót mondott. A budapesti fiókegyletünkkel való találkozásunk a kölcsönös megértés és szeretet jegyében folyt le, mely alkalommal a további együttműködés szorosabbá és bensőségesebbé tételére a szükséges előfeltételeket megteremtettük.

7. Délerdélyi egyleteink müködéséről ezúttal nem jelenthetek semmit.

8. Jelentések csak a keresztúrköri, udvarhelyköri és duna-tiszamenti Egyleteinktől érkeztek — ezek is azonban olyan későn, hogy választmányunk elé már nem terjeszthettem s ide is csak részletezés nélkül iktatom be. Ezen jelentések közül a legrészletesebb az Ekárt Andor részéről elkészített és általános képet nyújtó keresztúrköri jelentés, mely egy kivételével mindenik egyházközségi egyletünk munkálkodásáról beszámol. Általában tevékenykedtek egyleteink, de az említett nehézségek természetesen mind fennforogtak.

Báró József udvarhelyköri elnök jelentésében ezeket olvasom: „Az egyházépítés mellett — mai háborús időkben — előtérbe került áldozatkészség felkeltése és ápolása, a mi unitárius vallásunk hitelveivel tökéletesen megegyezik." Náluk szeptember 6-án, Homoródszentpálon volt a köri közgyülés és ott tartották meg ünnepségüket is. Ezen ünnepségekről lapunk már beszámolt. A duna-tiszamenti Kör elnökének, br. Dániel Gábor f. ü. gondnok úrnak jelentéséből kicsendül egy kérés: „A jövőt illetőleg egy kérést kivánok tisztelettel előterjeszteni. Kérjük a kolozsvári központot, hogy most, amikor Isten jóvoltából ismét szabad az érintkezés közöttünk, segítsenek minket közreműködésükkel, ha lehetséges a jövőben még hatásosabban, hogy eredményesebb munkát végezhessünk anyaszentegyházunk előmenetelére, hazánk javára és Istennek dicsőségére.

9. Anyaszentegyházunk előmenetelét tartotta és tartja ma is mindig szem előtt Egyletünk a maga munkálkodásában. Ezt természetesnek is tartjuk. Tudatosan munkálkodunk is azon: Ha Egyletünknek ilyen magatartását legutóbb kétségbe nem vonták volna, már be is fejezhetném jelentésemet, szeretnök azonban, ha e tekintetben világosan látnók a helyzetet... Már már hagyományára épülő gyakorlat az Egyletünkben, hogy a mindenkori püspököt díszelnöknek választották.

Ezt tettük jelenlegi Püspök Urunkkal. Hagyomány az is, hogy az ügyvezető alelnöki tisztet a mindenkori egyházi főjegyző tölti be. Ő egy eleven kapocs a hivatalos Egyház és az Egyleti munka között. Ezen túlmenően mi, főgondnokunkat is választmányi tagjaink sorában üdvözölhetjük. Ezen momentumok Egyházunk részére mindig biztosították és biztosítani fogják a legalkotmányosabb lehetőséget arra, hogy kívánságait érvényre juttassa. Az ez évi felolvasó gyüléseink program összeállításánál ügyeltünk arra, hogy azokon a megnyitókat és bezárókat egyletünk közvetlen vezetőin kivül püspök és főgondnok urak is tartsák. Az Unitárius Közlöny példányait éveken keresztül minden ellenszolgáltatás nélkül száz számra küldtük missziós helyekre, szórványokba. Amikor pedig felvetettük Egyházunkban azt a nagyon üdvös gondolatot, hogy eredményesebb vallásos sajtó szolgálatnak érdekében szétforgácsolódó erőnket egyetlen komoly egyházi ujság megteremtésével egybegyüjtsük, egyedül Egyesületünk nyilatkozott. Választmányi határozatunk értelmében „magasabb egyházi érdekeknek megfelelően" tettük ezt.

Megítélésünk szerint helytelen az a beállítás, mely szerint intézményeink az egyházi közösségért vannak. Helytelen, mert csak féligazságot jelent. Az ilyen elgondolás szellemében fogant elgondolások, kívánalmak éppen ezért nem helytállóak. A helyes megfogalmazás az, hogy egyházunk a benne történelmi értékűvé nemesedett, de állandóan megújúló, megfrissülő és termékenyedő valláserkölcsi és nemzeti tartalmat intézményein és egyesületein át, mint élő csatornákon át juttatja el hiveihez. Ezeket az élő, közvetítő szerveket nem szabad eszközöknek tekinteni. Ezek nem eszközök, hanem közösségi formában működő és a nagy közösség életérdekeit képviselő sejtközösségek. Egyházunknak csak egyfajta búzája van, ezt az egyet azonban szükségszerüen különböző malmokban őrli, mert más és más tápértékü, kivitelezésü, más sikértartalmú szellemi és lelki eledelt kell különböző kultúrszinten álló és életérdekkel rendelkező hiveihez juttatnia. Ezek az intézmények, iskolák, egyesületek a maguk törvényei szerint működő malmok s ezek munkája belső önelhatározás alapján, öntevékenyen történik.

A magunk részéről hűséggel szolgáltuk munkánkban az egyházépitést, de boldogak leszünk, ha az utánnunk felelősséget vállalók nálunknál sokkal nagyobb szorgalommal birkóznak meg az újszerű társadalmi nehézségekkel s azzal az egyházi közönnyel, mellyel igen sokszor találtuk szembe magunkat. *Dr. Abrudbányai János.*

„ARANYKALÁSZ" JELVÉNY A SZÉKELYKERESZTÚRI ÉS KÉZDIVÁSÁRHELYI TÉLI GAZDASÁGI ISKOLÁBAN A ROMÁN MEGSZÁLLÁS IDEJÉN VÉGZETT GAZDAIFJAK SZÁMÁRA. A földmívelésügyi miniszter úr intézkedett, hogy a fentiek szerint jogosult gazdaifjak miként juthassanak az őket megillető „aranykalász" jelvényekhez és a jelvényviselés jogosultságát igazoló bizonyítványokhoz. Hogy ez ügyben a felesleges levélváltások elkerülhetők legyenek, a székelykeresztúri Gazdasági Iskola részéről tájékozásul a következőket közlöm: A jelvényeket az Iskola fogja elkészíttetni, az azok jogosultságát igazoló bizonyítványokat az Iskola fogja kiadni. Hogy a kiosztás mikor és hol fog megtörténni, azt hirlapok útján fogjuk annak idején az érdekeltekkel közölni. Ép ezért mellőzhető ez ügybeni minden további érdeklődés. Legtovább annyit tegyenek meg az érdekelt gazdaifjak, hogy címüket közöljék az Iskola igazgatóságával.

A NŐK VILÁGA

Beszámoló az unitárius nők országos összejöveteléről

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége minden év első negyedében szokta megtartani évi rendes közgyűlését. Az idén, a vidéki tagozatokkal egyetértve, valamivel későbbre, június 17-re tűzte ki az elnökség az országos összejövetelt. A közgyűléssel kapcsolatban, előző nap meghitt, bensőséges ünnepélyt rendezett az Irisztelepi Unitárius Otthonban az intézet pártfogói és jóttevői emlékére.

A nőszövetség irodájában igen szép számmal összegyűlt unitárius asszonyok társasgépkocsin tették meg az útat az Irisztelepre. Az ünnepélyen megjelentek püspök urunkkal az élükön az egyház és a kolozsvári egyházközség több képviselője, a protestáns testvéregyletek kiküldöttei és végül a jóttevők hozzátartozói, kiket az Otthon vezetősége külön meghivott.

A Napközi Otthon előtt tiszta, rendes, szürke egyenköténykben felsorakozva „Isten hozta" köszöntéssel fogadta a gyermeksereg az érkező vendégeket. A püspök úr megható szavú imája után dr. Mikó Lőrincné országos elnök, ki az Irisztelepi intézet ügyeit különösen a szívén viseli, röviden ismertette az Otthon megalapításának és felépítésének történetét. Vázolta azt a sok, sok nehézséget, mellyel kezdettől fogva meg kellett küzdenie a lelkes építőknek és amelyek ma is az Otthon fenntartását és további fejlesztését megnehezítik. Megemlékezett a számos élő és most is az Otthonért fáradozó munkatársak mellett dr. Varga Béla néhai püspökünkről, kinek idejében és meleg pártfogásával rakták le az Otthon alapkövét. Vajna Lajosné lépett ezután a mezei virággal diszített asztal mellé, melyen az intézet négy jóttevőjének fényképe volt felállítva. Egyszerű, meleg, szívhez szóló szavakkal idézte br. Bánffy Ferenc, dr. Boros Györgyné, Csifó Salamonné és Zsakó Lenke nemes, áldozatkész egyéniségeit, kik az Unitárius Otthonért dolgoztak, vagy kiknek emlékére hozzátartozói alapítványt tettek. Az ő önzetlen lelküknek köszönheti ma 23 árva, elhagyott gyermek és 4 öreg asszony, hogy meleg otthonban, szeretetteljes gondozásban van részük. Ők tudták, hogy szegény unitárius gyermekeknek hajlékot teremtve, a magyarság gyökereit erősítik Erdélyben.

Az ünnepély után, melyen a Napközi Otthon kis növendékei egyházi énekkel és ügyes alkalmi szavalotakkal szerepeltek, a résztvevők átvonultak a telek felső épületébe, a tulajdonképeni „otthon"-ba s elhelyezték a pártfogók arcképét a hálóterem falán. Megtekintették az összes helységeket, bejárták a nagy kertet, a gyönyörűen ápolt veteményest és gyümölcsöst, majd pedig végignézték a gyermekek ebédjét, amint a szabadban felállított kis asztalok mellett nagy étvággyal kanalazzák a meleg ételt. Ezek után bizonyára mindnyájan avval a meggyőződéssel távoztak, hogy ennek az intézetnek a fenntartásáért és kiépítéséért minden áldozatot meg kell hozni.

Másnap délben az unitárius nőszövetség nagy termében megint összegyűltek Kolozsvár unitárius asszonyai, a budapesti és vidéki

tagozatok kiküldöttei, hogy meghallgassák az országos vezetőség beszámolóját a Szövetség mult évi munkásságáról. A református és lutheránus nőegyletek vezetői ez alkalommal is jelenlétükkel tisztelték meg testvéregyletüket. Az egyházat a püspök úr, főgondnok úr és több vezetőférfi képviselte.

A magyar Hiszekegy elmondása és a püspök úr bevezető imája után dr. Mikó Lőrincné országos elnök megnyitotta a közgyűlést. Első szavait az Országos Szövetség nemrég elhunyt alelnökéhez, özv. Csifó Salamonnéhoz intézte. Megható hangon beszélt róla, nem a vezető szerepet betöltő asszony érdemeit méltatva, hanem a mindig készséges, odaadó, önzetlen munkatárs emlékét idézve. A maga és egyesülete nevében köszönetet mondott neki fáradhatatlan, áldásos munkájáért és igéretet tett a közgyűlés előtt, hogy abban a szellemben vezeti tovább a szövetség ügyeit, amely az ő munkásságát is irányította.

A tárgysorozat első pontjaként Csató Pálné főtitkár felolvasta az egyes tagozatok jelentései alapján összeállított beszámolóját az Országos Szövetség 1942-ben kifejtett munkásságáról. E jelentés a számok tükrében tárta elénk azt a nagyszabású szociális és karitatív munkát, melyet az unitárius nők országszerte kifejtenek. Elég talán rámutatnunk arra, hogy az elmult esztendőben összesen 44.000 pengő pénzforgalmat bonyolítottak le.

A Duna-Tiszamenti egyházkör nőegyleteinek tevékenységéről a budapesti tagozat kiküldötte olvasott fel részletes beszámolót. Külön jelentés hangzott el az Irisztelepi Unitárius Otthon mult évi működéséről, úgyszintén másfélezer hőpárna készítéséről a honvédség számára. Egy további jelentés az Unitárius Nők Országos Szövetségének a nemzetpolitikai szolgálatban, az önkéntes női honvédelmi munkában, az erdélyi gyermekotthonok munkabizottságában és a menekült diákok felsegélyezési munkájában való részvételéről számolt be. A pénztári és ellenőri jelentésk után, több indítvány hangzott el.

Elsőnek Taar Gézáné, a háromszéki köri elnök szólalt fel. Felhívta a figyelmet a vidék és a központ közötti kapcsolat szorosabbá tételének szükségességére és indítványozta, hogy rendezzék a közgyűlést időnként nagyobb vidéki városokban és tavasz helyett inkább ősszel, amikor a vidéki asszonyok több időt szentelhetnek az egyleti életnek. (E helyen sajnálattal jegyezzük meg, hogy oly kevés számú vidéki vezető asszony vett részt a közgyűlésen.)

Vitéz dr. Nyiredy Gézáné népkönyvtárak felállítását indítványozta a székelyföldi egyházközségekben. Vajna Lajosné az országos vezetőség nevében azzal a kéréssel fordult a budapesti asszonyokhoz, hogy ne ejtsék el a Sárbogárdon felállítandó leánynépfőiskola tervét.

Végezetül a püspök úr köszönetét fejezte ki az országos vezetőség buzgó tevékenységéért és Isten áldását kérte az unitárius nők jótékony munkájára, melyet — amint mondotta — csakis asszonyok fejthetnek ki

Az elnök zárószavai után a közgyűlésen megjelentek közebéden vettek részt, mely alkalmat nyújtott a helybeli és vidéki asszonyok közötti személyes kapcsolat felvételére és elmélyítésére. Délután Buzogány Kálmán lelkész tartotta meg érdekes előadását az unitárius szórványokról.

Ezzel véget is ért az unitárius nők két napot kitöltő országos összejövetele. Bizonyára mindazok, akik jelen voltak, átérezték, hogy ma minden unitárius asszonynak ki kell kérnie részét a Nők Szövetségének áldásos munkájából.

Elnöki megnyitó

Kedves ünneplő közönség!

Üdvözlöm a főtiszteletű püspök urat, a jótevőink itt megjelent családtagjait, kik megjelenésükkel ünnepélyünket megtisztelték, unitárius testvéreinket, kedves vendégeinket. Házi ünnepélyünket ezennel megnyitom.

Kisebbségi sorsban szerezte meg az Unitárius Nők Országos Szövetsége ezt a telket és a megszállás nehéz éveiben építette ezeket az épületeket, hogy hajlékot adhasson az arra reá szorult árváknak, elhagyatott gyermekeknek és családtalan öregeknek. Szépen kidolgozott terveinknek csak kis részét valósíthattuk eddig meg, hiszen ez a most készen álló alsó épületünk még csak egy negyedét sem teszi ki a tervrajzunkban feltüntetett helyiségeknek. De Isten segítségével a kezdet nehézségein már túl vagyunk és bízva bizunk, hogy egyszer csak állani fog az egész épület, amire egyletünknek oly nagy szüksége van, hogy egyháztársadalmi munkáját még eredményesebben tudja kifejteni. Bizonyára mindig fognak akadni megértő jóltevők, kik nem fogják sajnálni tőlünk anyagi és erkölcsi támogatásukat. Hiszen, hogy a multban ezt az eredményt elérni sikerült, megértő lelkekre volt szükségünk, kik önként hozott áldozatukkal elősegítették terveink kivitelét. Jóltevőinkről Vajna Lajosné fog megemlékezni, és reám hárul azonban az a feladat, hogy röviden elmondjam Irisztelepi Otthonunk létesítésének történetét.

Amikor szövetségünk annyira megerősödött, hogy intézményesen akarta megoldani az árva gyermekek és szegény öregek elhelyezésének ügyét, megvette ezt a telket, a kolozsvári egyházközség kölcsönével kiegészítve tőkéjét. Miután ez a könnyű feltételek mellett kapott kölcsönt sikerült visszafizetnünk, bekeríttettük telkünket, mely addig a környéken lakók átjárójául szolgált és megműveltettük. A meglevő rozoga kis épületeket ideiglenesen az irisztelepi lelkésznek lakásul és híveinek imaházul minden ellenérték nélkül átadtuk.

Közben hangyaszorgalommal gyűjtöttünk, hogy építkezhessünk. Az előkészítő munkában nagy segítségünkre volt jó tanácsaival Vaska Dezső igazgató, dr. Szathmáry János egyházi jogtanácsos, Erdő János lelkész atyánkfia. De különösen hathatósan támo-

gatott pártfogásával néhai főtisztelendő Varga Béla szeretett és nagyrabecsült püspök urunk, ki terveinket helyeselte és elrendelte, hogy a dr. Snow által irisztelepi imaház céljaira egyházunkhoz juttatott 200.000 lejt itt befektessük, aminek ellenében köteleztük magunkat, hogy az irisztelepi hivek részére ebben az épületben egy megfelelő imaterem mindig rendelkezésre fog állani. Hálás kegyelettel helyezzük el képét tehát Napközi Otthonunkba, egyúttal emlékül annak, hogy az ő püspöksége idején emeltük fel ezt az épületet és hogy ahányszor látjuk és látják az itt időzők őt, mindig szeretettel és elismeréssel emlékezzenek az egyház éléről korán eltávozott nagy püspökünkről. Varga Béla püspök mellett dr. Kiss Elek főjegyző atyánkfia szintén a legmegértőbb támogatásban részesített, amikor beteg püspökünk helyett egyházunkat vezette.

A szomszéd terem szolgál jelenleg ideiglenesen ismateremül, de ha Isten segítségével az egész épület elkészül, az emeleten lesz elhelyezve és a hívek számára fenntartva egy nagy terem. A földszintet pedig egészen a Nők Szövetsége használhatja majd a saját céljai számára. Ez az épület 1938-ban készült el. A felső épületet 1940 tavaszán, a régi épületet részben meghagyva, építettük két szép alapítvány és bizony egy kis adósság segítségével és ugyanabban az évben augusztus elsején meg is nyitottuk, először csak néhány öreg nőnek adván otthont. A bécsi döntés után azonban a Bányabükkön nevelt 6 unitárius árvát is itt helyeztük el. Ma már 23 gyermeknek és 4 öreg nőnek otthona a felső épület. 1941 nyarán a gondnok részére 1 szobát és előszobát építettünk. Ezzel azt hiszem egyelőre be is fejeztük az építkezést. Várunk jobb időket, hogy folytathassuk a megkezdtet munkát.

Nem mulaszthatom el, hogy e helyről köszönetet ne mondjak mindazoknak, akik bár egy téglát segítettek hordani a nagy munkához és akik, mintegy negyven kolozsvári hitrokonunk, évek óta havonkénti pénzbeli hozzájárulásokkal támogatnak intézményünk fenntartásában, és kérni mindenkit, hogy támogassa szeretettel ezt az intézményt, amire egyháztársadalmunknak oly nagy szüksége van.

Dr. Mikó Lőrincné.

Csapon a ref. templomban pünkösd másodnapján unitárius szórványistentiszteletet tartott Ferencz József debreceni szórványgondozó lelkész a környékbeli unitárius hívek részére. A ref. templomot Király Zoltán lelkipásztor örömmel engedte át s Kocsis Lajos ref. énekvezér végezte az énekvezéri szolgálatot. Az istentiszteleten Csap, Ungvár, Munkács, Kisvárda és Beregszász helységekből jelentek meg hiveink s tízen vettek urvacsorát. Az urasztali bort dr. Gyulafalvy Rednik Tamásné sz. dr. Gyergyay Judit hivünk adományozta. A perselyben P. 12.50 adományt számoltunk össze. Ennek az istentiszteletnek érdekessége abban van, — s ez hiveink benső vallásosságának szép bizonyságtevése, — hogy a megjelentek 85 százaléka más városból utazott oda, időt, vasúti költséget áldozott arra, hogy hite szerinti istentiszteleten és urvacsoraosztáson vehessen részt.

Ünnepi beszéd

Kedves ünneplő gyülekezet!

Ünnepelni, szellemet idézni jöttünk ma ide. Ebben a házban, melyet oly találóan unitárius otthonnak neveznek, elaggott öregek, hontalan gyermekek találtak otthont. És ezt a házat fundamentumától a tetőcserepek legapróbbjáig a felebaráti szeretet építette. Sok-sok áldozatra kész szív és kéz munkája rakta egymásra köveit s tartja fent most is s hisszük és reméljük, hogy lesznek, akik fenntartják mindig, amíg szükség lesz rá.

Akiknek nevéhez fűződik ez otthon léte, részben itt élnek közöttünk, adja Isten, hogy minél tovább, de vannak, akik már elmentek. Négy kedves képet akarunk ma felakasztani a hálóterem falaira, hogy gyermekeinknek szem előtt legyenek, reájuk emlékeztessenek, bennük mindnyájan egy kicsit a hiányzó szülőket, vagy talán nagyszülőket lássák, öltsön tudatukban élő-alak képet az az elvont fogalom, hogy őket szerető, áldozatrakész emberek jósága fogadta ide.

Mi pedig idézzük pár percre e négy jól ismert kép élő szellemét sorban, nem érdemeik szerint, mert az igazán hálás szív nem mérlegelve osztja érzéseit.

Br. Bánffy Ferenc! Az elnyomatás hosszú évei alatt ha magyar mozgalom indult valahol, az Ő neve nem hiányzott soha a szervezők, a segítők névsorából. De ennél többet is tett. Csöndben figyelve, ha egy ifjúsági lap, vagy könyv jelent meg, Ő megvette, elolvasta s ha csak valami értéket látott benne, magához hívta a szárnybontogató ifjúságot, buzdította, segítette, nem egyszer hosszabb időre vendégül is látta őket. A falumunkás ifjúság az Ő vidéki kastélyában ütött tanyát heteken át. És soha nem kérdezte meg: „milyen vallású vagy?" Csak azt, hogy jó magyar vagy-e? érték vagy-e a magyar haza számára? Ha igen, úgy nem ismert határt áldozatkészsége. Bár Ő maga református volt, apósa, a mi nagynevű főgondnokunk, br. Petricsevits Horváth Kálmán révén a családi kapcsolat is jogot adott arra, hogy magunkénak is vallhassuk őt, azonkívül, hogy a mi fiainknak is támasza volt. Emlékére özvegye br. Bánffy Ferencné tett alapítványt az otthon javára s ez az összeg volt a tőke egy része, melyből felemelkedtek e falak s az ő keze tartja e védő fedél egy pillérét ma is, hogy onnan túlról is támasza legyen a magyar ügynek.

Dr. Boros Györgyné, Róza néni képe mosolyog ránk a virágok közül. Még oly élénken él emléke köztünk, hogy szinte illetlennek érzem magyarázó szóval beszélni róla. Évtizedekkel ezelőtt álmodni kezdett egy aggmenházról. Mindenekfelett tisztelvén az öregeket, fájt szívének, ha otthontalan, vagy panasszal megtürt öreget látott. Ezért szeretett volna otthont teremteni számukra. Évről-évre megnyitotta házát 5—6 estére minden télen, hogy ott a társadalom minden rétege összegyűljön magyar művészeket meghallgatni. Mind jártunk oda, mind emlékezünk ezekre a délutánokra. S a jövedelemből egy részt mindig álma megvalósítására, az aggmenházra tett félre.

A család a koszorú megváltását is ehhez csatolva s az összeget kiegészítve adta át az otthon céljaira. Az értékek eltolódhatnak a pénzpiacon, de változatlanok és örök értékűek a szeretet tőkéi s Ő ez utóbbiból nagyon sokat adott minden unitárius szegénynek, elaggott öregnek. Áldjátok emlékét gyermekek és öregek!

Hát a következő képről mit mondjak? Csifó Salamonné, Ilona néni! Csak most hagyott itt minket, a veszteség fájdalma még élénk szívünkben. Minden gyűlésünk, minden összejövetelünk az Ő reá való visszaemlékezéssel van tele. Egész lelkével, minden munkájával szegényeink ügyét karolta fel. Alig van itt gyermek, vagy öreg, akit személyesen névről ne ismert volna. Segítségre készen, szerető szóval közeledett mindnyájatokhoz, nézzetek képére könnyes, hálás szemmel, édes Anyátok volt, úgy emlékezzetek rá!

Zsakó Lenke arca talán kevésbé ismerős. Ő azokhoz a csendes, elvonultan élő nőkhöz tartozott, akik nem szerepelnek, nem beszélnek. De ha munka elvállalásáról volt szó, mindig kapható volt. Varrt, kötött gyermekeink számára, adott szívvel, ha kellett s mindig ott volt, ahol csöndes munka folyt. Családja legméltóbbnak érezte, ha élő emléket állít számára s márvány helyett hálás szívekbe vési nevét, mikor az otthon építéséhez járult hozzá alapítványával.

Virágkereteikből emeljük ki e képeket s vigyük fel a hálóterembe, szívünkből kérve Istent, hogy azoknak lelke, éltető szelleme, akiket ábrázol, itt lebegjen, itt maradjon s tegye nemesebbé, összetartóbbakká azokat, kik ez otthonnak védett lakói és védelmező fenntartói. Legyen áldás életükön és munkájukon, legyenek értékei e magyar hazának, melynek oly nagy szüksége van minden gyermekére.

Vajna Lajosné.

Bihar új lelkésze. Piros pünkösd napján tartotta köröspataki *Kiss Károly* lelkész beköszöntőjét az árván maradt Biharban szép és lelkes ünnepély keretében, mikor a beiktató tisztet dr. Kiss Elek főjegyző teljesítette. Kiss Károly lebilincselő, igazi unitárius öntudatról tanuskodó beszéddel foglalta el fontos állását. Utánna Tordayné, Tarcsafalvi Gizella gyönyörű énekkel mélyítette a különben is már életre hozott buzgóságot. Dr. Kiss Elek főjegyző beiktató beszédével a lelkipásztori munkának nagyszerűségére hívta fel a figyelmet. A délutáni ünnepségen dr. Kiss Elek az unitárizmus szent hivatásáról és halhatatlan erejéről tartott nagyhatású előadást. Mások is hasonló szellemben beszéltek és éreztek a nagyszerű alkalomkor.

Köröspataki Kiss Károly bihari munkája nagyon szép kezdettel indult. Az Isten segítse meg, hogy nagy buzgósága, tehetsége, törhetetlen akaratereje és mély vallásossága megfelelő sikerben és elismerésben részesüljön.

Az én soha el nem muló vágyam...!

A székelykeresztúri Unitárius Br. Orbán Balázs Gimnázium 1943. június 5. és 6-ára hirdetett 150. éves évfordulója alkalmával a Vén-diákestély ünnepélyére írta és elszavalta: IZSÁK DOMOKOS.

Ősz volt. És én a bús legény
Itt jártam e nagy ház előtt,
A diákok gyülekeztek
Hozták a sok átalvetőt.

Emlékszem a vig kacajra,
Ölelésre, szervuszokra,
Csak én vártam öleletlen,
Mint nem ismert falu rossza.

A napfény a Gimnázium
Ablakait béragyokta
Bánatosan, félve, lopva
Néztem a nagy ablakokra.

Úgy éreztem: integetnek,
Megszólítnak, haló, hahó!
Tanulj fiam elvész a nép
Mely tudomány nélkül való.

Nem sikerült, nem lehetett
Fáj a szivem ma is érte.
Valaki az én vágyamat
Valamiért kicserélte. — ?

Éreztem a lázas álmot,
Éreztem a lelki erőt.
Élet-hajóm másfelé vitt,
S kikötött a búza mezőn.

Szántottam az ősi földet;
Míg ökreim mendegéltek,
Szomszédaim szóltak hozzám
S nem figyeltem mit beszélnek.

Mert az álmom, kóbor vágyam
Szált a mezőn, erdőn által
Előttem egy fehér lány járt,
Égre tartott fáklya-lánggal.

Csak őt láttam, csak őt néztem,
Hallottam hív, csábít, dalol.
Én szántottam s szált a vágyam
Szállt a lelkem ki tudja hol? —

Azt is láttam Édesapám
S az ősi föld úgy marasztal.
Erdő lombja suttog felém
Béküljek ki önmagammal.

Kibékültem: ...S mégis, mégis
Én nem tudom milyen béke? ...
Mért kell ma is sóhajtanom
Az érzelmek ütemével?...

Sóhajtások, csalódások
A lelkembe bele fájnak.
S egymás karjaiba dőlünk
Összetört remények s vágyak.

Most jöttem a hivó szóra
Hol lelkemre rátaláltam — —
Szabad-e hát megmondanom
Ide vágytam, ide vágytam.

Ó ti fényes nagy ablakok,
Ti, tudásnak épült falak,
Engedjétek legalább azt,
Hogy én megsimogassalak.

Engedjétek: megáldjalak,
Álljatok míg lessz egy diák.
Álljatok míg él a magyar
S lesz fia, ki tanulni vágy!...

Bölöni Farkas Sándor: **Nyugateurópai utazás.** Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér.

„Az Erdélyi Ritkaságok" 11-ik kötete. Dr. Jancsó Elemér tud. intézeti tanár megbecsülhetetlen szolgálatot tesz azzal a könyvsorozatával, melyben a homályban maradt erdélyi írásokat kiadja. Az elfelejtett, vagy felszínre jutni nem tudó magyar szellemeket hozza nyilvánosságra s ezzel nagy szolgálatot tesz az irodalomnak és a magyar művelődésnek. Bölöni Farkas Sándor tragikus sorsa nem ismeretlen a magyar ember előtt, de dr. Jancsó Elemér új világításban tárja elénk s azt az útleírását adja elénk, amely még eddig nyomtatásban nem jelent meg: *Nyugateurópai utazását.* Ebben a franciaországi, belgiumi, hollandiai és angliai utazásait, ezekben az országokban szerzett tapasztalatait írja le. Itt is, mint az amerikai utazásaiban nem a táj szépsége érdekli a legjobban, hanem mindenkor az ember és pedig az, ami a magyar embernek fontos. Ebben a könyvben is Bölöni Farkas Sándor kiváló írónak bizonyul s írásművészetének szépsége párosul gondolatainak mélységével.

A bevezetésben meghatóan írja le a tudós kiadó: Jancsó Elemér Bölöni Farkas Sándornak küzdelmeit, sikereit, csalódásait, alkotásait. Nagy tehetség és nagy akaraterő lakozott Farkas S.-ban, de szegénysége, unitárius és erdélyi magyar volta mindig ott voltak, mint az érvényesülésnek akadályai. A kitünő bevezető előszó megállapítja, hogy Bölöni Farkas Sándor a mult század reformkorának legnagyobb férfiai közé tartozott s hogy méltán emlékezünk reá, mint a népiség, a falu és a kis ember fölemelésének legelső apostolára. Minket unitáriusokat különösen érdekel ez a könyv, mert hiszen olyan unitárius sorsot mutat be, mely az élettől, a társadalomtól vajmi keveset kapott, de mindent a hazának, népének, egyházának áldozott nagy szeretetében.

A csinos alakban megjelent könyv a Minerva kiadása. Ára 6 P. Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

Megjelentek: **A Főtanácsi jegyzőkönyv** dr. Kiss Elek főjegyző, a **Teol. Akadémia évkönyve** dr. Abrudbányai János dékán, az **Unitárius Kollégium gimnáziuma évkönyve** Gálffy Zsigmond igazgató gondos szerkesztésében.

Megjelent és kapható újból *Dr. Boros György:* „Szívemet hozzád emelem" c. imakönyve. Ára fűzve 3 P. Kapható: Unitárius Iratterjesztő, Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 9.

Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok kitüntetése. A kolozsvári egyetem az ügyvédi kamara fölterjesztésére dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok urat, az U. I. T. elnökét, arany diplomával tüntette ki. Az arany diplomát megfelelő ünnepély keretében fogják átadni a nyár folyamán . A jól megérdemelt kitüntetés alkalmával kívánjuk, hogy Isten bőséges áldása legyen és maradjon továbbra tb. főgondnok urunkon.

Felhívás Orbán Balázs alapítványának kiegészítésére. A székelykeresztúri Unitárius, br. Orbán Balázs Gimnázium 150 éves emlékünnepén közóhajként hangzott el az az indítvány, hogy Orbán Balázs híres alapítványát, — mely a sok devalváció és konverzió miatt igen lemorzsolódott, — hatalmas összegű alapítvánnyá újra ki kell építeni. A Gimnázium előljárósága úgy határozott, hogy egyszer s mindenkori, de mielőbbi adakozásra kéri a Véndiákságot és a Gimnázium Barátait, az Orbán Balázs-alap javára az intézet alapításának 150-ik éve alkalmából.

Orbán Balázs alapítványa különösen arról nevezetes, hogy a nagy alapítványozó kívánsága szerint minden osztályban, maguk a tanulók ítélik oda a jutalmat isk. év végén titkos szavazással — **vallás- és nemzetiségre való tekintet nélkül** — egy-egy jó erkölcsű, szegény jó tanulónak, hogy így már ifjú korban gyakorolják a tanulók a lelkiismeretes becsületes szavazást.

Siessen minden keresztúri véndiák és Orbán Balázs szellemének minden igaz tisztelője az alapítvány helyreállítására szíves adományával. Minden összeg a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium Pénztárához küldendő. Csekklapon is lehet fizetni, a csekklap száma: 25.001.

Szent-Iványi Sándor budapesti vezető lelkészt a Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság tagjai közé választották. Üdvözöljük a jól megérdemelt kitüntetés alkalmából.

Bencze Márton V. éves papnövendéket a főt. Püspök úr Budapestre, a Misszió Házba gyakorló segédlelkésznek kinevezte. Isten áldása legyen munkálkodásán.

Tájékoztató az 1943—44. iskolai évre

1. **A beiratkozások ideje** helybeli tanulók részére szeptember 1—4, vidéki tanulók részére 6—8. napjai. Az iskolai évet szeptember 9-én nyitjuk meg. A gimnázium I. osztályába az a tanuló iratkozhatik be, aki legalább 4 népiskolai osztályt végzett és szeptember 15-én legalább 10, legfennebb 13. éves. Azoknál a tanulóknál, akik annakidején az akkori rendelkezések következtében népiskolai tanulmányaikat 7-ik életévük betöltése után kezdték, a fenti 13 éves korhatár 14 évre tolódhatik. Az I. osztályba iratkozó, valamint más gimnáziumból jövő tanulók a beiratkozáskor beadják: iskolai bizonyítványukat, állami születési anyakönyvi kivonatukat, újraoltási bizonyítványukat és származásukat igazoló okmányaikat nagyszülőkig bezárólag. Más gimnáziumból csak megfelelő tanulmányi előmenetelű és jeles magaviseletű tanulót veszünk fel.

2. **Szeptemberi vizsgálatok.** A magánvizsgálatok szeptember 1-én délelőtt 8 órakor kezdődnek. A javítóvizsgálatok helybeli tanulók részérek szeptember 3—4, vidéki tanuló krészére 6—7-ik napjain lesznek.

3. **Fizetendő díjak** a gimnáziumban: beiratkozási és vegyes díjak 20 P. Ezen kívül beiratáskor a Horthy Mikós Nevelési Alapra fizet: minden jeles és jórendű tanuló 2.50 Pengőt, elégséges rendű tanuló 5 P.-t, osztályismétlő tanuló 50 P.-t, javítóvizsgát tevő tanuló 25 P.-t. Tandíj nyilvános tanulóknak évi 100 P., magántanulóknak 150 P. A tandíj első részlete beiratkozáskor, a második február 1-én esedékes a nyilvános tanulóknál. Magántanulók vizsgálatuk megkezdése előtt az egészet kötelesek befizetni.

Internátusi díj: évi 140 P., konviktusi díj havi 60 P. Az internátusi díj félévenként (szept. 70 P., febr. 70 P.) esedékes. Az internátusban minden megkezdett félév, a konviktusban minden megkezdett hónap egésznek számít. Az internátusi és konviktusi díj a körülmények szerint változhatik. Megfelelő tanulmányi előmenetelű, jeles magaviseletű és szegénységét hivatalos bizonyítvánnyal igazoló tanuló tandíjkedvezményben részesülhet. A lakás- (internátus) és étkezési (konviktusi) díjakból kedvezmény nagyon kis mértékben adható. A gimnázium csekkszámlája 957. számú.

4. **Internátusi felszerelések** tekintetében a tanulók részére ruha- és fehérneműmennyiséget a mai viszonyok mellett nem írunk elő. Ágyneműt (szalmazsák, párna, takaró, ágyterítő, lepedők) a tanulók hazulról hoznak. Mosdótálról és kefékről szintén a szülők gondoskodnak.

A Dávid Ferenc Egylet közgyűlése. Múlt számunkban hírt adtunk arról, hogy az április hó 11-én tartott közgyűlés választásának ügye megvizsgálásra az E. K. Tanács elé került. Az E. K. T. június hó 30-án tartott gyűlésén foglalkozott a kérdéssel s a következő határozatot hozta: „E. K. Tanács hosszasan és alaposan megtárgyalta az összes felvetődött kérdéseket az üggyel kapcsolatosan, utasítja Elnökséget hogy mivel a jelen válságos helyzetet a D. F. Egyletnél fenntartani nem lehet, nem szabad, az eddigi vezetőséggel s az újabban szóbajött afiaival együtt tárgyalja meg a kérdést s intézze el közmegelégedésre az egyházi élet igaz érdekében." Reméljük, hogy az annyira várt rendezés közmegelégedésre minél hamarabb elintéződik. Különben az április hó 11-én történt választás eredményét a következőkben adjuk: Elnök: dr. Abrudbányay Ede, alelnök (ügyvezető): v. dr. Nyiredy Géza, alelnök: dr. Mikó Lőrincné, titkár: Bodor András, szerkesztő: Erdő János, pénztárnok: Rázmán Mór, jegyző: Ajtay József, ellenőr: Szabó József, kiadó: Nagy Ferenc, jogtanácsos: Ürmösi Károly dr. Választmány: Csató Pálné, Guráth Béláné, v. dr. Nyiredy Gézáné, Szentmártoni Kálmán, Hadházy Sándor és dr. Gyulai Zoltán. Számvizsgálóbizottsági tagok: Lőrinczy Zoltán, László Tihamér, Dénes Mózes rendes, Ajtay János és Márton Samu póttagok. A tisztikarnak több tagja nem fogadta el, vagy még eddig nem foglalta el állását, illetve megbizatását.

Id. Máthé Lajos Firtosváralja község díszpolgára. Bensőséges, meleg, családias ünnepség színhelye volt június 20-án Homoródvárosfalva község. Firtosváralja ' tíz tagú küldöttsége, élén Deák Albert körjegyzővel és ifj. Szász Dénes lelkésszel elhozta a község volt lelkészének, id. Máthé Lajosnak a község díszpolgárává választásáról díszesen kiállított hivatalos oklevelét jelenlegi lakóhelyére és szülőfalujába, Homoródvárosfalvára. A megértő volt híveknek ez a ritka figyelme, bár egészen szűkkörben igyekezett tiszteletének kifejezést adni, azért, hogy volt lelkészük több községi kérdést megoldott (az ivóvízhiányban szenvedő községbe ivóvizet vezettetett be, világtól elzáró járhatatlan útjait elsőrangú műutakká építtette ki, illetve ezeknek a munkálatoknak értelmi szerzője és irányítója volt), mégis a szomszéd községek népe vezetőikkel együtt zsúfolásig megtöltötte a városfalvi szép, tágas templomot, ahol Báró József lelkész alkalmi s az ünnepelt működését és családját méltató szentbeszéde után nyújtotta át a küldöttség a díszes bekeretezett oklevelet. Id. Máthé Lajost volt községének jegyzője, papja, kurátora, bírája, valamint Bálint Ödön esperes üdvözölték, mire az ősz lelkész, a vidék közszeretetben álló Lajos Bácsija meghatva, de fiatalos hévvel válaszolt, felhasználva az alkalmat arra is, hogy az egybegyüt ünneplő közönséget a mai idők nagy kérdéseinek komolyságára s abban minden magyar ember kötelességére figyelmeztesse.

A mindenképpen épületes ünnepség a községházában fehérre terített asztaloknál folytatódott és fejeződött be.

Új iskola épül Nyárádgálfalván.

Folyó évi június hó 27-én szép és lélekben felemelő ünnepély volt Nyárádgálfalván, amikor az Unitárius egyházközség új iskolájának alapkövébe az építés küzdelmeiről készített emlékiratot helyezték el. Az ünnepély Istentisztelettel kezdődött, melyen imát mondott Kováts Domokos helybeli unitárius lelkész. „A felekezeti iskola és annak tanítója" címen megható beszédet tartott Lőrinczy Miklós nyárádszentlászlói ig.-tanító. Dézsy Zoltán helybeli ig.-tanító szóló-énekkel gyönyörködtette a templomi gyülekezetet. Az ünnepély hangulatának megfelelő költeményeket szavaltak nagyon hatásosan: Fekete Margit III. el. isk. tanuló, Márkodi Ernő II. év. keresk., Keresztesi Károly III. év. keresk., Fekete Albert II. g. o. tanuló. Az istentisztelet végén a gyülekezet elénekelte a magyar nemzeti imádságot és elvonult az iskolaépítés színhelyére, ahol az ünnepély tovább folytatódott. A Szózat eléneklése után szavaltak: Marton Dezső II. keresk. és Keresztesi Aladár II. g. o. tanulók. Kováts Domokos lelkész felolvasta az iskolaépítési alap gyűjtésének küzdelmes történetét, melyből kiderült, hogy 1937-ben a román állam be akarta zárni a nyárádgálfalvi unitárius el. népiskolát az egészségtelen iskola épület miatt. Akkor lelkész, hogy az iskolát megmentse, Nagy Dénes keblitanácsos cséplőgépjéhez leszerződtette a nyárádgálfavi gazdákat, melynek jutalma képpen 64 q búzát adományozott Iskola és közművelődési ház céljára. Az alap napról-napra gyarapodott és 1942. év végéig 25.000 Pengő értékre növekedett a hívek adományából. Ebből sikerült a község legszebb helyén telket vásárolni az Egyházközségnek, ahová most az új 3 tanerős iskola tanítói lakással és kultúrházzal együtt épül. Az iskolának a román megszállás ideje alatt kifejtett küzdelmét a Magyar Állam azzal honorálta, hogy az iskolaépítés céljára 36.000 Pengő államsegélyt adományozott. Az adományozók sorában van Maros-Torda vármegye Közigazgatási Bizottsága is, mely faanyaggal és készpénzzel együtt 4180 Pengőt adományozott. A hívek még az építés megkezdése előtt 10.450 Pengő értékű közmunkát végeztek és a megkezdett építéssel járó nagyszabású közmunkákat is egyhangú lelkesedéssel végzik. Most tudtuk meg, hogy az új iskola Szent-Iványi Mihály költőnek emlékére épül, aki az előző évszázadban Nyárádgálfalván született és nevét ma már népdal számba menő költeményeivel tette halhatatlanná. Az iskola alapkövébe Nagy Dénes alapítványtevő helyezte el az emlékiratot, mialatt a közönség a Székely himnuszt énekelte. Az ünnepélyt Halmágyi János köri esperes buzdító beszéde és egyházi áldása zárta be.

Az egyházközség vezetősége ezúton mond köszönetet mindazoknak a közületeknek és személyeknek, akik az iskola építésére adakoztak és az ünnepélyen szereplésükkel tevékenykedtek.

Dr. Lőrinczy István törvényszéki bírót a székelykeresztúri járásbíróság elnökévé nevezték ki. Egyházi érdekből is örömet jelent, mert mint iskolai felügyelő gondnok közel jutott az intézethez, melynek élén áll. Isten áldása legyen munkálkodásán.

A Br. Orbán Balázs-alapra megindult a gyűjtés. Egy ív van nálam, melyben a mai napig 87 adományozó 98 Pengőt befizetett. Akik hajlandók az általam javasolt évi 1 Pengőt megfizetni, szíveskedjenek nekem küldeni adományaikat a könnyebb kezelés végett és én el fogom Sz.-keresztúrra küldeni. Amint köztudomású, az alapítvány összegét én 1.000.000 Pengőben indítványoztam és erre a célra kérek minden afiától egy évben csak 1 Pengőt. Hadházy Sándor, pénztárnok.

Pál Mária, Pál Dénes felsőházi tag leánya és dr. **Bálint** Dezső iparkamarai előadó, Bálint Ödön esperes fia, jegybe léptek. Isten áldása legyen az ifjú jegyespáron.

Pályadíj. A Gyógyszerészi Szemle 1943. júl. 3. száma írja: A „Rozsnyay Mátyás tanulmányi verseny" eredménye: Az ez évi jutalmat Tamás Edith és Hadházy Éva gyógyszerészgyakornokok nyerték el. Előbbi a szegedi, utóbbi a kolozsvári tud. egyetem hallgatója, ifj. Hadházy Sándor tanár afia leánya. Két díj volt pályázatra kitűzve és a pályadíjat ezek nyerték el. Gratulálunk.

Gyászhír. Rázmán Samu, ny. körjegyző, életének 59-ik évében, rövid szenvedés után július hó 18-án este 9 órakor elhunyt. Szorgalmas, munkás tagja volt unitárius egyházunknak. Hirtelen halálát özvegye, gyermekei, unokái, testvérei s számos közeli és távolabbi rokon, valamint barátainak nagy száma gyászolják. Nyugodjék csendesen.

NYUGTÁZÁS. Az Egylet pénztárába 1943 június 10-től—július 20-ig az alábbi díjakat fizették be: I. *Alapító díjba:* Dr. Fazakas Miklós Székelykeresztúr 29.90 P. Dr. makfalvi Barabássy Albert Marosvásárhely 50 P. László Péter Medesér 23.34 P. Papp Antalné Marosvásárhely 16.66 P. Bajusz János Kolozsvár 5 P. Kalkovits Gyula Marosvásárhely 16.66 P. — II. *Tagsági díjba:* Szabó Józsefné Kolozsvár 1943, Szabó Lajos Marosvásárhely 1942, Vári Albert Kolozsvár 1943, Vári Dénes Firtosmartonos 1943, Vadadi Filep Jolán Nyárádszereda 1941—43, József Lajos 1942—43, özv. József Lajosné, Téglás Albert, Timár Lajosné, Gál Vilmos, Téglás Dávid, Hudák Erzsébet, özv. Kovács Lajosné, Gidáli Béla Sepsiszentgyörgy 1943. László Tihamér Kolozsvár 1940—43. Ilkey László Szamossósmező 1943. özv. Sztancs Jánosné Marosvásárhely 1943. Dr. Bódi János Székelyudvarhely 1943. Id. Cserey Gyula Ákos 1942—43. Nagy Béla 1943, Iszlay Ferenc 1943. Nagy Lázár Marosvásárhely 1943. Dr. Vajda Béla Kvár 1943. Ferenczy Mózes Marosvásárhely 1943. Dr. Székely Ferenc Kvár 1941—43. Gy. Pap Domokosné Kvár 1943. Borbély Anna Borsaújfalu 1943. Biró Elek Kovászna 1942. Dr. Lázár Miklós Kvár 1943. özv. Barabás Béláné Alsózsuk 1943. — III. *Előfizetési díjba:* Fülöp András Csikszereda 1943. Szabó Józsefné Kvár 1941—42. Ádám Mihály, Bustya János, Jobbágy Sándor 1940—42. Simon László, Zsigmond Sándor Marosvásárhely 1941—42. Dálnoki Ilonka Szotyor 1939—43. Kocsis Albert, Remetemező 1943. György Róza, Lőrinczy Zoltánné Ikland 1941. Szathmári Julia Kolozsvár 1941—43. Sepsiszentgyörgyi előfizetők: Botos Dénes 1941, Bedő Margit 1942, Székely Lajos, Dr. Szánthó Vitusné,

Tóth Józsefné, Zoltán Sándor, Bodor Sándor, Zoltán László, Dancs Pál, Deák Józsefné, Köntés Gyula, Köntés Imre, Rétyi István, Barabás József 1942—43. Dr. Benke János 1940—43. Dr. Fekete Sándor, Fazakas A. János Bedő Béla, Forró Lászlóné, Gergely Lajos 1941—43. Unitárius Egyházközség, Deák Róza, Blaska Lajosné, Antonya Mihály, Barabás János, Cseke Ilona, Kiss Károly, Kiss Gábor, Kiss Áron, Kiss János, Köntés Sándor, Köntés Mihály, Köntés Ernő, Kárpáti Árpád, Özv. Pál Sándorné, Zsiga Erzsébet, Dr. Gotthárd Ferenc, vitéz dr. Kovács Sándor, Ütő Gábor, Kozma Andorné, Szakács Gábor, Néda Ferencné, Dr. Major Ferenc, Kovács Gábor, Bölöni Imre, Biszok Mihályné, Vida Sára és Piri, Deák Ferencné, Kiss Ferenc, vitéz Kiss János, Székely Albert, Göncz Mihály, Péter István, Bara Ida, Demeter Béláné, Mihály András, 1943. Kilyéni előfizetők: Unitárhus Egyházközség 1937—43. Özv. Incze Istvánné 1943, Özv. Szilágyi Andrásné 1943. Pataki Jánosné Kolozsvár 1942—43. — Budapesti előfizetők: Vitéz dr. Szinte János 1943, Dr. Gál Jenő 1943, dr. Zsakó István, dr. Bencédi László, Ajtay Kovács József 1943, Dr. Ajtay Gyula 1940—43, Rédiger Károly 1943, Dr. Abrudbányai Ödön 1940—43, Dr. Veress Pál 1940—43, Dr. Gy. Kovács Károly 1940—43, Dr. Lázár János 1943, Dr. Josipovics Istvánné 1943, Fekete Imre 1943. Végh Gyula 1942, Br. Daniel Gábor 1943, Dr. Imreh Dénes 1940—43. Schmidt Gusztávné 1943. Dr. Borbély András 1940—43. Dr. Veress Gábor 1940—43. Dr. Kozma Jenő 1943. Dr Májay Dezső 1943. Peagits Jenőné 1944. Sári József ifj. 1940—43. Dr. Ormos Pál 1942—43. Fodor Domokos 1943. Unitárius Egyházközség Kocsord 1938—43. Péterffy Gyula 1942. Józan György 1943. Simonyi György 1939—43. Unitárius Egyházközség Dunapataj 1937—43. Dr. Kendecsy Pál 1940—43. Dr. Jéger Kálmánné Kolozsvár 1941. Ádám Lajosné Marosvásárhely 1943. Szabó Józsefné Sepsiköröspatak 1940, Nagy Árpád Kovászna 1940—43.

Kolozsvár, 1943. július 20. *Rázmány Mór*, pénztárnok.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIEZTÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Szerk. üzenet. Fontos cikkeket azért szedtek kis betűvel, hogy lapunkban megszakítás nélkül elférjenek.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 2215 — Felelős vezető: Major József.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. augusztus. 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

FÖLSZENTELÉS

Én édes uramnak.

Esztendők előtt nem ez volt az álmom.
Fölszentelt papok közé vágytam én is.
Az Úr szavának büvös erejével,
Szószékről palástosan prédikálni.

A „szentelésről" aztán lemaradtam.
Az élet országútján szembejöttél,
És szerelmesen az ujjamra húztad
Fényes aranykörét a mátkaságnak.

Ó, vissza nem tér már hozzám a múlt.
Zengő ércnyelven nem vágyom beszélni.
A palástomat áldón Rád terítem:
Én már csak símogatni akarok.

A papszentelésről hát lemaradtam.
De jön felém a titkos végtelenből,
Napsugár-útján, csendben, Valaki.
Boldog vagyok: anyává szenteltettem.

Nyitrainé Deák Berta.

Unitárius öntudat

Kedves Testvéreim!

Köszönet elsősorban kedves meghívástokért, köszönet bizalmatokért, hogy felkértetek előadásom megtartására. Unitárius öntudatról beszélni öröm nekem. Két évtizeden át igyekeztem szerény munkása lenni ennek a gondolatnak Budapesten. Különösen az utóbbi években, mint a Magyar Unitárius Nők Szövetségének főtitkára, majd elnöke. Egy évvel ezelőtt átköltöztünk Kolozsvárra. Hazajöttünk, s ezáltal mind a magunk, mind a gyermekeink jövője belekapcsolódott Erdély sorsközösségébe. Az életben sokszor vannak nehézségek, küzdelmek, amelyekből egyeseknek talán nagyon is sok jut. Örüljön a mi lelkünk, ha a közösségért vívott harcban a küzdés jut osztályrészül, mert a harc megedzi lelkünket és fokozza cselekvőképességünket.

Két héttel ezelőtt urammal együtt lenn jártam a Székelyföldön. Részt vettünk a székelykeresztúri ünnepségeken, s a lelket felemelő véndiák találkozón. Majd három napon át jártunk az unitárius székely falvakban. Tapasztalataink nyomán székely büszkeségünk, s unitárius öntudatunk nagyban fokozódott mibennünk. Mi, szétszórtan élő unitáriusok mindig Erdély földje után vágytunk, tudtuk azt, hogy nekünk untiárius multunk forrásaiból kell merítenünk, s ez a két szó: *székely* és *unitárius* volt öntudatunk magva. Dédanyám szavai vésődtek édesanyám lelkébe, s tőle szállt reánk örökségül: „Soha ne feledd, hogy unitáriusnak, székelynek születtél."

A román megszállás alatt olyan nagyon távol esett a főváros Erdélytől, hogy alig ismerhettük egymás nőegyleti életét. Úgy gondolom, érdekelni fogja hallgatóinkat, kik voltak azok az erő- és fényforrások, kik elszakítottságunkban irányt mutattak nekünk. Legtöbb közülük már elköltözött az élők sorából. Arcképeik díszítik a Budapesti Unitárius Nőegylet otthonának falait, példát mutatva az utókornak. Nemzeti öntudattal és unitárius öntudattal telített életük biztatást, hitet ébreszt a mi lelkeinkben a szebb és öntudatosabb jövendő elérésére.

A Budapesten élő unitáriusoknak nagy szervezője és egyik kimagasló lelki irányítója volt Percelné Kozma Flóra. Ősi ref. családból származott. Meggyőződésből lett unitáriussá, s egyházunkba vezette azokat, akik szívéhez legközelebb állottak, egész családját. Lényéből igazi unitárius öntudat árad felénk. Fanatikusan hisz

abban, ami meggyőződése. Feljegyzett szavai szerint, csak azóta élt igazán, amióta unitáriussá lett. Ő volt korunk *hívő unitárius nagyasszonya.* Írásaiban, felolvasásaiban harcol az anyagelvű kor felfogása ellen, egy szebb jövő feltámadásáért. Idézem szavait, melyeken keresztül felénk árad az ő törhetetlen hite: „A mi haladásunkhoz — *hit* szükséges, mely látnoki szemmel néz az eljövendő nemesebb korszak elé. Hit, mely nem köt, nem bilincsel le egy helyre, nem kárhoztat mozdulatlanságra, hanem emel, visz és lelkesít egy magasztos cél irányában."

A kommün leveretése utáni időszakban szervezte meg Perczelné Kozma Flóra a Magyar Unitárius Nők Szövetségét, Budapesten. 1922-ben kezdte meg áldásos működését a Nőegylet, melynek ő volt első elnöke. Sajnos, betegsége miatt kevés ideig vehetett részt az egyesületi életben, melynek ő volt megteremtője. Kedves munkaterülete volt neki is, későbbi utódainak, Buzogány Annának és Józan Miklósnénak is a Budapestre felkerült székely leányokkal való foglalkozás. Hálából az Unitárius Nők Országos Szövetségének két évvel ezelőtt megtartott közgyűlése elfogadta azt az indítványt, hogy Perczelné Kozma Flóráról nevezzenek el minden egyes unitárius leányegyletet.

A Budapesti Nőegyletnek is megvan a Perczelné Kozma Flóra Leányegyesülete, melyet 14 évvel ezelőtt szervezett meg dr. Enyedi Róbertné Pünkösdi Mária. Nagy szerénysége, puritán egyszerűsége sokszor talán eltakarta egyéniségének kiválóságait. Mint fiatal leány került a londoni Channing Houseba. Mikor hazajött, tökéletesen birta az angol nyelvet, rövidesen elsajátította a francia nyelvet is, melyből az egyetemen doktorátust is tett, s amelynek tanára is volt mindaddig, míg végzetes betegsége ebben meg nem akadályozta. Mélyen vallásos lelkének egész melegével ragaszkodott Egyházához, s annak hithű, áldozatos tagja maradt mindvégig. Tevékeny tagja volt Nőszövetségünknek, s közben merült fel lelkében a gondolat, hogy az unitárius leányokat már zsenge koruktól reá kellene nevelni arra, hogy egyházunknak *öntudatos, tevékeny tagjai* legyenek. Azt mondhatnók, hogy megelőzte korát ezzel. Teljes erejével dolgozott terve megvalósításán. Így jött létre az unitárius leányegyesület, melyet nagyasszonyunkról, Perczelné Kozma Flóráról neveztek el. Hálás kegyelettel őrizzük Enyediné Pünkösdi Mária emlékét.

A két női arckép után idézzük fel korán elhunyt lelki vezetőnk, dr. Iván László budapesti hitoktató lelkész emlékét, aki mint

kiváló pedagógus, éveken át volt a budapesti ifjúság tanítómestere. Ő is meggyőződésből vált unitáriussá. Tanítványai neki köszönhetik, hogy szórványéletünkben felismerhették, mi az öntudatos unitárizmus. Fanatikusan hirdette, *lelkében* kell a mi világunknak megújulnia, akkor *igazságosabb, szociálisabb és magyarabb* élet lesz ebben a hazában. *Evangéliumi Egyház és szociális állam.* Ez volt Iván László gondolatrendszerének alapköve. Hálás kegyelettel emlékezve reá, véssük lelkünkbe Iván László emlékezetes szavait, melyek a *keresztnek,* mint jelképnek jelentőségét magyarázzák: „Számunkra a kereszt, az élet igaz értelmének, az *önzés legyőzésének* és az *áldozatos élet* diadalának nagy és szent jelképe."

Keressük meg életünkben az útat, mely az áldozatos élet diadalát jelenti. Kérjünk részt mi, asszonyok az egyházépítő munkából erőnkhöz mérten. Legyünk élő kovászai az unitárius öntudat megteremtésének és megerősítésének. Úgy gondolom, az egyháztársadalmi intézmények közül a *Nőszövetségeknek* kell azoknak a *központi erőforrásoknak* lenniök, amelyek egész egyházi életünket az *öntudatos unitárizmus* éltető elemével hatják át. Mert hiszen a Nőszövetségek tagjai *unitárius anyák,* akikre az ifjúság, az *unitárius jövendő* nevelésének, irányításának legnehezebb, s egyben legszentebb feladata hárul.

Bárki felvetheti a kérdést, mit is jelent öntudatos unitáriusnak lenni? Vállalni és vallani azt a szent örökséget, amit ezernyi megpróbáltatás között hitépítő elődeinktől örököltünk és ebből, — kedvezzen vagy gáncsoljon a végzet, — *egy szemernyit sem engedni soha.*

A nőszövetségek munkájának központjába kell állítanunk az *unitárius gyermeket.* A vasárnapi iskolák tanításai vannak hivatva arra, hogy a fogékony gyermeki lelkek igazi öntudatos kis unitáriusokká váljanak. Vasárnapi iskolák vezetése igazi asszonymunka. Saját tapasztalatom alapján mondhatom, nemcsak a tanítványok, de a vezetők is nyernek vele lelkileg.

Nőegyleteinknek nemcsak jótékony, segélyező munkát kell kifejteniök, hanem az unitárius szellemiség irányítójává is kell válniok. A nőszövetségnek nemcsak azért kell segítő kezét kinyújtania, mert arra reászorulókat akar istápolni, hanem azért is, mert olyan unitárius értékeket igyekszik felkarolni, akiknek munkájára, a jövő felépítésében okvetlenül számítani akar.

A nőszövetségek táborát ki kell terjeszteni. Munkánkban minden unitárius asszonynak részt kell vennie társadalmi különbség

nélkül. Nem hiszem, hogy lenne olyan unitárius édesanya, akinek kétséges pillanatokban ne lenne szüksége asszonytársai támogató, lelki segítségére. Nem elég a gyűléseken megjelenni, hanem minél gyakrabban jöjjünk össze munkadélutánok keretében. Ezeken felolvashatunk unitárius irodalmunk gazdag tárházából. Kriza János, Brassai Sámuel, Orbán Balázs, Balázs Ferenc, Gelei József és Weress Jolán írásai, a népköltészet, természet, szülőföldismeret és a közösségtudatnak unitárius tankönyvei.

Vallási öntudatunk erősítését elősegítik és fokozzák az ifjúsági és nőegyleti konferenciák. Itt, Erdély ősi földjén megrendezve, sok problémára kaphatunk feleletet, olyan elgondolások vetődhetnek fel, melyek erős összefogással igazi egyházépítő munkává válnának. A legutóbbi évek közgyűléseinek eredményeképen, mint legfrissebb és legkorszerűbb hajtást említhetjük az unitárius népfőiskola gondolatát. A népfőiskola abban különbözik más iskoláktól, hogy egyszerű ismeretterjesztés helyett hivatástudatot ad, megmutatja helyünket a világban. Ezekben a központokban igazi öntudatos nemzedék nevelődhetnék fel. Mult évi indítványom alapján — melyet a közgyűlés lelkesen elfogadott — Sz. Weress Jolánnal együtt megkezdtem az előkészületi munkát a Sárbogárdon létesítendő unitárius leánynépfőiskola megvalósításához. Sajnos, Budapestről való elköltözésem miatt nem fejezhettem be, amit célul magam elé tűztem. Ennek a tervnek teljes megvalósulásához nem elég egy-két asszony lelkes munkája. Különösen ebben a háborús világban nagy szükség van minden egyes erdélyi asszonytestvérünk segítségére. Tavaly a Budapesten járt papnékat kértük meg, hogy segítsenek ágyfelszereléshez szükséges szőtteseket összegyűjteni. Hálás köszönet megértő támogatásukért. Nagy erkölcsi erőt jelentett nekünk a székely falvak asszonyainak nemes példája. Olyanok is adtak, akik sajátmaguktól vonták el adományukat. Több, mint száz darab szőttes gyült egybe, ezek még kiegészítésre szorulnak, különösen lepedő, takaró, párna és szalmazsák szükséges, hogy a 24 ágy teljesen fel legyen szerelve.

A mi unitárius népfőiskoláinknak úgy Sárbogárdon, mint az ősi unitárius Székelyföldön, meg kell valósulniok. Így nevelődne 1—2 évtized eltelte után igazi öntudatos unitárius ifjúság, mely a jövő záloga.

Erős az én hitem, hogy a mi nőegyleti vezetőink és lelkes tagjaink megértik hívő és kérő szavunkat, segítséget nyújtanak megkezdett munkánkhoz. Kérem a jó Istent, segítsen meg célunk elérésében.

Kedves Testvéreim!

Kevés az, amit elmondhattam. Úgy érzem, tulajdonképpen én vagyok az, aki tőletek lelki ajándékot kaptam. Itt, a Homoród völgyében *olyan tanúbizonyságtevését láttuk a székely unitárius öntudatnak, ami egyedülálló,* s csaknem a *csodával határos.* Ezek a tettek férfitettek voltak! A jó Isten kegyelme folytán olyan lelkivezetőitek vannak, a Nőegyletek élén, kiknek irányítása mellett *Ti, asszonyok is csodatevőkké* válhattok. Munkátok nyomán viruljon a legszebb csodavirág, az igazi *székely unitárius öntudat.* Adja a jó Isten, hogy úgy legyen!

V. dr. Nyiredy Gézáné.

Nagy Oroszországban...

Nagy Oroszországban rémes csaták dúlnak.
Népek milliói sírhalomba hullnak.
Nagy Oroszországban olcsó most az élet,
Isten ostorozza a hitetlen népet.
Azt a pogány népet.

Nagy Oroszországban a vörös rém reszket.
Mért taposta sárba a Krisztus-keresztet!
Mért hever romokban templomtorony régen?
Isten nélkül élni gyalázat, bűn, szégyen!
Nincs áldás a népen!

Nagy Oroszországban leszáll a nap messze.
Véres csatamezőn szomorú az este.
Távolból harangszó rajvonalig árad,
Imára hívja a küzdő katonákat,
Fáradt katonákat.

Nagy Oroszországban Isten, kérve kérünk,
Vérünk hullásáért adj győzelmet nekünk.
Hiába ne folyjon vér Volga vizébe.
Régi határaink add érte cserébe,
Csak ezt add cserébe.

Nagy Oroszországban Horthy katonája
Vörös hadak tüzét hős lélekkel állja.
Ezer éve küzdünk. Ma is bírjuk. Élünk.
Tudd meg, pogány világ! Isten őrzi népünk,
Népünk s Hős Vezérünk!

Báró József.

Biblia olvasása közben

I. Mózes 1., 1—3.

Ha látjuk ezt a kerek világot, önkénytelenül is eszünkbe jut az az igazság, hogy Valaki keliett, hogy megteremtse ezt a világot. Mivel nem látjuk teremtőjét, sokszor megfeledkezünk a Teremtőről, sőt vannak, akik tagadják létezését. De a logikus gondolkodás rávezet bennünket és odavonz bennünket Magához az Istenhez. Különösen akkor, ha szenvedünk, nélkülözünk, bánatunk, gyászunk van, akkor vonz bennünket Magához a mi égi Atyánk; mert Teremtőnk. Meg se gondoljuk, hogy Ő nemcsak nekünk, de az egész világnak teremtője és az Ő leheletére lesz élet, öröm, fény, világosság, melegség a földön. És a saját Lelkének szikrája teszi az embert emberré! Ha mi ezt a lelket, amit egyenesen Isten lehelt belénk, megőrizzük, akkor a mi lelkünkbe is örök élet, öröm, fény, világosság és melegség lesz. Mikor a külső élet olyan, mint a föld a teremtés előtt volt, csupa sötétség, ékesség nélkül való puszta, akkor van legnagyobb szükségünk a mi lelkünkre és arra a lelki világosságra, Isten legnagyobb ajándékára. Mert csak ennek a lelki világosságnak segítségével igazodhatunk el ebben a földi sötétségben és pusztaságban. Ez a lelki világosság az evangélium világossága és ez a jézusi hívó szó int erre bennünket: Jertek, kik megfáradtatok és megterheltettetek és én megnyugosztlak titeket. Ki ne volna fáradt, megterhelt ebben a zűrzavarban, amit életnek nevezünk. Ha Jézust követjük, akkor, mint világító nyíl egyenesen láthatóvá válik a cél, ahova el kell jutnunk, az eszköz, aminek segítségével oda eljutunk s az irány, amit követnünk kell. És a világ minden szépsége is felragyog előttünk és szebbnek látjuk az egész életet. Ezért ne csak hirdessük, de törekedjünk is arra: Legyen világosság! Akkor lesz is világosság. *Imádkozzunk:* Teremtő nagy Isten, égi jó Atyánk! A Te legyen szavadra lesz minden, Te alkottál a semmiből mindent, sőt a semmi is a Te alkotásod és a Te legyen szavadra változik a világ esztendőről esztendőre, pillanatról pillanatra; mert Előtted ezek egyenlők. A Te végtelenséged nem ismer határt és nem ismer időt, a Te égi hatalmad nem ismer földi hatalmat, a Te tökéletességed nem törődik a földi gyarló eszmeáramlatokkal és felfogásokkal, Te csak jót és rosszat ismersz s a jót a Te kegyeidbe fogadod s a gonoszat megsemmisíted. Ez a Te teremtő akaratod, a Te örökké alkotó erőd és atyai szereteted, mellyel felhozod a Te napodat és életet lehelsz a világmindenségbe. A Te atyai szeretetedet kérjük alázatos szóval minden alkotásunkra, gondolatunkra, munkánkra mindenek teremtő erős Istene. Ámen.

U. L.

Emlékeim

(X. közlemény.)

Mint afféle vándorember, ki többet vagyok útban mint otthonomban, sok emberrel megismerkedve, sok véleménnyel találkozom.

Ma az emberek beszélgetése a háború körüli dolgokkal foglalkozik. Az emberiség egy szebb világért sóvárog, mint a szenvedések és nyomorúság idején szokott, a vallás lép előtérbe, mert a vallás áldó melegsége által gondolja mindenki egy szebb jövő megvalósulását.

Az egyházak vezetőegyéniségei megszólaltak, egy eszmét vetettek fel: meg kell erősíteni a magyarságot... De ezt úgy gondolják elérhetőnek, ha a mai bevett keresztény felekezeteket egy nevezőre hozzák. Vagyis egy egységes keresztény vallásfelekezetet akarnak, amely az egész magyarságot egyesíteni tudná.

Találkoztam egy Erdélyből 1918-ban Németországba távozott német gyárossal, ki 24 év múlva családjával együtt visszatért a magyar hazába, hogy itten, amint ő mondotta: tudásával, munkájával és pénzével hozzájáruljon egy boldog Magyarország felépítéséhez. Ez az ember, ki egy igen szabadelvű gondolkodó, elmondotta, hogy Hittler birodalmi vezér lelki szemei előtt egy német vallás képe lebegett, azt akarta, hogy a német nép teljesen vetkőzze le az idegen hatást. Nyelvben, szokásban és vallási felfogásban csak német legyen. Ennek a nagy tervnek a kivitelében csak a háború kitörése gátolta meg, de ez a vágy él a legjobb németek lelkében ma is és annak megvalósulását napról-napra teljes tehetségükkel munkálják.

Beszélgettem előkelő reformátusokkal és katolikusokkal, kik szintén felvetették ennek a közös vallásnak eszméjét. Általábanvéve oda nyilatkoztak, hogy ez csak úgy érhető el, ha a magyar nép is teljesen szakít a külső idegen hatással és a maga kebelében alakítja át az ő vallásos felfogását.

Elgondolkozom. Eszembe jutnak Perczelné Kozma Flóra nőapostolunk szavai: minden haladás az unitárizmus nevében történhetik. E szavak hatása alatt kezembe veszem Szilágyi Sándor „A Magyar Nemzet Története" című munkáját s annak 414. oldalán ezt olvasom: „Dávid Ferenc ritka eszű és tudományú,

elragadó magyar és német szónok, hatalmas izgató és szervező tehetség volt, kinek alakjára a vallásalkotók glóriájának és szenvedéseinek egy sugara esik. Magyar volt, igaz magyar vallást és egyházat akart alkotni, melynek érdekében szóval és tollal apostolkodott fáradhatatlanul. Tevékenysége Erdély határain túl is hatalmas visszhangot keltett, ámbár a legteljesebb sikert hihetetlenül gyorsan szülőföldjén aratta, hol több város, Torda és Kolozsvár, a legtöbb úri és nemesi család, a fejedelem legkiválóbb tanácsosai: Nisovszky, Hagymássy, Békés s végül maga János Zsigmond is, hozzácsatlakoztak."

E szavak hatása alatt megindulok Déva vára felé, bár csak hajnalodik, de az útat nem tévesztem el, az ismerős előttem, hiszen sokat jártam azon. Meghatott lélekkel csendesen kopogtatok, nem akarom nagyon zavarni a dévai martir álmait. Feltűnik jóságos arca s megszólal... igen, tudom miért jöttél, de 400 év múlva sem tudok egyebet mondani: a pápák kardja, a kereszt s a halál képe, semmi sem fogja az igazságot szabad folyásában feltartóztatni. Míg az emberiség ahoz az egy Istenhez, melyet Jézus hirdetett, ki felhozza napját mind a jókra s mind a gonoszokra, nem tér vissza s nem követi a názarethi Jézusnak parancsát: szeressed az Istent és szeressed felebarátodat, addig nem lesz világosság és nem lesz boldogság.

Bazogány Kálmán.

SZÉCHENYI ISTVÁN IMÁJA. Isten, Te foglalatja minden jónak, magasztosnak, tökéletesnek, bevégzettnek, töltsd be szívemet s elmémet a Te szent lelkeddel. Erősíts meg égi hatalmaddal, hogy földi gyarlóságaimat leküzdve, Hozzád fölemelkedhessem. Szabadítsd meg érzékeimet minden földi salaktól, s tisztítsd meg emberi természetemet, hogy ez a műved Hozzád méltó lehessen. Önts bizalmat lelkembe s ne engedd, hogy a te végzéseidet birálgassam vagy éppen kétkedjem mindenható, mindentudó s irgalmas voltodban. Add végre legjobb áldásodat minden hozzátartozóimra s barátaimra, hogy egykor mindnyájan együtt dicsőíthessünk s magasztalhassunk Téged mindörökké. Uram, legyen meg a Te akaratod, úgy a mennyben, mint itt a földön. Amen.

A bánat

Tudjátok-e, hogy a lelkem mélyét,
Igy őszidőben megüli a bánat,
Ahogyan a ködös őszi árnyak
Megülik a csendes Maros-mentét.

Oly elhalón sóhajt: mint az őszi szél sír
Magyar tavasszal álmodó tájon...
Nem lehet, hogy valami ne fájjon!
A sors könyvében a Végzet keze ez.

Magyar sors; közös a hulló vérrel
Melynek tavát felissza a rög!
S ha süt a nap; az igaz, szent, örök.

Virágos kertje a világgal ér fel!
A verejtékből mind igaz-gyöngy támad,
Ezt üzenem Erdély bús fiának.

Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna.

Anyám

Mikor méhiben az élet megfogant
Szólt az Isten:
— Hívlak, légy anya.
Teremts egy világot önmagadban...
És zúgjon benned a Végtelen dala...
Szenvedésnek kínnak legyél a kútfeje,
És lobogjon szívedben végtelen öröm...
Ne inogj meg, ha életszél megrohan...
Ha lelked hegedűjét néha eltöröm.
Hajolj bimbozó virágok fölé
És lessed, hogyan bontják ki kelyhüket...
Zordon fenyőknek lázát csillapítsd
És töröld le véres verejtéküket...
Tapadj a röghöz égő könnyeiddel,
És multak nagy fájdalma zokogjon benned...

Tanuljál meg titkon imdkozni...
Hogy szívedben keresd az elboruló csendet...
A munka nemes ékszerével
Diszítísd fel lelked sugárlányait . . .
És viharok villámló éjszakáján
Emeljen fel a megtisztító hit...
Ha a gyermeked susogja a nevedet,
Úgy hajolj felé, mint Titokra az Élet...
Legyél megváltó égi szeretet,
Megmérhetetlen szépségű ének . . .
Legyél a Béke harsonája,
Hogy beleremegjen a gyilkoló világ...
Sebesültek lelki kötözője,
Mélyillatú, mint nyíló rózsák . . .
Legyél a jóság meleg keszkenője,
Éhezőknek: foszlós, lágy kenyér...
Meghalt álmoknak csendes temetője,
S hajolj le elhullott szivekér'.
Enyhítsd meg vergődő gondok álmát,
Vezesd jó útra az eltévedteket,
Ne lépd le a mezők vadvirágát
És bocsásd meg a rejtett Bűnöket...
Legyél a Művészet pártfogója...
És legyél Szépségek mélytitkú vize,
Ha majl elhívlak a Nagy Számadásra
Fehéren lengjen lelked a Semmibe...

A hívó szó elhal... a Végtelenbe száll...
De a Mindenség százsípú orgona...
Zsongva, zengve, zúgva visszhangozza
Isten szavát: — Hívlak, légy Anya.

Nemes Nagy Márta.

Nőszövetségi vasárnap a Homoródmentén

Június hó 27-ike mozgalmas, felejthetetlen vasárnapja volt a két Homoród gyönyörű völgyében lakó unitáriusoknak. A szép múltra visszatekintő köri nőszövetség tartotta évi közgyűlését a megszokott ünnepies keretekben. A minden szépért és jóért lelkes nép nagy számban sereglett egybe, hogy részt vehessen Oklándon, az újjáalakított ősi templomban az istentisztelettel kapcsolatos ünnepélyen. A magyar díszítésekben gazdag padsorok zsúfolásig megteltek a hivatalos kiküldöttekkel és érdeklődőkkel. Ez alkalommal jelen voltak az udvarhelyi egyházkörhöz csatolt Barót és Felsőrákos képviselői is. A szószék alatt dr. vitéz Nyiredy Gézáné, a Nőszövetségnek központi kiküldöttje, Kiss Sándorné, a köri Nőszövetség elnöke, K. Bedő Boriska, mint az istentisztelet igehirdetője foglaltak helyet. Megszólalt a díszes orgona s a zsoltáréneklés áhitatában ehangzott a buzgó imádság. Kővárinė Pálffy Margit gyönyörű éneke után következett „Egymás terhét hordozzátok" alapigékre épített, szívekig ható keresztény tanítás, megkapóan alkalmazva az örökérvényű igéket mai helyzetünkre, különösen a Nőszövetség működésére.

A lelketépítő istentisztelet után köri elnök a vendéglátó Nőszövetséget, a helybeli gyülekezetet s a gyülekezet jeles lelkipásztorát, ezután Molnár Dénesné, sz. Széki Juliánna (Homoródszentmárton) verses köszöntővel üdvözölte dr. vitéz Nyiredy Gézánét, a Központ kiküldöttjét.

Dr. v. Nyiredy Gézáné megtartotta előadását az „Unitárius öntudatról", mely magával ragadta a hallgatóságot. (Lapunk mai számában közöljük is.) Ezután Kádár Ákosné szép szavalattal járult hozzá a műsor sikeréhez. Egy oklándi és egy homoródszentpáli leány szép szavalata tette igazán teljessé a felejthetetlen nagy ünnepélyt. A közgyűlés hivatalos része délután folyt le, amely Kelemen István esperes imájával kezdődött. Ennek keretében tartotta meg Kiss Sándorné, köri elnöknő Ürmösi Károlyné költőnőről való megható visszaemlékezését. Sok szép költeményét idézte a költő papnénak. Ürmösi Károlyné költeményeiből szavaltak: Máthé Balázs Albertné (Vargyas), László Jánosné (Jánosfalva) nagy hatással és mások is. A nőegyleti tag vallásosságáról és templomjárásáról igazi gyakorlati irányú felolvasást tartott Kozmáné Bedő Annuska tanítónő. Végül Késmárky Miklósné szép éneke fejezte be az értékes műsort. Vitéz dr. Nyiredy Gézáné a

Központ nevében megköszönte az Udvarhelyköri nőegyleteknek azt a nagy áldozatot, amelyet az Iriszkörnyéki napközi otthon, aggmenház és hőpárnák készítésénél kifejtettek.

Hivatalos jelentések után tisztújítás következett. Elnök lett Kelemen Imréné, alelnök Bálint Ödönné és Kozma Miklósné, titkár Bencze Dénesné, pénztáros Bartalis Mártonné.

Vári Domokosné meleg szavakkal méltányolja Kiss Sándorné volt elnöknő értékes munkásságát a közgyűlés együttérző helyeslése mellett.

V. dr. Nyiredy Gézáné ez alkalommal meglátogatta Vargyas, Felsőrákos, Jánosfalva és Székelyudvarhely nőegyleteit, hogy megköszönje azt az áldozatos munkát, melyet kifejtettek a jótékonyság terén. Mindenünnen azzal a meggyőződéssel jött el, hogy vidéken igazán szép, lelkes munka folyik.

Istentiszteletek Szovátafürdőn. Az „Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége" Szovátafürdőn üdülőt bérelt, ahol tagjai és azok családtagjai kedvezményes áron jutnak nyári nyaraláshoz. Egyúttal a nyári fürdőidényben istentiszteleteket is tartunk az üdülőkön. Az első ünnepélyes istentiszteletet F ü l ö p Zoltán vadadi lelkész, a szovátai szórvány gondozója tartotta július 18-án. Az istentiszteleten jelen volt H a l m á g y i János marosköri esperes és F e r e n c z József lelkész, szövetségi titkár, valamint kolozsvári, marosvásárhelyi, budapesti, debreceni és pestszentlőrinci híveink közül többen. A legközelebbi istentiszteleteken az alábbiak végzik a szolgálatot. Július 26: Ferencz József, aug. 1: Kelemen Imre, aug. 8: Dr. Abrudbányai János, aug. 15: Lőrinczy Géza, aug. 20: Marossy Márton, aug. 22: Benedek Mihály, aug. 29: Ürmössy Gábor.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY előállítási költségei 30 százalékkal emelkedtek. Arra kérjük előfizetőinket és hátrálékos tagtársainkat hogy tartozásaikat rendezzék minél előbb és ne válasszák az előfizetés csekélyebb összegét, hanem a 3 P. tagsági díjat, mely a tagsági jogok teljességét is nyújtja. A magyar hazában ilyen olcsó lap nincsen több. Csak akkor állhat fenn a lap, ha előfizetések körül nem lesz közömbösség.

DR. SZENT-IVÁNYI GÁBOR Háromszékmegye főispánja. Lapunk zártakor vettük az örvendetes hírt, hogy dr. Szent-Iványi Gábor felsőházi tagot, a háromszéki egyházkör felügyelő gondnokát, a magyar közéletnek ezt a kiváló férfiát Háromszék vármegye főispánjának nevezték ki. A vármegye kiváló vezetőférfit nyert dr. Szent-Iványi Gábor személyében.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM IGAZGATÓSÁGA f. évi július 22-én tartott gyűlésén az általános áremelés miatt a konviktusi (étkezési) díjat évi 800 pengőben, míg az internátusi (lakás)-díjat évi 250 pengőben állapította meg. A konviktusi előjegyzésre egy havi díjrészletet (80 pengő) és a terítékdíjat (20 pengő) kell a 957. számú csekkszámlára befizetni. A befizetés csekkürlapon történik s nem postautalványon, mert aki pénzesutalványon küldi, annak még 14 fillérrel többet kell postáznia a konviktus címére. A szeptemberi beíratási díjakat és esedékes díjrészletet is 1943. szept. 5-ig a 957. számú csekkszámlára kell csekken befizetni. Tanév megkezdésekor a csekkbefizetési elismervénnyel kell a díjkezelőknél jelentkezni. A mult évről hátrálékos vagy előfizetési kötelezettségüket elmulasztó tanulók helyfenntartásra nem számíthatnak a konviktusban és internátusban, ahol fölösszámú előfizető jelentkező van.

A SZÉKELYKERESZTURI GIMNÁZIUM GYÁMSZÜLŐI KÖZÖSSÉGE 20 SZÉKELY FIÚT TANITTAT. A gyámszülői közösség 133 tagja évenkint 13.000 pengőt ad össze a szegénysorsu székely gyermekek taníttatására. A gimnázium multévi képességmegállapítóverseny vizsgáin kiderült, hogy sokkal több a tehetséges székely fiú, mint ahányról a meglévő intézmények gondoskodni tudnának.

UNITÁRIUS IFJÚ HÁZASSÁGA FINNORSZÁGBAN. Gyallay-Pap Zsigmond finnországi kulturális attasé (előadó) június hó 18-án Helsinkiben, Finnország fővárosában házasságot kötött Hilkka Heikkinnen Oveno finn egyetemi hallgatónővel. A kiváló unitárius ifjú a külügyi és sajtószolgálat teljesítésével nagy eredményeket ért el a finn-magyar testvériség elmélyítése körül. Esküvőjén megjelent dr. Szabó György követ a magyar követség tagjaival. Finn részről Ivalo miniszter és a legnagyobb finn lapok szerkesztői vettek részt a mennyegzői ünnepségen. Helsinki közönsége meleg ünneplésben részesítette a finn-magyar barátságnak ezt a kétségtelen bizonyítékát. Isten áldása legyen az ifjú pár életén.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY júliusi száma azért késett, mert takarékossági szempontból a júliusi és augusztusi számot együtt akartuk kiadni. Erre a nagyméltóságú Miniszterelnök úr a fennálló sajtótörvények értelmében nem adott engedélyt, ellenben megengedte, hogy a lap ne 15-én, hanem minden hónap 1-én jelenjék meg, mint régebben volt. Azért jobb visszatérni erre a régi időpontra, mert az „Unitárius Értesítő" is 15-én jelenik meg. Okosabb beosztás, ha unitárius olvasmányokat nem egyszerre küldjük, hanem különböző időben.

TANITÓI OKLEVELET NYERT UNITÁRIUS IFJAK. A tavasz folyamán az érettségizett és tanítói tanfolyamot végzett ifjak közül tanítói oklevelet nyertek: Dénes Szilárd, Lőrinczi József, Kovács István, Nagy Jenő, Nagy Károly (dicsérettel). Nevezett ifjak már sikerrel működnek a magyar népművelés mezején. Isten áldása legyen munkájukon.

A BOLSEVISTÁK VALLÁSELLENES ténykedéseiről, helyesebben, kegyetlenségeiről naponta hoznak hírt a keleti harcteret megjárt magyar katonák. Elmondják, hogy azokon a helyeken, melyeket a téli-nagy támadás alkalmával visszafoglaltak, a vallásos gyakorlatokat újból megszüntették, a papokat és a kiválóan vallásos oroszokat kivégezték. Ellenséges magatartást tanusítanak még a buddhista vallás ellen is, de a kereszténységet tűzzel-vassal írtják. Könnyű elképzelni, mi lenne a sorsunk, ha a bolsevizmus hozzánk is eljuthatott volna.

AZ UNITÁRIUS NAPTÁR 1944. évfolyamának szerkesztésére Ferenc József missziói lelkész nyert megbízást. Minden kézirat hozzá (Debrecen, Hatvani-u. 24.) küldendő.

A MÚLT ÉVI NAPTÁRBÓL MÉG VAN ELSZÁMOLATLAN. Pénztárnok afia nyomatékosan kéri azokat, akik még nem számoltak el a naptár árával, haladéktalanul küldjék be a hátrálékokat.

LAKVÁLTOZÁST, vagy a lapnak véletlen elmaradását kérjük levelezőlapon bejelenteni.

TUDOMÁSUL LELKÉSZ AFIAINAK! A főhatóságilag elrendelt lelkészi egyensapka az alábbi készítőnél rendelhető meg: *Bakonyi Mihály,* sapka- és csákókészítő, egyenruházati cikkek kereskedése, Budapest, VIII., Üllői-út 16/b. Telefon: 145—122. A fejbőség külső mértéke beküldendő.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Szerkesztői üzenetek

U. L. Budapest. Cikkét köszönöm s én még sok ilyet szeretnék. Szerkesztői megbízatásom azonban lejárt. Kérek még hasonló tartalmu cikkeket, biztosan az utód is örömmel fogadja.

P. B. L. Kecskemét. Az 1—4. számokat eddig nem tudtam elküldeni, mert nem volt. Most a visszajöttekből elküldöm. Tagsági díját postacsekken kérem.

A JÖVŐ SZÁMBA SZÁNT KÖZLEMÉNYEK AUG. 20-IG KÜLDENDŐK BE.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 1-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

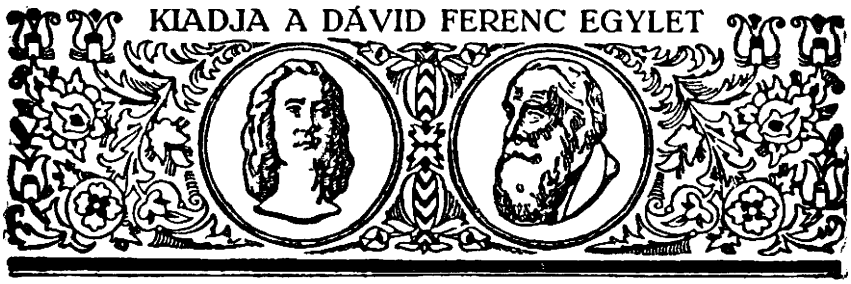
Minerva R.-T. Kolozsvár: 2297 — Felelős vezető: Major József.

30. Sinán Dániel tanár úrnak.
Unit. Coll.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. szeptember. 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Tehetségek jövőnk számára

Az egyházépítés egyik legfontosabb nyilvánulata és az egyházépítő egyik legszebb feladata felkutatni vagy lendületével életrekelteni a szunnyadó, illetve csírába fojló erőket, felszínrevetni mindazt, amit a tömegek és a mélységek rejtenek. Az elmult két esztendő megmutatta, hogy a tehetségek felkutatására és a nevelés fényénél megmentésére alakult Berde Bizottság milyen és mennyire áldásos munkát végzett jeles székely ifjak kiválogatásával. Azok között, akiket gondos körültekintéssel kiválogatott, alig akadt közepes vagy gyenge tanuló. S aki akadt is, ipari vagy kereskedelmi pályára való irányítással értékké minősíthető.

Erre a kiválogató munkára alapelvszerűleg is késztetve vagyunk, mert szabályaink irányelve, hogy a közáldozattal összehozott pénzből egyházi és nemzeti életünknek föltétlenül értékeket neveljünk.

De a kiválogatásra a mindennapi történelem is rákésztet bennünket. Azzal indultunk ugyanis el, hogy évente négy-négy zsenge székely gyerekkel, nyolc év mulva 32 Berde tanulóra visszük fel és ezzel az állandó létszámmal élünk. Ezzel szemben azonban egyfelől akkora volt a kérvényezők száma, másfelől pedig, — Hála az Egek Urának —, akkora volt egyházközönségünk áldozatos felajánlása, hogy már az

első két esztendőben megközelítettük, sőt két gimnáziumunkat egybevéve, máris túlszárnyaltuk eredeti tervünk. Van tehát Isten adta anyag bőven, miből válogatnunk! És ez így van jól, mert az így versenyből kikerült tehetségekkel két gimnáziumunk általános középiskolai szintje fölötte emelkedik. S így ez az általános és átlagos szintemelkedés is vallásközönségünk építő munkásságának üdvös következménye.

Pillanatnyilag Berde Bizottságunk azzal a nehézséggel küzd, hogy a nagy drágulás és a kollégiumok emiatt bekövetkezett élelmezési, neveltetési díjemelése a már eddig felvett gyerekek bizonyos mértékben immár kötelező tovább taníttatásának terheit is fölötte megszaporította, pedig hát ennek fejében elkerülhetetlenül újakat is kell fölvennünk. A Berde Bizottság a mult évben 20.000 pengős költségvetéssel dolgozott. Mivel a kolozsvári gimnázium igazgatósága az összes költségeket 41%-kal emelte, ez nekünk azt jelenti, hogy az idén minekünk is 28.000 pengőt kell összehoznunk, amit tetéz még 4—5 tanulónak mintegy 6.000 pengős új költsége.

A bizottság vezetősége augusztus folyamán küldte szét nemeslelkű adakozóinak kérő sorait, melyek útján ma mindenkitől több áldozatot kér, mint amennyivel ki-ki tavaly hozzájárult mozgalmunkhoz.

E sorok rendeltetése pedig az, hogy új adakozókat mozgasson meg, hogy unitárius közületeket és egyeseket az eddiginél is nagyobb erőfeszítésre késztessen, hogy megértesse azt, aki és akik tehetségek felszínrevetésében fáradoznak és azért áldoznak, akik arra szánják filléreiket, hogy kislángokból, pislákoló mécsesekből tűzoszlopok lobogjanak fel, azok Isten és Nemzet előtt a legszebb és a legmaradandóbb dologban szorgoskodnak. Szorgoskodjunk hát!

dr. Gelei József
bizottsági elnök.

A KENYÉR

Irta: VÁRY DOMOKOS.

Áldott szent aratás, első vágott kéve,
Századik, ezredik, kalongyákba téve!
Döcögő szekerek, éltető nagy tankok,
Békefront tankjai, tornyos szép asztagok!
Cséplőgép muzsikák, világ legszebb dalok,
Ó, hogy vártunk rátok, kicsinyek és nagyok!

Malomkövek közül csorduló fehérség,
Mitől elül a baj, éhség, jajj, szegénység.
Miből kenyér lesz, magyar, barna, fehér,
Az asztalra téve, világkinccsel felér,
Úgy, hogy gondmezőkön virágok születnek,
Búbánat hegyekből örömhegyek lesznek!

Hozsánna, hozsánna, te, új magyar kenyér!
Érted kérgesedett, törött fel a tenyér.
Érted a küzdelem, a harcos verejték,
Forró könnyük érted, ó be sokan ejték!
Kiknek, bár volt késük, de meg nem szeghettek!
Sziklás életúton sírva jártak, mentek.

Érted sírt az anya, gyermekére nézve,
Érted volt az apák gondja megtetézve:
Mi lesz, hogy ha nem lész, mi lesz a családdal?
Zendül-e vídám szó, csattan-e vídám dal?
Lesz-e a hazának elég erős karja,
Ami népét védje, óvja, betakarja?

Vagy le kell gyengülni, hogy reánk lépjenek?
És eltapossanak és széjjel tépjenek?
Hogy sírhalmunk felett az ellen tort üljön,
Úgy, hogy reánk többet fény sohse derüljön?
Hogy megsemmisüljön régi hírünk, nevünk,
S az lássék, hogy még a jó Isten sincs velünk?

Hozsánna, hozsánna, te új magyar kenyér,
Be szép vagy, be jó vagy, milyen csoda fehér!
Pedig naptól sütött acél kéz aratott,
Bronzszoborrá szépült gyönge kéz dagasztott,
Ezért vagy olyan jó, olyan csoda fehér,
Hozsánna, hozsánna, áldott magyar kenyér!

Nem félünk, remélünk! Te erőt adsz nekünk,
Erős lesz a testünk, erős lesz a lelkünk,
E kettős erővel, bár kevesen vagyunk,
Erős testünk, lelkünk székely-magyar agyunk
A magasba lendít, megtart, megacéloz,
Közelebb visz minket, közel a nagy célhoz,

Ahoz a nagy célhoz, hogy a magyar földön
Szent István palástja védőleg befödjön.
Hogy itt, minden ember nagyon boldog legyen,
Ne legyen senki se a siralom hegyen!
Hogy itt a kenyérnek tápláló ereje,
Éhség és ellenség jövését leverje!

Kárpát-Hargitától, el az Aldunáig,
legyen csupa magyar minden, mind egy szálig!
Az ég, mi ránk borul, a föld, melyen járunk,
Ahol egy boldogabb, szebb világot várunk.
Ahol nem lesz többet, rabság, szolgajárom,
Cselő, Csákó, hajrá!... Szánthatsz a határon!

Legyen így! Én édes székely-magyar népem!
Több szenvedésútra lábad sohse térjen!
Munkád után a föld, gazdag termést adjon,
Soha meg ne szünjön az ima ajkadon.
Dolgozz, imádkozzál, hogy Isten, ki szeret,
Adjon a számodra mindenkor kenyeret!...

A nőegyleti tag templom-látogatása és vallásossága

A megpróbáltatásunk súlyos idején, a megszállás alatt, igen szívhezszóló költeményt hozott egy közismert újság, a „Magyar Nép". A verset Reményik Sándor írta s minden igaz magyarhoz kiáltott benne: „Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát!" — Oh hogy éreztük minden szavát! Hány néma és hangos fogadás szállt Istenhez: nem hagyjuk a templomot, a templomot s az iskolát.

Aztán elhozta a jó Isten 1940. aug. 30-t; a felszabadult részek minden örömével, a visszamaradt tájak gyötrő fájdalmával.

Amilyen nagy volt az öröm itt, olyan megmérhetetlen fájdalom tükröződött odaát. A fiatalja lázadozott. A meglett-korú emberek pillanatok alatt éveket öregedtek, meggörnyedt vállal, szemükben mélységes bánattal vonszolták a napok megújuló terhét. Volt, aki égre emelt kezekkel hangosan felkiáltott: Istenem, mit vétettünk, hogy ennyire büntetsz?! Eltitkolhatatlan szenvedés, keserűség mindenfelé... A könny nem enyhített, a munka nem vígasztalt...

S ebben a dermesztő, megoldást nem találó szenvedésben, egy egyszerű, fekete fejkendős, öregedő nénike megindul a falú alvégéről a templom felé. Egyik házhoz beszól, máshova csak bekiált s a kis csoport nőttön-nő. A templom felé forduló kis utcán már nyolcan vannak... Isten szent házában felcsendül az ének: „Téged kereslek könnyeimben, kétségim közt Hozzád megyek"... Mély csend... Magam is belépek a templomba. A nyolc asszony, ki-ki a maga helyén imádkozik... Fel-feltörő, elcsukló zokogás... csend... S aztán az örökszép zsoltár: „Szívemet Hozzád emelem és benned bízom Uram"... A kis csapat elhagyta a templomot. Megbékélt, Istenben bízó lelkek erős hitet vittek haza a családba.

Az a nyolc asszony nőegyleti tag volt. A 20-ból 8, akik a templom-felé vezető útak egyikén laktak. Mi vezette őket Isten házába? Az a mélységes hit, Istenbe vetett bizalom, ami csak a vallásos lélek tulajdona lehet. A felszabadulás napja az ők számukra, az újabb megpróbáltatás kezdetét jelentette. Átélték 22 év megalázó gyötrelmét s most még ki tudja meddig, az előzőnél is súlyosabb szenvedések sorozata következik. Itt nem segíthet emberi ész és erő, hiába a sírás, kétségbeesés. S íme a lélek legmélyén imádság fakad, ég felé Istenhez tör s a szenvedő ember már nem érzi elhagyatottnak magát. Megtalálta Isten feléje nyujtott kezét.

Istent megérezni csak a vallásos lélek tudja. A vallásosságot mástól megtanulni, utánozni nem lehet. Mindenki saját magát kell odanevelje, nemesítse. Érezni kell tudni, elmélyedni a hit dolgaiban és gyakorolni az önzetlen, jó cselekedetet. A vallásos lélek nem érdemért, elismerésért dolgozik, hanem saját lelkiismeretének megnyugtatására. Szeretet hatja át lényét s akkor legboldogabb, ha könnyeket töröl, szenvedőn segít, vagy a közért áldozatot hoz. E szép erények gyakorlására a nőegyletek keretében számtalan alkalom adódik.

Nemcsak egyházi, hanem nemzeti életünk is fokozott társadalmi munkát vár tőlünk. Első s hozzánk legméltóbb kötelességünk lenne a család- és csecsemő-védelem. A gyermek fejlődését szemmeltartani, követni minden mozdulatát, ismerni gondolatát, Istenfélelemben és emberszeretetben nevelni és bocsátani az életbe. Árva gyermekek felkarolása, elaggottak gondozása, betegek ápolása, hadirokkantak segítése, a társadalom elesettjeinek felemelése mind vallásos, buzgó nőkre vár. S vajjon lehet-e ezeknél szebb, nemesebb célja a nőegyleteknek? Ma mindenki annyit ér, amennyit nemzete, egyháza érdekében dolgozni és tenni tud. Ma nem elégedhetünk meg egy műsoros estély jövedelmének valamely jótékony célra történő átutalásával, ma két kezünk munkáját, szívünk vérét várja tőlünk a haza és egyház! Ilyen áldozatos munkára csak vallásos nőegyleti tag képes, aki szívvel-lélekkel átérzi és átéli kötelességét. — Ellenkező esetben: üres lélek hamis sáfárkodása.

A vallásos nő egyik jellemző tulajdonsága, a templombajárás. Ne a feltűnési vágy, hiúság, vagy más gyarló emberi tulajdonság vezessen a templomba, hanem a belső lelki szükség, amit a közös ima, énekek, a templomi csend, elmélyülés szüntet meg. Talán mindnyájan tapasztaltuk, csak az az ünnepnap igazán ünnep, amelyiken ellátogathatunk Isten házába. Vannak esetek, amikor a legjobb szándék mellett sem mehetünk templomba, de a vallásos lélek a harang hívó szavára időt szakít magának, hogy magányos csendben Istennel beszélgessen.

A mi templomunkat az egyszerűség jellemzi. Legtöbb faluban fehérre meszelt templomok várják az odasietőhíveket, amit sokan ridegnek vélnek. Minden öntudatos, vallásos lélek érzi, hogy az Istenhez emelő hangulatot nem a környezet, hanem a lélek buzgósága adja. Ha Isten nem oltotta volna belénk nemes lelkének e parányi szikráját, életünk céltalan bolyongás lenne. Így azonban felfelé törő lelkünk elmélyed, keres, kutat és Isten után járva a legnagyobb csapásban is támaszt ad a hit.

Igen tartalmas, sokoldalú és a mai időknek megfelelő célja lehet nőegyleteinknek az önművelés. Nem költséges, nagyszabású tanfolyamokra gondolok, hanem inkább apró szivességekre, amit egymásért tenni a legszebb, legemberibb megnyilatkozás. Pl. a varrásban, sütés-főzésben, gyermeknevelésben, baromfi tenyésztésben, méhészetben... stb. jártas nőegyleti tag magaköré gyüjti a fiatal anyákat, leányokat s egy-két szerető útbaigazítást, szakszerű felvilágosítást ad. Munkás élete tapasztalatait átadja az élet kezdetén küzdőnek. Arra alkalmas területen szép minta konyhakertészetet is lehetne berendezni, együtt nevelgetve, ápolva, gondozva a háztartásban szükséges zöldségeket. Hát még a könyvtár beállítása mit jelentene! A hosszú téli estéken a közösen elolvasott könyv megtárgyalása, hozzászólások, mind megannyi eszközei az önművelésnek.

Sajátmagunk segítése sem lehetetlen; pld. mi akadálya lehet annak, hogy a nőegylet a legszükségesebb gyógyszereket beszerezze s adott esetben segítsen a hozzá-fordulón?! Vagy ha már szép alaptőkével rendelkezünk, nem lenne-e mindnyájunkra nézve hasznos akár Homoródon, akár a Hargitán egy kis házikót építeni az arra szorultak számára.

Mindezek távolabbi célok, de nem kivihetetlenek. Egyelőre maradjunk az önművelésnél és a másokért tett önzetlen munkánál, amire a mai nehéz időkben különösképp szükség van.

A nőnek, az édesanyának kell elsősorban megértenie e kor parancsszavát, mert ő a család lelke. S millió meg millió családból tevődik össze a nemzet. Érzitek-e kedves nőtársaim a súlyos feladatot, mit Isten ránk bízott? Érzitek-e hogy e forrongó, lázadó világban vesznünk kell nekünk, maroknyi magyarságnak, ha mi nők, édesanyák nem hordozzuk lelkünkben Isten templomát és nem tápláljuk önmagunkban a tudás fáklyáját?! Reményik most is intőn, kérőn és parancsolón figyelmeztet: „Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát". E pár szóval örökcélt jelölt nekünk, melyet ha követünk, boldog lesz a család, az egyház, a nemzet. Boldogok leszünk mindnyájan, mert valláserkölcsi kötelességünk teljesítettük, gyönyörű élethivatásunknak megfeleltünk. Tudatában vagyunk a költő hozzánk intézett mély értelmű szavainak:

„Magyar nőnek születtél?
Áldd érte sorsodat.
Magyar nőnek születni
Szép s dicső gondolat!"

Kozma Miklósné Bedő Anna.

Egyházépités

A marosi egyházkör közgyűlésén.

Dr. Gelei József főgondnokunk fenti címen indított cikksorozata szellemében jegyzek fel egyet-mást, amit e gondolatkörhöz kapcsolva a marosi egyházkör aug. 9-én Szentgericén tartott évi seregszemléjén láttam, vagy hallottam.

Örvendetes volt látni, hogy a köri ülést megelőző köri Dávid Ferenc Egylet templomi ünnepélyén az egyházkör esperese és felügyelő gondnokaival az élén a lelkészi kör tagjainak nagy része is már jelen volt. Sajnálatos, hogy a Kör nagyszámú világi egyházi tanácsosa közül csak kevesen jelentek meg a köri ülésen, pedig az évi főtanácsi üléseken csak az az egyházi tanácsos vehet részt a kérdések ismeretében, aki egyházköre sajátos problémáival már a köri ülésen megismerkedett. Tanítóink és tanítónőink közül sokat akadályozott a megjelenésben a katonai behívás, a különféle nyári hivatalos tanfolyam.

Felekezeti népoktatásunk kérdései sok gondot okoznak. A tanügyi hatóságok egyes intézkedései sérelmesek. Csókfalva és Szabéd állami iskoláinál nincsen elegendő unitárius vallású tanerő, s így nincs énekvezérünk, holott erre az államot évtizedes szerződés kötelezi. A felekezeti népoktatás ellenőrzése, szakképzett egyházi tanfelügyelő beállítását kívánja. Nyárádgálfalván új iskola építése folyik.

Belső emberi, lelkészi és tanítói értekezlet egybehívását határozta el a köri ülés, ahol az együttmunkálkodás kérdéseit beszélik meg.

A köri ülésen hallottam elsőízben női felszólalást. Benedek Mihályné, Kilyén Gizella tiszteletes asszony, székelykáli tanítónőnk szakszerű felszólalása fontos kérdést világított meg.

Javasolták, hogy a gyermekistentiszteletek tartása megkönnyítése érdekében vezető-könyv irassék, melyben több év előkészített anyaga legyen feltalálható. A népiskolai unitárius valláskönyvek megiratása sürgős feladatunk.

A köri központok felállítását a gyűlés egyhangúan javasolta.

Harasztkerék szórványnak leányegyházközséggé nyilvánítását kérték; s felmerült, hogy ottélő mintegy 120 unitárius

lelkünk részére mielőbb megkellene építeni közös áldozathozatallal az unitárius és egyben magyar templomot! Nem lehetne-e nálunk is megvalósítani, amerikai unitárius testvéreink által sikerre vezetett ama gondolatot, hogy a gyülekezetek együttesen, minden évben ott, ahol az a legszükségesebb, felépítenek egy unitárius templomot.

A lelkészek értekezletén állást foglaltak, hogy a mai időben, különösen a fiatalabb nemzedéknek, mint leventeparancsnoknak is helyt kell állania, s mindenki vállalja, ott ahol erre felkérik a levente egyesület elnöki tisztét.

A lelkipásztori kar teljes egyhangúsággal és komoly határozottsággal kérte Főhatóságunkat, és a Lelkészszövetség elnökségét, hogy jogos fizetésemelési igényeit — az állami és magánalkalmazottak július 1-i fizetésjavításához hasonlóan — a Kormánynál haladéktalanul sürgesse ki. Kérték, hogy a Közellátásügyi Kormányzat a kepét számítsa be a gazdák beszolgáltatási kötelezettségébe s rendelje el annak a gazdakönyvbe való bevezetését.

A szentgericei helyi rendezést Biró Izsák lelkész s a tiszteletes asszonnyal az élén segítségére sietö nőszövetség példásan oldotta meg. Híveink a nagy munkaidő ellenére is megtöltötték a templomot a hétfői gyűléssel kapcsolatban tartott istentiszteleten is, ahol Szász Dénes, szórványgondozó lelkész, a legfiatalabb köri lelkipásztor szépen előadott okos beszédével épültek.

A marosköri párciálison egyházépítő, öntudatos unitárius munkát végeztek.

Ferencz József.

Biblia olvasása közben

Mózes I. könyv 1 rész 27. vers, 27. rész 7. vers.

A világot Isten „Legyen szavával teremtette, az Ő lehellete ad életet mindennek, az Ő lehellete teszi virágzóvá a rétet, a mezőt s a fákat s ad életet, életcélt a szabad szemmel alig látható bogártól az óriás állatokig mindennek ezen a földön. Ebből az óriási világegyetemből egyéni haladásával, fejlődésével, gondolkodásával, töprengésével és alkotásaival kitűnik az ember. Az emberre nemcsak rálehell az Úr,

hanem az emberbe beléleheli az Ő alkotó, teremtő lelkének egy szikráját is. Az állatból fejlődött az ember emberré, de az Isten lelke teszi őt emberré. Madách oly bölcsen mondja: Sárból, napsugárból összetéve, mint akár az ótestamentumban: Földből formálta és saját képére az Ő lelkét lehelte az emberbe. És az ember így lebeg ég és föld között, mint Mohamed koporsója. Teste a földön állhat meg csak szilárdan, de lelke az égiekhez vonzza. Hogy ennek a kettős hivatásának hogyan tud megfelelni, erre példát mutatott a Mester az életével és az évangéliumi tanításával. Az embernek hivatása földi életet élni és a földi vágyait kielégíteni, de hivatása felemelkedni a földről fel az égig. Magába az Istenhez lélekben és igazságban, szeretetben és könyörületességben, megértésben és megbocsátásban, kötelességteljesítésben és áldozathozatalban. Ez az ember hivatása Jézus példája szerint és pedig tekintet nélkül arra, hogy jó vagy rossz sorsunk van az életben, hogy királyi ágyból, vagy koldus nyoszolyából származtunk-e, hogy dicsőít-e a világ, hogy feszítsd meg-et ordít, hogy öreg korba ér véget életünk, vagy martyr halált halunk, még a golgothán keresztül is Isten felé irányított tekintettel, gondolattal, szóval és cselekedettel kell élnünk. **Imádkozzunk:** Teremtő Istenünk, égi jó Atyánk! Hálát adunk Néked azért a nagy jótéteményedért, hogy minket, a Te teremtményeid közül Magadhoz emeltél, kivettél az állatok sorából és Magadhoz hasonlóvá tettél a Te szent lelked által. Oh bár az élet forgó viszonyai, a nem szeretem napok szomorúságai, gyászai, nyomorai közepette is éreznénk a Te nagy kegyelmedet, amellyel Magadhoz hasonlóvá tettél bennünket sé éreznénk az elhivatást, az elkötelezettséget, hogy ezért a nagy kegyelmedért az élet minden állapotába egyedül Hozzád emelkedjünk, a Te utaidat kövessük, a Te ösvényeiden járjunk, Néked engedelmeskedjünk és a Te akaratodat cselekedjük, békét szeretetet, megértést és megbocsátást hírdetve gondolatba, búba és cselekedetbe, amint a Te szent fiad az úr Jézus Krisztus nemes példájával erre minket megtanított s az ő evangéliumába buzdít naprólnapra. Erre tégy alkalmassá minket, erre buzdíts, bátoríts, ha kell szenvedéssel, bajjal és erre ints és vezess bennüket. Miatyánk, teremtő Istenünk. Amen.

N. L.

Sepsiszentgyörgy

A közelmultban a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség életében megható ünnepségek zajlottak le a lelkészi kibúcsúzással, illetve beköszöntéssel kapcsolatosan. Dr. *Kovács* Lajos, teológiai tanár, július 5-én, 5 évi eredményekben gazdag lelkészi szolgálata után vett búcsút egyházközségétől s annak minden egyes tagjától.

Az ünnepélyes istentisztelet 10 órakor vette kezdetét, mely alkalommal az újonnan kibővített imaház csaknem zsúfolásig megtelt. Kibúcsúzó lelkésztársunk meleg szavakkal emlékezett meg arról az apostoli munkáról, melyet a hívekkel karöltve végzett, s melynek egyik fele a kisebbségi élet gyászos éveiben zajlott le. A mindenkit megható beszéd után az üdvözlések következtek. Háromszék vármegye nevében Dr. Kászonyi Richárd főispán vett búcsút távozó lelkésztársunktól, annak a meggyőződésének adva kifejezést, hogy azok, akik népük és egyházuk szolgálatát mindenkor híven és odaadóan végzik, szólítsa bár őket az élet parancsa ide, vagy oda, a közös célban mindig találkoznak. A főispán elismerő szavaira kibúcsúzó lelkésztársunk meleg szavakkal válaszolt, s egyben megköszönte azt a mély megtiszteltetést és őszinte megértést, mellyel a Főispán a háromszéki unitáriussággal szemben eddig viseltetett.

Sepsiszentgyörgy város nevében *Benedek* János polgármester-helyettes mondott szívélyes köszönetet kibúcsúzó lelkésztársunknak a város anyagi és erkölcsi fejlesztése érdekében kifejtett tevékenységéért. Mint a városi óvodák főfelügyelőjét búcsúztatva, számos szülő és vidámarcú kisgyermek legőszintébb háláját és szeretetét tolmácsolta. A testvéregyházak nevében *Imreh* Dezső és *Vajda* Gáspár ref. lelkészek, valamint *Bertalan* Balázs róm. kat. lelkész búcsúztatta. Valamennyien úgy szólottak távozó lelkésztársunkhoz, mint akiben egy jóbarátot, megértő szolgatársat veszítettek el. Különösen megható volt a helyi evangélikus egyházközség részéről elhangzott ama meleghangú köszönetnyilvánítás és kölcsönös megértésről tett őszinte tanuvallomás, mely a két egyházat oly szoros sorsközösségbe fűzte a történelem folyamán. Valamikor, a megszállás évei alatt távozó lelkésztársunk nagynevű édesapja, immár néhai Kovács Lajos, brassói gyülekezetével hosszú éveken át tartotta istentiszteletét a brassói evang. templomban. A döntés után pedig Sepsiszentgyörgy és környékére szakadt lutheránus hívek, ifj. Kovács Lajos ideje alatt meleg otthonra találtak az unitárius imaházban. Ezt a testvéri megértést csak megköszönni, csak áldani és ápolni lehet. A Vöröskereszt nevében Br. *Szentkereszty* Béla emlékezett meg távozó lelkésztársunknak e téren is derekasan végzett

munkájáról, mint a Vöröskereszt volt titkára. A háromszéki egyházkör részéről *Rostás* Dénes esperes, a lelkészkör részéről pedig *Végh* Benjámin tb. esperes búcsúztatta kedves barátunkat. Majd az egyházközség részéről hangzottak el meleg, elismerő szavak. Elsőnek Dr. *Fekete* Sándor köri felügyelőgondnok és a sepsiszentgyörgyi egyházközség főgondnoka intézett búcsúszavakat távozó lelkészéhez az egyházközség nevében. A hívek szemében megcsillanó könnyek kezességek arra, hogy a mindíg és mindenki által köztiszteletben állt lelkészt, jóbarátot, „Lajoskát" elfelejteni nem lehet. Öt év alatt a templom és a lelkészi lakás küszöbétől a hívek kapujáig kiépített lelki út, kapocs, a legnagyobb megértés és evangéliumi szeretet jegyében rajzolódott meg. Ezen az úton járni nem volt nehéz és mindenki megtalálta azt, amit keresett, mert annak egyik végénél „Lajoska" állt megértő és támogató lélekkel.

Kiss Dénes énekvezér, ig. tanító a szolgatársi megértésről és egyetakarásról emlékezett meg búcsúszavaiban. A nőszövetség nevében Dr. *Szánthó* Vitusné búcsúztatta „Lajoskát". A sepsiszentgyörgyi egyházközség életében a nőszövetség volt az az erőforrás, mely legtöbbször segítségére volt a lelkésznek egyházépítő munkájában. De így van ez talán más egyházközségekben is. De ahhoz, hogy ezt az áldásos erőt — mondotta távozó lelkésztársunk — céltudatosan be lehessen állítani az egyház szolgálatába, elengedhetetlen a lelkészi irányítás, lelkészi vezetés. A komolyan és derekasan elvégzett egyház és nemzetépítő munka gyümölcse tovább érik a sepsiszentgyörgyi hívek lelkében. Ezen munka elismeréséül a nőszövetség egy szépen díszített albumot nyujtott át távozó lelkészének.

Isten áldása kísérje további munkáján.

ÜRMÖSSY GYULA. Dr. Kovács Lajos, teol. tanár, volt sepsiszentgyörgyi lelkész helyébe a Főtisztelendő Püspök úr Ürmössy Gyula fiatfalvi lelkészt nevezte ki. Nevezett lelkésztársunk augusztus 8-án tartotta beköszöntőjét. A beiktató istentiszteletet, melyen nagyszámú és előkelő gyülekezet vett részt, ünnepélyes fogadtatás előzte meg a „Szabadságtéren" felállított díszkapunál, ahol Sepsiszentgyörgy város közönsége nevében Dr. *Virányi* József polgármester fogadta az új lelkészt. Azután a kíséret a lelkészi, illetve templomi udvarra vonult, ahol Dr. *Fekete Sándor* felügy. g. egyhk. főgondnok meleghangú üdvözlete hangzott el, majd megtörtént a lelkészi lakás és templom ünnepélyes átadása, illetve átvétele. A szokásos beiktatási szertartás keretein belül az új lelkésztársunk mélytartalmú beszédében kifejezést adott azoknak a tiszta és nemes erkölcsi eszméknek és őszinte vallásos érzéseknek, melyeket a faluról hozott magával a városra, építeni és szolgálni Istenországát.

A fölemelő beszéd után a szokásos üdvözlések hangzottak el. A vármegye nevében Dr. *Szent-Iványi* Gábor, újonnan kinevezett főispán köszöntötte beköszöntő lelkésztársunkat. Nemcsak mint a Magyar Királyi kormány képviselője köszöntöm a tiszteletes urat — mondotta közvetlen meleg szavakkal a főispán — hanem úgyis, mint ennek a körnek 23 éven át köri felügyelő gondnoka. Az unitárius egyház — folytatta a főispán — bár a többi történelmi egyházak sorában számarányát tekintve szűkös hazánkban a legkisebb, de az az eszme és szent hagyomány, melyet képvisel és hordoz magában, s melyre azért lehetünk büszkék, mert, Erdély földjében gyökerezik, s sajátos magyar vonásokat nyilatkoztat ki, túl a határokon százezrek és milliók lelki tápláléka is egyúttal.

A főispán lelkes szavai után vitéz *Barabás* Andor alispán üdvözölte lelkésztársunkat a vármegye közületeinek és a Vöröskereszt nevében. Üdvözletek hangzottak el az iskolák, jótékony nőegylet, ipartestület, unitárius lelkészkör, énekvezér és a nőszövetség részéről.

Körünkbe jött új lelkésztársunknak sok szerencsét kívánva, Isten gazdag áldását kérjük további munkájára.

Mátyás György köri jegyző.

Sz. 1113—1943. E. K. T.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS. Az Unitárius Egyházi Képviselő Tanács nevében pályázatot hirdetek a firtosmartonosi unitárius népiskolánál eltávozás folytán megüresedett *tanítónői* állásra. Pályázhatnak tanítói oklevéllel rendelkező unitárius vallású tanítónők. Oklevél v. hiteles másolata a kéréshez mellékelendő.

Javadalmazás: 1. Az egyházközségtől a kezdő tantói fizetés 10%-a. Lakás v. a szolgálati időnek megfelelő lakbér. 2. A szolgálati időnek megfelelő *államsegély.*

A pályázati határidő 1943. szeptember 15. A pályázati kérések a székelykereszturközi unitárius esperesi hivatalhoz küldendők be: *Székelykeresztur.*

Kolozsvár, 1943. aug. 24.

Józan Miklós, püspök.

PÁLYÁZAT GAZDASÁGI SZAKTANÁRI ÁLLÁSRA. A székelykereszturi unitárius téli gazdasági iskola pályázatot hirdet egy gazdasági szaktanári állásra. Az állás folyó évi október 15-ig elfoglalandó.

A kellő képesítéssel biró pályázók folyamodványaikat folyó évi szeptember 10-ig adják be az iskola igazgatóságához.

Javadalmazás az állami hasonfokú iskolákéval egyező.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság

Felhivás adakozásra az Irisztelepi Aggmenház és Árvaház javára

Kedves Testvéreim!

Isten segítségével már harmadik magyar nyarunkon adhatunk hálát az elvett javakért, betakarított áldásokért.

Nagyon megnehezedett az idők járása felettünk. Gondterheltek vagyunk. Egyéni életünk nehézségeinek leküzdése foglalkoztatja egész valónkat, de e nagy küzdelem közepette sem szabad megfeledkeznünk tehetetlen öregeinkről s a mi kicsi árváinkról, kik a nemes lelkek buzgó áldozatkészségétől, adakozásától várják fentartásukat. Öregeink, kik valaha jobb napokat láttak. Kicsinyeink, köztük a másféléves ikrek, kiknek élete a jólelkek szeretetteljes, megértő gondozásától függ.

Tudjátok-e mit jelent édesanyai csók nélkül s az édesanya ölelő karjai, védő szeretet nélkül felnőni s felnőve is minden szeretetmegnyilvánuláshoz vonzódni, félszegen mozogni az emberek között, mindig csak keresni s többé soha meg nem találni az elvesztett legdrágább kincsét, a földi életnek az édesanyát?! Akiket az élet mostohasága megfosztott a drága kincstől ,ezek tudják jól, mit jelent az édesanya védőszárnya nélkül felnőni és élni. Akik sorskegyeltjei s nem ismerik ez érzést, próbálják meg elgondolni ,mi lenne, ha az édesanya tanácsát osztó ajka elnémulna s szerető keze a bánat felhőit nem simítaná el többé homlokukról?!

Ezelőtt két évvel kértelek először, kedves Testvéreim, hogy tehetsége szerint adakozzon mindenki az Irisz-telepi Unitárius Árvaházunk és Aggmenházunk javára. Kérésemre megnyíltak a szerető, résztvevő szívek s oly szép eredménnyel adakoztak ,hogy ez az eredményes, nemes adakozás késztet és bátorít fel arra, hogy újból kopogtassak megértő nemességet sugárzó, jóságos szívetek ajtaján. Aki csak teheti, találjon alkalmat ismét segíteni egy-egy keserű könnyet letörölni a tehetetlen aggok és kicsi árváink orcáiról. S higyjetek nekem — és szeretném az Isteni jóságba és igazságosságba vetett rendíthetetlen, erős hitem Mindnyájatok lelkébe átültetni, — hogy Isten százszorosan visszatéríti kedves Mindnyájatoknak egyen-egyen és összesen, mit e nemes célra áldoztok.

Bízva abban, hogy soraim újból lelkekre találnak, Isten áldását kérem minden áldozatkész magyar Testvéremre!

Siménfalva, 1943. augusztus hó.

Hitrokoni szeretettel:

özv. *Richterné Gvidó Juliska,*
áll. tanítónő.

ARATÁSI HÁLAÜNNEP HOMORÓDFÜRDŐN.

Szép és felemelő ünnepség színhelye volt az udvarhelyszéki Homoródfürdő a mult vasárnapon. Ekkor tartotta a mult hagyományaihoz híven igazodva a két Homoródmente székely unitárius népe az aratási hálaünnepet. Színpompás ősi székely népviseletben, nemzeti zászlók alatt vonult fel a szabadtéri istentisztelet színhelyére a résztvevők nagy tömege, hogy hálát adjon a jó Istennek, hogy megadta az új magyar kenyeret. Imát és egyházi beszédet *Kiss* Zoltán abásfalvi lelkész — az ünnepség főrendezője — mondott, míg az éneket *Szabó* László abásfalvi áll. ig. tanító vezette. Az ünnepélyes istentisztelet hangulatát nagyban emelte a *Váry* Domokos h. szentpáli lelkész és *Vass* László h. keményfalvi áll. ig. tanító szereplése, kik ez alkalomra írt saját költeményeiket szavalták el, valamint a h. szentpáli Dávid Ferenc Unitárius Leánykar énekszáma, amelyet *Lőrinczy* Mihály áll. tanító vezényelt. Az istentiszteletet a Himnusz éneklése zárta be.

Délután szabadtéri műsorban folytatódott az ünnepség. Itt énekkari és népi táncszámokkal (csürdöngölő, magyar szóló) szerepelt a h. szentpáli Dávid Ferenc Ifjúsági Kör, szavalókórussal az abásfalvi Dávid Ferenc Ifjúsági Kör, művészi énekszólóval *Bede* Emil recsenyédi lelkész. Az egyes számokat *Kiss* Zoltán abásfalvi és *Váry* Domokos h. szentpáli lelkészek vezették be. Bezáró szavakat *Bálint* Ödön h. karácsonyfalvi esperes mondott. A műsort a Székely Himnusz éneklése rekesztette be.

Így áldotta Istenét a két Homoródmente székely népe az új kenyér szent ajándékáért!

AZ 1944. ÉVI UNITÁRIUS NAPTÁR megbizott szerkesztője: *Ferencz* József lelkész kéri mindazokat, akik a naptár részére kért cikket még nem küldötték el, dolgozatukat legkésőbb szept. 6-ig juttassák el (Debrecen, Hatvan-u. 24. sz.) címére. Az elkésve beérkező cikkek közlését nem tudja biztosítani.

LELKÉSZI CSERESZOLGÁLAT. *Ferencz* József debreceni és *Lőrinczy* Géza nagybányai szórvány-gondozó lelkészek megállapodtak, hogy évente egyszer szószéket cserélnek. E szolgálat-csere révén új környezetet ismernek meg, míg a gyülekezetek körében a vendégprédikátor igehirdetése élénkíti az érdeklődést. *Lőrinczy* Géza július 5-én szolgált Debrecenben szépszámú gyülekezet előtt, *Ferencz* József augusztus 22-én Nagybányán viszonozta a beszolgálást.

A FŐTANÁCS IDEJE értesülésünk szerint október hónapra van tervezve. A szeptemberi E. K. Tanács fogja megállapítani az idejét.

A DÁVID FERENC EGYLET KÖZGYŰLÉSE a rendes szokás szerint a főtanács előtt való nap lesz. A meghívót a rendes időben szét fogjuk küldeni. Azon a gyűlésen megoldódnak mindazok a kérdések, melyeket a múlt gyűlés nem oldhatott meg.

AZ EGYHÁZ ÉS EGYHÁZI EGYLETEK PÉNZTÁROSAI kérik azokat, akik postautalványon küldik be tartozásaikat, hogy a követelt összegen felül még 14 fillér *kezelési díjat* is szíveskedjenek küldeni, mert különben a pénztár ráfizet ezekre az összegekre.

„AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY" előállítási költségei is éppen úgy megdrágultak, mint általában minden. Rendezze el mindenki a pénztárral az ügyet s arra kérjük olvasóinkat, ne válasszák a 2 P. előfizetési, hanem a 3 P. tagsági díj befizetését. Csak a 3 P. tagsági díj adja a tagsági jogok teljességét.

NYUGTÁZÁS a jövő számra marad.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY SZÉTKÜLDÉSÉVEL *s ezzel kapcsolatos minden ügy rendezésével Nagy Ferenc iriszteleni s. lelkész nyert megbízást. A lap netáni elmaradása, lakásváltoztatás stb. ügyben az értesítést továbbra is az U. K. kiadóhivatalának (Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.) kérjük küldeni.*

SZERK. ÜZENETEK. K. S.-né. Szép cikke a jövő számra maradt tárgyhalmaz miatt. Munkatársainkat kérjük, hogy közleményeiket szíveskedjenek a lap egyik oldalára, lehetőleg géppel, de mindenesetre olvasható kézírással írni.

A LAP ELFOGADASA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 1-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9

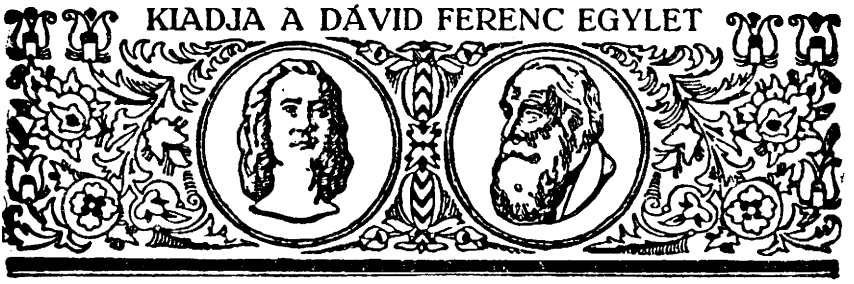
Minerva R.-T. Kolozsvár: 2508 — (Nyomdai f. v.: Major József.)

32. Simón Dániel tanár urnak.
Unit. Coll.

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1913. október. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Hódolat Berde Mózsa sírjánál

Dicsőült Szellem! E földi életből való távozásod 50-ik évfordulóján megjelentünk, a kegyelet érzéseitől vezéreltetve, a házsongárdi temetőben, a triumvirek szomszédságában, ahol a Te hamvadó poraid nyugosznak. Egy pár őszinte szóban adózni kívánunk annak a hervadatlan emléknek, amelyet hűséged és alázatosságod, jó szíved és nagyratörő lelked jegyében megad után hagytál itt, ezen a sokképpen megpróbált magyar földön, s kivált az egyetemes Unitárius Egyház kebelében.

Úgy tudjuk, hogy életedben nem igen alamizsnálkodtál, de viszont egész életed munkáját, buzgó imádságát és hangyaszorgalmát egy magasztos cél szolgálatába állítottad. Fejedelmi alapítványod, a Végrendelet tanúsága szerint, a békebeli idők számításával *egymillió forintra* emelkedett. S mindezt nekünk, az unitárius egyháznak, adtad, hogy sáfárkodjunk vele s szolgáljuk a századokban gyökeredző, hagyományainknál fogva a magyar nemzeti közművelődés magasztos céljait. S szolgáljuk azt a Te példádon felbuzdulva, a magunk szerény mértéke szerint is ugyanazzal a töretlen hittel és szent lelkesedéssel, amely a Te jellemvonásod gyanánt örökségképpen száll közöttünk nemzedékről-nemzedékre.

Az emlékezet áldó világánál látunk Tégedet, mint egyenesen járó, piros-pozsgás, nemes férfiút, aki Kolozsvár utcáin egyszerű, de tiszta öltözetben többnyire magánosan haladsz tova; de örömmel csatlakozol hitrokonaidhoz s azok tanácsában mindvégig szíves készséggel és a titkos áldozat emésztő lángjával osztozol a teendőkben és megbízatásokban. Dicső emléked előtt hódolva, tesszük le sírodra, ebben a barátságos környezetben, az Egyházi Képviselő Tanács koszorúját s lelked szeretteinek, az Ifjúságnak virágáldozatát. Dicső emléked közöttünk örökkön él. Soha el nem múló hálánk és kegyeletünk tanúbizonysága legyen az a Bizottság, amely a Te nevedet írta zászlajára, a Te értelmed szerint és a Te szellemedben kívánva teljesíteni kultúrmisszióját a nemzetnevelés szolgálatában. Igérjük és fogadjuk itt, a Te sírod árnyékában hogy jó magyarok és áldozatos unitáriusok leszünk, olyanok, mint amilyen Te voltál.

Olyanok, mint Te, aki az élet útján nem egy diákot, köztük engemet is, jó tanáccsal segítettél, s bizony, ha az emberi gyarlóságnál fogva valamit vétettünk, egy intésed, egy fejcsóválásod egy egész életre szóló tanúságot rejtett magában.

Nem felejtjük el, hogy ügyünket az Országgyűlésen is méltán képviselted, s a vérzivataros időkben, mint erdélyrészi kormánybiztos, a hazafiság jegyében síkraszállva, az érte kijáró várfogságot is nagy lelki nyugalommal és önmegtagadással, de mindíg bízva a Nemzet örökéletében, viselted és hordoztad. A Te lelkednek szabad szárnyalását ez sem törhette meg!...

Ez volt Berde Mózsa — életében. Ez marad, mint örök magyar és örök unitárius, hamvadó poraiban és halhatatlan lelke sugallatában.

J. M.

BERDE MÓZES EMLÉKE. Szeptember hó 19-én az unitárius egyház nagy-jótevője: Berde Mózes emlékének áldozott. A délelőtti istentisztelet után *Józan* Miklós püspök és dr. *Gelei* József főgondnok vezetésével nagy templomi gyülekezet vonult ki a Házsongárdi temetőben levő Berde Mózes sírján levő hatalmas emlékoszlophoz. A síremlékre az egyház koszorút helyezett. Józan Miklós püspök személyes visszaemlékezéssel teljes beszéddel emlékezett meg a jótevők fejedelméről. A beszédet lapunk vezető helyén közöljük.

Dávid Ferenc Egylet hivatása

A Dávid Ferenc Egylet magyar egyetemes unitárius egyházunknak az a szerve, mely 58 év után ma is nemes fénnyel ragyog, s melynek üdvös forrásainál örömteljes lélekkel csillapíthatja minden unitárius lélek égő szomját. Az igazi élet képe, a jóságos szivek története s a hitköltészet tükre. Fölmelegíti lelkeinket s fölvillanyozza kedélyvilágunkat. Nemcsak vidulást és lelki emelkedést szerez mindnyájunknak, hanem hatalmasan terjeszti a magyar unitárius kultúra birodalmát.

Az unitárius múltnak festői rajzával szertni tanítja az egyházat és hazát, s ösztönt ad az ifjú unitárius törekvésnek. Viharzó lelkünk vágyainak szárnyas szavakat ad, s e réven ideálizmusunkban megőrzi hitünket, reményünket és szeretetünket.

A világosság és melegség áldásait közkinccsé teszi s az Istenfélelem és a honszerelem szolgálatában állva: a szeretet és az igazság szellemét plántálja szívünkbe, lelkünkbe.

Az emberiség megzavart lelki egyensúlyának helyreállításán fáradozik s a gyűlölet szellemétől megtisztulva, — a haza határain belül kölcsönös megértés által ápolja az emberek lelkében azt a szent harmóniát, mely az örök boldogság eljövéséhez szükséges.

Ilyen értelemben és szellemben működik a székelykeresztúri unitárius egyházkör területén működő Dávid Ferenc Egylet s vele kapcsolatban az Unitárius Nőkszövetsége.

Dr. Szolga Ferenc, elnök.

Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok,
nagyajtai ügyvéd 50 éves jubileuma

Bensőséges ünnepség keretében ünnepelte meg a háromszékmegyei ügyvédi kar és általában az erdélyi ügyvédség *dr. Ferenczy Géza* unitárius egyházkerületi tb. főgondnoknak 50 éves jubileumát, melyet a marosvásárhelyi ügyvédi kamara iniciatívájára rendezett abból az alkalomból, hogy dr. Ferenczy Gézát, közéletünk ezen régi és lelkes harcosát a kolozsvári M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem *díszdoktori oklevéllel* tűntette ki.

1943. augusztus 22-én folyt le ez a szép és lélekemelő ünnepség Sepsiszentgyörgyön, a vármegyeháza dísztermében.

A marosvásárhelyi ügyvédi kamara kiküldöttjeiként az ünnepségre dr. Duha Tibor kamarai elnökhelyettes és dr. Fekete Gyula kamarai titkár jöttek le Sepsiszentgyörgyre, hogy átnyújtsák dr. Ferenczy Gézának az egyetem által adott díszdoktori oklevelet.

Délelőtt 11 órakor megtelt a vármegyeháza díszterme az ünneplő közönség nagy tömegével. A háromszéki ügyvédi kar tekintélyes

számú résztvevőin kívül ott láttuk Csíkvármegye, Udvarhelyszék, Marosszék ügyvédi karának színe-javát. De ott voltak a négy székely vármegye törvényhatóságainak kiküldött képviselői is, valamint az unitárius egyházaknak a négy székely vármegyéből megjelent kiküldöttei.

Délelőtt 11 órakor a Magyar Hiszekegy elmondása után *dr. Duha Tibor* elnöklő kamarai kiküldött, mint a betegsége miatt megjelenésében akadályozott *dr. Zilahi Sebess Jenő* ügyvédi kamarai elnök helyettese, gondolatokban gazdag megnyitó beszédével vette kezdetét az ünnepély.

Ezután *dr. Fekete Gyula* marosvásárhelyi ügyvéd, az ügyvédi kamara titkára tartotta meg mélyenszántó és az ügyvédi hivatást méltató magasröptű ünnepi beszédét. Kihangsúlyozta dr. Fekete Gyula kamarai titkár beszédében, hogy az ügyvédi hivatás nem kenyérkereső hivatás csupán, hanem egyben nemzetkötelezettségi elhivatás is és ennek az elhivatásnak dr. Ferenczy Géza 50 éves ügyvédi működése alatt százszázalékosan eleget is tett.

A kolozsvári m. kir. tudományegyetem kitűntetése, amelyet ma nyújt át az ünnepelt dr. Ferenczy Géza ügyvédnek — mondotta dr. Fekete kamarai titkár — nemcsak az ő személyének szól, az 50 éves közéleti munkásnak, de szól egyben az erdélyi és speciel a székely ügyvédi karnak, amely kar a 22 esztendős idegen elnyomatás alatt mindig felemelt fővel viselte a reárótt igának keserves terheit. És ezek között az első dr. Ferenczy Géza volt!

Dr. Fekete Gyula kamarai titkár fenkölt és egyben hazafias gondolatokkal telített ünnepi beszéde után következtek az üdvözlések a megyei ügyvédek, hatóságok, egyházak és testületek részéről.

A háromszékmegyei ügyvédek nevében *dr. Daragus András* sepsiszentgyörgyi ügyvéd, mint a marosvásárhelyi ügyvédi kamara helyi bizottságának az elnöke emelkedett szólásra. Üdvözölte mindenekelőtt az ünnepeltet, mint háromszéki ügyvédet, kitűntetése alkalmából, s aztán szépen fölépített beszéde során méltatta az ünnepelt dr. Ferenczy Géza „ügyvédkartárs"-nak nemcsak a közélet terén kifejtett munkásságát, de egyben a magyar-székely ügyvédi kar érdekében az idegen megszállás alatt kifejtett tevékenységét is. Gondolatokban értékes üdvözlőbeszédét a háromszéki ügyvédek képviselőjének, dr. Daragus Andrásnak, élénk tapssal jutalmazta a termet zsúfolásig betöltő hallgató közönség.

Az üdvözlések során a hatóságok nevében *vitéz Bartha Jenő* vármegyei főjegyző üdvözölte dr. Ferenczy Gézát, úgy is, mint törvényhatósági bizottsági tagot, kitűntetése alkalmából, a hivatali elhívottsága miatt Budapestre utazott dr. Barabás Andor alispán helyett, de úgy is, mint az erdélyi jogász-kör ezidő szerinti „dozsenjét" és elsőrendű jogtudósát.

Az egyházak sorakoztak föl ezután.

Imreh Dezső sepsiszentgyörgyi ref. lelkész üdvözölte az ünnepeltet, rövid beszédében kihangsúlyozta, hogy dr. Ferenczy Géza

mint unitárius vezetőférfiú a felekezeti békének volt mindíg az előharcosa.

A többi egyházak jókívánságai után *dr. Keresztes Károly* ügyvéd a Székely Nemzeti Múzeum nevében üdvözölte az ünnepeltet, mint a múzeum igazgatóválasztmányi tagját, aki a múzeum fejlesztése érdekében nemcsak — tekintélyénél fogva — erkölcsi, de anyagi támogatást is nyújtott.

Demeter Béla a Mikó-kollégium most már nyugalomba vonuló rektor-professzora, a helyi Erdélyi Párt elnöke szólalt fel, üdvözölte dr. Ferenczy Gézát, mint közéleti férfiút, kifejezést adván tartalmas vérbeli „székely" beszédében, hogy elsősorban a *székelység* itt a szóvivő elem, s csak azután jöhetnek azok, akik a mi székely mentalitásunktól távol állanak!... Akik úgynevezett „átültetett virágok", akik sohasem fogják úgy megérteni a székelységet, mint dr. Ferenczy Géza, ez a vérbeli székely ügyvéd, ez az igazi ízzó vérből való erős és „dacos" magyar!...

Zathureczky Kálmán ny. főszolgabíró a közgazdaság terén kifejtett munkásságát méltatta dr. Ferenczy Géza ünnepeltnek, s utána az egyházak képviselői fejezték ki jókívánságaikat az 50 éves ügyvédi jubileumot ülő ünnepelt, dr. Ferenczy Gézának. Sok és mélységesen megható üdvözlő beszéd hangzott el az unitárius egyházat képviselők részéről.

Dr. Gelei József egyetemi professzor magasszárnyalású beszéde quasi clouja volt az üdvözlő beszédeknek. Méltatta dr. Gelei professzor dr. Ferenczy Gézát, elsősorban is, mint közéleti férfiút, azután mint rendíthetetlen magyart s végül mint unitárius egyházáért nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is önfeláldozó igazi, önzetlen hitsorsost.

Dr. Gelei professzor beszéde után *dr. Kovács Lajos*, a sepsiszentgyörgyi unitárius egyház volt lelkésze, unitárius teológiai tanár, az Unitárius Irodalmi Társaság nevében üdvözölte az ünnepeltet. Magasszárnyalású, szónoki igaz hévvel előadott üdvözlő beszéde frappáns hatású volt. *Dr. Kovács Lajos* teológiai tanár üdvözlő beszédében rámutatott az ünnepelt, dr. Ferenczy Gézának az Unitárius Irodalmi Társaság megalapítása körül kifejtett munkásságára és kérte az ünnepeltet, hogy ezt a munkásságot, ezt az odaadó, fáradhatatlan tevékenységet a jövőre nézve is tartsa meg az erdélyi Unitárius Irodalmi Társaság érdekében.

Dr. Kovács Lajos, Sepsiszentgyörgy unitáriusságának immáron eltávozott lelkésze beszédére sok szem könnyre fakadt, sok magyar szív összedobbant és az ünnepelt, dr. Ferenczy Géza nagyajtai aranydiplomás ügyvéd, az unitárius egyházkerület évtizedeken át volt, s most tb. főgondnoka melegen szorította meg a nagynevű Kriza János a „Vadrózsák" püspöke dédunokája szerető kezét.

Az ünnepség a sepsiszentgyörgyi „Tanki"-kertben egytálételes ebéddel *„hangtalanul"*, a szokásos „toasztok" nélkül ért véget.

DR. SZÁNTHÓ VITUS

P. Szentmártoni Kálmán

Belső emberi család sarja. Az egyházias életet örökségképpen hozta magával. Ez meg is látszott egész életén, mert nemcsak az egyház szolgálatába állott, mint tanár, hanem ezenkívül hű munkása volt unitárius egyházának és vallásának. Családjában a történetírás hagyomány. Csak nemrégen közölt nagyatyja történelmi jegyzeteiből a kolozsvári unitárius kollégium önképző körének alapítására vonatkozó új adatokat. Talán ez az örökölt hajlam irányította, amikor az érettségi vizsga sikeres letétele után történelem-földrajz szakos tanárjelölt lett. Tanulmányai befejeztével egyháza szolgálatába állott. Innen kezdve 38 éven át széleskörű és nagyarányú munkát végzett mint *tanár,* mint *író* és mint *közéleti* férfiú.

Mint *tanár* ama régi gárdából való, akik nem elégedtek meg az előírt órák kitartásával, hanem a gondos nevelő éberségével kísérték tanítványaik minden lépését. Tárgyát a legújabb módszer szerint tanította s nem elégedett meg a történelmi események ismeretével, hanem azoknak erkölcsi, vallási és hazafiúi tanulságaival is gazdagította tanítványai lelki világát. Rövid kolozsvári h. tanári működése után a székelykeresztúri gimnáziumnál lett rendes tanár, ahol hűségét egyháza azzal jutalmazta, hogy igazgatóvá választotta. Igazgatósága az idegen megszállás egyik legsúlyosabb korszakára esik. A kákán is csomót kereső idegen hatóságokkal heves összeütközésbe jött, amiért méltatlan meghurcoltatásban részesült. Ennek az lett a következménye, hogy az egyházi főhatóság az igazgatói teendők alól felmentette s mint rendes tanárt a kolozsvári főgimnáziumhoz hívta meg, ahol azóta folytatta áldásos működését az 1943. tanév végéig, amikor teljes testi és lelki erőben nyugalomba vonult. Mint tanárt az a ritka kitűntetés érte, hogy a minisztérium az V. fizetési osztály 2-ik fokozatába léptette elő s innen bocsátotta nyugalomba.

Mint *író* is kiváló és maradandó nevet biztosított magának nemcsak az egyházban, hanem azon kívül is. A különböző lapokban és folyóiratokban megjelent cikkei és tanulmányainak a címe hosszú sort tenne ki. De dolgozatai közül különösen kiemelkedik a János Zsigmond erdélyi unitárius fejedelem életrajza című kötete, melyet az Unitárius Irodalmi Társaság pályázatára írt, s amellyel országos hírnévre tett szert. Jelenleg a „Keresztény Magvető" egyik szerkesztője, amelyet igen értékes cikkekkel gazdagított. írásait az alapos tájékozottság és gondos utánjárás jellemzik. Az Unitárius Irodalmi Társaság az elsők között igyekezett tagjai sorába választani.

Bármilyen hű volt tanári munkája teljesítésében s bármilyen széleskörű irodalmi munkát végzett, mégis jutott ideje arra, hogy a *közélet* mindennapi munkájában is résztvegyen. Székelykeresztúri tanársága idején az ottani híres Jótékony Nőegyletnek évek hosszú során titkára volt, melynek munkaköre és áldásos hatása az ő irányítása mellett állandóan növekedett. Jelenleg az Unitárius Irodalmi Társaság buzgó titkára, melynek ügyeit önzetlenül és teljes hozzáértéssel intézi. E mellett több egyházi és társadalmi egyesület tevékeny tagja.

P. Szentmártoni Kálmán nyugalomba vonulása nem a nyugalmat, hanem a még fokozottabb munkát jelenti. Mi további életére és munkásságára is Isten gazdag áldását kívánjuk!

VÁRI ALBERT

Abásfalva közművelődési házat épített

A Hargita nyugati oldalán az ősi Abbás erdeje alatt szép falu húzódik meg: Abásfalva. Unitárius egyházi szempontból középnagyságú egyházközségünk, s a faluban csak nekünk van templomunk és lelkipásztorunk. Ma négyszázésegynéhány unitárius lakósa mellett alig pár lélek másvallású él a szép nagy székely kőházak vidékén. A román uralom ezt a községet is próbára tette, s az erőszakos térítési munka itt is sok keserűséget okozott. A felszabadulás után a falu népe fiatal belső embereivel az élén nagy álmokat álmodott. Isten segítségével a terveket élő kövekbe építette, s az áldozatkészség nagyszerű ünnepét egész Homoródvidéke velük ünnepelte szept. 5-én, az abásfalvi unitárius egyházközség Közművelődési Háza felavatásán.

Szombaton délután érkezett meg Abásfalvára főtisztelendő *Józan* Miklós püspök és dr. *Gelei* József egyházi főgondnokkal az élén a résztvevők népes csoportja. Az abásfalvi legények felpántlikázott lovakon a szentmártoni határban fogadták a vendégeket s nevükben *Szőcs* Mózes üdvözölte az érkezőket. A község határában a díszkapunál *Kiss* Zoltán lelkész, *Ferenczy* Sándor községi jegyző, az egyházi és polgári hatóságok, *Kenyeres* Ilona a leventeleányok, ifj. *Szabó* László az iskolás tanulók nevében mondtak üdvözlő szavakat, melyeket *Józan* Miklós püspök köszönt meg. Ugyanakkor adta át *Jakab* János pósta s. tiszt, Abásfalva elszármazottja a testvérével együtt csináltatott országzászlót.

Vasárnap délelőtt verőfényes szép őszi napsugár koszorúzta a kicsinosított falut. Az országzászlót *Bandi* Dezső székely unitárius

fiatal faszobrászunk faragta, s a zászló mellett őrt álló székely ember és asszony szimbolizálják azt a szent feladatot, mely az országzászló mellett megálló székelység kötelessége a mai vészterhes időben.

Az ünnepségek az Istenhajlékban kezdődtek, ahol *Nagy* Sándor, lokodi, azt megelőzően abásfalvi lelkész mondott bensőséges imát, majd dr. *Abrudbányai* János teológiai akadémiai dékán megrázó erejű egyházi beszédet. Az istentisztelet végeztével főtisztelendő *Püspök úr* több újszülöttet keresztelt meg, köztük *Kiss* Zoltán lelkész és felesége *Ágnes* leányát.

Az országzászlót levente díszőrség állja körül. A Himnusz hangjai után *Bede* Emil recsenyédi lelkész költői szárnyalású imát mond, majd az Ereklyés Országzászló Nagybizottság nevében vitéz *Török* Zoltán m. kir. ezredes, Abásfalva község díszpolgára, az 1940. szeptemberében Homoródmentére bevonult magyar felszabadító sereg egykori legendáshírű parancsnoka mondott avatóbeszédet. Az országzászlót a község nevében *Bálint* Ödön köri esperes vette át.

Az Országzászlótól az ünneplő közönség a Közművelődési Ház elé vonult, ahol a Hiszekegy éneklése után *Nagy Gergely* Mózes székely gazda, a falu egyik öreg embere üdvözölte egyszerű szíves szavakkal a megjelenteket. Főtisztelendő *Józan* Miklós püspök avató beszédében a szorgalmas hangyáról példázott, aki gyűjt, hogy munkája eredményes legyen. A Közművelődési Ház dísze a községnek, s mutatja, hogy székely népünk megérti a mai kor kívánalmait, s cselekszik is ennek szellemében. *Váry* Domokos homoródszentpáli lelkész alkalmi ódáját szavalta el, melyet az 1944. évi Unitárius Naptárban majd olvashatunk. A felavatott hajlékot az egyházközség vezetői, *Kiss* Zoltán lelkész és *Gergely* Dénes gondnok vették át. *Márton* Jenő levente szavalata után üdvözlő beszédet mondottak: *Szent-Királlyi* Kálmán Udvarhelymegye alispánja, egyházi tanácsosunk, a közigazgatási hatóság, dr. *Mikó* Imre országgyűlési képviselő, egyházi tanácsosunk, mint a járás képviselője az Erdélyi Párt nevében és *Horváth* Dénes cégvezető az Erdélyrészi Hangya Központ képviseletében. A megkapóan szép ünnepélyt dr. *Gelei* József főgondnokunk zárószavai rekesztették be. Az ünnepélyt a felavatott Közművelődési Ház nagytermében ízlésesen tálalt közebéd követte, melynek rendjén több pohárköszöntő is elhangzott.

A szép ünnepségen egyházunk vezetősége és a környékbeli magyarság képviselői is szép számmal vettek részt. A megjelentek közül megemlítjük *Csíky* Albert köri felügyelő gondnok, felsőházi

tag, *Szakács* Zoltán EMGE megyei vezető, felsőházi tag, *Pál* Dénes siménflavi lelkész, felsőházi tag, dr. *Vágó* György képviselő, *Ekárt* Andor lelkészszövetségi elnök, *Székely* János Hangya vezérigazgató-helyettes, *Nagy* Sándor járási főszolgabíró nevét, de jelen volt a köri belsőemberi kar és világi vezetők csaknem teljes számban.

A hatalmas Közművelődési Ház nagytermének székely kaput ábrázoló beépített színpadja van; itt van a Hangya bolt és vendéglő, valamint a boltkezelő lakása, a nagyterem mellett egy kisebb tanácskozó terem s egy szoba épült az egészségvédelmi munka ellátására.

Az egész építés munkája, a majdnem félszázezer pengős költségvetési fedezet összehozása legnagyobb részben *Kiss* Zoltán törhetetlen akaraterővel célhozvezető fáradhatatlan munkájának érdeme. Lelkes segítőtársai voltak *Szabó* László énekvezér, állami tanító, *Gergely* Dénes megyebíró és *Nagy Gergely* Mózes gazdával az élén az egész falu apraja-nagyja. A közebédről való gondoskodás *Kiss* Zoltánné tiszteletes asszony és *Szabó* Lászlóné tanítónővel az élükön munkálkodó Nőszövetség és a leventeleányok érdeme.

A Székelyföldön egymásután épülnek a közművelődési házak. Minden felépült hajlék bizonysága népünk életrevaló szívós akaratának, szépért és nemes eszményekért áldozatot vállaló és hordozó készségének. Az abásfalvi példa másoknak útmutatásul szolgálhat, s a felépült hajlék pedig méltán foglalhat helyet az unitárius közművelődési házak szép sorozatában.

FERENCZ JÓZSEF

Líra

Az ablakom délre nyilott:
Jázminbokros rózsás kertbe.
Nyitott ablakszárnyon által
Koldus-asszony énekelt be.
Koldus-asszony arról dalolt,
Aki boldog sohasem volt...

Koldus-asszony tovább haladt
Ki tudja hogy hova, merre? —
Virágok is elhervadtak;
Jázminbokros rózsás kertbe'.
De a nóta lelkemre hullt,
„Aki boldog soha sem volt"...

IZSÁK DOMOKOS

A mi kotlónk

Kacsatojásokat négy hétig ülte:
Belesápadt hosszú csoré nyaka.
Tavaszi hajnal ébredt az ágy alatt,
Hol egyszer csak kikelt egy kis kacsa.

A többi is mind kikelt. Tovább, tovább,
Egyik sárga, másik tarka-barka.
A vén kotló nagy védő szárnyaival,
Gondos melegével eltakarta.

Kacsafiókák nőttek, napról-napra,
A kotló csak hivogatta egyre.
Rátámadt disznóra, kotló társára,
A melyik csak megközelítette.

Kacsafiakat féltve szerette. — —

Egyszer az utcakapu nyitva maradt:
A kotlóra szörnyű átok szakadt:
Kacsafiakat magához csalta a
Kapunk előtt elfutó kis patak.

A kotló futkározott a part mentén:
Jajgatott, vége van. — Jaj szörnyűség!
Szavára nem hallgatnak, megtagadják,
Most összedül minden, a föld s az ég. — —

Az udvaron a kakas kukorékolt:
Majd hozzá ment, szemébe kacagott.
Ő megérté és ott hagyta azt a sok
Hálátlan, rossz, félbolond vacakat.

Testvér! ki fajod ellen békétlenkedsz,
Kereshetsz más fajt, országot, hazát.
De csak a tied az, amely nem hagy el, — —
Mely soha sem tagadja meg magát!...

Vedd fel egy más faj minden gondját, baját,
A sorsát hordozzad o szíveden,
De adatt pillanatban mégis megcsal, —
Mert más faj — és mégis csak idegen!...

Emlékezés

Ürmösi Károlyné Kántor Gizella kolozsvári papnéra*

Abrudbányán, 1880. április 13-án született. Apja Kántor József, előbb aranybánya tulajdonos, később körjegyző Gyaluban, majd a gyalui havasok egy gyönyörű pontján, a Hidegszamos eredetétől nem messze, Reketó közigazgatási telepen. Anyja a Firtosváraljáról származó Pál Mózes magyarszováti papnak leánya Róza, ma is él.

Kántor Gizella a gyalui elemi iskola után az ekkor nagy hírnévnek örvendő De Gerandó Antomia alapította Felső-leányiskolát végezte, ahol a magyar irodalom és költészet iránt különösebb érdeklődést tanúsított. Ez érdeklődés költői hajlammal párosulva életének úgy derűs, mint borús napjain átvonul s elviselhetőbbé teszi gondjait és szenvedéseit.

Férjhezmenetelének regényes körülményei itt, a mi szűkebb körünkben, Vargyason játszódnak le. Mint fiatal leány, a nyarat nagynénje, Kisgyörgy Sándorné esperesné családjában töltötte. Vargyason nyári diákmulatság volt, s már a közönség együtt van, mikor a váratlan lelkészi szolgálat miatt elkésve érkező rendezőségi alelnököt megérkezésekor lelkes üdvözléssel fogadják. Ki az a nevezetes alelnök? kérdezte a vargyasi vendégleány az ifjúság játszi fölényével. S a találkozás sorsdöntő egymásratalálássá lett. Így lett előbb jánosfalvi, később kolozsvári papnévá.

Annak ellenére, hogy születésénél fogva papunoka volt, ifjúkora körülményei nem nyújtottak alkalmat a falusi néppel való érintkezésre és megismerkedésre, mire pedig az új környezetben szükség lett volna. De okossága, tapintata, kedves modora és emberszerető lelkülete megmutatták ezt az utat a nép szívéhez. Ha éppen a szó köznapi értelmében népszerű nem is lett, de népének tiszteletét és elismerését megnyerte.

A falusi papnénak már férhezmenetele pillanatában kész gazdasszonynak kell lennie. Értelmi kiválósága és kötelesség tudása e tekintetben is minden nehézséget legyőzött. Azokkal a falusi házi és kerti munkákkal is megbarátkozott, melyekben addig semmi gyakorlata nem volt. Nagy kötelességtudás és vallásos lelkülete adott neki erőt arra, hogy kitartással és állhatatossággal hordozza... kisebb-nagyobb szenvedései közötti is a munkának és felismert hivatásnak terhét.

És időről-időre írja szebbnél-szebb költeményeit, melyekből a női lélek mély vallásossága és melegsége árad felénk.

„Hála ima" című versében elmondja, hogy mire jó nála a szenvedés:

---

* Felolvasás a Nőegyletnek Oklándon, június 27-én tartott gyűlésén.

Óh fogadd el Atyám forró imádságom,
Hogy rám szenvedések napjait hozod.
Könnyeimen át látom bús életemre
Szivárványtívelő Isten-mosolyod.
Így megtisztult lényem szíveden pihen meg,
S erőtlen kezem, megfogja kezed...
Áldott légy, hogy tanítsz mindig jobbá lennem,
S kálváriás útam Tehozzád vezet.

Vallásos lelkületére vall, hogy estéről-estére áhitatos elmélyedéssel, alázatosan és gyermeki bizalommal mondta el elalvás előtti imádságát. Mikor utoljára meglátogattam, ezt mondta nekem: Én nemcsak enyéimért, de minden embertársamért is mindennap imádkozom.

S hogy mit jelentett számára a templom, azt ezekben a sorokban fejezi ki:

Testvérem, te amikor a templomban vagy,
Égész szívet tárj ki az Úr elé.
Lelked nyiljon az ige szavára,
Mint virág, ha bontja napsugára.

Majd egy h.-almási barlanghoz tett kirándulása alkalmával a gőgös ember kevély átgázolása után megmaradt kis kék virágot a természet ős templomában látja meg, s így énekel róla:

De tipró lábak bús végzet nyomán
Kis kék virágot élni lát szemem,
S lelkem hittel borul az Úr elé,
Kinek kegyelme örök, végtelen.

Anyaságáról vallott felfogását „Legszebb dalom" című versében mondja el:

Legszebb dalom én nem daloltam
S nem dalolom el soha;
Forró ritmusú asszonyénekem
Szívem vérében adtam én oda.
Mikor áldottan vártam súlyos órát,
Óh, mikor kínban vonaglott életem,
Legszebb dalom remegett rajtam át,
S mint új kezdődés éledt keblemen.
Örök jóság! Óh hála, hála érte,
Hogy legszebb dalom nem daloltam el...
Mégis dal az s a legszebb nekem.
Rám mosolygó négy gyermekem.

Férje nélkül, ki nagy elfoglaltsága miatt sokszor későn jött haza, sem ebédjét, sem vacsoráját elfogyasztani nem tudta. Erre talál „Mikor Te jössz" című rövid verse:

Mikor Te jössz, mindent fényben látok,
Szivemből gyönygyöző beszéd,
Öröm dalol a csöndbe szét, mikor Te érkezel.

Férjével való szoros lelki kapcsolatát így írja le:

Bolygó vagyok s Te vagy a napom,
Pályámat csak veled futhatom.
Látlak, mikor nem is vagy velem,
Érezlek, bár nem érint kezem.
Mit Te sejtesz: én már gondolom,
Szívem húrját Hozzád hangolom.
Ha távozol a lelkemet viszed,
Érzed-e, hogy szívem a szíved?

Szerette a virágot. A kolozsvári napsugártalan, keskeny kis papi udvarra is beplántálta szívéhez közel álló kedves virágait, melyet mindenki, aki belépett hozzájuk, megcsodált.

A jánosfalvi iskolamesteri lakás violáktól pompázó két kis ablakáról a virágokat gondozó édesanya halálakor emlékezik meg. Leírva a szomszéd belsőemberi családból a nagyvilágba kirepült gyermekek eltávozását, így folytatja:

Egyszer, ragyogó tavasz alakonyon,
A kis hajlékra mély bánat borult,
S a letört violák illatos szirma
Könnyektől ázott koporsóra hullt...
Bús csöndben, halkan, örökre távozott
Az édes, jó Anya, hű Feleség...
S e két kicsi ablak üresem bámul:
„Hova lett tavaszunk?!" Mintha kérdenék.

Részt tudott venni a kis madarak boldogságában. Szívjóságára, fínom lelkületére vall az alábbi kis történet: A kolozsvári, Kossuth-utcai emeletes paloták közt, a kis földszíntes ódon papi ház eresze alá, mint máskor, azon a tavaszon is, fészketrakni készültek a fecskék. Száraz időjárás volt, a kis építőknek a sárdarabkákért és szalmaszálakért messze kellett repülniök a belvárosi háztól. Munkájukat ez lassúvá és terhessé tette. Az Úr azonban gondot visel az ég madaraira. Egy fínoman érző lélek megértette a kis madárkák nagy gondját, a virágok melletti földből sárt készített s behintette azt szalmaszállal. Segítségükre sietett. A kicsi fecskék meglátták s leszálltak... sokszor leszálltak és attól kezdve vidámabban csicseregtek, s a fészek így hamarosan elkészült.

•

1938. szeptember 2-án temették el Ürmösi Károlynét a központi Nőszövetség főtitkárát, a drága édes anyát, a szerető hitvest, a költő papnét.

Szerettei úgy búcsúztak tőle: „Szerette a dalt és a virágot. Szíve nemes érzései dalban virágzottak. Lelkének drága virágai a mélységes vallásos hit, övéi iránti forró és áldozatos szeretet és az utolsó pillanatig való lankadatlan kötelességtudás voltak, mert „lámpást adott kezébe az Úr!"

KISS SÁNDORNÉ PAPP ERZSÉBET.

Üzen a Biharországi unitárius táborunk

1569. október 20-án Nagyváradon az akkori idők szokása szerint vallási vita volt. A sokadalmat maga a Rákosmezején ősi módra választott király: János Zsigmond hívta össze Erdélyországnak, Felsőmagyarországnak és a nagyrészt már török megszállás alatt élő Alföldnek illetékeseiből: A hat napig tartó vallási vitán Békési Gáspár, Erdélyi miniszterelnöke (kancellárja) elnökölt és maga a király is többször beleszólt a vitába.

A többek között egyszer így szólott Meliusz Junász Péter debreceni prédikátornak Dávid Ferenc elleni kirohanására:

— Én is azon könyörgök az Úristenhez, valaki *érti az igazságot s külső haszonért és tisztességért eltitkolja (nem azt hirdeti), az hatalmas Úristen rontsa és szégyenítse meg.* Meliusz tudniillig így gyanúsította meg Dávid Ferencet:

— Lelki pásztor vagy, gondold meg, hogy egykor számot kell adnod. Ha eddig *tudatlanságból művelted, térj meg* immár. Ha *vakmerőségből és tisztességkívánásból* (dícsőséghajhászásból), az Úristen rontson és szégyenítsen meg.

Az ilyen átkozódás még a legudvariasabb forma volt azon a gyűlésen is. A nagyváradi vallási vitáról újabban is kinyomtatott jegyzőkönyv szavai sokkalta durvább és jogtalanabb kifejezéseket árulnak el. Látjuk azonban, hogy az imádságos lelkű magyar király mily símán szól reá és utasítja vissza saját szavaival az erőszakoskodót.

Ez a fejedelmi hang már elárulta azt az igazságadta fölényt, ami Pokoly József debreceni egyetemi, előbb kolozsvári ref. teol. tanárnak egyháztörténete szerint is abból következett, hogy „a magyarság háromnegyed része a királlyal és főurakkal az élén unitárius volt".

Nehéz ma, 374 év után megállapítani, hogy a nagyváradi, akkori 3000 lelket számláló unitárius egyházközséggel és bizonyára a környező községekben is többséget képező unitárius eklézsiákkal mi történt. Borzalmas társadalmi elnyomások és politika diktálta erők megszüntették az ősmagyar gondolkodásnak megfelelő keresztény vallási alakulatainkat ezen a vidéken. És csak az 1848. évi 20-ik törvénycikk életbelépte után jöhettünk mi, unitáriusok emberszámba a Királyhágón innenső, vagy amint a székely mondja, külső országban.

Ma már Biharországban az állami statisztika szerint Nagyváradon kívül, ahol magában is mintegy 400 unitárius lehet, a megye 71 községében szétszórva 514 unitárius van. Derzsi Károly akkori budapesti pap az áll. statisztikából az egész Erdélyen kívül eső unitáriusok számát 590-re írta. (1885. évfolyama a Ker. Magvetőnek.) A legnagyobb gyülekezetünk Bihar nagyközségben van 115 lélekkel. S vannak 25—33 lelket számláló gyülekezeteink is. Sőt nem egyhelyen román nemzeti egyházból a mi tisztán magyar egyházunkba tértekkel is találkozunk. Bredeán, Damsa, Mihuc nevekkel találkozunk a Szőkőcs, Bátori, Barkóci, Rákóci és egyéb foglalkozást és fajt megjelölő törzsgyökeres magyar nevek mellett.

Milyen társadalmi eltolódások hozták össze így az embereket az utolsó 22 év alatt abba a magyarföldön először szervezkedett 375 éves törvényes magyar egyházba, amelyik ma is csak azt vallja, amit az ősmagyarokról — ma pogánynak szeretik írni még a tankönyvek is — jegyzett fel Theofilaktosz Szimmakota: A Magyarok csak a teremtő Istent imádják egyedül. A napot, holdat, tüzet, vizet csak tisztelik. (Kandra Kabos: Magyar Mithológia.)

Erre a kérdésre feleletet adni még ily rövid (22—25 évről van szó) távolságban is nehéz s talán fölösleges is volna. A tény az, hogy *ma már itt vagyunk és például a Bihar nagyközségben most már 10 éves (1934-ben alakult) eklézsiánk minden egyes tagja csak úgy él és folytatja életmódját és ugyanúgy gondolkodik kicsinyke kis tornyos, csinos, a főutcára* (ma Horthy-út) *épített templomunkban, mint évszázadok, sőt évezredek előtt tették őseik.* Nagyon jellemző e tekintetben az egyik még református vezető egyénnek a mondása:

— Tiszteletes uram, amíg ti ide nem jöttetek, mi *mind unitáriusok voltunk.* Most azonban arról prédikálnak nekünk, hogy mi a Szentháromságegyörökisten.

Mintha csak az 1569-ik évi vallási vitát akarnák felújítani ellenfeleink. Mi azonban nem törődhetünk az ellenség *beugratni akaró hangjával.* Bennünket csak a szervezkedés érdekel, mert érezzük, hogy a magyarságnak összefogó, ősiségét megbecsülő, jövő boldogulását munkáló, Jézus szerint imádkozni tanító és Istent cselekvéssel hirdető vallásra van szüksége. 1500 évvel ezelőtt erről a földről uralta a világot Atilla urunk. Isten ostorának, Isten büntető eszközének írták még a római katolikus krónikások is.

Mi, magyarok ismét Isten kegyelt eszközei vagyunk. Felettünk nem zúgnak a fehér ember rettenetesen pusztító repülőgépjei. Bihar-

ország unitárius (egyistenhívő) magyarjai szerte a vármegyében úgy várják a papjukat, amint Nagyszalontán fogadták július 27-én:

— Jó, hogy megérkezett már valahára, mert a népek *közérthető módon* akarnak a templomaikban is imádkozni.

— Hogyan fogalmazzam én ezt a közérthetőséget?

— Azt biz olyatén, amiként Jókai Mór megirta azt a magyar nép vallásáról Egy az Isten című könyvében.

Az itt elmondottak után mi nem izenünk egyebet a világ minden unitáriusainak, mint azt, hogy foglaljanak imádságaikba bennünket: Bihariakat, hogy tudjuk elvégezni magyar missziónkat. Mi, unitáriusok 1569-ben, 374 évvel ezelőtt fényszórókkal világítottuk be a magyar eget. Az akkori szemek nem bírták ezt az erős fényt. Ma azonban kívánva kívánja magyar népünk, hogy a magyar népet egységesítő eszme töltse be a templom misztikumát és ez az eszme ne ütközzék össze se Egyistenimádásával, se természetadta törvényszerűségével.

lófő kőröspataki KIS KÁROLY

Biblia olvasása közben

Mózes I. kv. 2. r. 18, 24. v.

Az otthon dicsőitő egyszerű szavai ezek, jó volna, ha mindenki megértené és annak szellemébe élne és munkálkodna. Az élet tulajdonképen az otthonalapítással kezdődik. Ez az élet alapja, itt kezdődik az ember. Hiszen az ember arra van berendezve egész testi állapotába, hogy házasságra lépjen és otthont alapítson. Az ember egyedül így élheti ki testi, lelki, szellemi életét, így teheti meg azt a hatalmas utat, melyet az ember — ha ember akar maradni — meg kell járnia, tudniilik az állati emberből gondolkodó emberré és végre Emberré kell emelkednie. Erre az útra egyedül a családi élet képesíti az embert. Maga Jézus is az otthonból emelkedett a legmagasabb fokra, a tökéletes ember fokára és Máriának, édesanyjának szerető szíve, Józsefnek, édesapjának a vallásos értelme vezették Jézust arra a hivatásra, amire saját lelke is képesítette és amely hivatást Isten áldása kísért egész életén át, megáldva a názáreti kunyhót és annak szegény, de boldog lakóit. Ilyen názáreti kunyhónak kellene lennie minden otthonnak, benne olyan vallásos szerető, önfeláldozó szívű anyának lennie, mint Mária és olyan munkás, áldozatkész, fáradhatatlan, vallásos lelkű apának lennie, mint József és olyan jóra hajló,

engedelmes, lélekvidámító gyermeknek lennie, mint Jézus, akkor ezeken az otthonokon rajta lenne az Isten áldása és minden szegénységük mellett boldognak érezné magát mindenki abban az otthonban. Ezért, hogy az igaz keresztény otthon valóban megalakuljon és minden ember ilyen otthonban találja meg a maga földi jólétét, boldogságát, békéjét és lelke üdvösségét, ezért: *imádkozzunk.* Égi Atyánk, jó Istenünk, aki minket, gyarló embereket fiaiddá és leányaiddá fogadtál és bűnös esendőségünkben Magadhoz emelsz, Hozzád fordulunk imára kulcsolt kézzel esedezve a mi otthonunkért és annak békéjéért. A Te szent akaratod vezetett bennünket ennek az otthonnak megalapítására és a Te szent és drága karod védte ezt évtizedeken át minden vész és vihar közepette is. Te véded a Te irgalmas kezeddel azt a sok ezer és ezer békés otthont, ahol a Te szent akaratod szerinti békés élet folyik, ahol menedéket talál a család apraja, nagyja a világ bajai, bánatai, szomorúságai közepette és amelyek még ebbe az összedőlni induló világba, ebbe a rémes világégésbe, a gyűlölet és harc diadalmámorába is sziklaszilárdan állanak a Te szent oltalmad alatt, a Te áldásoddal kísérve. Oh add Urunk égi Atyánk, hogy minden embertársunk megértse a Te szent tanításodat: Nem jó az embernek egyedül lennie és hogy a Te szent áldásoddal két egymást szerető szív figyelmében egy életen át lesznek egy testté, egy lélekké a Te szent akaratod szerint, mint az otthont fenntartó apa és anya. Ezt a Te szent tanításodat megértve és követve megtalálja minden ember a maga otthonába a názáreti kunyhó boldogságát és reménységét. Ámen. *U. L.*

AZ „UNITÁRIUS NŐSZÖVETSÉG" FAGYLALTDÉLUTÁNJA SEPSISZENTGYÖRGYÖN. A sepsiszentgyörgyi Unitárius Nőszövetség 1943. szeptember 5-én Sepsiszentgyörgyön a „Székelykertben" kedves összejövetelű *fagylaltdélutánt* rendezett.

A jól sikerült fagylaltdélután beszervezését *dr. Szánthóné Sükösd Vilma,* a helyi unitárius nőszövetség elnöke indítottabe; a sikeres fagylaltdélután és az azzal kapcsolatos kedves jótékonycélú tombolát és „amerikai árverés"-sel adományozott összegek sikerét, a sepsiszentgyörgyi unitários egyházközségnek újonnan kinevezett lelkészének *Ürmössy Gyula* kedves és szeretetreméltó feleségének, Fazakas Piroska tiszteletes asszonynak tulajdoníthatjuk. Az új tiszteletes asszonynak ezért hálás köszönet! *Dr. Sz.*

DÁVID FERENC EGYLETI KÖZGYŰLÉS KADÁCSBAN. A DFE székelykeresztúri köri fiókja 1943. aug. 29-én tartotta meg évi rendes közgyűlését Kadácsban igen szép műsorral. Az énekvezéri tisztet *Lukácsi* Domokos helybeli énekvezér teljesítette, a szószéki szolgálatot pedig *Lukácsi* Mózes székelyszentmiklósi lelkész igen nagy hatással és tartalmas beszéddel. A tulajdonképpeni ünnepélyen dr. *Szolga* Ferenc köri elnök mondott tartalmas, lelkesítő beszédet. Azután *Izsák* Gergely hatásos szavalata és *Szabó* Ilonka szép éneke gyönyörködtette a közönséget. *Patakfalvi* Sándor székelykeresztúri tanár a tehetséges magyar gyermekek kiválasztásáról s a magyar fajnak a közéletben való vezérszerepéről tartott igen érdekes, grafikus ábrákkal is szemléltetett előadást. *Koronka* Nusi lelkes szavalata után *Izsák* Domokos benczédi gazda költő olvasott fel verseiből, a kiváló költő ezúttal is magával ragadta a közönséget. *Péter* Erzsébetnek a szép műsorhoz beillő szavalata után az ünnepies rész a Szózat éneklésével ért véget.

Itt említjük meg, hogy az egyházközség nevében *Sébe* Ferenc helybeli lelkész, az egylet központjának nevében pedig *Benczédi* Pál szerkesztő üdvözölte a mindig munkás Székelykeresztúr köri egyletet s az egylet kiváló vezetőségét.

A szépen sikerült ünnepély után a hivatalos ügyek tárgyalása következett. Ebben kiemelkedő volt *Ekárt* Andor titkár jelentése, amely kiteredt az egyleti élet minden vonatkozására. Sajnálattal emlékezett meg arról a kellemetlen hatásról, melyet a központi egyletben történt választás módja a lelkekben kiváltott. A jelenlevő Benczédi Pál szerkesztő megnyugtatta a közgyűlést, hogy a jövő közgyűlés úgy lesz előkészítve, hogy azon a vidéki tagok is résztvehetnek. A D. F. Egylet után a Nőegylet tartotta meg közgyűlését *Ütő* Lajosné Ostváth Rózsika elnöknő elnöklete alatt. *R. Gvidó* Juliska gondos titkári jelentéséből meggyőződtünk, hogy nemcsak a D. F. Egylet, hanem a Nőegylet is hivatása magaslatán áll. (Jelenvolt.)

A DÁVID FERENC EGYLET egyetemes közgyűlése a főtanács előtt való szombaton d. u. 5 órakor lesz. A főtanács idejét a szeptemberi E. K. T. november 21-re tűzte ki.

Az egylet elnöksége felkéri a köri titkárokat, hogy jelentéseiket október hó 15-ig szíveskedjenek a központi irodára beküldeni.

GYÁSZHIR. *Vass* Lajos ny. igazgató tanító, életének 66-ik, boldog házasságának 45-ik, nyugalombavonulásának 8-ik évében augusztus 20-án, d. u. ½6 órakor elhunyt. A felekezeti tanítókat megpróbáló nehéz küzdelemben családjáért és népe sorsáért aggodó szeretet volt életében osztályrésze. Minden megpróbáltatást türő lélekkel, reménykedő szívvel viselt, csakhogy betölthesse nemes hivatását. Halálát bánatos neje, gyermekein, testvérein és rokonain kivül széles körben gyászolják. A gondviselő Isten adjon vígasztalást a gyászolóknak.

HALÁLOZÁS. *Györffy* Domokos MÁV főellenőr, a nemzetvédelmi kereszt tulajdonosa, áldásos és önfeláldozó életének 59-ik, boldog házasságának 28-ik évében folyó év szept. 4-én rövid szenvedés után meghalt. Özvegye, egyetlen fia, testvére és kiterjedt rokonság gyászolja halálát. Emléke áldott legyen!

NAGY KÁLMÁN faipari Rt. igazgató, egyházi tanácsos életének 61-ik, boldog házasságának 37-ik évében szeptember hó 18-án rövid szenvedés után elhunyt. Halálát neje, leánya, nagyszámú rokoni és baráti kör gyászolja. Az egyházi életben föltünés nélküli munkás, áldozatos férfiú volt. Áldott az emléke.

ÜNNEP MEDESÉREN. Szép és lélekemelő ünnep színhelye volt f. évi aug. 22-én dr. *Kiss* Elek egyházi főjegyző úr „hegyen épitett" villája és ennek gyönyörű kilátással kedveskedő környéke.

A Nyikó és a Gagy vize községeinek népe nem most ünnepelt itt először. Már az elnyomatás keserű éveiben, amikor a válogatott szenvedés mélységes völgyeiben járt igen sokszor a lelkünk, már akkor alkalmat adott nekünk — mindig az építés, a jó munkálásában fáradozó egyh. főjegyzőnk — hogy nemcsak a természeti, hanem a lelki magaslatokra is fölemelkedhessünk. Most is — sok más falusival együtt — a forró nap hevében hasonló forró érzelmekkel újra fölmehettünk a hegyre s örömteli szívvel együtt ünnepelhettünk. Mint mindig, úgy most is istentisztelettel kezdtük ünnepünket. Főjegyző urunk áhitatos imája után *Simén* Dániel teol. tanárunk mondotta el Máté evangéliuma IX. r. 37—38. versei alapján a tőle megszokott mély és tartalmas gondolatokkal teljes beszédét, melyben prófétai lelkesedéssel hirdette, hogy milyen sok is az aratni való a magyar búzaföldek lelki síkjain, a magyar öltözködés, a magyar dal, magyar kultúra, a magyar irodalom és a keresztény magyar jövő biztosítása tekintetében. Beszéde mély nyomokat hagyott mindnyájunk lelkében. Istentisztelet után leventeleányaink és legényeink Zrínyi Ilona szellemét és a legedás kuruc kort idézték vissza prózában, versben, színdarabban és szebbnél-szebb kuruc nótákban. Sok ember szemében láttam a gyémánt könnycseppeket, bizonyságául annak, hogy a kitartásra és hazaszeretetre buzditani akaró törekvésünk elérte a célját. A dalok betanításának fáradságos munkája a jelenleg katonai szolgálatot teljesitő új kántorunk nejének, *Gál* Béláné tanitónénak szivesen vállalkozó és odaadással teljesitő készségét dicséri. Lelkes, szivből jövő és szivhez szóló bezáró beszédet házigazda főjegyző urunk mondott, akinek viszont most mi mondunk itt köszönetet azért, hogy erre az igazán kedves és építő ünnepre, találkozóra, nekünk alkalmat és lehetőséget adott.

AZ UNITÁRIUS LELKÉSZEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE értesíti tagjait, hogy eljárt a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban, s a kapott felvilágosítás szerint a szept. 15. napján az egyes lelkészek címére kiküldött összeg magában foglalja a lelkészi alapkongrua után 32%, a a korpótlék után adott 20%-os emelés és a családi pótléknak 48 P-ről 60 P-re emelt különbözetét, július, augusztus és szeptember hónapokra. A kiutalt különbözetből az OTBA járulékot levonták. Október hó elsején már a felemelt összegű járandóságot folyósítják. Az esetleges téves számítások elleni felszólamlások az E. K. Tanács útján adandók be.

TAGTÁRSAINKNAK, ELŐFIZETŐINKNEK hátralékáról lapunk mai számában felhívást küldtünk. Arra kérjük, rendezzék el hátralékaikat a mellékelt postatakarékpénztári lap felhasználásával. Lelkésztársainkat kérjük, szíveskedjenek az előfizetéseket begyűjteni s egy összegben felküldeni. *A kiadóhivatal.*

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG 1943. október hó 10-én, vasárnap délelőtt 11 órakor, az unitárius kollégium dísztermében rendes felolvasó ülést tart, melynek rendjén *Ferencz* József missziói lelkész, választmányi tag: *„Az unitárizmus térfoglalása a városokon"* c. székfoglaló előadást tart, *Létay* Lajos tanár, rendes tag, pedig székfoglalóként verseiből olvas fel.

NYUGTÁZÁS: Az Egylet pénztárába 1943. július 20-tól szeptember 21-ig az alábbi díjakat fizették be: I. *Alapítódíjba:* Pálffy Károly Marosvásárhely 30 P. II. *Tagsági díjba:* Iszlay Albert Nádaspapfalva 1943-ra, Boldis Jánosné 1942-re, Rend József 1943-ra, Kerestéy Zsigmondné, Hosszú Lajos, Prot. Lelkészi Hivatal 1943-ra Kolozsvár, Szekeres Elekné 1941—43-ra, Boros Mózes Jobbágyfalva 1939—40-re, Benke Lajosné Siménfalva 1940—41-re, Bedő Ferenc Kézdivásárhely 1940—42-re, Fazakas György Győr 1943-ra, Gálfalvi Ferencné 1941—42-re Nyárádszereda, Imreh Lajos Sepsikőröspatak 1943—44-re, Farkas Gábor Maroshévíz 10 P., Sándor Irma Okland 1941-re, Nagy Zoltán Palánka 1943-ra. III. *Előfizetési díjba:* Buzogány Mózes Zilah 1943-ra, Unitárius Nőszövetség Barót 1938—43-ra, Patakfalvi Piroska Barót 1941—43-ra, Sigmond Kálmánné Sepsiszentgyörgy 1942-re.

Kolozsvár, 1943. szeptember 21. *Rázmány Mór* pénztárnok.

A LAP ELFOGADASA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

D. F. Egyleti tagsági díj évi 3 pengő. Örökös alapítói díj 50 pengő. Rendezze el mindenki egyleti tartozásait.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 1-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

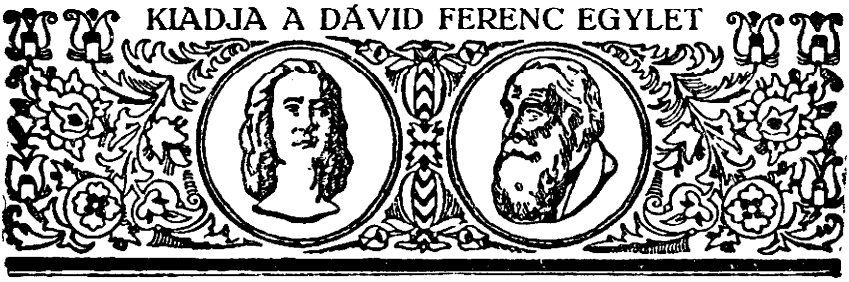
Minerva R.-T. Kolozsvár: 2787 — (Nyomdai f. v.: Major József.)

Prof. Dr. GELEI JÓZSEF

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. november. 11. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Üzenet Déva várába

A hitszabadság hősi bajnoka,
Ki rabhazában álszod álmodat
S idő jogain porladsz testileg,
Várromok közt, jeltelen sír alatt;
Feléd kiált a szabad hazából
Sok sok ezernyi magyar öntudat.

Neked üzen, kit egykor őseink
veszni hagytak a magyar Golgotán.
S üzeni azt, hogy neved dicsfényben
é l az utódok hálás ajakán.

És é l a hited, az egy Isten hit,
— a bősz vitákon féltve őrizett —
nehéz időkben, üldöztetésben
létünk erős kősziklája lett.

S é l az eszméd: az örök javitás
vallást emelő merész eszméje;
ez lendít a korral egy vonalba
ez emel az Isten közelébe.

Könyveidet, az örökségidet
ma is gyakran fel-fel lapozzuk
s betűd hatalma csodálni késztet,
amint mutatod hol az igaz út.

S üzenjük azt, hogy mártir életed
új hódolatra poraidhoz int,
de nincsen út, mely odavezessen:
ellenség áll az útunk közepin.

De mégis, mégis egyszer elmegyünk.
Lehullnak majd a választó falak.
S a várromokról zengő énekünk
a sírban téged végig simogat.
Nem sok idő! Addig béke veled.
Álmodd Te is a közös álmunkat.

M. SZÁSZ DÉNES.

Ugyanaz a lélek

— Egy Istenünk egy magyar hazánk című könyvből. —

A magyar közvéleményben, amint a sajtóközleményekből megállapíthattuk, lelkes elismerést keltett az a hír, hogy a kolozsvári unitárius kollégium levente-diákjai, minden hivatalos felhívást megelőzve, önkéntes katonai szolgálatra jelentkeztek. Példájukra ma már országszerte folyik a levente-diákok önkéntes jelentkezése a honvédség sorozó bizottságai előtt.

Az én szívemet büszkeséggel töltötte el a kolozsvári diákokról szóló hír. Tudtam, hogy abban a jelentkezésben mélygyökerű igaz érzések nyilatkoztak meg. Hiszen diákéveimet én is ott töltöttem a négyszázéves almamater kebelén s Erdély rabságának első tíz esztendejében, amíg a hatalom el nem tiltott tőle, tanára voltam a kollégiumnak.

Az emlékek hosszú sorát ébresztette föl lelkemben a kolozsvári hír.

Tizennyolc őszén, a szörnyű bukás és kábultság első hónapjaiban nem tudtuk az iskolát megnyitni. Az új esztendő végre összehozta diákjainkat, megkezdhettük a tanítást.

Akkor már súlyos tilalmak nehezedtek a magyar iskolákra. A magyar történelem tanítását ki kellett törölnünk az órarendből. Én voltam a történelem tanára, engem bízott meg az igazgatóság, hogy tervezetet csináljak: hogyan töltsük ki a magyar történelem óráit az ókor és a népvándorlás ismertetésével?

Tervezetem kielégítette az igazgatóságot, de nem a tanítványokat. Egyre hevesebben kértek és biztattak, hogy csak beszéljek nekik a magyar történelemről, hiszen a tanteremben magunk között vagyunk, senki sem fog elárulni. Végül indítványt tettem nekik.

— Értsétek meg, iskolánk fönnmaradását veszélyeztetnők a tilalom megszegésével. Ám, ha szívesen veszítek, az órák végén elmondom a kollégium történetének nehány érdekes eseményét. Ezt nem tiltották meg!

A diákok kapva-kaptak ajánlatomon. Az ókori történelem leple alatt tehát időnként a kollégium multjának megbeszélésére tértünk. Felújítottuk Bocskay István fejedelem emlékét, aki nagyon szerette iskolánkat, s ezt a diákság azzal köszönte meg, hogy halottas kocsiját fáklyás menetben, gyászénekekkel kísérte ki Kolozsvár határából.

Aztán a senior egykori feljegyzései nyomán elmulattunk rajta, hogy iskolánk diákjai Bethlen Gábor kolozsvári menyegzőjének fényét hogyan igyekeztek színdarab előadásával emelni!

A kurucokról szóló senori följegyzésekkel tüzetesebben foglakoztunk. Abban az időben, úgymint 1704-ven, Kolozsvárt császári csapatok szállták meg. A magas kőfalak mögé huzódva védekeztek a kurucok ostroma ellen. Nagy szorongásban voltak, kegyetlen szigorúsággal ellenőrizték a magyar lakosság magatartását. Ám diákjaink kijátszták az őröket, nyaktörő veszedelmek közt átszökdöstek a kőfalon s leglelkesebb vitézei lettek a nagyságos fejedelemnek.

Hát a negyvennyolcas események? A kolozsvári országgyűlés habozva tárgyalgatta az Unió kérdését. A legkétségesebb napokon Udvarhelyszékről harminc szekéren székelyek dübörögtek be a város piacára. Az Unió ügyét akarták dülőre juttatni. Nosza, fölserkentek a kollégium diákjai s a székely küldöttség mellé állva, olyan heves tüntetéseket rendeztek, hogy a legaulikusabb főrendek sem merték tovább ellenezni az Uniót. És a tüntető diákok nemsokára Bem vörössapkás zászlóaljának lettek hősei, vagy szülőföldjükön, Gábor Áron oldalán hadakoztak a magyar szabadságért.

Így idézgettük hétről-hétre a mult emlékeit. Közben tavaszi szellők kezdtek fujdogálni, március is beköszöntött.

Egy napon ünnepélyes csend fogadott, amikor beléptem a tanterembe.

A hetes a hiányzókat jelentette.

Számosan hiányoztak: az osztály legkiválóbb tanulói! A jelentésekből csakhamar kitünt, azon az éjszaka fölkerekedtek és az akkori fronton át elindultak Debrecenbe, hogy a Székely Hadosztály toborzó bizottsága előtt katonáknak jelentkezzenek.

— Azt izenik a tanár úrnak, hogy méltóak akarnak lenni a kollégium multjához! — mondotta a hetes.

Méltóak is lettek, a kollégium büszkeséggel tarthatja számon neveiket.

Változtak az idők: az idei márciust már szabad hazában ünnepelte meg az öreg kollégium diáksága. Az ünnepi érzésnek legszebb megnyilatkozása volt, hogy a kuruc és vörössapkás ősök utódai önkéntesen soroztatták be magukat a mai magyar szabadságharc katonáinak.

— Más idők, de ugyanaz a hősi magyar lélek! — büszkélkedem magamban, mikor rájuk gondolok.

Kolozsvár. *Gyallay Domokos.*

A Dávid Ferenc Egylet újjászervezése

A mult évi közgyűlési tárgysorozatunkban benne szerepelt a címben kifejezett gondolat. A tárgyalására azonban — meggyőződésem szerint — az egylet vezetőségének hibáján kívül, nem került sor. Ezt végtelenül sajnálom, mert a mult gyűlésen előadni szánt gondolatokkal, ott felvetődő tervekkel és megállapodásokkal a nyáron a köri közgyűlések elé akartunk menni, hogy ott aztán ismét tovább, az egyházközségekhez menjen a tervszerű munka. Azt hiszem, nem vonja senki kétségbe, hogy az egyleti élet akkor állott igazán hivatása magaslatán, midőn az egyházközségi életbe is beletudta vinni a jól átgondolt egyleti életet. Az egylet tulajdonképpen az egyház missziói szerve. Belmissziói és ha jó a belmisszió, mindjárt következik, kisarjadzik belőle a külmisszió. Bizonyosak vagyunk abban, hogy egyházunk az elnyomatás 22 évében a D. F. Egyleten keresztül, ennek segítségével jelentős magyar művelődési feladatot végzett. Az egyleti élet külső megnyilvánulása a román hatósági intézkedések következtében csaknem teljesen megakadt az utolsó 5 évben, de az egylet a betűmisszióval, kiadványaival szerényen bár, de azért munkálkodott és nem volt hatástalan.

A bécsi döntés könnyes, fájdalmas örömet új helyzetet teremtett. A 22 éves elválás alatt Magyarországon új törvények keletkeztek a társadalmi egyesületekre nézve is. Az 1933-ban újjászerkesztett alapszabályokat összhangba kellett hozzuk a magyar törvényekkel. Ezt meg is tettük s ma már belügyminisztérium által láttamozott alapszabályunk van. Hivatalos hatóság részéről tehát semmi akadálya sincsen az egyleti életnek.

Azonban van még más kérdés is és ez az egyletek, társadalmi szervezetek sokaságából származik. Általános megállapítás, hogy túlvagyunk szervezkedve. Mi lelkészek már rég megállapítottuk, hogy *a túl sok egylet az egyleti élet megölője*. Ma már gyakran olvasunk komoly lapokban vezércikkeket, melyek a túl sok egyletből származó hiányokat, hibákat tárják föl s amelyek végeredményében odalyukadnak ki, amit mi falusi papok két évtizeddel ezelőtt megállapítottunk az egyleti életre nézve. Ma már a kormányzat irányításával komoly művelődési szervek foglakoznak azzal, hogy miként lehetne az azonos célú egyesületeket együttes munkára bírni s a fölöslegeseket pedig megszüntetni? Nem csak falvakban, hanem városokban is tárgyilagos becslés szerint túl sok egylet van. Falvainkban ma már több nemzeti, gazdasági és jótékonysági szervezet van.

Mi legyen tehát a mi egyletünk: a D. F. Egylet sorsa? Van-e valami olyan hivatása, amely pótolhatatlan? Ha van, lehet-e olyan életet és munkát teremteni benne, amely egyházi és nemzeti szempontból nemcsak fontos, hanem nélkülözhetetlen is? Mert ha ezekre a kérdésekre nem tudunk nagy igennel felelni,

akkor csak olyan egyletünk lesz, amely teng és leng, mint amilyen bőségesen van hazánkban s amelyekre szükség nincsen.

A Dávid Ferenc Egyletnek fenn kell állania a többek között azért is, mert oly nevet tűzött zászlójára, amelyet unitárius embernek cserben hagyni nem lehet, nem szabad. Azonkívül az egylet olyan munkakört töltött be a multban, amely egyházi és nemzeti szempontból egyformán értéket jelent. Így hát azon meggyőződésünket teljesen fenntarthatjuk, hogy a Dávid Ferenc Egyletnek ma is, a jövőben fontos, minden túlzás nélkül beszélve, *nélkülözhetetlen hivatása van.*

Ezért szükséges újjászervezni, megerősíteni, kifejleszteni. Nézetem szerint a következők figyelembevételével lehetne ezt tenni.

1. A tagok nagyobb arányú gyűjtésével. A tagsági díjaknak fölemelésével. Az alapító tagsági díjaknak legalább 100 Pengőre való fölemelésével.

2. Az egyházköri egyleteknek újabb megszervezésével olyanformán, mint régebben volt, mikor az egyházköri egyletek pénztárnokai szedték be a tagsági díjakat.

3. Az egyházközségi alakulatok újjászervezésével. A vidéki munkatársak bevonásával teljes hírszolgálat kiépítésével.

4. Módok keresése arra, hogy az egylet pénzügyi helyzete oly erős legyen, hogy az U. K. 24 oldalon jelentethessen meg s hogy alkalom szerint hiterősítő, missziói fűzeteket adhasson ki, esetleg ily rányú könyveket.

5. Az anyagi alap megteremtése szempontjából megfontolandó, hogy ne lépjen-e az iratterjesztővel szorosabb kapcsolatba talán olyanformán, hogy az iratterjesztő nagyobb összeggel belépne az alapító tagok sorába, az iratterjesztő bizottság lépjen szoros összeköttetésbe a D. F. Egylettel.

6. Egyházunk más szervezeteivel kössön megállapodást arra nézve, hogy mely könyvek kiadása tartozik a D. F. Egylet hatáskörébe s azokat adja is ki. Alap-gyüjtésre indítson mozgalmat.

7. Tartson a központi egylet vezetősége a köriegyletek vezetőségével megbeszélést az egyleti élet kiépítése szempontjából, ha lehetséges még a mostani főtanács alkalmával tartandó közgyűlés után.

8. Központi Missziói bizottsággal létesíttessék szoros kapcsolat.

Meggyőződésem szerint ezek azok a szempontok, amelyek szerint a D. F. Egyletben egyházunk nagy céljainak megfelelő munkát, tudatos unitárizmusra vezető életet lehet teremteni. Ha az egyházközségek presbiterei is komolyan, lelkesedéssel fogják föl ezt a kérdést, lehetetlen, hogy célt ne érjen az egylet.

Gondolkozzanak róla a felelős állást betöltő vezetők és más jóakaratú emberek.

Benczédi Pál.

Biblia olvasása közben

Mózes I. kv. 3. r. 16, 19. v.

A szenvedés, a munka és a halál, ez a három ez emberek legnagyobb keserűsége. Mindenki azt kérdezi: miért kell szenvedni, miért kell dolgozni és miért kell meghalni. Meg se gondoljuk, hogy ez a három keserűségünk előkészítője az örök életnek. Az ótestamentom írója úgy tünteti fel, mint a bosszúálló Istennek átkát azért a bűnért, hogy nem engedelmeskedett az első emberpár az Ő parancsának. Pedig a munka valóságos áldás az emberi életben, ha nem tudnánk dolgozni, akko mit csinálnánk az életben. Az élet a küzdelem, a munka harca teszi értékessé. A munkába töltött élet egyedüli értéke az elaggult embernek és ez teszi az embert érdemessé a pihenésre. Becsüljük a munkát és a munkást. A munka a mienk, de az Isten adja rá az áldást. Ha a munkát az Isten szolgálatába állítjuk, akkor még értékesebb a munka. Ez a munka szent munka. Ez a munka a családapának verítékes munkája, amelyet a családjáért áldoz Isten nevében, Isten segítségével. Van-e ennél értékesebb valami ezen a földön. De a szenvedés se átok rajtunk. Hiszen a szenvedés elmulása újjáteremt bennünket, új ambicióval, új lélekkel felfrissülten kezdünk nagy betegség után a munkához. A szenvedés óráiban közelebb állunk Istenhez, tökéletesebb lelki életet élünk és jobban megismerjük az élet értékét a testi épség és egészség áldásait. Ezért szenvedés óráit ne tekintsük átoknak, se büntetésnek, hanem próbának arra, hogy tökéletesedjünk, közelebb jussunk Magához az Istenhez. Igyekezzünk meggyógyulni és igyekezzünk lelkileg is tökéletesebbek lenni. Az anya szenvedése nem is betegség, hanem a születéssel vele járó fájdalom és egy magasabb elhivatás velejárója. Minden ami szebbé, jobbá, tökéletesebbé teszi az életet szenvedéssel van egybekötve, minden értékért áldozatot kell hozni. Van-e nagyobb érték, mint a gyermek és van-e tökéletesebb valami a földön, mint az anyai szív. A meghalás, a földi létel, a porrá levés pedig egyszerűen következménye a születésnek. Ami születik, az magával hozza az elmúlás csiráját, mindennek a földön véges az élete, egyedül az Isten végtelen és az Ő igazságai. A munkát szeressük, hogy a pihenést megérdemeljük, a szenvedést Istenben bízó lélekkel tűrjük, hogy értékelni tudjuk egészséges és ép állapotunkat s a

haláltól se féljünk; mert az csak előkészület az örök életre. *Imádkozzunk.* Égi jó Atyánk, mennyei orvosunk, hálatelt szívvel állunk Előtted, hogy dícsőítő szóval hálát adjunk a Te áldásaidért. Te adod az életet, az élet örömeit, a nagy szép természetben való gyönyörködést és Te adod a munkát és a munka örömét. Nézd el nekünk, hogy néha a robotos munka ellen panaszkodunk, hanem értesd meg velünk, hogy a munkát megbecsüljük, értékeljük és áldd meg a mi munkánkat, ha dolgozunk hűséges lélekkel a mi családunkért. Óvd meg Atyánk a mi épségünket és egészségünket, ha pedig utólér a betegség és a szenvedés, tedd azt eltűrhetővé a Te szent irgalmaddal. Vezess bennünket a szenvedés óráiba Magadhoz, hogy érezzük a Te közelségedet. Emeld fel lelkünket a szenvedés idején, hogy a testi szenvedés közepette a tökéletesedés útján járjunk. Ha a Te irgalmad meggyógyít, akkor erősíts meg minket, hogy új lélekkel, új szívvel, új ambicióval kezdjünk a munkához. Ha pedig a Te bölcsességed úgy látja, hogy a mi javunkra jobb a földi elmulás, úgy vezess bennünket a Te trónod elé és a mi por bennünk, az legyen porrá, ott is a Te kezeid áldása van felettünk. Amen.

U. L.

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ *november hó 20-án* Kolozsvárt, *d. u. 5 órakor az Unitárius Kollégium dísztermében BERDE MÓZSÁ-nak, a jóltevők fejedelmének halála 50 éves évfordulója* alkalmából emlékünnepélyt tart. A meghivóban a tárgysorozat közölve lesz. Ezért az U. I. T. és a D. F. Egylet nem tart ünnepies közgyűlést.

Bűnhődésünk soha sincsen arányban tévedéseinkkel, melyek nemcsak magunkat sodornak örvénybe, hanem mindazokat, akiket szerettünk. *Gyulai Pál.*

*

A félelem olyan, mint a szénsav, mely életünk levegőjébe szivattyuztatik. Megfojtja a gondolatot, az erkölcsiséget, a szellemet, néha egyenesen halálos; halálos az energiára, és halálos minden élő fejlődésre. *H. Flescher.*

*

Ha az emberek tudnák, mily szép az erény, senki sem lenne bűnös. *Plató.*

SIMÉN DÁNIEL: REFORMÁCIÓ ÉS UNITÁRIZMUS. 31 oldalra terjedő füzet, mely a Ker. Magvetőben is három cím alatt: Reformáció és unitárizmus, Magyar reformáció és unitárizmus, Dávid Ferenc, a magyar reformátor, megjelent s most együttesen olvashatjuk. Örömmel is olvassuk, mert valóban olvastatja magát. Világos elmével vezeti be szerzőnk az olvasót a reformáció lényegébe s mutatja ki azt az igazságot, hogy a reformáció Lutherrel és Kálvinnal nem fejeződhetett be. A reformáció teljessége az unitárizmusban jelentkezik s ott sem jut sötét zsákutcába, hanem az annyira megkritizált örök kereséssel a szellemvilág végtelenségébe lendül. A magyar reformáció tárgyalásakor helyesen mutat rá az unitárius vallás magyar lelki eredetére s ennek nagyjelentőségére. Dávid Ferencet pedig nemcsak megmagyarosodott léleknek, hanem tiszta magyar léleknek mondja dr. Borbély István kutatásai és Dávid Ferenc lelki alkatának ismerete alapján. Nagyon szépen, elmélyedve jellemzi Dávid Ferenc vallását, lelki fejlődését. Helyreigazítja azokat a felekezeti elfogultságból eredő kisebbítő bírálatokat, melyekkel Dávid Ferencet illették s kimutatja azt az egyetemes gondolatot, mely D. F. lelkét elfoglalta, aki, miként Erdély nagy költője, „az egészet akarta". A következő gondolatokkal fejezi be dolgozatát: „Magyarország, Európa nagy szíve, csonka. A Mindenható törvénye alapján tudjuk, hogy *fél szívvel nem lehet szeretni, fél karral nem lehet ölelni, fél lélekkel nem lehet áldani, örülni és boldog lenni* ... Ezek a gondolatok kísértenek és kötelezenek bennünket, mikor D. F. magyarságára és unitárizmusára emlékezünk. Eltűnődünk e gondolatok felett s tüstént felvetődik a kérdés, vajjon támadnak-e prófétái és messiásai e népnek és e vallásközösségnek, hogy az örök „egész" felé vezessék? Önként kínálkozik e válasz: Isten még a kövekből is támaszthat prófétákat, mert hiszen annyi vér csorgott e tájon, hogy minden kis rögéből egy-egy messiás vagy próféta támadhat."

PÜSPÖKI LÁTOGATÁS (Generalis Visitatio) volt a háromszéki egyházkörben október hónapban. A jövő számban beszámolunk a nagyon értékes látogatásról. A főt. püspök úr kíséretében voltak a központból: dr. Abrudbányai János dékán, Ürmösi József püspöki titkár és dr. Kovács Lajos theol. tanár.

Prof. Dr. GELEI JÓZSEF

JÁNOSFALVI SÁNDOR ISTVÁN SZÉKELYHONI UTAZÁS című két kötetben „Az Erdélyi Ritkaságok" sorozatában megjelent művére a sajtó felfigyelt és sok elismeréssel szólt. A *Kolozsvári Szemle* II. évf. III. számában a többek között így ír: „Minden művelt embernek el kellene olvasnia ezt a könyvet. *Sándor* István 100 esztendős „meglátásai" közt nemcsak a hajdani unitárius pap itt-ott észrevehető elfogultságával találkozunk, nemcsak a két Homoród vidékének hangulatos leírását találjuk, de ízelítőt kapunk a hajdani Székelyföld mindennapi életéből is. Amikor Bölöni *Farkas* Sándor nyugaton fejlett társadalmi és kulturális életet talál, Sándor István az elhanyagolt hazai közállapotok, tudatlanság, babonák és szegénység mellett örvendetes dolgokról is értesíti az olvasót. Ősi népszokások, hagyománytisztelet, színes legendák, lobogós koplyafák, tornácos tornyú templomok, virágzó háziipar, áldozatos lelkű, nehéz gondokkal küzködő lelkes magyar tanítók is élnek az ő korában. E mellett megszólaltatja a régi korokat is: „Római emlékek, a katholikus középkor öreg templomai; homoródszentpáli és firtosi kolostorok élednek újra romjaikból; az erdélyi fejedelemség sok fényes alakja, a reformáció és ellenreformáció vallási küzdelmei, a törökkel, tatárral, némettel folytatott harcokban pusztuló erdélyi magyarság történelme bontakozik ki a két Homoród mentén elterülő kis falvak életéből.

Végül, közelebb visz Sándor István könyve a székely nép társadalmi és gazdasági problémáinak megértéséhez is. Rámutat „némely erőszakos nemes ember és tiszt" kapzsiságára s az ősi székely egyenlőség és szabadság elhomályosulására: a székelyföldi jobbágyság kialakulására.

A *Székelyhoni utazás* kiadásával, úgy véljük, hogy az utókor igazságot szolgáltatott Sándor Istvánnak, aki hőn szeretett népének és hazájának akart szolgálni Székelyhoni utazásával." *(Cs. M.)*

E könyv az unitárius embert nagyon érdekli, de érdekli különösen a homoródvidékieket. Ára 8 P. Kapható minden könyvkereskedésben s Benczédi Pál sajtó alá rendezőjénél is. (Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.)

ÜRMÖSI JÓZSEF püspöki titkár a püspöki vizsgálat folyamata alatt komoly beteg lett. Örömmel jelenthetjük, hogy állapota javulóban van s nemsokára teljesen jobban lesz.

*

Dr. BODOR ANDRÁS. Örömmel értesültünk, hogy Bodor András jeles tanárt és lelkészt okt. hó 30-án a Ferencz József-Tudományegyetemen bölcselet-doktorrá avatták. Az új doktornak szívből sok szerencsét kívánunk.

MEGHIVÓ.

A *D. F. Egylet* november hó 10-én, d. u. 4 órakor Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat és érdeklődőket meghívja.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.

2. Titkári jelentés.

3. Pénztári és ellenőri jelentés. A számvizsgáló-bizottság jelentése.

4. Tisztújítás. Elnök, két alelnök, titkár, szerkesztő, kiadó, ellenőr és jegyző, valamint 6 férfi és 6 nő választmányi tag választása azok helyett, kiknek 3 évi megbízatásuk lejárt. A lelépő tisztviselők és választmányi tagok újra is választhatók.

A módosított alapszabályok 20. §-ának megfelelően a közgyűlés tagjai közül 3 rendes és 2 póttagból álló számvizsgáló-bizottság választása, akik a választmánynak nem tagjai.

5. Javaslatok, melyek legalább 8 nappal a közgyűlés előtt a titkárhoz írásban benyújtattak.

Amennyiben a tagok nem jelennek meg az alapszabályokban előírt számban, november hó 20-án, ugyanazon helyen és időben a közgyűlés meg fog tartatni, amely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozni fog.

Kolozsvár, 1943. október hó 22.

A Központi Választmány.

forduló c. határozati javaslatot terjeszt elő *Ferencz* József debreceni missziói lelkész, titkár-jegyző. Javaslat Dávid Ferenc kolozsvári szobra felállítására c. előterjesztést tesz *dr. Abrudbányai* János teol. dékán, alelnök. Főtisztelendő *Józan* Miklós püspök úr felszólalása. Zárszót mond *Ekárt* Andor csehétfalvi lelkész, teol. m. tanár, elnök.

Nov. 19-én délelőtt 9 órakor tartandó rendes ülésen előadást tartanak a szórványkérdés egyházi és nemzetiségi vonatkozásban címen *dr. Csiki* Gábor budapesti esperes, misszióházi lelkész és *Lőrinczy* Géza nagybányai lelkész, teol. m. tanár.

Nov. 19-én, délután 4 órakor tartandó ülésen a m. kir. nemzetnevelésügyi és propagandaügyi minisztérium kiküldöttei és *dr. Szatmáry* Lajos, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egylet ü.-v. alelnöke tartanak előadásokat.

Nov. 20-án, délelőtt 9 órakor tartja az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége évi rendes közgyűlését, melyen *Ekárt* Andor elnök megnyitója után a szokásos jelentéseket terjesztik be.

Felhívjuk tagjainkat, hogy *legkésőbb 1943. nov. hó 5-ig* írásban jelentsék be, hogy a továbbképző tanfolyammal kapcsolatban van-e szükségük, maguk, illetve feleségük számára félárú jegy váltására jogosító vasúti igazolványra. A bejelentéshez mellékeljenek egy nevükre megcímzett és 30 filléres bélyeggel ellátott borítékot. A féljegy árát a továbbképző alkalmával kell kifizetni. A féljegy iránti kérés kizárólag a következő címre küldendő: Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége, Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.

A továbbképzővel kapcsolatban szövetségünk a kieszközölt segélyekből utazási és ellátási segélyben részesíti azon tagjait, akik a továbbképző valamennyi ülésén részt vesznek, s annak megnyításán is már jelen vannak. Elszámolás ügyében a bejelentés az E. K. Tanács címére küldendő, mely azt a főtanácsi elszállásolások kapcsán intézi.

VILLAMOSHEGESZTŐ TANFOLYAM VIDÉKIEK SZÁMÁRA. A Magyar Műszaki Szövetség kéthetes villamoshegesztő tanfolyamot rendez vidéki hallgatóság számára. A tanfolyam tájékoztatóját megküldi a Szövetség oktatóműhelye, Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 11.

TALÁLKOZÓ. Tisztelettel és szeretettel kérem volt osztálytársaimat, hogy az idei november 21-iki főtanácsi üléssel kapcsolatban Kolozsváron, az Unitárius Kollégiumban osztálytársi találkozóra megjelenni szíveskedjenek. 1908-ban érettségiztünk, 35 év előtt. Esetleges leveleket címemre kérek. *Dr. Kiss Elek*, egyh. főjegyző, Kossuth L.-utca 9.

ÉVNYITÓ A TEOLÓGIA AKADÉMIÁN. Október hó 3-án, vasárnap volt a Teol. Akadémia évmegnyitója ünnepies keretek között. A délelőtti istentisztelet alkalmával alkalmi szolgálatot végzett dr. *Kiss* Elek egyh. főjegyző nagy és erőteljes beszéddel és szép imával. A tulajdonképpeni ünnepség a kollégium dísztermében volt, melyen az egyházi ének után *Benczédi* Pál tanár buzgó imádsággal kérte Isten áldását intézetünkre, egyházunkra és hazánkra. A lelkésznevelés mai kérdéseiről érdekes és tartalmas beszéddel nyitotta meg az isk. évet dr. *Abrudbányai* János dékán. Dr. *Kovács* Lajos tanár a hitélet s az egyházhoz való hűségről tartott bátorhangú, tartalmas előadást. *Józan* Miklós püspök bezáró beszédében az egyházszeretetről és a lelkészi hivatásról emlékezett meg. A fölemelő ünnepély a Himnusz hangjai mellett ért véget. Az ünnepélyen szépszámú közönség vett részt. Jelen volt dr. *Buza* László, az egyetem e. i. rektora is.

AZ UNITARIUS NŐK szövetsége okt. 20-án, délután 5 órakor nagysikerű műsoros előadást tartott a régi kollégium nagytermében Kolozsvárt. A nagyszámú közönség előtt dr. *Kovács* Lajos teol. tanár tartott érdekfeszítő előadást *Franciaország és a francia lélek három évvel ezelőtt bekövetkezett tragédiájáról*. Előtárta a nagy tragédia okait és rámutatott azokra az eszközökre, melyek segítségével az ily tragédiának elejét lehet venni. Hamis tanok, hamis próféták félrevezető propagandisták vezették félre a nagy népet s ezért zuhant a francia nép a mélységbe. A francia példából mi is le kell vonjuk a következményeket. A népek nagy harcában a nemzeti erő menthet meg, amely szilárd erkölcsön és tiszta vallásosságon nyugszik. *Sigmond* Lajos zenekonzervatóriumi tanár és *Sigmond* Lajosné Mozart és Chopin szerzeményeiből adott elő néhány darabot teljes és magával ragadó sikerrel. B. *Hatházy* Erzsébet, a Nemzeti Színház tagja *Petőfi* és *Ady* verseket tolmácsolt igazi művészettel.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG október hó 10-én nagykerü tagavató gyülést tartott az Unitárius kollégium dísztermében igy közönség jelenlétében. Bevezető szavakat *Józan* Miklós püspök, i. elnök mondta. Szeretettel emlékezett meg a 80. éves Herczeg Ferenczről, majd üdvözölte az Unitárius Irod. Társaság új tagjait: *Ferencz* József debreceni lelkészt s *Létay* Lajost, a fiatal költőt s felkérte őket, igy tartsák meg székfoglaló előadásukat. *Ferencz* József „Az unitázmus térfoglalása a városokban" cimü, értékes gondolatokkal és megzható pontos adatokkal teljes tanulmányát olvasta fel. Utánna *Létay* Lajos tanár a kitünő költő, kinek költeményei már több elsőrendü szépirodalmi lapban megjelentek, három szép müvét olvasta fel. Dr. *Gündischné Fogarassy* Klára művészi élvezetben részesitette a közönséget Schubert-dalok éneklésével, melyet P. Szentmártoni Kálmánné kisért jólismert és méltányolt művészetével. *Józan* Miklós püspök elismerő szavak mellett nyujtotta át az okleveleket *Ferencz* Józsefnek és *Létay* Lajosnak, akiktől az unitárius élet és irodalom sokat vár. A felejthetetlen szép ünnepély a Himnusz éneklésével ért véget.

A KÖZPONTI VÁLASZTMÁNY október hó 22-én tartott gyülésén foglalkozott a többek között a nyomdai árak nagyfokú emelkedésével is. A nyomdai árak oly magasra szöktek, hogy 20 oldalas lap évente az egyletnek 5 P.-be áll. Igy a lapot 2 P. előfizetés mellett fönntartani nem lehet. A Választmány javaslatot tesz a közgyülésnek, hogy az alapító tagsági díjat 100 P.-re, a tagsági díjat 6 P.-re emelje föl, az előfizetési díjat szüntesse meg, legyen csak tagsági díj. Azok pedig, akik eddigi alapítói díjaikat nem emelik fel 100 P.-re, befizetett alapító tagsági díjaik mellett fizessenek be akkora összeget, mely a befizetett alapítói díj kamatát kiegészíti 6 P.-re. A Választmány reméli, hogy tagtársaink megértik a kényszer helyzetet s lapunk fönntartása érdekében meghozzák a kényszer hatása alatt az áldozatot.

AZ 1944. évi UNITÁRIUS NAPTÁR. 1944. évi Unitárius Naptárunk sajtó alatt van és a Főtanács idejére készen lesz. A háborús papírhiány némi korlátozásra kényszerített, s igy a naptári részt az eddigi 30 oldalról 16 oldalra szorítottuk össze, az egyházi névtárt az idén nem közöljük, hiszen alig van valamelyes változás, s a vásárjegyzéket is rövidítve közöljük.

Bevezető cikkeket irtak: *Józan* Miklós püspök, dr. *Kiss* Elek egyházi főjegyző, *P. Szentmártoni* Kálmán, *Péter* Lajos, *Szent-Iványi* Sándor, *Buzogány* Kálmán, *Csifó Nagy* László, *Ferencz* József.

A gyülekezeti élet rovatot dr. *Gelei* József főgondnok tanulmánya vezeti be. *Ürmössy* Gyula, *Pál* Dénes, ifj. *Máthé* Lajos lelkészek, *Kelemenné Bedő* Boriska tiszteletes asszony, dr. *Kerekes* Istvánné egykori brassói gondnokunk felesége, *Vizy* Marianne a Zöldkereszt főnökasszonya és dr. *Kolumbán* Mózes orvos irtak cikkeket.

Az egyházi mozgalmak ismertetése rendjén *Benczédi* Pál, dr. *Mikó* Lőrincné, *Ekárt* Andor, *Lőrinczi* László, *Árkosi* László, *Székely* Gyula és *Izsák* Vilmos irásait olvashatjuk.

A Tüzhely mellett rovatban az eddiginél gazdagabb szépirodalmi anyagot talál az olvasó. Sikerült a naptár munkatársai közzé megnyerni olyan unitárius íróinkat, akik eddig Naptárunk számára még nem írtak. Dr. *Hosszú* Zoltán, a Rádióból jól ismert Dani bá verses köszöntője vezeti be ezt a rovatot, *Gyallay* Domokos, *Biró* János, *Bözödi* György, dr. *Orbók* Attila novellákat, *Márkos* Albert, *Pálffy* Ákos, *Kővári* Jakab humoros elbeszéléseket írtak. Papköltőink közül *Orbók* Gyula, *Bede* Emil és *Váry* Domokos verseiben gyönyörködhetünk. *Nyírő* József országgyülési képviselő az országosnevű író is átengedte egyik kedves írását Naptárunk részére. *Szabédi* László, *Kovács* Péter fiátfalvi tanító és *Nemes Nagy* Márta versei mellett székely földmíves gazdaköltőink közül *Izsák* Domokos, ifj. *Fekete* Domokos, *Deák* Albert verseit közöljük.

Jóltevők fényképei s illusztrációk teszik változatossá az 1944. évi Naptárt, amely *Ferencz* József lelkész kitünő szerkesztésében jelenik meg.

AZ 1944. ÉVI UNITÁRIUS NAPTÁR. Az 1943. évi november 21-ére kitüzött főtanácsi ülésre az 1944. évi Unitárius Naptár-ok készen lesznek. Minden egyházközségbe ugyanannyit irányoztunk elő, mint amennyit az előző évi naptárokból átvettek. Felkérjük lelkész afiait, hogy, ha esetleg valamelyik egyházközségbe több kell a tavalyi számnál, azt szíveskedjenek egy levelezőlapon közölni a D. F. E. pénztárnokával, hogy a szükséges intézkedéseket ebben az irányban megtehessük. Lelkész afiai a főtanácskor a naptárokat átvehetik az egyleti pénztárnoktól. A naptárok ára darabonként 1 Pengő.

OKTÓBER 29-TŐL NOVEMBER 9-IG TARTANAK AZ IDEI V. ORSZÁGOS PROTESTÁNS NAPOK. Az Országos Bethlen Gábor Szövetség, mint a magyar protestáns társadalom egyetlen és átfogó szervezete, ebben az esztendőben is — immár ötödször — a hagyományos belső lelki tartalommal megrendezi a magyarországi protestáns társadalom hiterősítő és nemzetépítő seregszemléjét, az Országos Protestáns Napokat. Ezúttal a válságba jutott emberért imádkozik Magyarország közel négymilliónyi protestáns társadalma. Ezekben a nehéz időkben, amikor az egész világ a válság súlyos idejét éli, mindennél fontosabb, hogy a magyar nemzet és a magyar protestáns társadalom is — az a társadalom, amely mindig kivette részét a nemzet építésében — acélos lélekkel, bizakodással tekintsen a jövő felé és álljon azon az őrhelyen, ahová a Gondviselés állította.

Az V. O. P. N. gazdag napirendjét ünnepi istentiszteletek vezetik be, valamennyi fővárosi protestáns templomban. Tasnádi Nagy András, a Szövetség elnöke és Ravasz László dr. püspök rádióelőadást tartanak. A hagyományos gazdag tartalommal kerül megrendezésre a Vigadóban a Reformáció Emlékünnepe, a Nemzeti Színházban ünnepi előadás keretében Zilahy Lajos színműve, a „Süt a nap". A Napok kiemelkedő eseményei a Luther—Kálvin Emlékest; a protestáns nagygyülés „A vasárnap megszentelésért"; a Protestáns Leventeünnepély; szórványkonferencia; protestáns asszony-konferencia; az Országos Református

Szeretetszövetség Baráti Társaságának közgyülése; az ORJÓ és az ORLE közgyülése; a Budapesti Protestáns Énekkar hangversenye; Protestáns Irodalmi Társaság irodalmi délutánja; a Kálvin Szövetség előadás-sorozatának megnyitója, továbbá különböző protestáns egyesületek, szervek díszgyülései, megbeszélései, konferenciái. A Napok keretében szolgálnak Makkai Sándor, Kapi Béla, Enyedy Andor, Turóczy Zoltán püspökök s a protestáns közélet egyházi és világi vezetői.

Felvilágosítást és részletes napirendet kívánatra készségesen küld az *Országos Bethlen Gábor Szövetség,* Budapest, IV., Semmelweis-u. 17., I. em. Telefon: 185-308, 389-174.

HALÁLOZÁS. *Nagyajtai dr. Kozma Jenő* ügyvéd, m. kir. kormányfőtanácsos, Budapest Székesfőváros Törvényhatósági Bizottságának örökös tagja, a Magyarországi Unitárius Egyház tanácsosa, f. évi október hó 13-án az Úrban elhúnyt. A legkiválóbb vezető unitáriusok közé tartozott; emlékét hirdetik az egyházközségben végzett maradandó alkotásai és széleskörű közéleti tevékenysége.

MEGHIVÓ. Az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének kolozsdobokai köre november hó 19-én, pénteken d. u. 3 órakor az Unitárius Kollégium II. em. 16. sz. tantermében tartja évi rendes közgyülését, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. A mult ülés jegyzőkönyve. 3. Tisztújítás. 4. Javaslatok, melyek 8 nappal előbb az elnökhöz benyujtandók. Kolozsvár, 1943. november 1.

Benczédi Pál elnök.

NYUGTÁZÁS. Az Egylet pénztárába 1943. szept. 21-től — 1943. okt. 21-ig az alábbi díjakat fizették be. I. *Alapitó díjba:* Péter Lajos Székelykeresztur 50 P., Dr. Szathmáry János Kolozsvár 13.44 P., Mátéffy Lajos Nagyvárad 40 P. — II. *Tagsági díjba:* kolozsvári tagok: Dr. Migray Jenő 1940—43, Id. Kovács Elek 1940—43-ra, Rázmány Mór 1942—43-ra, dr. Ferencz Áron 1941—43-ra, dr. Imreh Pál 1941—43-ra, Kiss Ernő 1940—43-ra, dr. Gálffy Mózes 1940—43-ra, Jakabfi Erzsébet 1942—43-ra, P. Szentmártoni Kálmán 1939—43-ra, Katona Márton 1941-re, Bodor András, Erdő János, Toroczkay György, Lőrinczy Zoltán tanár, Ürmösi József, id. dr. Mikó Imre, Dénes Mózes, Papszt Gyula, Gaál Józsefné, dr. Kauntz Józsefné, Weress Jenőné, Gombos Jenő, Benedek József, dr. Szent-Iványi Árpád, Márton Sámuel, Kiss István, dr. Bodoczyné, Gál Margit 1943-ra. — Marosvásárhelyi tagok: Zsakó János 1940—43-ra, Kökösi József, Buzogány Elek, Bustya János, Kuti Endre, Halmágyi János, özv. Bella Edéné 1943-ra. — Nagyváradi tagok: Zakariás Ferenc 1942—43, özv. Nagy Kálmánné 1940—43, Mező Sándorné 1943-ra. — Mezőbándi tagok: Nemes Mihály 1942—43, Molnár Julia 1941—43. — Nagybányai tagok: Kovács Jakab, Lőrinczy Géza, Ürmösi László 1943-ra. — Bihari tagok: Bereczky Dániel, Biró Lajos, Lóvas Sándor, Rostás János 1943-ra. Pál Miklósné Szeged 1943-ra, Pap Gyula

Szentháromság 1943-ra, Deák László 1943-ra, Szabó Anna 1940—43. Nyárádszereda, Péter Ödön, Unitárius egyházközség Bözödújfalu 1943-ra, id. Gál Eelkné 1943-ra, Nyárádszentlászló, Kutas Sándor Nyárádremete 1940—43-ra, Kovács D. András 1942—43-ra, Kovács B. József 1940—43. Csókfalva. — Ürmösi Jenő Beszterce 1943-ra, Kiss Sándor Homoródjánosfalva 1943-ra, özv. Benke Lajosné Siménfalva 1942—43-ra, Farkas Gábor Maroshéviz 1943-ra, Gál Béla Medesér 1943-ra, dr. Pap Ádám Dés 1943-ra, Ádám Sándor Septér 1941—43-ra, Angyalosi Gábor Kide 1943-ra, Fekete Lajos 1940—43-ra, özv. Zsigmond Mihályné 1940—43-ra, Nyárádgálfalva, Elekes Miklós Csíkkozmás 1943-ra, Boros Mózes Jobbágyfalva 1941—43-ra, Filep Andor Ikland 1941—43-ra Killyéni Imre Székelykeresztur 1943-ra. Lőrinczy Miklós Nyárádszentlászló 1942—43-ra. —

Kolozsvár, 1943. okt. 21. *Rázmány Mór* pénztárnok.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADASA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

FELHIVÁS A KÖRI ELNÖKÖKHÖZ. A központi választmány kéri a köri elnököket, az egyleti munkásságról szíveskedjenek november 15-ig jelentést küldeni.

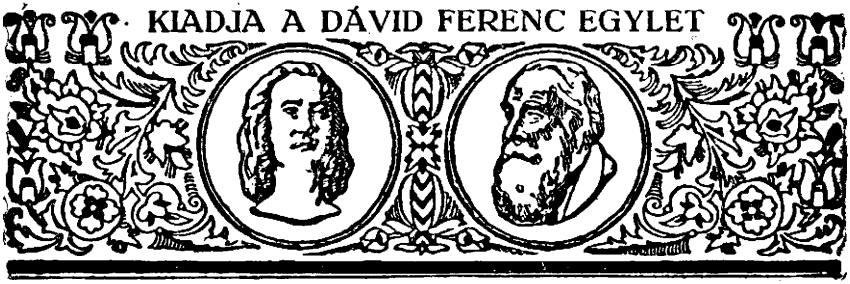
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 1-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 3172 — (Nyomdai f. v.: Major József.)

LIII. évfolyam. Kolozsvár, 1943. december. 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Főpásztorunkhoz

(50 éves lelkészi jubileuma alkalmából).

Félszázad fénye tündököl Reád s ragyog,
Mint hős homloka körül a gloria...
Egyházunknak, édes Hazánknak vagy ünnepelt,
Derék, egyeneslelkű hű fia.

Ma ünnepelsz és ünnepel Téged büszkén
Az egyház s mindenki, aki értékel,
Mert ismerjük életed nem hiába való:
Az drága kincsnél is többet ér fel!

Félszázados évfordulóján, e napon
Papi palástod selymesen Rád borul
S rajta már püspöki méltóság éke díszlik
Munkás életed nagy jutalmául.

Oh mily' boldog a nyáj, melynek őrzője vagy,
Mennyi reménység és nagy bizodalom,
Hogy Te, aki megálltad ötven év viharát
Most élen állsz s vezetsz új útakon!

Ez a tudat szentelje meg ma örömöd
S vonjon ősz fejed köré dics'glóriát.
Híveidtől mind szeretve vagy! Hát boldogan
Vezesd néped a „szebb jövőbe" át!

Csókfalva, 1943. november hó 18.

ORBÓK GYULA.

39. Unitárius Teol. Akadémia

A gyermek

— *Részlet főt. Józan Miklós püspök úr „Szemtől szembe" című újonnan megjelent könyvéből.*[1] —

A kis gyermek pedig növekedik és erősödik vala lélekben és teljesedik vala bölcsességgel és az Istennek kegyelme vala ő rajta.
Luk. II. 40.

Kedves Atyámfiai! Szülői szívünknek nincs és nem lehet nagyobb és szentebb öröme, mint mikor a Teremtő jóvoltából egy testben, lélekben ép, egészséges gyermek látja meg a mi egyszerű, békés otthonunkban a napvilágot. Ilyenkor úgy tetszik nekünk, hogy az Isten maga is szállást vett minálunk. Innen van, hogy a kevés megsokasodik, az új világ ígérete hívő lélekre talál s az élet mindeneket felőrlő forgatagában a kétség és bizonytalanság helyét öröm és remény váltja fel. Úgy illik ez azokhoz a jámbor keresztényekhez, akik egymagukban is bíznak az áldott atyai Gondviselésben, de a család kötelékei között annak szükségességét és boldogító voltát még fokozottabb mértékben érzik; mert van már kire támaszkodjanak, van akiért dolgozzanak, van célja az életüknek, hogy maguk helyébe egy megbízható munkást, egy imádságos lelket, egy önzetlen emberbarátot állítsanak.

*

Kérdezzük meg hát a ma született Gyermeket. Istenfélő családban született. Szegény sorsban. Egyszerűségben és jámborságban élő példa és soha feledésbe nem menő útmutatás a szülők munkás élete. Velük együtt imádkozott a házi szentélyben s foglalkozott már serdülő ifjú korában az ő mennyei Atyjának dolgaival. Szerette barátait és testvéreit s velük együtt növekedett testben, erősödött lélekben, s a keleti nyugodt életbölcselet és a világnak, mint Isten művének szemlélete, alkalmassá tette arra, hogy még ellenségeit is szeresse s a magas erkölcsi fenség érzetében megnyugodjék rajta az isteni kegyelem. Igy hát a mi modern problémáink boncolása közben már meg is kaptuk az ő áldásdús életének egyes fejezetéből azt a választ, amelytől bajainknak orvoslása, családi, társadalmi és nemzeti viszonyainknak egészsége és a népek társadalmában fajunknak jövője függ.

*

„A kis Gyermek növekedik vala testének állapotában." Tehát, a fejlődésnek ezen a fokán, az ép és szép, és kitartó fizi-

---

1 A mű ára füzve 10 P., kötve 15 P. Megrendelhető az Iratterjesztőnél, az egyházi irodán; bolti ára magasabb lesz.

kum a fontos. Ezt segíti elő az otthonos lakás, a tápláló eledel, a test gyakorlása a szabadban és más nemes szórakozások, amelyek a jövő Emberét előkészítik az egészséges társaséletre, ahol nemes versengésben mérik össze testi és szellemi erőiket azok, akik ma még karácsonyfa alatti játékaikban boldogan engedik át magukat a pillanat örömeinek. E tekintetben, hiszen nincs is olyan nagy hiány minálunk, hiszen a sport, a testedzés kultusza sok helyen már túl megy azon a mértéken, mely a lélek és a test egyöntetű fölkészültségét összhangba tudná hozni s gépembereket, vagy embergépeket produkál, amelynek szomorú visszahatását egy-egy olimpiai győzelem sem tudja feledtetni.

Keresztény Testvéreim! Hogyha Isten az ő véghetetlen jóvoltából, házasságodat gyermekkel áldotta meg, tekintsd ezt úgy, mint egy szent elkötelezettséget, s vigyázz arra az emberpalántára, mint a saját szemedre; ne csak őt neveld, hanem neveld magadat is, mert akárhány szülőnek még a mai modern világban sincs meg a kellő előismerete ahhoz, hogy annak a vickándozó jószágnak mire van szüksége. Akárhányszor úgy érzi magát a legjobban, ha okos felügyelet mellett látszólag — magára hagyod. A túlságos ápolásnak éppen úgy meg vannak a hátrányai, mint az elhanyagolásnak is alig helyrehozható következményei. Az a gyermek nemcsak a tiéd, a te egyéni tulajdonod. Az a gyermek Istené is, az Istené és az Anyaszentegyházé s azé az édes magyar hazáé, amelynek jó és balsorsával azonosítva magát, azzá lehet, amivé lennie kell, önálló egyéniség, egész ember, a maga ura, aki pártok, osztályok és felekezetek kicsinyes tülekedései fölött toronymagasságig emelkedve, megalapítja — a lélek erőitől is támogatva — az egészséges keresztény Családot, amelynek Bethlehem előtt nem kell szégyenkeznie, mert ott is ugyanaz a libegő mécsláng s annak derengő fénye világol s fölötte szent örömben kigyúlnak, nemcsak világítanak, hanem melegítenek is a magasságos égnek csillagai.

„A kis Gyermek erősödik vala lélekben..."

Kedves Atyámfiai! A testnek ikertestvére a lélek. Együtt haladnak, együtt fejlődnek a földi vándorút különböző lépcsőfokain. Amíg egymást, mint testvérnéphez illik, híven támogatják, mind a ketten nyernek rugékonyságban, kitartásban, munkabírásban; a testi egészség magával hozza a nyugodt kedélyt, jól rendezett belső világunk egyensúlyát; s hogy az életben reánk váró gondok és kötelességek mellett mások ügyét is magunkévá tudjuk tenni s adott esetben készek és képesek lehetünk rendkívüli megpróbáltatások elhordozására is, ez mind az Istenben gyökerező erős lélek műve. Oh, mily boldog az, aki így és ezek szerint készülhet elő még a boldog gyermekkorban, az élet komoly, százszor szent feladataira.

Jól vigyázz tehát, Kedves Testvérem, gyermekeidnek fogékony lelkére. Ha lehet, még jobban, mint az ők testi épségökre, A lélek roppant érzékeny műszer. Aki nem tud bánni vele, jobb, ha magára hagyja, mert esetleg helyrehozhatatlan kárt okoz benne. A lélek minden külső behatásra pontosan reagál; a szépet, jót és igazat már természeténél fogva szereti és támogatja, de könnyen megeshetik, hogy kétes színezetű környezetben megtévesztve és eddigi otthonos nyugalmából kiábrándítva, tanácstalanul bolyong az élet keresztútjain s ahelyett, hogy visszaterelődnék az igaz útra, a saját vesztébe rohanva, menthetetlenül oda van. Kérdem, ki vállalja ezért a felelősséget? A szülő, tanító vagy a jó barát? Az egyház, az iskola vagy társadalom a maga kétes értékű céljaival, túlhajtott irodalmával és művészetével.? Ezek egyenként és összesen felelősek a sok romlásért, amely manapság a magyarság zsenge lelkében végbemegy. Hordozza ki-ki a felelősségnek azt a részét, amely reá esik, de hordozza elsősorban a szülő, akinek „kezében vannak a gyermeknek álmai s tündérvilága lelkes ifjúnak..." „Játszani — ily drága kincsek nem adattanak..." A romlatlan lélek örülni akar: örvendjünk vele együtt, ha óvatlan percben megijed valamitől, babonás félelem helyébe öntsünk beléje — bátorságot, hogyha Jézus módjára ő is imádkozni akar s foglalkozni a mennyei Atya dolgaival, imádkozzunk és énekeljünk zsoltárt vele együtt, mert amit zsenge korban megtanul és magáévá tesz, az egy egész életen át pótolhatatlan lelki kincse lészen; és hogyha valamit, bármi csekélységet nyújt és felajánl nekünk, fogadjuk azt kész szívvel és örvendező lélekkel, mint Istennek kegyelmi ajándékát egy kis gyermek kezéből; ha kérdez, feleljünk meg reá legjobb tudásunk szerint, de természetesen csak a gyermek értelmi fokához képest, nehogy túllőjjünk a célon s egy ártatlan világot romboljunk szét, amit fölépíteni többé nem lehet.

*

A jó, szép, nemes és igaz ilyenformán az ő számára már nem pusztán szépen hangzó szavak, hanem fölbecsülhetetlen, komoly értékek, amelyek a gyakorlati élet és tapasztalati világ kenyere és sója mellett soha meg nem szűnnek gazdagítani az egymásután következő nemzedékeket, a hivő lelkek millióit.

Ez az én ideálom. Ez az én álmom és reményem. Ez a testben, lélekben erős, isteni bölcsességgel teljes krisztusi gyermek, akin az Isten lelke elejétől végig megnyugszik. A kegyelem harmatában Isten megfürészti és atyai csókjával elárasztva így kiált fel a zsoltáríró szavaival: „Én fiam vagy te; ma szültelek tégedet. Ámen.

SZINYEI-MERSE JENŐ vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter mondotta: *Tűnjék el örökre az a magyar ifjú, aki a falusi munkában büntetést lát.*

Biblia olvasása közben

Mózes I. kv. 4. r. 7 v.

A cselekedet teszi az embert, cselekedeteink alapján lehet ítélni felettünk, cselekedeteink jellemeznek bennünket. A jó cselekedetek kedvessé teszik az embert mindenki előtt, aki jót cselekszik, az jó ember. De a jó cselekedetek kedvesek Isten előtt is. Isten azt akarja, hogy mindíg, minden állapotunkban, a szenvedések és gyötrődések óráiban is mindig jót cselekedjünk. A mi mintaképünket, az eszményi embert, az úr Jézus Krisztust ép az jellemzi, hogy ő teljes szegénységben élve és keveredve minden percét arra áldozta éjjel és nappal, hogy jót tett azokkal, akik hittek benne és szerették őt, de azokkal is, akik gyűlölték és ócsárolták őt. Sőt a kereszt kínjai között is Isten kegyelmét kérte azokra, akik őt bántalmazták. Őt kell követnünk a jó cselekedetek gyakorlásában. Nemcsak azért cselekedjünk jót, mert Jézus is mindig jót cselekedett és Istennek, a mi égi Atyánknak is ez a parancsolata, hanem azért is cselekedjünk jót, mert jót cselekedve mentek leszünk a bűntől. Viszont, aki rosszat cselekszik, az magával cipeli a bűnös állapotot és megindul a lelki sülyedettség mocsara felé. És a mi még ennél is fontosabb, mindig vigyázzunk arra, hogy hatalmunk legyen cselekedeteink felett és egy pillanatra se hatalmaskodjék felettünk cselekedetünk és annak indulatja. Hideg fej és meleg szív teszi az embert emberré és Emberré. Ezért *imádkozzunk:* Égi jó Atyánk, kegyelmes Istenünk! könyörgünk Hozzád azért az irgalomért, hogy Te vezesd a mi cselekedeteinket és a mi indulatainkat. A Te akaratod uralkodjék a mi akaratunk felett és Te vezessed minden lépésünket. Ha úgy tudnánk életünket berendezni, akkor a mi cselekedeteink is Téged dícsőitenének; mert akkor csak igazán jó cselekedetek volnának a Te tökéletességed szerint. Erre kérjük a Te segítségedet; most magunkra hagyatva nem tudunk jót cselekedni. Indulataink a gonosz cselekedetekre vezetnek minket. Ne engedd Atyánk, hogy a mi indulataink uralkodjanak felettünk. Add, hogy hideg fővel és meleg szívvel éljük le az életet minden állapotunkba mindenkivel jót cselekedve. Erre kérjük a Te segítségedet és a Te áldásodat. Amen.

Bezáró beszéd

Barla Dezső nagyváradi egyházközségi gondnok mondotta f. évi november hó 14-én, Nagyváradon tartott Dávid Ferenc emlékünnepélyen.

Az emberi elmék és szívek egy mérhetetlen anyagi világegyetem nyomását soha nem érezték annyira, mint a mai világban. Pedig az anyagi világegyetemben, amely terjedelmében végtelen, semmi sem hasonlítható össze a szeretet titokzatos jelentőségével.

A szeretet jelentősége, mint kinyilatkoztató tényé, óriási fontosságot nyert a modern theista számára. A szeretet a világban volt az ember előtt. Az élet alacsonyabbrendű lényeiben is jelentkezett, de az emberben csodálatos és gyönyörű fejlődést ért el, mert megteremtette az emberi családot, az emberi társadalmat és létrehozza a fajtestvéri értelmen alapuló nemzeti társadalmat.

A modern theista, vagy Istent hívő embernek nagy segítségére van a vallásos filozófia tudományának azon bizonyítása, melyhez a fundamentális valóság utáni kutatásában érkezett el. Igy jutott szerephez a vallásos életben a szeretet misztériuma mellett az értelem és a gondolkodás is.

Amint már kifejezésre juttattam, az emberi elmék és szívek egy mérhetetlen anyagias világegyetem nyomását soha nem érezték annyira, mint e modern világban.

Épen ezért ebben a sokat hangoztatott modern világban a korszerű egyháznak kötelessége és hivatása inspirálni és megerősíteni a nemzeti keresztény és szociális lelket, mert így lesz a modern egyház által hirdetett vallás a modern világ szükségleteinek kielégítője.

Ennek a modern egyháznak a szerepét akarja betölteni szent elhatározással magyar unitárius földi egyházunk, melynek nagy alapítója az örökké fejlődő ember halhatatlan képviselője, Dávid Ferenc, aki felemelkedvén az egyetemes gondolkodás magaslatára, lelki szükség szerint ismerte fel, hogy csak egy az Isten. Meggyőződéssel hirdette Dávid Ferenc, hogy ha helyes fogalmat akarunk alkotni Istenről, akkor ennek a fogalomnak meg kell közelíteni a tökéletest. Isten tökéletes Világának is, és az embereknek is, tehát minden álszemérem nélkül ezt a tökéletességet kell szolgálniok.

Magyar unitárius egyházunk nagy vallásalapítója halálának 364.-ik évfordulója alkalmából tiszta magyar keresztény, protestáns öntudattal hirdetjük az igazság szeretetét, a felekezetközi békét és a magyar értékek megbecsülését. Nemzeti kincs a mi unitárius egyházunk is és így nagyváradi egyházközségünknek is el kell foglalnia városi közéletünkben azt a szerepet a nemzetépítő munkában, melyet ősi magyar egyházunknak küldetése alapján vállalnia kell és vállal is.

Dávid Ferenc emléknap Nagybányán

Suka Sándor tb. gondnok.

A nagybányai szórványegyházközség szokásához híven november 14-én egy egész napot kitöltő programmal adózott Dávid Ferenc mártir-halála emlékének. Az ünnepnap melegségét még fokozta *Suka* Sándor gondnokságának negyedszázados jubileuma. Az egyházközség központi vendégei ez alkalommal dr. *Kiss* Elek e. főjegyző és *Simén* Dániel teológiai tanár voltak. Az idejében érkezett vendégek 13-án lelkész kíséretében „várost-nézvén", a város által templom és lelkészlakás céljaira adományozott 300 négyszögöles gyönyörű telket tekintették meg, majd néhány egyházközségi vezetőhöz látogattak el és a város vezetőségénél tisztelegtek, kifejezvén az Egyetemes Egyház háláját a fejlődő nagybányai egyházközségnek nyújtott megértő erkölcsi és anyagi támogatásáért.

Az emléknap délelőtt istentisztelettel kezdődött, amelyen Simén Dániel prédikált Mt. V. 10. vers alapján. — A háború valóban szenvedés, de boldog az az ember és boldog az a nép, amely szenvedni tud az igazságért. Dávid Ferenc is, a magyar nép is az örök igazságért vállalta a háborúságot s boldogan vállalta, mert tudta, hogy „az igazságot útjában semmi sem tartóztathatja fel".

Az istentisztelet keretében dr. Kiss Elek az újonnan szerzett harmóniumot szentelte fel, kiemelvén a harmónium összhangot jelentő lényegét és Istenhez vivő hivatását.

Istentisztelet után a szokásos üdvözlések, majd a díszközgyűlés keretében *Suka* Sándor gondnok negyedszázados gondnoki működésének méltatása következett. Díszbeszédet Simén Dániel mondott. Az Egyetemes Egyház részéről dr. *Kiss* Elek, az egyházközség nevében *Lőrinczy* Géza lelkész és *Simó* József egyhk. jegyző köszöntötték az ünnepeltet. A szívből jövő méltatásra és üdvözlésekre *Suka* Sándor válaszolt meghatottan. — Suka Sándor 25 évvel ezelőtt szinte „gyermek-

fejjel" vállalta a lupényi egyházközség gondnokságát. Áldozatos munkája, helyi jelentőségében, nemzetünk és egyházunk három megpróbáló sorsfordulóját ölelte át: a forradalmat a kisebbségi életet és a bécsi döntés délerdélyi következményeit. Akkor állt az élre, amikor az egyházi munka a legnépszerütlenebb feladatok közé tartozott, de a legszentebb hitvédelemmé magasztosult az egyensúlyát veszített, forrongó világban s akkor hordozta a keresztet, amikor a kisebbségi sorsban a legtisztább nemzetvédelem lett s a bécsi döntés után, hulló könnyek között, otthont sirató és hazát lelő új-honfoglalássá szépült. Suka Sándor gondnok 25 év alatt lelkészei támogatásával *egyházközséget szervezett, lelkészlakot, templomot és felekezeti iskolát épitett,* előljárván az összhangzó egyházi élet munkálásában s az áldozathozatalban, amelyet nemcsak az aranykönyvek, hanem a hálásan emlékező emberi szívek s a nemes cselekedeteket számontartó Jóisten is bizonyára följegyzett. Suka Sándor világosan átérezte, hogy az unitárius egyház magyar egyház s ennek a bevehetetlen várnak a falairól harcolt a magyarságért. A Zsilvölgyében színjátszó egyesületet szervezett, magyar szót vitt a színpadra, az analfabétizmust megszüntető tanfolyamokon tanított, oktatott, gyermek, sőt a lelkészek távollétében, felnőtt istentiszteleteket vezetett s egyszerű bányász-családoknak kenyérhez segítője, igaz magyar szószólója lett. Amilyen megértő, szociálisan érző (az utóbbiért Nagyszebenben várfogságot is szenvedett), az arra rászorulók iránt, ép olyan könyörtelen a renegátokkal szemben. Gondnoksága mély vallásosságot, egyház- és népszeretetet tükröz vissza. Ő az Isten, haza és egyház szolgája volt. Érdemeit egyházközsége jegyzőkönyvben örökítette meg s őt tiszteletbeli, díszgondnokká választotta. Az egyház büszkén néz Suka Sándorra a keveseknek kijáró negyedszázados jubileum alkalmából s szeretettel üzeni: „Jól vagyon jó és hív szolgám, kevesen hív voltál, többre bízlak ezután!"

Délután a Polgári-kör nagytermében unitárius irodalmi est keretében Suka Sándor gondnok megnyitót mondott. Dr. Kiss Elek e. főjegyző „Az unitárizmus jelentősége a magyar életben", Simén Dániel teológiai tanár „Népegyház" címen értekezett. Az estélyt Lőrinczy Géza lelkész zárta be igen szellemesen. Az irodalmi est szép anyagi és erkölcsi sikerrel járt.

A vendégek és nagybányaiak egyaránt fejlődést tapasztaltak ezen az unitárius őrhelyen s boldogan állapítják meg, hogy szent ügyünk, a buzgó hívek és a jó pásztor, Lőrinczy Géza munkája alapján jó kezekbe van letéve.

Simén Dániel.

A PÜSPÖK ÚR HARMADIK UNOKÁJA. November hó vége felé a főtisztelendő püspök urat az az öröm érte, hogy megszületett harmadik unokája, legifjabb Józan Miklós, Józan Dezső műszaki tanácsos fia. A főtisztelendő úr a következő versikével hívogatta a kis unokát:

HIVOGATÓ RIGMUSOK.

Dele, dele Mikike:
Nehezen vár Ilyke.
Dele, dele, dele már,
Őszi ködbe' napsugár ...

Nevess egyet szaporán,
Gyermekkorod hajnalán;
Vagy ha sírsz is, azt se bánjuk:
Érkezésed várva-várjuk.

1943. XI. 20. ***NAGYAPÓ.***

Unitárius lelkészek seregszemléje

Az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége évi közgyűlését megelőzően továbbképző tanfolyamot rendezett, melyen a szórványkérdés vonatkozásait tette vizsgálat tárgyává. *Csiki* Gábor esperes, *Lőrinczy* Géza lelkész és dr. *Szathmáry* Lajos, az EMKE üv. elnöke tartottak érdekes és tanulságos előadásokat, melyeket termékeny vita követett. A továbbképző határozatait a közgyűlés az E. K. Tanácshoz terjeszti fel a szükséges intézkedések megtételére. E javaslatok közül kiemelkedik az a gondolat, mely *unitárius szórványkönyv* egybeállítását javasolja, hogy szórványokban élő hiveinknek kezében megfelelő unitárius öntudatébresztő munka legyen.

A továbbképző bevezetéseként tartott istentiszteleten *Darkó* Béla imádkozott és *Marossi* Márton prédikált. Az ezt követően tartott közgyűlésen *Pál* Dénes tb. elnök mondott megnyitót, dr. *Abrudbányai* János javaslatot terjesztett elő Dávid Ferenc kolozsvári szobra felállítására. *Ferencz* József előterjesztette *Józan* Miklós püspök ötvenesztendős szolgálata emlékezetét megörökítő határozati javaslatot. A közgyűlés e javaslattal kapcsolatban elhatározta, hogy 100 pengős pályázatot hirdet a nagyváradi disputáció 375. éves évfordulója alkalmából tartandó istentiszteleten mondandó unitárius egyházi beszéd jutalmazására. Dr. *Gelei* József főgondnok az egyház egyeteme és összes intézményei nevében köszöntötte ötvenesztendős lelkészi szolgálata évfordulójára visszatekintő főpásztort. *Józan* Miklós püspök felszólalásában megköszönte a kedves megemlékezést, s rámutatott arra, hogy vele az unitárius lelkészi kar nemcsak püspökét tisztelte meg, hanem tisztelettel adózott azelőtt a nehéz hivatás előtt, amit a lelkészeknek minden időben be kell tölteniök. *Ekárt* Andor elnök zárószavai rekesztették be a közgyűlést, melyen a református és evangélikus egyházak és a kolozsvári hatóságok vezetői is képviseltették magukat, s melyen 64 unitárius lelkész vett részt.

Az év rendes közgyűlést szombaton reggel *Lőrinczy* Mihály imája után nyitotta meg *Ekárt* Andor elnök, gondolatokban gazdag beszéddel, melyben a népi kultúra művelése fontosságára irányította figyelmünket. *Ferencz* József titkári jelentése kapcsán a közgyűlés elhatározta, hogy a szovátai bérüdülőt a jövő évben is fenntartja s annak gondnoki tisztére felkérte *Halmágyi* János esperest. A közgyűlés örömmel vette tudomásul, hogy a szövetség karácsonyra megjelenteti *Dávid Ferenc: De dualitate* c. munkája *Márkos* Albert tanár készítette magyarnyelvű fordítását, *Benczédi* Pál bevezető tanulmányával. A közgyűlés a jelentés kapcsán elhatározta, hogy a jövő évben unitárius tanárainkkal és tanítóinkkal karöltve továbbképző tanfolyamot óhajt rendezni Székelykeresztúron, ahol az együttmunkálkodás és az unitárius öntudatnevelés

kérdéseit kívánják megbeszélni. A közgyűlés bizottságot küldött ki a lelkészi fizetések és nyugdíjak ügyében teendő részletes javaslatra *Pál* Dénes elnöklete alatt, mely a köri esperesekből, teol. dékánból, elnök, *Benedek* Gábor és titkárból áll. E bizottság már december 8-án Kolozsvárt tartja első érdemi ülését, s egybeállított javaslatait küldöttségileg terjeszti a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elé. *Taar* Géza javaslatára közgyűlés elhatározta, hogy a jövő évi továbbképző tanfolyamot a liturgiakérdés tanulmányozására fordítja a közgyűlés. A *Murányi Farkas Sándor és neje Benkő Ágnes alapítványi palástjutalmat — primor Pálffy* László 200 pengős adományát — a közgyűlés *Gellérd* Imre s. lelkésznek szavazta meg.

Az unitárius lelkészek évi seregszemléje elmélyülő, komoly munkáról és a kari érdekek méltányos és szükséges védelméről tett tanubizonyságot.

Ferencz József.

Reformáció ünnepi hete a budapesti unitárius egyház életében

A reformáció hetében egyházunk négyszázéves dícsőséges multjában méltóképen vett részt a budapesti unitárius egyházközség. Október 24-én tartott rádiós istentisztelet alkalmából dr. *Csiki* Gábor esperes „Ha Isten velünk, ki ellenünk" ige alapján jelölte ki az unitárius vallásközönség útját nemzeti, egyházi és családi élet munkamezején. Október 30-án délután 6 órakor tartotta a Koháry-utcai unitárius templomban az *Unitárius Irodalmi Társaság* felolvasó ülését. *„Te benned bíztunk eleitől fogva"* éneke után szeretve tisztelt főpásztorunk *Józan* Miklós püspök lelkes szavakban nyitotta meg az ülést. Megemlékezett a budapesti *Dávid Ferenc Egylet* 40 éves multjáról, amikor a diadalmas 10 év felolvasó üléseit ugyanebbe a templomba tartotta. Ismertete az *Unitárius Irodalmi Társaság*-ot és annak hivatalos lapját, a *Keresztény Magvetőt.* Végül megemlékezett a mai székfoglaló felolvasóról, *Botár* Imre tanárról, akit gazdag történelmi tudása és a történetíráshoz szükséges szakismerete alapján arra lát hivatva, hogy megírja egyházunk történetét a reformációtól napjainkig. *Botár* Imre tanár rendes tag *„A toleráncia a XVI. században"* címmel tartotta meg székfoglalóját. Ujabb adatokkal gazdagította a vallás- és lelkiismeretszabadság hőskorát. Ezután P. *Szentmártoni* Éva, a kolozsvári *Nemzeti Szinház* tagja, nagy művészettel énekelte *Beethoven „Vezeklés"*-ét. Orgonán kísérte *P. Szentmártoni* Kálmánné. *Gyallay Pap Domokos* választmányi tag beszámolt eddigi munkásságáról és jövő tervéről, hogy megírja a kollégium belső életének epizódjait s ebből olvasott fel egy kedves humoros részt. *Gergely* Ferenc orgonaművész *Bach „D-moll sonata és fuga"* című művét adta elő nagy művészet-

tel. A jól sikerült ülést *Józan* Miklós püspök köszönő zárószava és a Hymnus zárta be. — A reformáció napján *Szent-Iványi* Sándor vezetőlelkész a Koháry-utcai templomban délelőtt kilenc órakor, dr. *Csiki* Gábor esperes 10 órakor a Missióház templomában tartották meg az ünnepi istentiszteleteket, megemlékezve a reformációról, Dávid Ferencről és az örök reformációról. Este 6 órakor a Missioház templomában a *Dávid Ferenc Egyesület* ifjúsági köre tagjai és más hívők jelenlétében, kik megtöltötték teljesen a templomot, tartották meg az ünnepélyt. *Bencze* Márton lelkészjelölt imát mondott. Dr. *Kovács* Lajos teológiai tanár tartott mélyen szántó ünnepi beszédet. *Zoltán* Sándor egyetemi hallgató szavalta mély érzéssel *Babits Mihály „Miatyánk"*-ját. November 1-én délelőtt 11 órakor ugyancsak a Missioház templomában volt a *Duna-Tiszamenti egyházkör* értekezlete, amelyen az esperesi kör ügyeit tárgyalták meg, mint az egyház ügyei iránt érdeklődők. Másnap, 2-án este újra találkoztunk a Koháry-utcai gyülekezeti teremben, az egyházközség tagjai, férfiak, nők. Ez a második találkozó. Ez alkalommal *Varga* Istvánné *Bach „Praeludium"*-át adta elő harmoniumon, *Berei* Mária az Operaház tagja énekelte *Bach „Jézus te légy velem"* című vallásos énekét, *Varga* Istvánné harmonium kísérete mellett és együtt énekelték *Mendelsohn „Vasárnap reggel"* című vallásos énekét. *Szent-Iványi* Sándor vezető lelkész ismertette ezeknek, a minden hó első keddjén tartandó összejöveteleknek a célját és buzdította a híveket a megjelenésre. A késő esti órákig együtt maradt a társaság.

Ujvári László.

Török Elek
1883—1943.

Id. Török Elek született Csekefalván 1883-ban, mint szabad székely szülők gyermeke. Tanítói oklevélnek megszerzése után nyárádgálfalvi egyházközségünk kántortanítójául neveztetett ki, hol úgy a felekezeti iskolai, mint az iskolánkívűli népnevelés áldásos munkása volt. A román megszállás alatt meghurcoltatott és üldözésnek volt személye kitéve. Szövetkezeti téren is sokat tevékenykedett; a helyi Hangya és Tejszövekezet ügyvezető igazgatója volt. Október. 3-án lehunyta örök állomra szemeit a marosvásárhelyi állami kórházban. Október 5-én a vidék nagy részvéte mellett *Csongvay* Lajos nyárádszentlászlói lelkész imája és *Halmágyi* János marosköri esperes halotti beszéde után a sírnál az egyházközség nevében *Dézsi* Zoltán tanító búcsúztatta el.

Az elhunytban *Török* Elek lelkész édesapját gyászolja.

Az idei főtanács

Szép őszi időben folyt le az idei főtanács más nagyszabású gyűlések, megbeszélések és ünnepélyek közepette november hó 21- és 22-én. A főtanácsi gyűlés elég népes volt, de a vezető unitárius jelesek közül többen hiányoztak, bizonyára azért, mert a rendkívüli idők nagy kötelessége otthon tartotta fontos kötelességeik teljesítése mellett. A főtanácsi gyűlés vasárnap reggel 9 órakor kezdődött az ismert tisztikarral az élén *dr. Gelei* József főgondnok tartalmas, magával ragadó megnyitó beszédével. Utána *Traeger* Ernő dr. min. oszt. főnök *Antal* István nemz. nevelési prop. miniszter megbízásából üdvözölte az egyház főtanácsát. Jóleső érzéssel hallottuk az egyházunkat ért elismerést magas helyről, midőn megállapítást nyert, hogy az unitárius egyház a nemzetvédelem terén azok között van, akik századok óta az élen járnak. A nagy lelkesedéssel hallgatott és többször tapssal és éljenzéssel fogadott beszéd után a főtanács hódoló táviratot küld a Kormányzó Úrhoz, üdvözlő táviratokat *Szinyei-Merse* Jenő kultuszminiszternek, *Kállay* Miklós miniszterelnöknek, *Antal* István dr. és *Bánffy* Dániel báró miniszteretnek, továbbá *Pataky* Tibor dr. államtitkárnak. A különböző bizottságok kiküldése után *Józan* Miklós püspök tette meg magas színvonalon álló évi jelentését. A jelentés után a főtanács a templomba vonult, hol *Kelemen* Imre oklándi lelkész tartott nagyszabású, tartalmas alkalmi egyházi beszédet. Az istentisztelet után a főanács folytatta tárgyalásait, első sorban az E. K. Tanács jelentését tárgyalva. A főtanács *Ütő* Lajos esp. javaslatára jegyzőkönyvben örökítette meg dr. *Ferenczy* Géza tb. főgondnok érdemeit abból az alkalomból, hogy az egyetem aranydiplomával tüntette ki, *Vári* Albert teol. tanár, *P. Szentmártoni* Kálmán gimn. tanár, *Hadházy* Sándor pénztáros érdemeit nyugalombavonulásuk alkalmából.

Délután a tanácskozást megszakítva, a főtanács a *Berde*-ebédre vonult vissza a kollégium tornatermébe. A püspök úr Kormányzó Urunkra mondott pohárköszöntőt, dr. *Csiky* Gábor kormányfőtanácsos pedig a *Berde*-serleggel emlékezett meg a nagy alapítóról. Délután több főtanácsi tárgy előadása után sorra kerültek a választások is. Uj főtanácsi tag lett dr. *Vernes* Gyula, Besztercenaszód megye tiszti főügyésze. Az egyházi képviselőtanácsba megválasztották id. *Hadházy* Sándor pénztárnokot. A nyugdíjbizottság elnöke dr. *Gaál* Zsigmond lett, míg póttag lelkészi részről *Erdő* János, világi részről pedig *Vaska* Dezső. A pénzügyi bizottságba választották be *Hadházy* Sándort, a pénztárvizsgáló bizottságba *Gyarmathy* Árpádot, továbbá a székelykeresztúri gimnázium felügyelőgondnoka dr. *Mikó* Imre országgyűlési képviselő lett, a székelykeresztúri gimnázium igazgatója pedig *Péter* Lajos tanár. Egy-

házi közügyigazgatónak *Halmágyi* János espèrest választották. A választások után *Gelei* József dr. főgondnok meleg szavakkal üdvözölte a megválasztott tagokat, köztük elsősorban *Mikó* Imre képviselőt, *Péter* Lajos igazgatót és *Halmágyi* János esperest.

A főtanács tárgyalásának második napján a tanügy jelentések következtek, melyeket szinvonalon álló hozzászólások követtek. Ezek közt kiemeljük, hogy az Egyházi Főtanács jegyzőkönyvi köszönetet szavazott meg *Márkos* Albert nyugalomba vonult tanárnak, aki 44 éven keresztül állott a nevelés szolgálatában s a nemzedékek egész sorozatát vértezte fel tudással, jóra és emberségre való neveléssel. Működésére tanítványai is csak a legnagyobb szeretettel és elismeréssel tudnak visszagondolni.

Bejelentették a Főtanácsnak, hogy a kolozsvári Berde-bizottsághoz hasonlóan, Székelykeresztúron is gyámszülői szövetség létesült, amelynek az a célja, hogy a szegény, de tehetséges székely gyermekek közül minél többet kimüveljen a középosztály, az ipar és kereskedelem utánpótlására.

Negyed 2 órakor jelentették a Főtanácsnak, hogy *Szinyei-Merse* Jenő kultuszminiszter részt kíván venni néhány pillanatra a tanácskozásokon. A kollégium épülete előtt a magas vendéget *Kovács* Kálmán tanügyi főtanácsos, *Mikó* Imre dr. országgyűlési képviselő, *Gyergyay* Árpád dr. felügyelő gondnok, *Abrudbányai* János dr. teológiai dékán, *Ferencz* József debreceni lelkész, *Gálffy* Zsigmond főgimnáziumi igazgató és *Hadházy* Sándor tanár fogadták. A miniszter *Lőrinczy* Szabolcs miniszteri tanácsos kíséretében, a diákok sorfala között nyitott be a kollégium dísztermébe, a tanácskozások szinhelyére. Belépésekor a minisztert lelkes éljenzés fogadta.

A Főtanács nevében *Gelei* József dr. egyetemi tanár, egyházi főgondnok üdvözölte a minisztert. Üdvözlő szavai után rámutatott arra a nehéz helyzetre, amelyben az unitárius egyház jelenleg él. Kérte a minisztert, hogy *Erdély legkisebb bevett egyházát ne tekintse úgy, mintha az valóban „kisebbségi" volna a többi egyházakkal szemben,* mert a nemzet fenmaradása érdekében végzett munkája mind a kisebbségi, mind pedig a mostani felszabadult helyzetben ***hiveinek számarányához mérten méltán megmérkőzhetik a többi, nagy erdélyi történelmi egyházak nemzet- és lélekmentő munkájával.***

Gelei dr. üdvözlő szavaira *Szinyei-Merse* Jenő kultuszminiszter a következő szavakkal válaszolt:

— Méltóságos és főtisztelendő Főtanács. Mindenek előtt elnézésüket kérem, hogy tanácskozásukat néhány pillanatra megzavarom, de ha már Kolozsváron vagyok, *nem mulaszthatom*

el, hogy ne adózzam tiszteletemmel Erdély egyik legrégibb történelmi egyházának. Püspök urat még a trianoni esztendők alatt megismertem s személye iránt mindig a legnagyobb szeretettel viseltetem. Engedjék meg, hogy e helyről is átadjam Püspök úrnak szerencsekívánataimat abból az alkalomból, hogy immár éppen félévszázada szolgálja Istenét, hazáját, nemzetét és egyházát.

— Nemcsak a főgondnok úr szavaiból veszek tudomást arról, hogy az erdélyi egyházak nagy szűkölködésben vannak. Országjárásom során személyesen is szomorú tapasztalatokat szereztem erről a tényről. *Az erdélyi egyházak anyagi helyzete valóban súlyos és a kormány nem a könnyü feladatai közé helyezte az erdélyi egyházak megsegítését, amelyeknek különösen a megszállás évei alatt valóban nemzetfenntartó, történelmi szerepük volt s ez a szerepük ma is.* Reméljük, eljön majd az az idő, amikor ezért az áldozatos munkáért kárpótolni fogjuk az erdélyi történelmi egyházakat s közöttük nem utolsó sorban az unitárius egyházat. Tanubizonyságot teszek itt, a Főtanács színe előtt is, hogy püspök úr és főgondnok úr számtalan esetben keresett fel hivatalomban s az ők előadásaikból valóban módomban volt megismerni az egyház sanyarú anyagi helyzetét. Biztosítom azonban a Főtanácsot, hogy *a nehéz, háborús idők ellenére is sok kérdésben találtunk már kedvező megoldást s bizonnyal fogunk majd a jövőben is.* Addig is Isten áldását kérem munkájukra és tanácskozásaikra.

A miniszter szavait kitörő éljenzés fogadta. A miniszter ezután az egyház vezetősége kíséretében megtekintete a püspöki tanácstermet, ahol a falat az egyház nagy jóttevőinek és püspökeinek arcképei díszítik, majd a theológia akadémia helyiségeibe látogatott el. Innen a miniszter és kísérete átvonult a templomba és hosszasan időzött az előtt a történelmi nevezetességű „kerek kő" előtt, amelyről *Dávid* Ferenc 1566-ban, a gyulafehérvári egyházi gyűlésről hazatérőben olyan gyújtó beszédet mondott, hogy annak hatása következtében az egész Kolozsvár lakossága áttért az unitárius hitre. A templomban, a miniszter érdeklődésére *Kelemen* Lajos levéltári főigazgató szolgált szakszerű felvilágosításokkal.

Szinyei-Merse Jenő kultuszminiszter eltávozása után *Gelei* dr. főgondnok ujból megnyitotta a tanácskozásokat. A tanácskozások délután 3 órakor értek véget *Halmágyi* János marosvásárhelyi esperes közügyigazgató szép imájával.

A főtanács minden pontjára nem térhettünk ki helyszűke miatt, de egy fontos kérdésre vissza kell térnünk. A főtanácsi bizottság általános jelentésével kapcsolatosan megint többen szóvátették azt a sok testvérietlen támadást, melyben az unitárius vallás olyan gyakran részesül.

Kovács János tanár, mint bölöni Farkas Sándor utóda

Kovács János tanár amerikai útját eleveníti föl a „Láthatár" című kisebbségi kulturszemlében Ács Tivadar „Bölöni Farkas Sándor utóda" címen. Ebben a rendkívül érdekes cikkben fölelevenül néhai Kovács János tanár lelkes alakja, amint csodálatos szónoki képességeivel munkálkodik a magyar művelődésért és szövi az angol—amerikai hitrokonokkal a barátságot nemcsak egyháza, hanem az egész magyar nemzet számára. Kovács János tanárt 1882. évben küldte ki az unitárius egyház Amerikába a Saratogában tartott nemzetközi vallásos konferenciára s e küldetést összekötötték sok más kérdéssel. Maga a vallás- és közoktatásügyi miniszter is méltányolta és külön feladattal bízta meg, melynek Kovács János teljes mértékben meg is felelt. A fönt említett cikk Kovács Jánosnak az E. K. Tanácshoz benyujtott jelentését hozza napfényre. A közlő nem túloz egy cseppet sem, midőn Kovács János nevét bölöni Farkas Sándor nevével hozza kapcsolatba. Igaz, hogy a bölöni Farkas Sándor amerikai utazása úttörő munka volt s leírása szépirodalmi munka, Kovács János pedig már úgyszólva kiépített útakon haladott, mert az angol és amerikai hitrokonokkal akkor már szellemileg ki volt építve az összeköttetés. Kovács János már barátokhoz ment s leírása pedig tisztán hivatalos jelentés. Azonban az a nagy szónoki és gyakorlati siker, amiben része volt Kovács Jánosnak, most 60 esztendő távlatában valóban igazi nagyságában állítja elénk őt. Bátor, megnyerő föllépésének köszönhető az, hogy ez az út az amerikaiak adományából megteremtette a Channing és a Richmond tanári alapot.

Örömmel tölt el minket, hogy a Kovács János alakja és munkássága fölelevenedik egy elsőrangú magyar szemlében,

mert ebből azt látjuk, hogy az igazi érdem nem megy feledésbe. Másfelől bizonyítéka annak is, hogy az unitárius nagyok úgy szolgálják egyházukat, miszerint azzal a magyar hazának is szolgálatot teljesítsenek. A Kovács János amerikai útjának fölelevenítése ebből a szempontból is fontos. De egyúttal figyelmeztetés, hogy mi magunk se feledkezzünk el nagyjainkról.

IMÁHOZ. Imádságok, elmélkedések és egyházi énekek honvédeink számára. Összeállította: Nagy Zoltán unitárius tábori lelkész, Köröspataki Kiss Sándor százados, Kozma Ferenc vk. százados és mások közreműködésével. A szép kiállítású, tartalmas imakönyv a főt. püspök úr meleg bevezető szavaival, vallástételével és a Magyar Hiszekeggyel kezdődik. Különböző alkalmakra imákat írtak Nagy Zoltán, Nagy Ferenc, dr. Abrudbányai János, Rázmány Mór, köröspataki Kiss Sándor, Ürmösi József, Szent-Iványi Sándor, Bácskay százados, Kozma Ferenc, valamint a püspök úr „Három könyv" című elmélkedése. Jól kiválogatott énekek fejezik be az értékes, mondhatnók nélkülözhetetlen imakönyvet. A könyv igazán tartalmas, szükséges, a katonák lelkiszükségleteinek megfelelő. Nagyon értékes munkát végeztek a kiadásával.

UNITARIUS ÜNNEPNAP NAGYVÁRADON. November 14-ike ünnepnapja volt a nagyváradi egyházközségnek. Délelőtt ünnepi istentisztelet keretében dr. Kovács Lajos teol. tanár méltatta a szépen fejlődő egyházközség tagjainak áldozatkészségét, mely egy gyönyörű orgona-harmónium beszerzését tette lehetővé. Délután előkelő és a Magyar Ház nagytermét zsúfolásig megtöltő közönség jelenlétében magasszínvonalú Dávid Ferenc-emlékünnepély volt, melynek középpontjában két Dávid Ferencről szóló előadás állott. Balázs Zsigmond kebli tanácsos, áll. tanítóképzőintézeti tanár „Erdélyi magyar unitárus géniusz" címen történelmi szempontból, majd dr. Kovács Lajos teol. tanár hittani és gyakorlati szempontból világította meg Dávid Ferenc jelentőségét. Azonkívül a Nemzeti Munkaközpont Építőmunkások Dalköre énekelt három ízben. Köntés Béla lelkész „Dávid Ferenc lelke" című saját költeményét, majd Ötvös Márta keresk. isk. tanuló Sajó Sándor „Magyarnak lenni" című költeményét szavalta. Adorjáni Károly Fernyei István kíséretével műdalokat énekelt. Az ünnepély egyik legérdekesebb száma az éneklőfürész kettős volt, melyet Köntés Béla lelkész és Furka Béla városi tsztviselő adtak elő, Filippi Ernőné orgonakíséretével. Az ünnepélyt Barla Dezső egyházközségi gondnok zárta be. (A záróbeszédet lapunk más helyén közöljük.) A nagyszerűen sikerült lélekemelő ünnepély megrendezéséért a Köntés Béla lelkész buzgó vezetésével munkálkodó gyülekezet tagjait illesse elismerés.

A D. F. E. ÚJ KÖZGYÜLÉSE. A november 20-án mintegy 80 tag részvételével megtartott közgyülés dr. Abrudbányay Ede elnök lelkes megnyitója és dr. Bodor András lelkiismeretes titkári jelentése után új vezetőséget választott, egyhangúan elfogadva a választmány által előterjesztett listát. A tisztikar tagjai a következők: Elnök dr. Abrudbányay Ede, ü.-alelnök dr. Kiss Elek, alelnök dr. Mikó Lőrincné, iratterjesztő igazgatója Benczédi Pál, titkár Erdő János, szerkesztő dr. Abrudbányai János, kiadó dr. Bodor András, jogtanácsos dr. Szathmáry János, pénztárnok Rázmány Mór, ellenőr Márton Sámuel, jegyző Izsák Vilmos. Választmányi tagok: Csató Pálné, Guráth Béláné, vitéz dr. Nyiredy Gézáné, Hadházy Sándor, dr. Gyulay Zoltán, P. Szentmártoni Kálmán (1943—45-ig) és Gyallay Pap Domokosné, dr. Gyergyay Árpádné, dr. Hintz Györgyné, Gálffy Zsigmond, Hadházy Sándor id., Nagy Ferenc (1943—1946-ig).

Kérjük Isten segítségét az új vezetőség munkásságára! *N. F.*

HADHÁZY SÁNDOR EGYHÁZI PÉNZTÁROS ARANYLAKODALMA. Kedves családi ünnepségnek volt színhelye *Hadházy* Sándor egyházi pénztáros otthona. A mindig fiatalos egyházi pénztáros október hó 25-én tartotta aranylakodalmát kedves nejével, *Nagy* Terézzel, aki szintén jó erőnek és egészségnek örvend. A lelkészi szolgálatot Csifó Nagy László egyházi titkár teljesítette. Isten megáldó szeretete legyen továbbra is ez aranyos kedélyü házaspáron, hogy még sokáig élhessenek jó erőben és egészségben.

KÉRELEM. Vitézi ügyben kérem 1. Szabó Krisztina születési anyakönyvi kivonatát elküldeni, születet: 1830-ban, körülbelül Maros-Torda vármegyében.

2. Székely Ádám ref., született 1817-ben és Szabó Krisztina, szül. 1830-ban, e kettőnek házassági anyakönyvi kivonatát, a házasságot körülbelől 1848—1850 között köthették Maros-Torda vármegyében.

3. Apor László ref., szül. 1817-ben és Borra Borbála róm. kath., szül. 1831-ben, házassági anyakönyvi kivonatát. Házasságot 1848—1855 között köthettek Háromszék vármegyében.

Kérem a kivonatokat egyenként 50—50 pengő (tiszteletdíj) utánvét mellett címemre: Rátz Vilmos s. jegyző, Lövéte, Udvarhely vármegye megküldeni.

KINEVEZÉS. Örömmel vettük a hírt, hogy az igazságügyminiszter úr dr. Tana Gyula törvényszéki tanácselnök atyánkfiát, aki a megszállás éveiben a sepsiszentgyörgyi törvényszéken az igazság bátor képviselője volt, törvényszéki elnökké nevezte ki. A megérdemelt kitüntetéshez őszinte szeretettel gratulálunk és elnök atyánkfia további munkájára Isten áldását kérjük.

„DÁVID FERENC EMLÉKÜNNEPÉLY". Folyó év november 17-én bensőséges ünnepet szentelt Dávid Ferenc emlékének a kolozsvári Dávid Ferenc Ifj. Egylet. „Erős várunk" kezdetü ének eléneklése után Péter Ödön IV. é. teológus megható, mély gondolatú imában adott hálát Istennek Dávid Ferencért és kérte, hogy szellemét sugározza mireánk, mely erőt ad magyar untárizmusunk megélésére. Ezután vitéz Gidó Béla ifj. elnök mondta el megnyitóját, amely — ha szabad így neveznünk — a kolozsvári unitárius ifjúság élő lelkiismeretének szava volt. Megnyitójában föltette a kérdést: „miért nem él és miért nem virágzik a kolozsvári Dávid Ferenc Ifj. Egylet?". Egyben zászlót bontott és alája hívta Kolozsvár unitárus ifjúságát. Szász János III. é. teológus „Dávid Ferenc lelke és az unitárizmus" címen a mai ifjúság szellemében tartott értékes és tartalmas előadást, melyben Dávd Ferenc munkásságát, szellemét és fennkölt, tiszta gondolkozását méltatta. Rámutatott arra, hogy Dávid Ferenc, mind az unitárizmus, mind a magyarság szempontjából maradandó érték, örök példaadás lehet és kell legyen a mai magyar unitárius ifjú előtt. Szász János tárgyilagos, hagyománytisztelő és az igazi értéket meglátni tudó előadása ifjúságunk tiszta szelleméről és felfogásáról tett bizonyságot. Az ünnepi müsort Nemes Nagy Judit, Adorjáni Károly, Ádám Dénes, Máthé Sándor szavalatai, illetve utóbbi énekszáma emelte. Dr. Székely Gyula védnöklelkész bezárójában köszönetet mondott a szép számban megjelent közönség szíves érdeklődéséért. Külön köszönetet mondott dr. Kovács Lajos és Simén Dániel teológiai tanár uraknak, kik jelenlétükkel emelték az ifjúság ezen bensőséges ünnepének értékét. A megjelentek azzal a megnyugtató érzéssel távoztak, hogy a mai unitárius ifjúság Dávid Ferenc szellemében él és munkálkodik.

Jelenvolt.

A MAROSKÖRI D. F. EGYLET MUNKÁJA. 1. 1943. aug. 8-án Szentgericén müsoros ünnep keretében tartotta meg tisztújító közgyülését nagy közönség jelenlétében. Elnök dr. Fekete Gyula, alelnök Fülöp Zoltán, titkár Csongvay Lajos, pénztáros Boros Mózes afiai választattak. Ugyancsak itt választatott meg a 12 tagú választmány is. Ez alkalommal előadást Filep András iklandi és Ferencz József debreceni lelkész tartottak. Szavaltak: Sárosi Emma, Kovács Margit, Gál Irma, énekelt Iszlai Irma. Köri titkár évi jelentését olvasta fel. Az ünnepélyt Halmágyi János esperes úr megnyitója vezette be és Biró Izsák lelkész bezárója zárta be.

2. 1943. okt. 1-én a választmány gyülést tartott, mely alkalommal dr. Fekete Gyula elnök úr összefoglalta azokat a feladatokat, amiket

Egyletünk ez évben meg kell és Isten segedelmével meg is fog valósítani a marosi körben. Választmány részletesen megtárgyalva az elnöki munkaprogrammot, a következő javaslatokat fogadja el:

1. Újra szervezi a helyi alakulatokat.
2. A helyi alakulat elnöke tagja a köri választmánynak.
3. Évenként két vándorgyülés tartatik, melyek közül egyik a köri gyülés székhelyén, másik lehetőleg városi egyh.-községben.
4. Elhatározza választmány, hogy az egyleti évben munkaprogrammot dolgoz ki. Addig is, míg ez kidolgoztatna, felkéri a köri vezetőket, hogy ez egyleti évben minden összejövetelen egy nagy unitárius egyéniségről tartsanak előadást.
5. Legközelebbi vándorgyülését Szászrégenben tartja.
6. Központi Egylettel Kolozsvár élénk összeköttetést kíván felvenni és együttműködést létrehozni.
7. Évente a választmány legalább 3 gyülést tart.

Csongvay Lajos, köri titkár.

UNITÁRIUS MŰVÉSZ SIKERE. *Benczédi* Sándor korondpálpataki állami tanító, kiváló szobrászművész Budapesten a *„Műbarát"* kiállítási intézetben műveiből kiállítást rendezett. A kitünő művész eredetisége, ötletessége, nagy képessége sok elismerésben és méltánylásban részesült. Többek között a *Pester Lloyd* című németnyelvü lap nagy méltánylással foglalkozott a kitünő szobrászművész nagyszerü alkotásaival; mi pedig büszkén gondolunk művész afiára, akiben a székely alkotó képesség igen nagyszerüen jelentkezik.

NYUGTÁZÁS. Az Egylet pénztárába 1943. okt. 21-től 1943. dec. 1-ig az alábbi díjakat fizették be: I. Alapító díjba: Dr. Tana József, Kiss János Kolozsvár 50—50 P. — Ádám Dániel Homoródszentpéter 40 P. — Salamon Izsó Nagyvárad 50 P. Bajusz János Kolozsvár 5 P. Pálffy László Kolozsvár 50 P. Dr. Fekete Gyula Marosvásárhely 20 P. Dr. Gyulafalvy Tamásné Beregszász 10 P. — II. Tagsági díjba: Kolozsvári tagok: Vajna Lajosné, Inczeffy Lajos, Gyarmathy Árpád 1940—43, Csíki Ferenc 1940—41-re, Borsai András, Antoni Albert, özv. Macskássy Lajosné, özv. Botár Istvánné, Péter László, Péterffy István, Balázs Györgyné 1943-ra. — Marosvásárhelyi tagok: Simon László, Szabó Lajos 1943-ra, István Lajos 1942—43-ra. — Marosi Albert Maroshévíz 1943, Kövendi Nagy Jenő Debrecen 1942—43, Szász Dénes Szászrégen 1943-ra, id. Szücs Mihály Bihar 1942—43. — Iklandi tagok: Kilyén László, id. Kilyén József 1940—43, Lőrinczy Zoltánné, György Róza 1942—43-ra. — Szentgericei tagok: Egyházközség 1936—43, Iszlay Albert, Kuti Károly, Bereczky Sámuel, Kuti Polixénia, Nagy Károly, Nagy Katalin 1943-ra. — Kováts Domokos Nyárádgálfalva 1941—43-ra, Debreczeni Irma Marosszentgyörgy 1940—43-ra, Székely Ferenc Nagybánya 1943-ra, Petres Gyula, Komjátszegi Géza Kolozs 1943-ra, Simó Mózes Nagyvárad 1940—43-ra, Gál Mihály Harasztkerék 1940—42-re, Kereseő József Budapest 1943, Biró Elek Kovászna 1943-ra, Ádám Dániel Székelykeresztúr 1940—43-ra, Kovács Simon Csehétfalva 1941—43, Iszlay

Albert Kissebes 1944-re, Sugárné Iszlay Margit Nyerce 1944-re, Korodi József Csíkszereda 1944-re, Sebestyén János, Osváth József Bözöd 1940—43-ra, Vajda Ferenc Barót 1940—44-re, Máthé Zsigmond Nyárádszentmárton 1940—43-ra, Dimény András Korond 1944-re, özv. Dimény Mózesné Vargyas 1943-ra, Dániel Zsigmond Vadad 1943-ra, Deák Dénes 1942-re, Mircse Dénes 1943-ra, Kobátfalva, Kádár Ákos Homoródalmás 1943-ra, Izsáky Antalné Dés 1942—43. — Homoródújfalusi előfizetők: Bartha Mózes, Benedek Elek f., Cseke József, Siketes Sándor, Varga József 1940—43-ra, Végh Mihály 1941—43-ra, D. F. Ifj. Kör 1936—43-ra, Egyházközség 1943-ra. — Fiátfalvi előfizetők: Ifj. Fazakas József, Takáts Mózes, Barabás Lajos 1940—43-ra, Egyházközség 1943-ra, Ugron Zoltánné 1935—43-ra. — Karácsonyfalvi előfizetők: D. F. E., Egyházközség, Bálint Ödön, Benczédi Ákos, Bálint I. Mózes, Benkő Domokos, ifj. Benke Mózes, Béla András, I. Béla József h., Béla G. Domokos, Béla G. András, Elekes Mózes, Kelemen Lajos, Kovács Domokos, Kovács B. Mózes, Szabó Dénes, id. Szentpáli Sándor, id. Szentpáli Zsigmond, Szilágyi István 1943-ra. — Énlaki előfizetők: Ambrus János 1940—43-ra, Raffay Gáspár, Raffay József 1940—43-ra, Bálint Domokos, Bálint Sándor, Biró Dénes, Biró Zsigmond, Fülöp Gergely, Fülöp János felső, Györffy Mihály, Kerestély Mózes, Pap Zsigmond, Patakfalvi Izsák, Patakfalvi Sándor, Török János 1941—43, Jánossy János 1941—42-re, Török Lajos 1941—44-re. — Unitárius Egyházközség Jobbágyfalva 1936—43-ra, Dániel Gábor Székelykál 1940—43-ra.

Kolozsvár, 1943. dec. 1.

Rázmány Mór, pénztárnok.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 100 P. Évi tagsági díj 4 P. Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszámla: 34903. Minden pénz az egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 1-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár: 3532 — (Nyomdai f. v.: Major József.)

5771